

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 69

ΥΠΟΜΝΗΜΑ
ΕΙΣ ΤΟ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ
ΟΜΙΛΙΑΙ ΟΗ' - Ή
(ΚΕΦ. 25 - 28)

Κείμενον: Fridericus Field

Μετάφρασις - Σχόλια:
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ Α. ΔΡΙΤΣΑ
θεολόγου
(ΟΗ' -- ΠΙΣΤ')

ΙΩΑΝΝΟΥ Γ. ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ
θεολόγου - φιλολόγου
(ΠΖ' - Ή)

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ	11 — 214
Ὁμιλία ΟΗ' (Ματθ. κε' 1 — 30)	11 (231)*
Ὁμιλία ΟΘ' (Ματθ. κε' 31 — κατ. 5)	28 (242)
Ὁμιλία Π' (Ματθ. κατ' 6 — 16)	45 (254)
Ὁμιλία ΠΑ' (Ματθ. κατ' 17 — 25)	60 (265)
Ὁμιλία ΠΒ' (Ματθ. κατ' 26 — 35)	78 (277)
Ὁμιλία ΠΓ' (Ματθ. κατ' 36 — 50)	97 (291)
Ὁμιλία ΠΔ' (Ματθ. κατ' 51 — 66)	111 (301)
Ὁμιλία ΠΕ' (Ματθ. κατ' 67 — κζ' 10)	125 (311)
Ὁμιλία ΠΣΤ' (Ματθ. κζ' 11 — 26)	139 (322)
Ὁμιλία ΠΖ' (Ματθ. κζ' 27 — 44)	153 (332)
Ὁμιλία ΠΗ' (Ματθ. κζ' 45 — 61)	168 (342)
Ὁμιλία ΠΘ' (Ματθ. κζ' 62 — κη' 10)	185 (353)
Ὁμιλία ΐ (Ματθ. κη' 11 — 20)	201 (364)
ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΝ ΚΕΙΜΕΝΟΝ	231 — 373

* Η' κε' ἐντέθ' παρεθέσαντο ἀριθμοὶ εἶναι αἱ ἀντίστοιχοι τῶν σελίδων τοῦ πρωτοτύπου κειμένου.

ΤΟΥ ἘΝ ΑΓΙΩΣ ΉΑΤΡΟΣ ἸΩΑΝΝ
ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΡΥΒΟΣΤΟΜΟΥ
ΑΡΧΙΕΠΕΣΚΟΠΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ἸΗΜΟΝΗΜΑ
 Εἰς τὸ ΚΑΤΑ ΜΑΤΘΑΙΟΝ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟΝ

ΟΜΙΛΙΑ ΟΗ' (78)
 (Ματθ. κε' 1—30)

«Τότε δημοσιόηται, φησὶν, ἡ Βασιλεία τῶν οὐρανῶν δοκῶν παρθέλος, αἵτινες λαθεύουσι τὰς λαμπάδας αὐτῶν, ἐξηλθόντες εἰς ἀπώτερον τοῦ νυμφίου. Πέντε δὲ ἦσαν φρονήμοι, καὶ αἱ πέντε μομφαί, αἵτινες οὐκ ἔλαβον, φησὶν, ἑλκων. Εἶτα χρονίζοντες τοῦ νυμφίου ἐνδοξαίων πλοσσι, καὶ ἐκάθευον. Μίσην δὲ νυκτὸς κραυγὴ γέγονεν Ἰησοῦ, ὁ νυμφίος ἔρχεται, ἐξέλθετε εἰς ἀπάντησιν αὐτοῦ. Καὶ ἀναστῆσαι καὶ διαπορεύσασαι αἱ πέντε εἶπον ταῖς φρονήμοις· Ἐδέτε ἡμῖν ἐκ τοῦ ἐλαίου ὑμῶν. Αἱ δὲ οὐκ ἐπένευσαν, λέγουσαι· μήποτε οὐ μὴ ἔρκεσθ' ἡμῖν καὶ ὑμῖν περιστέθετε πρὸς τοὺς πλοσθίνας, καὶ ἐγγορεύσασαι. Ἀποουσῶν δὲ ἐπὶ ταῦτα, ἦλθεν ὁ νυμφίος· καὶ αἱ μὲν εἰσῆλθον, αἱ δὲ ἦλθον ὕστερον λέγουσαι· κύριε, κύριε, ἀνοίξον ἡμῖν. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη εἰπὼν ἔμην λέγω ὑμῖν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς. Τρογγορεῖτε οὖν, ἵτι οὐκ οἶδα τὴν ἡμέραν, οὐδὲ τὴν ὥραν. Εἶτα ἔπειτα λέγει παραβολὴν ἄλλην. Ἄνθρωπος ἀποστέρων ἐκάλεισεν τοὺς ἰβλους θεόλους, καὶ παρέθηκεν αὐτοῖς τὰ ὑπάρχοντα· ὃ μὲν πέντε τάλασσα, ὃ δὲ δύο, ὃ δὲ ἓν, ἐκάστην κατὰ τὴν ἰβλον δύναμιν· καὶ ἀπεδήσαν. Εἶτα τῶν δύο προσνεγκάντων τὰ διπλάσια, ὃ τὸ ἓν πιστευθεὶς ἀπὸ μόνων προσήνεγκε· καὶ ἐγκαλομένους φησὶν ἔργων· ἵτι σιληρὸς εἶ, θερίζων ἔπου οὐκ ἔσπειρας, καὶ συνάγων ἔπου οὐκ διασπέρσας· καὶ φοβηθεὶς ἔκρυψε τὸ τάλασσόν σου.

Πα, ἔχεις τὸ σὸν. Ἀποκριθεὶς οὖν ὁ κύριος αὐτοῦ εἶπε· πονηρὲ δοῦλε, ἤδεις ὅτι θερζῶ ἔπου σὺν Ἰσκαριώ, καὶ συνάγω ἔπου οὐ δι-εστέρησαι· ἔδει σε καταβαλεῖν τὸ ἕργον μου τοῖς τραπέζιταις, καὶ γὰρ ἐλθὼν ἐκεμασάμην ἄν τὸ ἐμὸν σοῦ τόλμη. Ἄρασε οὖν τὰ τάλαντα ἀπ' αὐτοῦ, καὶ δότα τῷ ἔχοντι τὰ δέκα τάλαντα. Τῇ γὰρ ἔχοντι δοθήσεται καὶ περισσευθήσεται· ἀπὸ δὲ τοῦ μὴ ἔχοντος καὶ ὃ ἔχει ἀρθήσεται· ἀπ' αὐτοῦ. Καὶ τῶν ἀγαθῶν δοῦλων ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἄφωτον· ἐκεῖ ἔσται· ὁ κλυθὺς καὶ ὁ θρυμῆς τῶν ἄδόντων· (Ματθ. 25, 1-30).

Εἰ Αὐτοὶ αἱ παραβολαὶ ὁμοιάζουν μετὰ τὴν προηγουμένην, δηλαδὴ τὴν παραβολὴν τοῦ πιστοῦ δοῦλου καὶ τοῦ ἀχαρίστου, ὁ ὁποῖος κατέφαγεν τὰ χρήματα τοῦ κυρίου του¹. Διότι τέσσαρες εἶναι ἄλλα, αἱ ὁποῖαι μᾶς συμβουλεύουσι διὰ τὸ ἴδιον πρᾶγμα κατὰ διάφορον τρόπον. **7251*** Ἐνωθ, θεσάιος, τὴν προθυμίαν διὰ τὴν ἐλεημοσύνην καὶ τὴν ὠφέλειαν τοῦ πλησίον μετὰ ἅσα ἡμποροῦμεν, μὴ καθισταμένου δυνατοῦ νὰ σωθῶμεν κατ' ἄλλον τρόπον.

Εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν τῶν τάλαντων ὁμοιῶς γενικώτερον διὰ κάθε ὠφέλειαν, τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ δεικνύωμεν εἰς τὸν πλησίον. Εἰς τὴν παραβολὴν τῶν παρθένων ὁμοιῶς ἰδιαίτερον διὰ τὴν ἐλεημοσύνην μετὰ πρᾶγματα καὶ μάλιστα ἐντονώτερον ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Διότι εἰς ἐκείνην τιμωρεῖ αὐτὸν ποῦ ἐκτιποῦσε, ἐμεθοῦσε, ἐσκόρπισεν καὶ κατέστρεφεν τὰ ἀνήκοντα εἰς τὸν κύριόν του. Ἐδοῦ, ὅμως, τιμωρεῖ καὶ ἐκεῖνον ποῦ δὲν ὠφελεί, οὔτε δίδει ἀφθόνας τὰ ὑπάρχοντά του εἰς τοὺς ἔχον-

1. Ματθ. 24, 45 - 51.

² Οἱ ἐνός τῆς μεταφράσεως ἐπισημάνει· ἀριθμοὶ (ἐντόνοι) **7251**, **7252**... παραπέμπουσι εἰς τὰ ἀντιστοιχῶς ἠρθεῖν πρᾶγμα τοῦ προσηγορευμένου. Τὰ δὲ **ΕΒ**, **ΕΓ**, **ΕΔ** ἀποτίλθον, ὡς ἀποδείξεις τῶν ἐπιπέδων τούτων.

τας ἀνάγκην. Διότι εἶχαν λάβει ὄχι θεσάια, ἀφθονον· καὶ διὰ τοῦτο τιμωροῦνται.

Διὰ ποῖον, ὅμως, λόγον παρουσιάζει αὐτὴν τὴν παραβολὴν ὑπὸ τὸ πρόσωπον τῶν παρθένων καὶ ὄχι ὑπὸ ὁποιοδήποτε πρόσωπον; **ΕΒ** εἶπεν σπουδαία λόγια διὰ τὴν παρθενίαν· ὑπάρχοντων εὐνοῦχοι, οἱ ὁποῖοι μόνοι τους ἔγιναν εὐνοῦχοι διὰ τὴν βασίλειαν τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὁποῖος ἡμπορεῖ νὰ προχωρήσῃ, ἄς προχωρήσῃ.² Ἐξ ἄλλου ἐγνώριζεν, ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους εἶχαν μεγάλην γνώμην δι' αὐτήν. Διότι καὶ ἐκ φύσεως εἶναι μεγάλο πρᾶγμα καὶ φανερόν εἶναι ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι οὔτε εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην ἐπετεύχθη ἀπὸ τοὺς ἁγίους ἐκεῖνους καὶ μεγάλους ἀνθρώπους, οὔτε εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην διετάχθη ὡς ἀναγκαῖος νόμος. Διότι δὲν διέταξεν αὐτό, ἀλλ' ἐπέτρεψεν τοὺς ἀκροατὰς νὰ τὸ ἐπιτύχουν μετὰ τὴν ἐλευθέραν θέλησίν των. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος λέγει· «Περὶ δὲ τῶν ἀγαθῶν δὲν ἔχω ἐντολήν τοῦ Κυρίου»³. Ἐπειὸν, θεσάιος, ἐκεῖνον ποῦ καταρθώνει αὐτό, ἀλλὰ δὲν ἀναγκάζω ἐκεῖνον ποῦ δὲν θέλει, οὔτε διαταγὴν κάμνω αὐτό. **ΕΓ** Ἐπειὸν, λοιπόν, ἡ παρθενία εἶναι σπουδαῖον πρᾶγμα καὶ πολλοὶ εἶχαν μεγάλην γνώμην δι' αὐτήν, εἶπεν αὐτὴν τὴν παραβολὴν, ὥστε καὶ ἂν κάποιος ἤθελεν κατορθῶσαι αὐτήν, νὰ μὴ νομίσῃ ὅτι κατώρθωσε τὰ πάντα καὶ νὰ μὴ ἀδιαφορῇ δι' ἅλα τὰ ἄλλα.

Ἡ παραβολὴ αὕτη εἶναι ἰκανὴ νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι ἡ παρθενία, ἔστω καὶ ἂν ἔχη ἅλα τὰ ἄλλα καλὰ, ἐάν στερεῖται τὰ ἀγαθὰ τῆς ἐλεημοσύνης, ἐκτιπίζεται μαζὶ μετὰ τοὺς πόρνους. Μαζὶ δὲ μετὰ αὐτοὺς τοποθετεῖ τοὺς μισοῦ-

2. Ματθ. 19, 12.
3. 1 Κορ. 7, 25.

τας τούς συνανθρώπους των και τούς μη έχουσιντας αὐτοὺς. Καὶ πολὺ ὀρθῶς. Διότι ἐκεῖνος μὲν ἐνικήθη ἀπὸ τῆν μεγάλην ἐπιθυμίαν τῶν σωμάτων, αὐτὰ δὲ ἀπὸ τῆν ἐπιθυμίαν τῶν χρημάτων. Δὲν εἶναι δὲ ὁμοία ἡ ἐπιθυμία τῶν σωμάτων καὶ τῶν χρημάτων· ἀλλὰ τῶν σωμάτων ἡ ἐπιθυμία εἶναι περισσότερον ὀρμητικὴ καὶ τοραινικῆ.

13. Ὅσον, λοιπόν, πρὸ ἀθάνατος εἶναι ὁ ἀπὸ πάλος, τόσον περισσότερον ἀσυγχώρητοι εἶναι αὐτὰ πρὸ ἐνικήθησαν. Διὰ τοῦτο, θεαίως, τὰς ὀνομάζει μαρὰς· διότι, ἀφοῦ ὑπέμειναν τὸν μεγαλύτερον κόπον, ἐπρόθεσαν τὸ πᾶν διὰ τῶν μικρότερον. Μὲ τῆν λέξιν «λαμπάδας» ἐδὲ ἐννοεῖ τὸ ἴδιον τὸ χάρισμα τῆς παρθένιας, τῆν καθαρότητα τῆς ἀγιότητος· μὲ τὸ «ἐλαϊον» ἐννοεῖ τῆν φιλανθρωπίαν, τῆν ἐλεημοσύνην, τῆν βοήθειαν πρὸς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην.

Ἐπειδὴ δὲ ὁ νυμφίος ἐθρόνισεν, ἐνύστασαν ὄλλαι καὶ ἐκοιμῶντο». Ἐδὲ δεικνύει, ὅτι δὲν εἶναι μικρὸν τὸ χρονικὸν διάστημα πρὸ μεσολαβεί, διὰ τὴν ἀποστρέφει τοὺς μαθητὰς του νὰ ἀναμένουν τῆν Βασιλείαν Του νὰ φωνῆ ἀμέσως. 13. Διότι αὐτὸ ἠλπίζαν. Διὰ τοῦτο συνεχῶς τοὺς ἀπαμακρύνει ἀπὸ αὐτῆν τῆν ἐλπίδα. Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ αὐτὸ φανερώει καὶ ἐκεῖνον, ὅτι, δηλοῖ τὸ θάνατος εἶναι ὕπνος. Διότι λέγει ὅτι «ἐκοιμῶντο».

Ἐκατὰ τὰ μεσάνυκτα ἑμὸς ἠκούσθη φωνή». Δηλαδή, ἡ ἐπιμένει εἰς τὴν παραβολὴν, ἡ πάλιν φανερώει ὅτι ἡ ἀνάστασις γίνεται κατὰ τῆν ἰσότητα. Τῆν φωνὴν δὲ αὐτῆν φανερώει καὶ ὁ Παῦλος ὅταν λέγη: Ἐμὲ παράγγελμα, μὲ φωνὴν ἀρχαγγέλου καὶ μὲ σάλπιγγας Θεοῦ θὰ καταβῆ ἀπὸ τὸν οὐρανόν». Τί θέλει νὰ εἴπῃ μὲ

τὰς σάλπιγγας καὶ μὲ τῆν φωνὴν; Ἐὖ νυμφίος ἔρχεται». Ὅταν λοιπὸν ἐτοιμασῶν τὰς λαμπάδας ἐλέγουν αὐμωραὶ εἰς τὰς συνετάς· δότες μας ἀπὸ τὸ λάδι σας».

Πάλιν ὀνομάζει αὐτὰς ἀνοήτους, ἀποδεικνύων ὅτι τίποτε δὲν εἶναι πρὸ ἀνάγκην ἀπὸ ἐκείνου, οἱ ὁποῖοι εἰς αὐτῆν τῆν ζωὴν συλλέγουσιν χρήματα καὶ γυναι, ἀπαιχωροῦν διὰ τῆν ἄλλην ζωὴν, εἰς τῆν ὅποιαν ἔχομεν ἀνάγκην πρὸς πολὺ ἀπὸ φιλανθρωπίαν καὶ εὐσπλαγγίαν.

Ὅχι δὲ μόνον δι' αὐτὰ εἶναι ἀνάγκη, ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ἐπερίμενον νὰ λάβουσιν ἀπὸ ἐκείνας καὶ διότι ἐζητήσαν εἰς ἀκατέλληλον χρόνον ἂν καὶ οὐδεὶς δὲν ἦτο πρὸ φιλανθρωπίαν ἀπὸ ἐκείνας τὰς παρθένους, 13. οἱ ὅποιοι διὰ τοῦτο κυρίως διεκρίθησαν. Καὶ δὲν ζητοῦν τὰ πόσους· διότι λέγουσιν «δότες μας ἀπὸ τὸ λάδι σας», διὰ τὴν φωνήν τῆν μεγάλην ἀνάγκην των. Δι' αὐτὰ λέγουσιν «διότι αἱ λαμπάδες μας σβήσουσιν». Ἀλλὰ καὶ ἔσοι ἀπέτυχον ὅτε ἡ φιλανθρωπία ἐκείνων ἀπὸ τὰς ὁποίας ζητοῦν, ὅτε ἡ εὐκολία τῆς ζητήσεως, ὅτε ἡ ἀνάγκη καὶ ἡ χρησιμότης ἔκαμαν αὐτὰς ὅτε νὰ ἐπετόχου.

Ἀλλὰ τί διδασκόμεθα ἀπὸ αὐτῶν; Ὅτι οὐδεὶς ἀπὸ ἡμῶν, πρὸ προδοθήκαμεν ἀπὸ τὰ ἔργα, θὰ ἠμπορήσῃ νὰ σταθῆ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ εἰς τῆν ἄλλην ζωὴν. Ὅχι ἐπειδὴ δὲν θέλει, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν ἠμπορεῖ. Διότι καὶ αὐτὰ καταφεύγουσιν εἰς τὸ ἀθάνατος. Αὐτὰ ἐφανέρωσαν καὶ ὁ εὐτυχὴς Ἀβραάμ ὅταν εἶπεν ὅτι: «μεγάλον χάρισμα εἶναι μετὰ ὑμῶν, ὅτε νὰ ἠμποροῦν νὰ περάσουσιν ἐκεῖνον πρὸς θέλουσιν νὰ διαθεῖν». 10. «Πηγαίνετε δὲ πρὸς τοὺς πάλιν τὰς καὶ ἀγοράσατε». Καὶ ποῖοι εἶναι οἱ πάλιν; — Οἱ πτωχοί. Καὶ ποῦ εἶναι αὐτοί; — Εἰς τῆν παρεῖσαν ζωὴν.

Τότε ἔπρεπεν νὰ τοὺς ἀναζητήσωμεν καὶ ὄχι κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον, δηλαδὴ τῆς μελλούσης ζωῆς.

Βλέπεις πῶς γίνεται ἡ ἐξέτασις τοῦ ζητήματος τῶν πτωχῶν; Ἐάν ἀφαιρέσης αὐτούς, ἀφαιρεῖς τὴν μεγάλην ἐλπίδα τῆς σωτηρίας μας. Διὰ τοῦτο εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν πρέπει νὰ συμμαζεῶσασιν τὸ «λάδι», διὰ νὰ μᾶς χρησιμεύσῃ εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν, ὅταν ἔλθῃ ὁ καιρὸς. Διότι δὲν εἶναι ἐκεῖνος ὁ χρόνος τῆς συλλογῆς, ἀλλ' αὐτός. Μή, λοιπόν, ξεοδοῦς τὰ ὑπάρχοντά σου εἰς τὰς ἀπολαύσεις καὶ εἰς τὴν ματαιότητα. **12** Διότι εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν ἔχεις μεγάλην ἀνάγκην αὐτοῦ τοῦ ἐλαίου. Ἄφου ἤκουσαν αὐτὰ ἐκεῖναι ἔφυγαν, ἀλλὰ τίποτε δὲν ὠφελέθησαν. Λέγει δὲ αὐτὸ ἢ παραμένον εἰς τὴν παραβολὴν, τὴν ὁποίαν συνθέτει, ἢ διὰ νὰ δείξῃ μὲ αὐτὰ ὅτι καὶ ἂν γίνωμεν φιλόανθρωποι μετὰ τὴν ἀναχώρησίν μας ἀπὸ ἐδῶ, δὲν θὰ κερδίσωμεν τίποτε ὥστε νὰ ἀποφύγωμεν τὴν τιμωρίαν. Ἐπομένως οὔτε εἰς αὐτὰς ἦτο ἀρκετὴ ἡ προθυμία ἐπειδὴ δὲν ἐπήγαν εἰς τοὺς πωλητὰς εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ἄλλην. Οὔτε τὸν πλούσιον ὠφέλησεν ὅταν ἔγινεν φιλόανθρωπος, φροντίζων δὴθεν διὰ τοὺς συγγενεῖς του. Διότι αὐτὸς ποὺ ἀδιαφορεῖ δι' ἐκεῖνον ποὺ εὐρίσκειται ἐμπρὸς εἰς τὴν πόρταν τῆς οἰκίας του, θιάζεται νὰ ἀπομακρύνῃ ἀπὸ τοὺς κινδύνους καὶ ἀπὸ τὴν κόλασιν ἐκεῖνους ποὺ δὲν βλέπει καὶ παρακαλεῖ νὰ σταλοῦν μερικοὶ, διὰ νὰ τοὺς ἀναγγελοῦν αὐτὰ.

13 Ἄλλ' ἕως ἐκεῖνος δὲν ἐκέρδισεν τίποτε ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἐνέργειάν του, ὅπως ἀκριβῶς οὔτε καὶ ἐκεῖναι. Ὅταν, λοιπόν, ἔφυγαν, ἀφου ἤκουσαν αὐτὰ, «ἦλθεν ὁ

νυμφίος καὶ ὅσαι ἦσαν ἔτοιμοι ἐμπήκαν μαζί του εἰς τοὺς γάμους, ἐνῶ αἱ ἄλλαι ἐκλείσθησαν ἔξω. Μετὰ ἀπὸ τοὺς πολλοὺς κόπους, μετὰ ἀπὸ τόσον ἰδρώτα, μετὰ ἀπὸ ἐκείνην τὴν μεγάλην μάχην καὶ μετὰ ἀπὸ τὰ τροπαια ποὺ ἔστησαν κατὰ τῆς μονιασμένης φύσεως, ἀφου κατεντροπάσθησαν καὶ ἔσθησαν αἱ λαμπάδες των, ἀνεχώρησαν σκυμμένα κάτω. **7:13-14** Διότι τίποτε δὲν εἶναι πὸ σκοτεινὸν ἀπὸ τὴν παρθενίαν, ὅταν δὲν ἔχει καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. Δι' αὐτὸ καὶ πολλοὶ συνηθίζουν νὰ νοιμάζων σκοτεινοὺς τοὺς ἀνελεήμονας. Ποῦ εἶναι, λοιπόν, τὸ θελὸς τῆς παρθενίας, ἀφου οὔτε τὸν νυμφιον εἶδαν, οὔτε κατάρθωσαν νὰ κτυπήσουν τὴν θύραν, ἀλλ' ἤκουσαν τὸν φοβερὸν ἐκεῖνον λόγον: «Πηγαίνετε, δὲν σὰς γνωρίζω»; Ὅταν δὲ αὐτὸς εἶπῃ αὐτὰ, δὲν μένει τίποτε ἄλλο παρὰ ἡ γέεννα καὶ ἡ ἀνυπόφορη τιμωρία· μᾶλλον δὲ αὐτὸς ὁ λόγος εἶναι φοβερότερος καὶ ἀπὸ τὴν γέενναν. Αὐτὰ τὰ λόγια εἶπεν καὶ δι' ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι πράττουσαν παρανομίας: «ἀγρυπνεῖτε, λοιπόν, διότι δὲν γνωρίζετε τὴν ἡμέραν οὔτε τὴν ὥραν».

Βλέπεις πῶς διαρκῶς τελειώνει μὲ αὐτὰ τὰ λόγια, εἰκνύων ὅτι εἶναι ὠφέλιμη ἡ ἀγνοία τῆς ἐξόδου ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν; **15** Ποῦ εἶναι τώρα οἱ ἀδιάφοροι καθ' ἑλὴν τὴν ζωὴν των, οἱ ὅποιοι, ὅταν κατηγοροῦνται ἀπὸ ἡμᾶς, λέγουσιν ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τοῦ θανάτου θὰ ἀφίωμεν τὰ ὑπάρχοντά μας εἰς τοὺς ἔχοντας ἀνάγκην; Ἄς ἀκούσων αὐτὰ τὰ λόγια καὶ ἄς διορθωθοῦν. Διότι καὶ κατὰ τὸν καιρὸν ἐκεῖνον πολλοὶ δὲν ἠμώρσαν νὰ πράξουν αὐτὸ ἐπειδὴ ἀνηρέπασθησαν αἰφνιδίως καὶ δὲν κατάρθωσαν οὔτε εἰς τοὺς συγγενεῖς νὰ παραγγελοῦν ἐκεῖνα, ποὺ ἤθελαν.

Αὐτὴ μὲν, λοιπόν, ἡ παραβολὴ ἐλέγθη διὰ τὴν ἐλεημοσύνην ποὺ γίνεται μὲ χρήματα ἢ δὲ ἐπομένῃ παρα-

βολή⁷ ἐλέχθη δι' εκείνους οι οποίοι δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἀφελῶσιν τὸν πλησίον οὔτε μὲ χρήματα, οὔτε μὲ λόγια, οὔτε μὲ προστάσιαν, οὔτε μὲ ὁτιδήποτε ἄλλο, ἀλλὰ ἀποκρύπτουν τὰ πάντα.

Διατί ἀρὰ γε αὐτὴ ἡ παραβολὴ ἀναφέρει βασιλέα καὶ ἐκείνη νομφίον; **¶** Διὰ τὰ μάθησι πόσον συγγενὴς μὲ τὰς παρθένους εἶναι ὁ Χριστός, αἱ ὁποῖαι ἀποθέτουν τὰ ὑπάρχοντα. Διότι αὐτὸ εἶναι ἡ παρθεσία. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος αὐτὸν τὸν ὀρισμὸν δίδει τῆς παρθεσίας: «ἡ ἀγαμία γυναῖκα, λέγει, μεριμνᾷ διὰ τὰ πράγματα τοῦ κυρίου» καὶ (λέγει τοῦτο) «διὰ νὰ δεῖξετε καλὴν συμπεριφορὰν καὶ νὰ μείνετε στερεοὶ εἰς τὸν Κύριον, χωρὶς περισπασμούς»⁸. Αὐτὰ, λέγει, σὰς συμβουλεύω.

Ἐάν δὲ εἰς τὸν Λουκᾶν ἀναφέρεται διαφορετικῶς ἡ παραβολὴ τῶν τάλαντων⁹ πρέπει νὰ εἰπωμεν ὅτι αὐτὴ εἶναι ἄλλη καὶ ἐκείνη ἄλλη. Διότι εἰς ἐκείνην ἀπὸ τὸ ἴδιον κεφάλαιον ἔγινον διαφορετικὰ εἰσοδήματα: ἀφοῦ ἀπὸ τὴν μίαν μὲν¹⁰ ἄλλος μὲν προσέφερεν πέντε, ἄλλος δὲ δέκα μνᾶς. Διὰ τοῦτο δὲν ἔλασεν τὰς ἰσῖας βαρεῖας. Ἐδῶ, ὁμῶς, συμβαίνει τὸ ἀντίθετον διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἀμοιβὴ εἶναι ἡ ἴδια δι' ὅλους. **¶** Διότι, ἐκεῖνος πού ἔλασεν δύο, ἔδωκεν δύο καὶ ἐκεῖνος πού ἔλασεν πέντε, ἔδωκεν πέντε· ἐνῶ εἰς ἐκείνην τὴν παραβολὴν ἀπὸ τὸ ἴδιον κεφάλαιον ἄλλος μὲν ἔκαμε μεγαλύτερον, ἄλλος δὲ μικρότερον εἰσόδημα, εὐλογον εἶναι ὅτι δὲν ἀπολαμβάνουν τὰ ἴδια θραυεῖα. Πρόσεξε δὲ ὅτι πανταῦ δὲν τὰ ζητεῖ νὰ τοῦ ἐπιστρέψουν ἀμέσως. Διότι καὶ τὸν ἀμπελῶνα τὸν ἐνοι-

7. Τῶν τάλαντων: Ματθ. 25 14 - 30.
8. 1 Κορ. 7, 34 - 35.
9. Λκ. 19, 12 - 27.
10. μνᾶ = 100 ὄγγ.

κίασεν εἰς τοὺς γεωργοὺς καὶ ἔφυγεν εἰς ξένην χώραν¹¹· καὶ ἐδῶ ἔδωκεν ἐμπιστευτικῶς διὰ νὰ γνωρίσῃ τὴν μεγάλην ὑπομονὴν του.

Νομίζω δὲ ὅτι λέγει αὐτὰ διὰ νὰ ὑπαινιχθῇ καὶ τὴν ἀνάστασιν. Ἄλλ' ἐδῶ δὲν ὑπάρχουν γεωργοὶ καὶ ἀμπελῶνες, ἀλλὰ ὅλοι εἶναι ἐργάται. **¶** Διότι δὲν ὁμιλεῖ μόνον πρὸς τοὺς ἀρχοντας, οὔτε μόνον πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἀλλὰ πρὸς ὅλους. Καὶ αὐτοὶ μὲν πού προσφέρουν, ἀναγνωρίζουν μὲ εὐγένειαν καὶ τὰ ἰδικὰ τους καὶ τὰ τοῦ Δεσποτοῦ. **¶** **75-8** Ὁ μὲν ἕνας λέγει: «Κύριε, μοῦ παρέδωκες πέντε τάλαντα», ὁ δὲ ἄλλος: «δύο τάλαντα», διὰ νὰ δείξουν ὅτι ἀπὸ αὐτὸν ἔλασεν τὴν εὐκαιρίαν τῆς ἐργασίας, ὅτι τὸν εὐγνωμονοῦν καὶ ὅτι εἰς αὐτὸν ὀφείλουν τὰ πάντα. Τί λοιπόν, λέγει ὁ Κύριος; «Ἐδῶ, δοῦλε καλῆ (διότι αὐτὸ εἶναι τὸ γνώρισμα τοῦ καλοῦ, τὸ νὰ φροντίζῃ διὰ τὸν πλησίον) καὶ πιστέ. Εἰς ὀλίγα ἐφάνηκες πιστός, εἰς πολλὰ θὰ σὲ ἐγκαταστήσω. Εἰσελθε εἰς τὴν χώραν τοῦ Κυρίου σου». Μὲ αὐτὰ τὰ λόγια φανερώνει ὁλόκληρον τὴν εὐτυχίαν.

Ἄλλ' ἐκεῖνος πού ἔλασεν τὸ ἓν τάλαντον δὲν ἔβειξεν τὴν ἴδιαν μὲ τοὺς ἄλλους συμπεριφορὰν. Ποία ἦτο αὐτή; «Ἐγνώριζα ὅτι εἶσαι ἕνας σκληρὸς ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος θερίζεις ἐκεῖ ὅπου δὲν ἔσπειρες καὶ μαζεύεις ἐκεῖ ὅπου δὲν ἐσκόρπισες» ἐπειδὴ δὲ ἐφοδῆθηκα, ἔκρυσσα τὸ τάλαντόν σου. Ἴδου ἔχεις ὅτι εἶναι ἰδικόν σου». Τί, ὁμῶς, εἶπεν ὁ Κύριος; «πονηρὲ δοῦλε. ἔπρεπε νὰ βάλῃς τὰ χρήματά μου εἰς τοὺς τραπεζίτας» δηλαδὴ ἔπρεπε νὰ εἴπῃς, νὰ προτρέψῃς νὰ συμβουλευθῇς. **¶** Ἄλλὰ δὲν πείθονται; Τοῦτο, ὁμῶς, δὲν σχετίζεται μὲ ἐσέ. Τί θὰ ἤμποροῦσε νὰ ὑπάρξῃ πῶ ἡμερον ἀπὸ αὐτό;

11. Ματθ. 21, 33 - 46.

Διότι οι μὲν ἄνθρωποι δὲν συμπεριφέρονται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ αὐτὸν τὸν ἴδιον ποῦ ἐδανείσθη καθιστοῦν ὑπερβύθον διὰ τὴν ἐπιστροφὴν τῶν χρημάτων. Αὐτὸς, ὅμως, δὲν συμπεριφέρεται ἔτσι, ἀλλὰ, λέγει ὅτι οὐ ἔπρεπε νὰ τὰ καταθέσῃς καὶ νὰ μοῦ ἐπιστρέψῃς τὴν εἰσπραξίν. «Καὶ ἐγὼ θὰ τὰ ἐξήτουν μαζί μὲ τὸν τόκον».

Μὲ τὸν τόκον ἐννοεῖ τὴν ἐπέδειξιν τῶν ἔργων. Σὺ ἔπρεπε νὰ κάμῃς τὸ εὐκολώτερον καὶ εἰς ἐμὲ νὰ ἀφήσῃς τὸ δυσκολώτερον. Ἐπειδὴ, λοιπόν, δὲν ἔπραξεν αὐτὸ λέγει: «νὰ πάρετε ἀπὸ αὐτὸν τὸ τάλαντον καὶ δώσατε αὐτὸ εἰς ἐκεῖνον, ποῦ ἔχει τὰ δέκα τάλαντα. ☩ Διότι εἰς τὸν καθένα ποῦ ἔχει θὰ δοθοῦν καὶ ἄλλα καὶ θὰ περισσεύσουν ἀπὸ ἐκεῖνον, ὅμως ποῦ δὲν ἔχει, θὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ καὶ αὐτὸ ποῦ ἔχει».

Τί, λοιπόν, σημαίνει αὐτό; Ἐκεῖνος ποῦ ἔχει τὸ χάρισμα τοῦ λόγου καὶ τῆς διδασκαλίας διὰ νὰ ὠφελῇ τοὺς ἄλλους καὶ δὲν χρησιμοποιεῖ αὐτό, θὰ χάσῃ καὶ τὸ χάρισμα αὐτό· ἐνῷ ἐκεῖνος ποῦ δεικνύει μεγαλύτεραν φιλοτιμίαν, θὰ προσελκύσῃ καὶ μεγαλύτεραν δωρεάν, ὅπως, θεσάκιω, καὶ ἐκεῖνος ποῦ ἔχασεν καὶ ἐκεῖνο ποῦ ἔλασεν.

Ἄλλ' ἡ ζημία διὰ τὸν καθυστεροῦντα δὲν φθάνει μόνον μέχρις ἐδοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡ τιμωρία εἶναι ἀνυπόφορος καὶ ἡ ἀπόφασις εἶναι γεμάτη ἀπὸ κατηγορίας. «Καὶ τὸν ἀθλιὸν δοῦλον ρίξατε ἔξω εἰς τὸ σκότος· ἐκεῖ θὰ εἶναι τὸ κλάμα καὶ τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν».

☩ Εἶδες πῶς τιμωρεῖται μὲ τὴν μεγαλύτεραν τιμωρίαν ὄχι μόνον ὁ κλέπτης, ὁ πλεονέκτης καὶ ἐκεῖνος ποῦ διαπράττει τὸ κακόν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνος ποῦ δὲν πράττει τὸ καλόν; Ἄς ἀκούσωμεν, λοιπόν, τὰ λόγια αὐτά· ὅσον εἶναι καιρὸς ἄς ἐνδιαφερθῶμεν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἄς πάρωμεν λάβι διὰ τὰς λαμπάδας, ἄς ἀξι-

σποῦσωμεν τὸ τάλαντον. Διότι ἐὰν θεραθῶμεν καὶ εἰς αὐτὴν τὴν ζωὴν μένωμεν ἀδρανεῖς, οὐδεὶς θὰ μᾶς ἐλεήσῃ εἰς τὴν ἄλλην, ἔστω καὶ ἐὰν θρηνώμεν ὑπερβολικά. Κατεδήκασεν τὸν ἑαυτόν του καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶχεν τὰ ἀκάθαρτα ἐνδύματα, ἀλλ' οὐδεμίαν ὠφέλειαν ἔλασεν. Ἐπέστρεψεν καὶ ἐκεῖνο ποῦ τοῦ ἐδόθη πρὸς φύλαξιν αὐτὸς ποῦ ἔλασεν τὸ ἓν τάλαντον καὶ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον κατεδικάσθη. Καὶ αἱ παρθένοι παρεκάλεσαν, ἐπλησίασαν καὶ ἐκτόπησαν τὴν θύραν, ἀλλὰ ἔλα ἦσαν ἄσκοπα καὶ μάταια.

☩ Αὐτά, λοιπόν, ἀφοῦ γνωρίζομεν, ἄς προσφέρωμεν καὶ τὰ χρήματα καὶ τὴν προθυμίαν καὶ τὴν προστάσιαν καὶ ἔλα πρὸς ὠφέλειαν τῶν πλησίων. Διότι τάλαντα ἐδοῦ ὀνομάζονται ἔλα ὅσα ἡμπορεῖ νὰ ἔχη κάποιος, εἴτε ἡ προστάσις, εἴτε τὰ χρήματα, εἴτε ἡ διδασκαλία, εἴτε ὁποῖοδήποτε ἄλλο παρόμοιον πρᾶγμα. Οὐδεὶς, λοιπόν, νὰ μὴ λέγῃ, ὅτι μόνον ἓν τάλαντον ἔχα καὶ τίποτε δὲν ἡμπορῶ νὰ πράξω. ☩ Διότι ἡμπορεῖς καὶ μὲ ἓνα μόνον νὰ διακριθῇς. Διότι δὲν εἶσαι πτωχότερος ἀπὸ ἐκείνην τὴν χήραν, οὔτε πὸ ἀπαύθευτος ἀπὸ τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην, οἱ ὅποιοι ἦσαν ἀπλοῖκοι καὶ ἀγράμματοι ἄνθρωποι. Ἄλλ' ὅμως, ἐπειδὴ ἐδείξαν ζῆλον καὶ ἔλα τὰ ἔπρατταν διὰ τὸ συμφέρον ὄλων, ἔγιναν ἀξιοὶ διὰ τὸν οὐρανόν. Διότι τίποτε δὲν εἶναι τόσο ἀγαπητὸν εἰς τὸν Θεόν, ὅσον τὸ νὰ ζῶμεν διὰ τὴν καινὴν ὠφέλειαν. Διὰ τοῦτο μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεὸς τὴν ὁμιλίαν, τὰ χέρια, τὰ πόδια, τὴν δύναμιν τοῦ σώματος, τὴν σκέψιν καὶ τὴν σύνεσιν διὰ νὰ τὰ χρησιμοποιήσωμεν καὶ διὰ τὴν ἠθικὴν μας σωτηρίαν καὶ πρὸς ὠφέλειαν τῶν ἄλλων. Διότι ἡ ὁμιλία μᾶς εἶναι χρῆσιμη ὄχι μόνον νὰ λέγωμεν ὅμως καὶ εὐχαριστίας, ἀλλ' εἶναι χρῆσιμη διὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ διὰ τὴν συμβουλήν. ☩ Ἐὰν μὲν χρησιμοποιήσωμεν αὐτὴν δι' αὐτὸν τὸν σκοπὸν θὰ μιμηθῶμεν τὸν Κύριον· ἐὰν δὲ διὰ τὸ ἀντίθετον, θὰ μιμηθῶμεν τὸν διάβολον.

Ἐπειδὴ καὶ ὁ Πέτρος, ὅταν ὁμολόγησεν πίστιν εἰς τὸν Χριστόν, ἐμακαρίζετο ἐπειδὴ εἶχεν εἶπῃ ἐκεῖνα πού ἐβιβάσθη ἀπὸ τὸν Πατέρα ὅταν ὁμοῦ ἀπέφευγεν καὶ ἀπέκρουεν τὸν σταυρόν, ἐπεπλήσσετο πολὺ, ἐπειδὴ ἐακέπτετο ὅπως ὁ διάβολος. Ἐάν λοιπόν, εἶναι τόσο μεγάλη ἡ κατηγορία ὅταν λέγωμεν κάτι ἀπὸ ἀγνοίαν, ποῖαν συγχώρησιν θά ἔχωμεν ὅταν ἁμαρτάνωμεν πολὺ καὶ μὲ τὴν θέλησίν μας;

Ἄς λέγωμεν, λοιπόν, τέτοια λόγια, ὥστε ἀπὸ αὐτὰ νὰ γίνεταί φανερόν ὅτι εἶναι λόγια τοῦ Χριστοῦ. Διότι ὅτε ὅταν εἶπω μόνον: «σῆκω ἐπάνω καὶ περιπάτει»¹², ὅτε ὅταν εἶπω: «Ταθιθᾶ, σῆκω»¹³, τότε λέγω ἐκεῖνα πού εἶπεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ πολὺ περισσότερο ὅταν λέγω καλὰ λόγια ἂν καὶ ἔχω ὑβρισθῆ καὶ ὅταν προσεύχωμαι διὰ ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μὲ κακομεταχειρίζονται.

☩ Πρὸ ὀλίγου ἔλεγον, ὅτι ἡ γλῶσσα μας εἶναι ὡσανὺ χερί, πού ἐγγίζει τὰ πόδια τοῦ Θεοῦ· τώρα δὲ λέγω κάτι περισσότερο: ὅτι ἡ γλῶσσα μας εἶναι γλῶσσα, ἡ ὁποία μιμεῖται τὴν γλῶσσαν τοῦ Χριστοῦ ἂν παρουσιάσῃ τὴν ἀρμάζουσαν ὀρθότητα, ἂν λέγωμεν ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἐπιθυμῶ Ἐκεῖνος.

Ποῖα δὲ εἶναι ἐκεῖνα, τὰ ὅποια Ἐκεῖνος θέλει νὰ λέγωμεν; Εἶναι τὰ λόγια, τὰ ὅποια εἶναι γεμάτα ἀπὸ μετριότητα καὶ ἡμερότητα, καθὼς σκριθῶς καὶ ὁ ἴδιος ἔλεγεν εἰς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι τὸν ὑβρίζαν: «ἐγὼ δὲν ἔχω δαιμόνιον»¹⁴ καὶ πάλιν: «ἂν ὠμίλησα κακῶς, μαρ-

12. Ματθ. 9, 5.
13. Πρ. Απ. 9, 40.
14. Ἰω. 8, 49.

τύρησε διὰ τὸ κακόν»¹⁵. Εἰς τὸν μαθητὴν, ὁ ὁποῖος τὸν ἐπρόδωσαν εἶπεν: **Δ** «φίλε, διατί ἤλθες;»¹⁶.

Ἐάν καὶ σὺ ὁμιλήσῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἂν ὁμιλήσῃς πρὸς διόρθωσιν τῶν ἄλλων, τότε ἀπέκτησες γλῶσσαν, ἡ ὁποία ὁμοιάζει μὲ ἐκείνην τοῦ Χριστοῦ. Αὐτὰ εἶπεν ὁ ἴδιος ὁ Θεός: «Ἐάν ἐκφέρῃς κάτι πολῦτιμον ἀπὸ τοῦ ἀνάξιον, θά εἶσαι ὡσανὺ τὸ στόμα μου»¹⁷.

Ὅταν, λοιπόν, ἡ γλῶσσα σου γίνῃ ὡσανὺ τὴν γλῶσσαν τοῦ Χριστοῦ καὶ τὸ στόμα σου ὡσανὺ τὸ στόμα τοῦ Πατρὸς καὶ εἶσαι ναὸς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ποῖα τιμὴ θά ἠμποροῦσε νὰ εἶναι ὁμοία μὲ αὐτήν; Διότι, αἴτε ἂν, τὸ στόμα σου ἀποτελεῖται ἀπὸ χρυσόν, ἢ ἀπὸ πολυτίμουσ λίθους, ἐπρόκειτο νὰ λάμπῃ ὅπως τώρα, πού ἀκτινοβολεῖ μὲ τὸν στολισμὸν τῆς μετριότητος. **Β** Διότι τί εἶναι πῶς ἐπιθυμητόν ἀπὸ τὸ στόμα, τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζει νὰ ὑβρίσῃ, ἀλλὰ φροντίζει νὰ εὐλογῇ καὶ νὰ λέγῃ καλὰ λόγια; Ἐάν δὲ δὲν ἀντέχῃς νὰ εὐλογῇς ἐκεῖνον πού σε καταρτάει, σιώπα. Τοῦτο ἐν τῷ μεταξύ προσέσθησε νὰ ἐπιτύχῃς, προχωρῶν περαιτέρω καὶ φροντίζων δι' αὐτὸ καθὼς πρέπει, ὥστε νὰ φθάσῃς εἰς τὸ σημεῖον ἐκεῖνο καὶ νὰ ἀποκτήσῃς στόμα τέτοιο καθὼς τὸ περιγράψαμεν.

736 Μὴ νομίσης ὅτι εἶναι τολμηρὸν αὐτὸ πού εἶπαμεν· διότι ὁ Κύριος εἶναι φιλόκθρωπος καὶ τὸ δῶρον προέρχεται ἀπὸ τὴν καλωσύνην του. Τολμηρὸν εἶναι νὰ ἔχωμεν στόμα πού νὰ ὁμοιάσῃ μὲ τὸν διάβολον καὶ γλῶσσαν ὁμοίαν μὲ πονηρὸν δαίμονα· μάλιστα δὲ ἡμεῖς

15. Ἰω. 18, 28.
16. Ματθ. 26, 50.
17. Ἱερμ. 23, 19.

οί ὅποιοι μετέχομεν τοιοῦταν μυστηρίων καὶ κοινωνώμεν τὸ ἴδιον τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου. Ἀυτὰ, λοιπόν, σκεπτόμενος, γίνου ὁμοιος μετ' ἐκεῖνον ἀναλόγως μετ' τὴν δύναμίν σου. Ἐὰν γίνῃς, λοιπόν, τέτοιος οὐδέποτε πλέον ὁ διάβολος θὰ ἠμπορήσῃ νὰ σὲ ἀπειθῇ κατὰ πρόσωπον. Διότι γνωρίζει καλῶς τὸ θασιλικὸν σημεῖον καὶ τὰ δ-πλα τοῦ Χριστοῦ, μετ' τὰ ὅποια ἐνεκλήθη.

Ποῖα δὲ εἶναι αὐτὰ; Ἡ ἐπιείκεια καὶ ἡ πραότης. Διότι ὅταν εἰς τὸ ἕρος, ὅπου τοῦ ἐπετέθη, τὸν συνέτριψε καὶ τὸν ἐξάπλωσεν κάτω, δὲν ἐγνώριζεν ὅτι ἦτο ὁ Χριστός. Ἐκ τῶν λόγων τοῦ δὲ τὸν ἐπίσπεσε, μετ' τὴν ἐπιείκειαν τὸν ἠχμαλώτισε καὶ μετ' τὴν πραότητα τὸν κατετρόπωσε.

Β Αὐτὸ κάμε καὶ σὺ ἔάν ἴθης κάποιον ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος ὁμοιάζει μετ' τὸν διάβολον καὶ σὲ πλησιάζει, νίκησέ τον μετ' τὸν ἴδιον τρόπον. Ὁ Χριστὸς σοῦ ἔδωκεν ἐξουσίαν νὰ γίνῃς ὁμοιος μετ' αὐτὸν ὅσον ἠμπορεῖς. Μὴ φοβηθῆς ὅταν ἀκούῃς αὐτὸν τὸν λόγον. Φόβος εἶναι τὸ νὰ μὴ γίνῃς ὁμοιος μετ' αὐτόν. Νὰ ὁμιλῆς, λοιπόν, ὅπως ἔκεῖνος καὶ θὰ γίνῃς, ὡς πρὸς αὐτό, ὅπως ἔκεῖνος, ὅσον εἶναι δυνατὸν εἰς τὸν ἄνθρωπον νὰ τὸ κατορθώσῃ. Διὰ τοῦτο εἶναι ἀνώτερος ἐκεῖνος, ποῦ ὁμιλεῖ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον παρὰ ἐκεῖνος, ποῦ προφητεύει.

Διότι τὸ νὰ προφητεύῃ εἶναι ἐξ ὀλοκλήρου χάρισμα, ἐνῶ τὸ νὰ ὁμιλῆς ἔτσι, ἀπαιτεῖ κάποιον καὶ ἰδρωτὰ ἰδικόν σου. Δίδαξε τὴν ψυχὴν σου νὰ διαμορφώσῃ ἔτσι τὸ στόμα σου, ὥστε νὰ ὁμοιάζῃ μετ' τὸ στόμα τοῦ Χριστοῦ. Διότι ἠμπορεῖ νὰ ἐπιτυχῶναι τέτοια πράγματα ἔάν ἐπιθυμῇ. ¶ Γνωρίζει τὴν τέχνην, ἔάν δὲν εἶναι ἀνακόθητη.

Πῶς διαμορφώνεται τέτοιο στόμα; μετ' ποῖα χρώματα καὶ μετ' ποῖον ὕλικόν; λέγει κάποιος. Μετ' κανένα χρῶ-

μα καὶ καμμίαν ὕλην, ἀλλὰ μόνον μετ' τὴν ἀρετὴν, τὴν καλοσύνην καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην. Ἄς ἴδωμεν δὲ πῶς διαμορφώνεται τὸ στόμα τοῦ διαβόλου, διὰ νὰ μὴ τὸ κάμωμεν ποτέ. Πῶς, λοιπόν, διαμορφώνεται; Μετ' τὰς κατάρτας, μετ' τὰς ὑβρεῖς, μετ' τὴν ἐπιπορκίαν καὶ μετ' τὴν ζηλοτυπίαν. Διότι ὅταν κάποιος ὁμιλῇ ὅπως ἐκεῖνος, τότε ἀποκτῆ τὴν γλῶσσαν του. Ποῖαν, λοιπόν, συγχώρησιν θὰ ἔχωμεν; μᾶλλον δὲ ποῖαν τιμωρίαν δὲν θὰ ὑποστώμεν, ὅταν ἀνεχώμεθα ἢ γλώσσα μας, μετ' τὴν ὁποῖαν ἐγίναμεν ἄξιοι νὰ γευώμεθα τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου, νὰ λέγῃ λόγια διαβολικά;

Γ Ἄς μὴ ἀνεχθῶμεν, λοιπόν, αὐτὸ, ἀλλὰ ἄς χρησιμοποῦσῶμεν ὅλον μας τὸν ζῆλον, ὥστε νὰ ἐκπαιδεύσωμεν αὐτὴν νὰ μμῆται τὸν Κύριον. Διότι ἔάν τῆς διαθέσωμεν αὐτὴν, θὰ μᾶς τοποθετήσῃ μετ' πολὺ θάρρος ἐνώπιον τοῦ θήματος τοῦ Χριστοῦ. Ἐάν κάποιος δὲν γνωρίζει νὰ ὁμιλῇ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, οὔτε ὁ δικαστὴς θὰ ἀκούσῃ αὐτόν. Διότι, ὅπως ἀκριβῶς ἔστιν τὸν ὁποῖον ἀπολογούμενος, ὁ ὁποῖος δὲν γνωρίζει νὰ ὁμιλῇ τὴν γλῶσσαν του, παρομοίως καὶ ὁ Χριστός, ἔάν δὲν ὁμιλῆς μετ' τὸν ἴδιον τρόπον ὅπως ἔκεῖνος, δὲν θὰ σὲ ἀκούσῃ, οὔτε θὰ σὲ προσέξῃ.

Δ Ἄς μάθωμεν, λοιπόν, νὰ ὁμιλῶμεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, κατὰ τὸν ὅποιον ἐσσήθησεν νὰ ἀκούῃ ὁ θασιλεύς μας. Ἄς φροντίσωμεν νὰ μμῆθῶμεν τὴν γλῶσσαν ἐκεῖνου. Ἔστω καὶ ἂν εὐρεθῆς μέσα εἰς τὸ πένθος, πρόσσεξ νὰ μὴ σοῦ παραμαρψῶσῃ τὸ στόμα ἢ κυριαρχία τῆς μελαγχολίας, ἀλλὰ νὰ ὁμιλήσῃς ὅπως ὁ Χριστός. Διότι καὶ αὐτὸς ἐπένησεν τὸν Λάζαρον καὶ τὸν Ἰούδαν¹¹.

11. Ἰω. 11, 11.

Ἐάν πένθος μέσα εἰς τὸν φόβον, προσπάθησε πάλιν νὰ ὀμιλήσῃς κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ποὺ ὀμιλήσεν ὁ Κύριος, **257** Διότι καὶ Αὐτὸς ἔπεσεν μέσα εἰς τὸν φόβον πρὸς χάριν σου καὶ ἀπὸ συγκοιτάσεσιν. Νὰ εἰπῆς καὶ σύ: «ἀλλ' ὄχι ὅπως θέλω ἐγώ, ἀλλ' ὅπως θέλεις σύ»¹⁹. Ἔστω καὶ ἂν κλαίῃς, δάκρυσε ἡρέμως ὅπως Αὐτός. Καὶ ἂν ἀντιμετωπίζῃς δοῦλιας ἐπιθέσεις καὶ λύπην, νὰ τὰ δέχῃσαι καὶ αὐτὰ ὅπως ὁ Χριστός. Διότι καὶ δοῦλιας ἐπιθέσεις ἔδέχθη καὶ ἐλυπήθη καὶ εἶπεν: «ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου»²⁰.

Σοὺ ἔδωκεν ὁμοία τὰ ὑποδείγματα, διὰ νὰ διατηρῆς τὸν ἴδιον τρόπον καὶ νὰ μὴ καταστρέψῃς τοὺς κανόνας, οἱ ὅποιοι σοὺ ἐδόθησαν. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ ἡμπορέσῃς νὰ ἔχῃς στόμα, ποὺ νὰ ὁμοιάζῃ μὲ τὸ στόμα Ἐκείνου.

Ταυτοτρόπως, ἂν καὶ θαδίξῃς ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, θὰ παρουσιάσῃς εἰς ἡμᾶς γλῶσσαν ὁμοίαν μὲ ἐκείνην τοῦ καθημένου εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ θὰ διαφυλάξῃς τὸν τρόπον ἀντιμετωπίσεως τῆς μελαγχολίας, τῆς ὀργῆς, τοῦ πένθους καὶ τῆς ἀγωνίας.

Πόσοι ἀπὸ ἡμᾶς ἐπιθυμοῦν νὰ ἴδωσιν τὴν μορφήν Ἰου; **23** Ἰδοὺ, εἶναι δυνατόν ὄχι μόνον νὰ Τὸν ἴδωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ γίνωμεν ὁμοιοὶ Του, ἐάν τὸ ἐπιδιώκωμεν μὲ ζῆλον. Ἄς μὴ ἀνασφάλωμεν, λοιπόν. Δὲν ἀσπάζεται τὰ στόματα τῶν προφητῶν, ἐπειδὴ ἦσαν μετριόφρονες καὶ ἡμέτεροι ἄνθρωποι. «Διότι πολλοὶ θὰ μοῦ εἶπουν, λέγει ὁ Κύριος, δὲν προσηφτεύσαμεν εἰς τὸ ὄνομά σου; Καὶ θὰ τοὺς εἶπω, δὲν σὰς γνωρίζω»²¹.

19. Ματθ. 26, 39.
20. Ματθ. 26, 38.
21. Ματθ. 7, 28 - 29.

Τὸ στόμα, ὅμως, τοῦ Μωυσαίου, ἐπειδὴ ἦτο πολὺ μετριόφρων καὶ ἡρεμὸς, (διότι «ὁ Μωυσῆς, λέγει, ἦτο ἄνθρωπος ἡμερώτατος ἀπὸ ὅλων τῶν ἀνθρώπων, ποὺ εἶναι εἰς τὴν γῆν»²²) τόσο ἠσπάζετο καὶ ἠγάπα, ὥστε νὰ εἶπῃ «πρόσωπον μὲ πρόσωπον καὶ ὀμιλοῦσεν στόμα πρὸς στόμα, ὅπως ἀκριβῶς ὁ φίλος πρὸς τὸν φίλον του»²³. Δὲν διατάσσεις τῶρα τοὺς δαίμονας, ἀλλὰ θὰ διατάξῃς τότε τὴν γένειαν τοῦ πυρός, ἐάν ἔχῃς τὸ στόμα σου ὁμοίον μὲ τὸ στόμα τοῦ Κυρίου. **24** Θὰ διατάξῃς τὴν ἄβυσσον τοῦ πυρός καὶ θὰ εἶπῃς: «σιώπα, γίνου ἄσπῃ»²⁴ καὶ μὲ πολὺ θάρρος θὰ ἀνέλθῃς εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ θὰ ἀπολαύσῃς τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Εἶθε ἴλοι νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὴν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον, μαζί μὲ τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, ἀνήκει ἡ δόξα, ἡ δύναμις καὶ ἡ τιμὴ τῶρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

22. Ἀρβ. 12, 3.
23. Ψ. 85, 11.
24. Μάρκ. 4, 39.

ΟΜΙΛΙΑ ΘΘ' (79)

(Ματθ. κε' 31— κατ' 5)

Δ «Όταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν δόξαν Του καὶ ὄλοι οἱ ἄγιοι ἄγγελοι μαζί! Του, τότε δὲ καθήσῃ λέγει εἰς τὸν Θρόνον τῆς δόξης Του καὶ θὰ χωρίσῃ τὰ πρόβατα ἀπὸ τὰ κατσίκια! καὶ αὐτούς μὲν θὰ ὑποδοχθῆ καὶ θὰ τοὺς χερίσῃ τὴν βασιλείαν, ὅτι τὸν βρεφῶν ὄντων ἐπειροῦσαν, τὸν ἐπίστειον ὄντων ἐβίφοσαν, τὸν ἐφιλοξένησαν ὄντων ἦτο ζῆνος, τὸν ἐνέβυσαν ὄντων ἦτο γυμνός, τὸν ἐπισκέψθησαν ὄντων ἦτο ἀσθενής καὶ τὸν εἶδαν ὄντων ἦτο εἰς τὴν φυλακὴν. Τοὺς ἀντιθέτως, ὅμως, πρὸς αὐτούς κατηγάρων, θὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸ πῦρ τὸ πῦρον, **Ε** καὶ οὗτοι εἶναι ἐπισημένον διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του» (Ματθ. εἰ, 31—41).

Τὴν γλυκατάτην αὐτὴν περικοπήν, τὴν ὅποιον συνεχῶς δὲν θὰ ἀφήσωμεν χωρὶς νὰ τὴν συλλογισθῶμεθα, ἅς ἀκούσωμεν τώρα μετὰ προθυμίαν καὶ κατανύξιν μεγάλην εὐλόγως δὲ μετὰ αὐτὴν ἐτελείωσεν ὁ λόγος αὐτός. Διότι εἰς αὐτὸν γίνεται πολὺς λόγος διὰ τὴν φιλοanthρωπῖαν καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. **Γ** Διὰ τοῦτο καὶ προηγουμένως ὠμίλησεν δι' αὐτὴν ποικιλοτρόπως, ἐνῶ ἐδῶ ὁμιλεῖ σαφέστερα καὶ ἐντονώτερα, εἰσάγων ὄχι μόνον δύο ἢ τρία καὶ πέντε πρόσωπα, ἀλλ' ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην.

Ἄν καὶ εἰς τὰς προηγουμένας παραβολὰς ἀνέφερον δύο πρόσωπα, δὲν ἐννοοῦσαν δύο πρόσωπα, ἀλλὰ δύο μέρη] δηλαδὴ τὴν παράταξιν τῶν παρακούντων καὶ τὴν παράταξιν τῶν ὑπακούοντων. Ἐδῶ, ὅμως, χρησιμοποιεῖ λόγον πῶς τρομακτικὸν καὶ πῶς καθαρὸν. Διὰ τοῦτο δὲν λέγει, λοιπὸν, ὅτι «ὁμοιάζει ἢ βασιλείαν», ἀλλ' συγκεκαλυμμένα παρουσιάζει τὸν ἑαυτὸν Του λέγων **Β**

«ὅταν δὲ ἔλθῃ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου μετὰ τὴν δόξαν Του». Διότι τώρα ἦλθεν μέσα εἰς τὸν ἐξευτελισμὸν, τὰς ὕβρεις καὶ τὰς κατηγορίας! τότε, ὅμως, θὰ καθήσῃ εἰς τὸν θρόνον τῆς δόξης του. Συνεχῶς δὲ ἀναφέρει τὴν δόξαν. Ἐπειδὴ ὁ σταυρὸς ἦτο πλησίον καὶ θεωρεῖτο ὅτι εἶναι ἀτιμητικὸν πρᾶγμα, διὰ τοῦτο ἀνυψῶναι τὸν ἀκροατὴν καὶ θέτει ὅτι ὄντων τοῦ τοῦ δικαστήριον καὶ παρουσιάζει ὀλόκληρον τὴν οἰκουμένην. Καὶ ὄχι μόνον μετὰ αὐτὰ κάμνει φοθερὸν τὸν λόγον, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὸ νὰ παρουσιάσῃ τοὺς οὐρανούς νὰ ἀδειάζουν. Διότι λέγει, ὅτι ὄλοι οἱ ἄγγελοι θὰ εἶναι μαζί του καὶ θὰ μαρτυροῦν πῶς ὕπηρεσίας προσέφεραν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων, ὅταν ἐστέλλοντο ἀπὸ τὸν Κύριον. Ἡ ἡμέρα ἐκείνη θὰ εἶναι γεμάτη τρόμον ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη.

Κ Κατόπιν λέγει: «θὰ συναθροισθοῦν ὄλα τὰ ἔθνη» δηλαδὴ ὄλοι οἱ ἄνθρωποι. «Καὶ θὰ χωρίσῃ τοὺς μὲν ἀπὸ τοὺς δέ, ὅπως ἀκριθῶς ὁ παῖμὴν τὰ πρόβατα». Διότι τώρα δὲν εἶναι χωρισμένοι, ἀλλ' ὄλοι εἶναι ἀσκατωμένοι! ἢ διαίρεσις, ὅμως, τότε θὰ γίνῃ μετὰ μεγάλην ἀκρίθειαν. Ἐν τῷ μεταξύ χωρίζει αὐτούς καὶ φανερώνει ἀναλόγως τῆς τοποθετήσεως. Ἐπίσης παρουσιάζει τὸ ἦθος ἐκάστου καὶ μετὰ τὰ ὄνόματα, ὀνομάζων τοὺς μὲν κατσίκια, τοὺς δὲ πρόβατα, διὰ νὰ περιγράψῃ τὴν ἀκαρπίαν τῶν πρώτων. Διότι ἀπὸ τῶν κατσίκια οὐδεὶς καρπὸς θὰ ἤμποροῦσε νὰ προέλθῃ. **Δ** Ἐπίσης περιγράφει καὶ τὸ μεγάλο εἰσῶδημα τῶν ἄλλων. Διότι τὰ πρόβατα δίδουν μεγάλο εἰσῶδημα ἀπὸ τὰ μαλλιά, ἀπὸ τὸ γάλα καὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ ποτὰ γεννοῦν. Ἀπὸ ὄλα αὐτὰ εἶναι ἐστερημένον τὸ κατσίκι. Ἀλλὰ τὰ μὲν ζῶα ποὺ δὲν ἔχουν λογικόν, ἐκ φύσεως ἔχουν τὴν ἀκαρπίαν καὶ τὴν καρποφορίαν ἐνῶ ἐκείνοι τὴν ἔχουν ἀπὸ τὴν θέλησίν των. Διὰ τοῦτο τιμωροῦνται οἱ πῶτοι καὶ στεφανοῦνται οἱ ἄλλοι. Δὲν τιμωρεῖ δὲ αὐτούς ἀπὸ πρὶν, ἀλλ' ἀφοῦ κρι-

νει αυτούς ως δικαστής. Διά τούτο, αφού τούς τοποστήσει, τούς λέγει τās κατηγορίας. Αυτοί δέ όμιλούν μέ μετριοφροσύνην, αλλά ούδέν κέρδος έχουν πλέον. Καί πολύ όρθώς· διότι παρέβλεψαν πράγμα, πού είναι παλιόπώθητον από αυτόν. Διότι και οι προφήται παντού και πάντοτε αυτό έλεγαν, ότι: «θέλω εὐσπλαγγίαν και έχι θυσίαν»¹. Καί ό νομοθέτης μέ θλα, μέ λόγια και μέ πράγματα, εις αυτό παρακινούσε· αλλά και ή ίδια ή φύσις αυτό έδίδασκεν.

16 Παρατήρησε δέ ότι αυτοί είναι έρημοί όχι μόνον από ενος ή δύο, αλλά από θλα. Διότι, όχι μόνον δέν τόν εθρέψαν όταν πεινούσε και δέν τόν ενέδυσαν όταν ήτο γυμνός, αλλά δέν έπραξαν εκείνο πού ήτο εύκολώτερον, δηλαδή δέν τόν έπεσκέφθησαν όταν ήτο άρρωστος. Παρατήρησε δέ πόνον έλαφρά πράγματα παραγγέλλει. Δέν ειπεν, ότι ήμουν εις τήν φυλακήν και μέ άηλευθερώσατε, ήμουν άρρωστος και μέ έσηκώσατε, αλλά «μέ έπεσκέφθητε» και «ήλθατε πρós έμέ». 'Αλλ' ούτε και ως πρós τήν πείναν ήτο δύσκολον εκείνο πού παρήγγειλεν. Διότι δέν έζητει πολυτελή τρόπεζαν, αλλά μόνον τήν άναγκαίαν τροφήν και μάλιστα μέ τήν μορφήν ενός άειολύπητου.

17-20 "Όστε θλα είναι άρκετά διά νά τιμωρήσουν αυτούς· όπως ή εύκολία εκείνου πού τούς έζητείτο, διότι ήτο ψωμί ή άβλιότης εκείνου πού έζητει, διότι ήτο πτωχός· τό εύσπλαγγίον τής φύσεως, διότι ήτο άνθρωπος· ή μεγάλη έπιθυμία τής ύποσχέσεως, διότι ύποσχέθη τήν Βασιλείαν· ό τρόμος τής τιμωρίας, διότι μέ τόν άδην μάς έφοθέρισεν· ή άξία του λαμβάνοντος, διότι ό Θεός

1. 'Όπη 6, 6.

ήτο εκείνος πού έλάμβανεν διά τών πτωχών· ή υπερβολική τιμή, διότι έκρινεν άξιον νά καταβή τόσον πολύ· τό δικαίον τής προσφοράς, διότι έλάμβανεν από τά ίδια κά Του. 'Αλλά πρós θλα αυτά ή φιλαργυρία έσακούεψεν έντελώς εκείνους πού άχμαλωτίσθησαν· και αυτά κατόπιν τής τόσον μεγάλης άπειλής πού ύπάρχει **18** Διότι και άνωτέρω λέγει, ότι φοβερώτερα από τά Σόδομα θά πάθουν εκείνοι, οι όποιοί δέν δέχονται αυτούς τούς άξιους βοηθείας. Καί έδω λέγει: «εφ' όσον δέν έπράξατε εις ένα από αυτούς τούς άδελφούς μου τούς έλαχίστους, ούτε εις έμέ τό έπράξατε». Τι λέγεις; Είναι άδελφοί σου. Καί πώς ονομάζει αυτούς έλαχίστους; Διότι διά τούτο είναι άδελφοί, έπειδή είναι ταπεινοί, πτωχοί και παραπεταμένοι. Διότι αυτούς κυρίως προσκαλεί εις τήν άδελφοσύνην, τούς άσημάτους και τούς περιφρονημένους. Δέν έννοει έδω μόνον τούς μοναχούς και εκείνους πού έχουν καταλάβει τά όρη, αλλά τόν κάθε πιστόν, έστω και άν είναι κοσμικός· εφ' όσον, όμως, πεινᾷ και είναι γυμνός ή ξένος, «**19** έπιθυμεί όπως ατότός ό άνθρωπος άπολαμβάνη ελπην αυτήν τήν φροντίδα. Διότι τό θάπτισμα και ή κοινωνία τών θείων μυστηρίων σέ κάμουν άδελφόν.

Κατόπιν, διά νά ίθης τό δικαίον τής αποφάσεως και από άλλο σημείον, προηγουμένως έπαινει εκείνους, οι όποιοί έκαμαν καλώς πράξεις. και λέγει: «έλάτε οι εύλογημένοι του πατρός μου, κληρονομήσατε τήν βασιλείαν, ή όποία είναι έτοιμασμένη διά σάς από τόν καιρόν τής δημιουργίας του κόσμου. Διότι έπεινάσα και μου έδώκατε νά φάγω» και θλα δια ακολουθοῦ.

Διά νά μη λέγουν, ότι δέν είχαμεν διά νά έλεήσωμεν, τούς καταδικάζει μετά από σύγκρισιν μέ τούς συνανθρώπους των· όπως ακριβώς τās παρθένους **20** κατόπιν συγκρίσεως μέ τās άλλας παρθένους και τόν δοῦ-

λογ τὸν μεθόντα καὶ τρώγοντα πλουσίως ἐν συγκρίσει μὲ τὸν πιστὸν δοῦλον, ὅπως, ἐπίσης, ἐτεμώρησεν ἐκεῖνον ποῦ ἐκρυψεν τὸ τάλαντον ἐν φυθίσει μὲ ἐκεῖνον ποῦ προσέφερεν δύο τάλαντα, καὶ τὸν καθένα ποῦ ἀμαρτάνει συγκριτικῶς πρὸς τοὺς πράττοντας καλὰς πράξεις. Καὶ αὐτὴ ἡ σύγκρισις ἄλλοτε μὲν γίνεται μεταξὺ Ἰσων, ὅπως ἐδῶ καὶ μὲ τὰς παρθένους, ἄλλοτε δὲ γίνεται ἀπὸ τὸ περισσεύμα, ὅπως δεῦνα λέγει: «οἱ ἄνθρωποι τῆς Νινευτῆ θὰ ἀναστηθοῦν κατὰ τὴν κρίσιν καὶ θὰ κατακρίνουν τὴν γενεάν αὐτήν, διότι ἐπίστευσαν εἰς τὸ κήρυγμα τοῦ Ἰωανᾶ καὶ Ἰησοῦ ἐδῶ πρόκειται διὰ κάτι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸν Ἰωανᾶ». Καὶ: «Ἡ βασιλεία τοῦ νότου θὰ κατακρίνη τὴν γενεάν αὐτήν, διότι ἦλθε διὰ τὴν ἀκούσιν τὴν σοφίαν τοῦ Σολομῶντος» καὶ Ἰησοῦ ἐδῶ πρόκειται διὰ κάτι μεγαλύτερον ἀπὸ τὸν Σολομῶντα². **35** Καὶ πάλιν ἡ σύγκρισις μεταξὺ Ἰσων: «ἀπὸ τὸ θὰ εἶναι οἱ κριταὶ μακρῶς». Πάλιν δὲ μὲ τοὺς ἔχοντας περισσεύμα συγκρίτων λέγει: «ὅθεν γνωρίζετε ὅτι θὰ κρίνωμεν ἀγγέλους; πόσον μᾶλλον κοσμικὰς ὑποθέσεις;»⁴.

Καὶ εἰς αὐτὴν τὴν περικοπήν, θεοθαΐως, ἡ σύγκρισις γίνεται μεταξὺ Ἰσων, διότι συγκρίνει τοὺς πλουσίους μὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πτωχοὺς μὲ τοὺς πτωχοὺς. Ἀποδεικνύει δὲ ὅτι ἡ ἀπόφασις φησὶ δίδεται δικαίως, ὅχι μόνον ἀπὸ αὐτῶ, (ὅτι δηλαδὴ οἱ συνάνθρωποι τῶν ἐπέτυχον αὐτὸ ἂν καὶ ἦσαν εἰς τὴν ἴδιαν κατάστασιν), ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ ὅτι δὲν ὑπήκουσαν οὕτε εἰς αὐτὰ, εἰς τὰ ὁποῖα ἡ πτωχεία δὲν ἦτο καθόλου ἐμπόδιον. **36** ὁ λόγος χάριν εἰς τὸ νὰ ποτίσῃ ἐκεῖνον ποῦ διψᾷ, νὰ ἴδῃ τὸν φυλακισμένον καὶ νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ἀρρωστον.

2. Ματθ. 13, 41 - 42.

3. Μκ: 8, 12, 27.

4. 1 Κορ. 6, 3.

Ἄφου ἐγκωμιάσεν ἐκεῖνους ποῦ ἔκαμον καλὰς πράξεις, παρουσιάζει τὴν μεγάλην ἀγάπην τοῦ ποῦ εἶχεν δι' αὐτοὺς ἀπὸ τὴν παλαιάν εποχὴν. Διότι λέγει: «ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν ποῦ εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου».

Πόσον ἀγαθὸν νομίζεις ὅτι εἶναι ἀντάξιον αὐτὸ τὸ ὄνομα, τὸ νὰ εἶναι εὐλογημένοι καὶ μάλιστα ἀπὸ τὸν Πατέρα; Καὶ ἀπὸ ποῦ ἔγιναν ἀξιοὶ τόσον μεγάλης τιμῆς; Ποῖα εἶναι ἡ αἰτία; «Ἐπεινάσα καὶ μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω, ἐδίψασα καὶ μὲ ἐπότισατε», καὶ τὰ ἔζη. Πόσον μεγάλης τιμῆς καὶ εὐτυχίας εἶναι ἀξία αὐτὰ τὰ λόγια; **13** Δὲν εἶπεν «ἀλάθετε», ἀλλὰ «κληρονομήσατε», ἐπειδὴ εἶναι προσωπικὰ, πατρικὰ, ἰδικὰ σας καὶ σᾶς ὠφείλοντο ἀπὸ τὴν παλαιάν εποχὴν. Διότι, λέγει, αὐτὰ ἔχουν ἐτοιμασθῆ καὶ τακτοποιηθῆ διὰ σᾶς πρὶν γεννηθῆτε, ἐπειδὴ ἐγνωρίζα ὅτι θὰ εἰσθε καλοὶ. Ἄντι ποίων λαμβάνουν αὐτὰ; Ἄντι τῆς κατοικίας, ἀντι τῶν ἐνδυμάτων, ἀντι τοῦ ἄρτου, ἀντι τοῦ κρύου νεροῦ, ἀντι τῆς ἐπισκέψεως, ἀντι τῆς εἰσόδου εἰς τὴν φυλακὴν. Διότι παντοῦ ὑπάρχουν οἱ ἔχοντες ἀνάγκην ὑπάρχουν δὲ καὶ ἐκεῖνοι ποῦ δὲν ἔχουν ἀνάγκην. Διότι, καθὼς εἶπα, ὅχι μόνον ὁ ἀσθενὴς καὶ ὁ φυλακισμένος ἐπιζητεῖ αὐτὸ, ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος νὰ ἀπαλλαγῆ ἀπὸ τὴν ἀσθένειαν, ὁ δὲ ἄλλος νὰ ἐλευθερωθῆ. Αὐτὸς ἔμως, ἐπειδὴ εἶναι ἡμεροῦς, ζητεῖ ὅσα ἡμποροῦμεν μᾶλλον δὲ καὶ ὀλιγώτερα ἀπὸ ὅσα ἡμποροῦμεν, ἀφῆμων ἡμᾶς νὰ ἐπιχειροῦμεν τὰ μεγαλύτερα.

14 Εἰς ἐκεῖνους, ἔμως, εἶπεν: «Φύγετε ἀπὸ ἐμὲ, καταραμένοι!» ὅχι, θεοθαΐως, ἀπὸ τὸν Πατέρα, διότι δὲν τοὺς κατηράσθη αὐτὸς, ἀλλὰ τὰ ἰδικὰ τοὺς ἔργα. «Εἰς τὴν αἰώνιον φωσίαν, ποῦ ἔχει ἐτοιμασθῆ» ὅχι διὰ σᾶς, ἀλλὰ «διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του». Διότι, δεῦνα ὠμίλησεν διὰ τὴν βασιλείαν λέγων «ἐλάτε οἱ εὐλο-

γήμενοι, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν», προσέθεσεν: «ἢ ὅποια εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου». Ἐνῶ διὰ τὴν φωτιάν δὲν λέγει αὐτὸ ἀλλὰ «ποῦ ἔχει ἐτοιμασθῆ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του».

Ἐγὼ μὲν, λοιπόν, ἐτοίμασα τὴν βασιλείαν διὰ σᾶς, ἐνῶ τὴν φωτιάν ἔχει διὰ σᾶς, ἀλλὰ διὰ τὸν διάβολον καὶ τοὺς ἀγγέλους του. **Δ** Ἐπειδὴ, ὁμως, σεῖς οἱ ἴδιοι ἐβάλατε μέσα εἰς αὐτὴν τὸν ἑαυτὸν σας, σεῖς εἴσαθε ὀπείθυνοι. Δὲν ἀρκεῖται δὲ μόνον εἰς αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ μὲ τὰ ἀκόλουθα λόγια, ὡσὺν νὰ ἀπολογητὰ εἰς αὐτοὺς, ἐκθέτει τὰς αἰτίας, «Διότι ἐπέινασα καὶ δὲν μοῦ ἐδώκατε νὰ φάγω». Διότι, ἔστω καὶ ἂν ἦτο ἐχθρὸς αὐτὸς ποῦ ἐζήτηι, δὲν ἦσαν ἀρκετὰ τὰ παθήματά του νὰ κινήσουν εἰς οἶκτον τὸν ἀνελεθῆ καὶ νὰ τὸν λυγίσουν; Παθήματα ὅπως ἡ πείνα, τὸ ὑπερβολικὸν φύγος, ἡ φυλάκιαις, ἡ γυμνότης, ἡ ἀσθένεια καὶ νὰ περιπλανῆται ἐδῶ καὶ ἐκεῖ εἰς τὸ ὑπαίθρον. Αὐτὰ εἶναι ἱκανὰ νὰ διορθώσουν καὶ τὴν ἐχθραν. Ἄλλ' ὁμως σεῖς οὐτε εἰς τὸν φίλον ἐκόμισατε αὐτὰ, ὁ ὅποιος καὶ φίλος ἦτο, ἀλλὰ καὶ εὐεργέτης καὶ Κύριος. Καὶ σκύλον ἂν ἴδωμεν ποῦ πενθῶ, πολλὰς φορές τὸν λυπούμεθα καὶ ἀγρίον ζῶον ἀκόμη ἂν ἴδωμεν, λυγίζομεν. **Ε** Ὅταν, λοιπόν, θλέπης τὸν Κύριον καὶ Θεὸν δὲν λυγίζεις; Ἴσοῦ θὰ εἶναι αὐτὰ ἀξια συγχωρησεως; Διότι ἂν ἦτο μόνον αὐτὸ, δὲν θὰ ἦτο ἀρκετὸν πρὸς ἀνταπόδοσιν; Δὲν ἐνωῶ τὸ νὰ ἀκούσῃ τέτοια φωνὴν εἰς τὴν οἰκουμένην ἀπὸ τὸν καθήμενον ἐπάνω εἰς τὸν πατρικὸν θρόνον καὶ νὰ ἐπιτύχῃ τὴν βασιλείαν' αὐτὸ, ὁμως, τὸ νὰ κάμῃ τὸσας καλὰς πράξεις δὲν εἶναι ἀρκετὸν διὰ νὰ ἀμοιφθῇ;

701 Τώρα δέ, ἐνῶ εἶναι παρούσα ὅλη ἡ ἀνθρωπότης καὶ ἀποκαλύπτεται ἐκεῖνη ἡ ἀπόρητη βόξα, σὲ

ἀνακηρύττει καὶ σὲ στεφανώνει καὶ σὲ ἀναγνωρίζει ὡς τροφέα καὶ ξενοδόχον καὶ δὲν ἐντρέπεται. Ὅταν λέγῃ αὐτὰ, διὰ νὰ κάμῃ λαμπρότερον τὸν στέφανόν σου. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ αὐτοὶ δικαίως τιμωροῦνται καὶ ἐκεῖνοι στεφανώνονται κατὰ χάριν. Διότι, καὶ ἂν ἔχουν πράξει ἀναρίθμητα καλὰ ἔργα, ἢ γενναιοφωρία ὀφείλεται εἰς τὴν χάριν Ἰου' τὸ νὰ τοὺς δόσῃ, δηλαδή, τὸσον μεγάλον οὐρανὸν καὶ βασιλείαν καὶ τιμὴν ἀντὶ τῶν τὸσον μικρῶν καὶ εὐτελῶν πράξεων.

«Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἐτελείωσεν ὅλους αὐτοὺς τοὺς λόγους, εἶπεν εἰς τοὺς μαθητὰς του: «Γνωρίζετε, ὅτι β-
στερα ἀπὸ δύο ἡμέρας ἔρχεται τὸ Πάσχα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ
ἀνθρώπου θὰ παραδοθῆ διὰ νὰ σταυρωθῆ». **Β** Πάλιν ὁ
μιλεῖ ἐπικαιρῶς διὰ τὸ Πάθος Του, ἀφοῦ ἔκαμε λόγον
διὰ τὴν Βασιλείαν, διὰ τὴν ἀνταπόδοσιν εἰς τὴν ἄλλην
ζωὴν καὶ διὰ τὴν αἰώνιαν τιμωρίαν ὡσὺν νὰ ἔλεγεν: τί
φοβείσθε τὰς προσκαιροὺς συμφοράς ἀφοῦ σᾶς πε-
ριμένουν τέτοια ἀγαθὰ;

Σὺ δὲ παρατήρησε πῶς εἰς ὅλους τοὺς προηγουμέ-
νους λόγους διεπραγματεύθη μὲ νέον τρόπον καὶ συνε-
κάλυψεν ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον προκαλεῖ εἰς αὐτοὺς μεγά-
λην λύπην. Διότι δὲν εἶπεν ὅτι γνωρίζετε πῶς ὕστερα
ἀπὸ δύο ἡμέρας παραδίδομαι; ἀλλὰ τί εἶπεν; —«Γνωρί-
ζετε, ὅτι ὕστερα ἀπὸ δύο ἡμέρας γίνεται τὸ Πάσχα καὶ
ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται» καὶ κατόπιν προσέ-
θεσεν «διὰ νὰ σταυρωθῆ», **Γ** διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι αὐ-
τὸ ποῦ γίνεται εἶναι μυστήριον καὶ ἄορα καὶ πανήγυ-
ρις, ἢ ὅποια γίνεται διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς ἀνθρωπότητος
καὶ ὅτι θὰ ὑπέφερν τὰ πάντα προαγαρίζων αὐτὰ.

Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἐπειδὴ αὐτὸ ἦτο ἀρκετὸν διὰ νὰ
παρηγορήσῃ αὐτοὺς, δὲν εἶπεν τίποτε εἰς αὐτοὺς τώρα
διὰ τὴν ἀνάστασιν' διότι ἦτο περιττὸν νὰ ὀμιλήσῃ πάλιν

Ἄφοῦ, λοιπόν, ἔχομεν τέτοια παραδείγματα, δὲν λέγω νὰ ἀποθάνωμεν χάριν τῶν ἔχθρῶν ◊ (διότι ἔπρεπε καὶ αὐτὸ νὰ πράττωμεν), ἀλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα πιὸ ἀδύνατοι, αὐτὸ λέγω ἐπὶ τοῦ παρόντος: νὰ μὴ ζηλεύωμεν τοὺς φίλους καὶ νὰ μὴ φθονοῦμεν τοὺς εὐεργέτας. Ὅστε λέγω, ἐπὶ τοῦ παρόντος, νὰ εὐεργετήσωμεν ἐκείνους, οἱ ὅποιοι μᾶς κακομεταχειρίζονται (ἐπιθυμῶ θεοσάκας καὶ αὐτό). Ἄλλ' ἐπειδὴ ἡμεῖς εἴμεθα πιὸ ἀνάσθητοι, οὔτε κἀν νὰ ἐκδικούμεθα.

Μήπως, λοιπόν, τὰ ἰδικὰ μας εἶναι θεατρικὴ σκηνὴ καὶ ἠθοποιία; Διατὶ ἄρα γὰρ στέκεσθε ἀκριβῶς ἀντιθέτως εἰς τὰς ἐντολάς; Δὲν ἐγράφησαν ἀσκόπως τὰ ἄλλα καὶ ὅσα ἔπραξεν πλησίον τοῦ σταυροῦ, τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ ἐκαναφέρουν αὐτοὺς ὀπίσω, ἀλλὰ διὰ τὰ μμηθῆς τὴν ἀγαθότητα καὶ νὰ θαυμάσῃς τὴν φιλανθρωπίαν. ► Διότι καὶ κάτω τοὺς ἔρρημα καὶ τὸ αὐτὸ τοῦ ὑπηρέτου ἐτοποθέτησεν πάλιν καὶ μὲ μετριοφροσύνην ὠμίλησεν ὅταν δὲ ἦτο ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν ἔκαμε μεγάλα θαύματα ἀλλάσων τὴν διεύθυνσιν τῶν ἀκτίνων, συντρίβων τοὺς θράγους, ἀλιστῶν τοὺς ἀποθανόντας, ἐκφοβίζων τὴν γυναῖκα τοῦ δικάζοντος μὲ δνεῖρα, θεικνῶν μεγάλην ἡρεμίαν κατὰ τὴν δίκην, ἢ ὅποια ἠδύνατο νὰ προκαλέσῃ εἰς αὐτοὺς ὄχι μικρότερα θαύματα, προφητεῶν ἀναρίθμητα εἰς τὸ δικαστήριον καὶ λέγων εἰς αὐτὸν τὸν σταυρὸν ὅταν ἦτο Ἐ: «Πατέρα, συγχώρησε εἰς αὐτοὺς τὴν ἁμαρτίαν αὐτῶν». Ὅταν δὲ ἐτάφη, πόσα παρουσίασεν διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων; Ὅταν ἀνέστη δὲν προσέκλεισεν ἀμέσως τοὺς Ἰουδαίους; Δὲν ἔδωκεν συγγώρησιν ἁμαρτιῶν; Δὲν ἐτοποθέτησεν ἐμπρὸς ἀναρίθμητα ἀγαθὰ; Τί εἶναι πιὸ παράδοξον ἀπὸ αὐτό;

Ἐκείνοι οἱ ὅποιοι τὸν ἐσαύρωσαν καὶ τὸν ἐφόνευσαν, μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν ἔχουν γίνεαι τέκνα τοῦ Θεοῦ. Τί εἶναι ὅμοιον μὲ αὐτὴν τὴν φροντίδα; 2623 Ἄφοῦ ἠκούσαμεν αὐτὰ ὡς ἐντροπώμεθα, διότι ἀπεμακρύνθημεν τόσον πολὺ ἀπὸ ἐκείνων, τὸν ὅποιον προτροπώμεθα νὰ μιμηθῶμεν. Ἄς ἴδωμεν ἐάν ἡ διαφορά εἶναι τόση, ὥστε νὰ καταδικάσωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, παλεμοῦντες ἐναντίον ἐκείνων χάριν τῶν ὁποίων ὁ Χριστὸς ἐθυσίασεν τὴν ζωὴν Του καὶ μὴ ἐπιθυμοῦντες νὰ συμφιλιωθῶμεν μετὰ ἐξ ἡμῶν, χάριν τοῦ ὁποίου δὲν ἀπέφυγεν τὸν θάνατον. Ἡ μήπως καὶ αὐτὸ εἶναι κάποια διαπάνη καὶ ἔξοδα χρημάτων, πρᾶγμα τὸ ὅποιον προβάλλετε ὡς δικαιολογίαν κατὰ τὴν ἐλεημοσύνην;

Ἐνόησε πῶσιν εὐθόνην ἔχεις καὶ ὄχι μόνον δὲν θὰ ἀρνηθῆς τὴν συγγώρησιν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι σὲ ἀδίκησαν, ἀλλὰ θὰ τρέξῃς πρὸς ἐκείνους, οἱ ὅποιοι σὲ ἐλύπησαν, διὰ νὰ σοὶ γίνῃ ἀφορμὴ συγχωρήσεως Ἐ καὶ νὰ εὐρῆς παρηγορίαν διὰ τὰς κακίας σου. Οἱ Ἕλληνες, ἐν καὶ δὲν ἐπερίμενον τίποτε σπουδαῖον, πολλὰς φορές ἐφιλοσόφησαν ἐπάνω εἰς αὐτὰ καὶ σὺ ποῦ πρόκειται νὰ υπάγῃς πρὸς ταισάτας ἐλπιδας ἀρνεῖσαι καὶ ἀδιαφορεῖς; Καὶ αὐτὸ ποῦ κάμει ὁ χρόνος δὲν ἀντέχεις νὰ τὸ κάμῃς πρὶν ἀπὸ τὸν χρόνον ἐκείνον ἕνεκα τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ μάλλον χωρὶς ἀμοιβῆς; Ἡ θέλεις νὰ σεσθῆς τὸ πάθος σου μὲ ἀμοιβῆς; Ὅστε καὶ ἐν γίνῃ αὐτὸ μὲ τὸν χρόνον θὰ εἶναι διὰ σὲ κάτι περισσώτερον, ἀλλὰ καὶ μεγάλη θὰ εἶναι ἡ τιμωρία, διότι αὐτὸ ποῦ ἔκαμεν ὁ χρόνος δὲν σὲ ἔπεισεν ὁ νόμος τοῦ Θεοῦ νὰ πράξῃς. Ἐάν δὲ λέγῃς, ὅτι εὐρίσκεισαι εἰς ἀσάφραστον ἐνθυμούμενος τὴν ὕβριν, σκέψου μήπως ἐκείνος ποῦ σὲ ἐλύπησεν σοὺ ἔκαμεν κάποτε κανένα καλὸν καὶ ὅτι κακὸν ἔκαμες εἰς τοὺς ἄλλους. ◊: Σὲ ἐκακολόγησεν καὶ σὲ κατεντρόπισεν; Σκέψου ὅτι καὶ σὺ ἄλλους ἐκακολόγησες.

Πῶς, λοιπόν, θά ἐπιτύχης τὴν συγχώρησιν, τὴν ὁποίαν εἰς τοὺς ἄλλους δὲν δίδεις; Ἴσως νὰ μὴ ἐκακολόγησας κανένα· ἀλλὰ ἤκουσας ἄλλους νὰ κακολογοῦν καὶ τὸ ἐδέχθης. Οὐτε αὐτὸ εἶναι χωρὶς εὐθύνην. Θέλεις νὰ μάθῃς πόσον μεγάλο ἀγαθὸν εἶναι νὰ μὴ μησικακῆς καὶ πῶς αὐτὸ εὐχαριστεῖ τὸν Θεὸν πάρα πολύ; Τιμωρεῖ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι ἐπιχαίρουν διὰ τοὺς τιμωρουμένους δικαίως ἀπὸ Αὐτὸν ἂν καὶ τιμωροῦνται δικαίως, σὺ δὲν πρέπει νὰ ἐπιχαίρῃς. Διότι καὶ ὁ προφήτης, ἀφοῦ τοὺς κατηγορήσεν πολύ, προσέθεσεν καὶ αὐτὸ: «δὲν ὑπέφεραν καθόλου διὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Ἰωσήφ»· καὶ πάλιν: «δὲν ἐβγήκεν ἡ κατοικοῦσα εἰς Σενναάρ διὰ νὰ λυπηθῇ τὸ σπῆτι πού εἶναι γειτονικὸν πρὸς αὐτήν».⁹ **10** Ἄν καὶ ὁ Ἰωσήφ—δηλοῦν αἱ φυλαὶ πού προήλθον ἀπὸ αὐτῶν— καὶ οἱ γείτονες αὐτῶν ἐτιμωροῦντο συμφώνως πρὸς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ἐν τούτοις ἐπιθυμεῖ νὰ συμμετέχωμεν καὶ εἰς τὸν πόνον αὐτῶν. Διότι, ἐάν ἡμεῖς πού εἴμεθα ποιητοὶ ἴδωμεν ἕνα ἀπὸ τοὺς σινοδούλους νὰ γελᾶσθαι ὅταν τιμωροῦμεν ἕνα ὑπηρετήν, ὀργιζόμεθα περισσότερο καὶ εἰς ἐκεῖνον μεταφέρομεν τὴν ὀργήν, πολὺ περισσότερο ὁ Θεὸς θά τιμωρήσῃ ἐκεῖνους πού ἐπιχαίρουσιν διὰ τοὺς τιμωρουμένους. Ἐάν δὲ δὲν πρέπει νὰ προσβάλλωμεν, ἀλλὰ νὰ συμπάσχωμεν μὲ τοὺς τιμωρουμένους ἀπὸ τὸν Θεόν, πολὺ περισσότερο πρέπει μὲ ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι διέπραξαν σφάλματα εἰς θάρος μας. **11** Διότι αὐτὸ εἶναι γνώρισμα τῆς ἀγάπης καὶ αὐτὴν τοποθετεῖ πρώτην ἀπὸ ὅλα ὁ Θεός. Καθὼς ἄκριθῶς μὲ τὸ πορφυροῦν βασιλικὸν ἔνδυμα, ἐκεῖνα εἶναι τὰ πολύτιμα ἀπὸ τὰ ἄλλα καὶ τὰ χρώματα, τὰ ὅποια σινηθεύουν αὐτὸ· ἔτσι καὶ ἐδῶ, αὐτὰ εἶναι οἱ πολύτιμοι ἀρεταί, ὅσαι

⁹ Ἰακ. 5, 6, 8.
¹⁰ Μκ. 1, 11.

συγκρατοῦν τὴν ἀγάπην. **264** Τίποτε δὲ δὲν διατηρεῖ τόσον καλῶς τὴν ἀγάπην, ὅσον τὸ νὰ μὴ ἐνθυμούμεθα ἐκεῖνους, οἱ ὅποιοι διέπραξαν σφάλματα εἰς θάρος μας.

Μήπως δὲν ἐφρόντισεν ὁ Θεός καὶ διὰ τὰ δύο μέρη; Μήπως δὲν ἔσταλεν ἐκεῖνον πού εἶχεν ἀδικήσει νὰ ἔλθῃ πρὸς ἐκεῖνον πού εἶχεν ἀδικηθῆ; Δὲν τὸν στέλλει ἀπὸ τὸ θυσιαστήριον πρὸς ἐκεῖνον καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν συμφιλίωσιν δὲν τὸν προσκαλεῖ εἰς τὸ τραπέζι;¹⁰ Ἀλλὰ μὴ περιμένῃς δι' αὐτὸ νὰ ἔλθῃ ἐκεῖνος, ὁ ἀδικήσας, διότι τότε ἔχασας τὰ πάντα. Διὰ ταῦτα, ἐσθαιῶς, σοῦ καθορίζει ἀνέκφραστον ἀμοιβήν, διὰ νὰ φθάσῃς ἐκεῖνον. Ὡστε ἐάν συμφιλιωθῇς ἀφοῦ σὲ παρακαλέσουν, ἡ φιλία δὲν ἐγενεῖ ἀπὸ τὴν ἐντολήν τοῦ Θεοῦ, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν προθυμίαν ἐκεῖνου. Διὰ τοῦτο φεύγεις χωρὶς νὰ στεφανωθῇς, ἐνῶ τὰ θραβεῖα τὰ παίρνει ἐκεῖνος.

12 Τί λέγεις; Ἐχεις ἐχθρὸν καὶ δὲν ἐντρέπεσαι; Δὲν μᾶς ἀρκεῖ, λοιπόν, ὁ διάβολος καὶ προσελκόμεν καὶ συνανθρώπους μας; Εἶθε μήτε ἐκεῖνος νὰ ἤθελε νὰ μᾶς πολεμῇ, εἴθε μήτε ἐκεῖνος νὰ ἦτο διάβολος. Δὲν γνωρίζεις πόσον μεγάλη εἶναι ἡ εὐχαρίστησις μετὰ τὴν συμφιλίωσιν; Τί λοιπόν ἐάν αὐτὴ δὲν φαίνεται πολὺ καὶ εἰς τὴν ἐχθρῶν; Διότι, ὅτι εἶναι καλλίτερον νὰ ἀγαπᾷς παρά νὰ μισῇς τὸν ἀδικοῦντα, θά ἠμπορέσῃς νὰ μάθῃς καλῶς μετὰ ἀπὸ τὴν διόλυσιν τῆς ἐχθρας.

Διότι, λοιπόν, ζιμούμεθα ἐκεῖνους πού εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ τὴν μαϊνίαν, κατατρόγοντες ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ πολεμοῦντες τὸ ἕνα τὸ σῶμα μας; Ἄκουσε πόσος λόγος γίνεται εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην δι' αὐτὸ τὸ ζήτημα «Οἱ δρόμοι τῶν μισηστικῶν ὁδηγοῦν εἰς τὸν θά-

¹⁰ Μκ. 9, 23-24.

νατον»¹¹, «Ὁ ἄνθρωπος συντηρεῖ ὀργὴν ἐναντίον ἀνθρώπου καὶ ζητεῖ θραστεῖαν ἀπὸ τὸν Θεόν;»¹². Ἄλλ' ὁμοίως, ἐπέτρεψεν τὸ «ὀφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ καὶ ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος»¹³ πῶς, λοιπόν, κατηγορεῖ; Διότι καὶ ἐκεῖνα ἐπέτρεψεν, ὅχι διὰ τὰ πράττωμεν ὁ ἕνας εἰς τὸν ἄλλον, ἀλλὰ διὰ τὰ ἀποφεύγωμεν νὰ τὰ πράξωμεν ἕνεκα τοῦ φόβου νὰ μὴ τὰ πάθωμεν. Ἐξ ἄλλου δὲ ἐκεῖνα μὲν εἶναι ἀποτελέσματα προσωρινῆς ὀργῆς, ἐνῶ ἡ μνησικακία εἶναι γνώρισμα τῆς φυγῆς, ἡ ὁποία σκέπτεται συνεχῶς τὴν πονηρίαν. Σοῦ ἔκαμεν κακὸν κάποιος; Ἀλλὰ τίποτε δὲν εἶναι τόσο κακόν, ἀπὸ ἐκεῖνο, πού θά κάμῃς εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ὅταν μνησικακῆς. Ἐξ ἄλλου δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πάθῃ κάποιος κακόν ὁ καλὸς ἄνθρωπος. **Δ** Ἄς εἶναι, λοιπόν, ἕνας ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος ἔχει παιδιά καὶ γυναῖκα καὶ ἄς φιλοσοφήσῃ! ἄς ἔχῃ δὲ καὶ πολλὰς ἀφορμὰς θλάθης καὶ πολλὰ χρήματα καὶ δύναμιν ἐξουσίας καὶ πολλοὺς φίλους καὶ τιμὰς ἄς ἀπολαμβάνῃ πλὴν ὁμοίως, ἄς φιλοσοφῇ. Αὐτὸ, θεοβίως, πρέπει νὰ ἔχῃ πάντοτε ὑπ' ὄψιν του. Ἄς προσκομίσωμεν εἰς αὐτὸν τὰς πληγὰς μὲ τὰ λόγια. Ἄφου, λοιπόν, πλησιάσῃ αὐτὸν κάποιος μοχθηρὸς ἄνθρωπος, ἄς τὸν περιβάλῃ μὲ τὴν ζημίαν. Τί, λοιπόν, εἶναι αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔχει τὴν γνώμην ὅτι τὰ χρήματα δὲν ἀερίζουν τίποτε; Ἄς φονεύσῃ κάποιος τὰ παιδιά του· τί εἶναι, λοιπόν, αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος φιλοσοφεῖ διὰ τὴν ἀνάστασιν; Ἄς σφάζωμεν τὴν γυναῖκα του· **Ε** τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον πού ἐδιδάχθη νὰ μὴ πενήθῃ αὐτοῦς πού ἐκοιμήθησαν; Ἄς ριφθῇ μέσα εἰς τὴν ἀτιμίαν· τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος πιστεύει ὅτι τὰ

11. Ματθ. 12, 28.
12. Λουκ. 22, 3.
13. Ἰη. 21, 24.

πράγματα τῆς παρουσίας ζωῆς ὁμοιάζουν πρὸς τὸ ἄνθος τοῦ ἀγριόχορτου; Ἐάν θέλῃς, ἄς τιμωρηθῇ καὶ τὸ σῶμα καὶ ἄς ριφθῇ μέσα εἰς τὴν φυλακὴν· τί σημασίαν ἔχει αὐτὸ δι' ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἔμαθεν, ὅτι «ἂν καὶ ὁ ἐξωτερικὸς μας ἄνθρωπος φθείρεται, ὁ ἐσωτερικὸς ὁμοίως ἀνακαινίζεται»¹⁴ καὶ «ὅτι ἡ θλίψις παράγει ὑπομονήν»¹⁵.

Ἐγὼ μὲν, λοιπόν, ὑπεσχέθην, ὅτι ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος δὲν θά πάθῃ καμίαν θλάθην· ὁ δὲ λόγος προχωρῶν ἀπέδειξεν ὅτι καὶ ὠφελεῖται μὲ τὸ νὰ ἀνακαινίζεται καὶ νὰ γίνετα ἀξιόλογος.

Υ **Β** **Σ** **Λ** **Ο** **Ι** **Π** **Ο** **Ν**, ἄς μὴ προκαλοῦμεν λύπην εἰς τοὺς ἄλλους, ὀδικοῦντες ἔτσι τὸν ἑαυτὸν μας καὶ κάμνοντες τὴν ψυχὴν μας ἀδύναστην. Διότι ὁ πόνος δὲν προέρχεται τόσο ἀπὸ τὴν κακίαν τῶν συναθρώπων μας, ὅσον ἀπὸ τὴν ἀδελιότητα τὴν ἰδικὴν μας. Διὰ τοῦτο, ἔστω καὶ ἂν κάποιος μᾶς ὑβρίσῃ, δοκρῶζομεν καὶ περιορίζομεν πολὺ τὸν ἑαυτὸν μας· καὶ ἂν κάποιος μᾶς κλέψῃ κάτι παθαίνομεν τὸ ἴδιον, καθὼς ἐκεῖνα τὰ μικρὰ παιδιά, τὰ ὁποῖα οἱ πλέον ἔξιπνοι ἀπὸ τοὺς συνομηλικούς των τὰ ἐρεθίζουν διὰ τὸ τίποτε (τὸ ἀναγκαῖον), ἀλλὰ μὲ ἀσημάντους δικαιολογίας τὰ λυποῦν. Ἐάν ὁμοίως ἴδωμεν ὅτι ἐκεῖνα ἐνοχλοῦνται, ἐπιμένουν νὰ τὰ δογκάσωμεν· ἐάν ὁμοίως τὰ ἴδωμεν νὰ γελοῦν, ἀπομακρύνονται.

Ἄλλ' ἡμεῖς εἴμεθα πρὸ ἀνόητοι καὶ ἀπὸ αὐτὰ, διότι δι' ἐκεῖνα πού ἔπρεπε νὰ γελάμε, δι' ἐκεῖνα λυποῦμεθα. **Β** Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ἀφού ἀφήσωμεν αὐτὴν τὴν παιδικὴν σκέψιν, ἄς καταλάβωμεν τοὺς οὐρανοὺς. Διότι ὁ Χριστὸς θέλει ἡμεῖς νὰ εἴμεθα ἄνδρες καὶ μάλιστα τέ-

14. 2 Κορ. 4, 16.
15. Ρωμ. 5, 3.

λειοι. Διότι αὐτό πρόετρεψεν καὶ ὁ Παῦλος ὅταν εἶπεν: «ἀδελφοί, μὴ γίνεσθε παιδιὰ κατὰ τὸν νοῦν, ἀλλὰ νὰ εἰσθε νήπια κατὰ τὴν κακίαν»¹⁶.

Ἐὰς εἴμεθα, λοιπόν, νήπια κατὰ τὴν κακίαν καὶ ἄφοῦ ἀποφύγωμεν τὴν πονηρίαν ὡς πιάσωμεν δυνατὰ τὴν ἀρετὴν, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μετὰ τὴν χάριν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

16. 1 Κορ. 14, 20.

ΟΜΙΛΙΑ Π' (80)

(Ματθ. κατ' 6—16)

Ⲙ «Ὅταν ὁ Ἰησοῦς ἦτο εἰς τὴν Βηθανίαν, εἰς τὸ σπίτι τοῦ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ, ἦλθεν πρὸς αὐτὸν μία γυναίκα, ἣ ἔποια ἐκρατοῦσε ἓνα κλάδι στρουθίου βοχέτον μὲ πανάρηθον μύρον καὶ τὸ ἔχυσεν εἰς τὸ κεφάλι του, ἐνῶ αὐτὸς ἦτο εἰς τὸ τραπέζιον» (Ματθ. 26, 6—7).

Ἡ γυναίκα αὕτη φαίνεται μὲν ὅτι εἶναι ἡ Ἰθία εἰς δόλους τοὺς εὐαγγελιστὰς ὅμως δὲν εἶναι ἡ Ἰθία ἀλλὰ εἰς μὲν τοὺς τρεῖς εἶναι ἡ Ἰθία νομίζω, ἐνῶ εἰς τὸν Ἰωάννην δὲν εἶναι, ἀλλὰ κάποια ἄλλη ἀξιοθαύμαστη, ἡ ἀδελφὴ τοῦ Ἀσάφου. Ⲙ Ὁ εὐαγγελιστὴς δὲν ἀναφέρει χωρὶς λόγον τὴν λέπραν τοῦ Σίμωνος, ἀλλὰ διὰ νὰ δείξῃ ἀπὸ τοῦ ἀφοῦ ἔλασεν τὸ θάρρος ἦλθεν πρὸς αὐτὸν ἡ γυναίκα. Ἐπειδὴ ἡ λέπρα ἐθεωρεῖτο ὅτι εἶναι πολὺ ἀκαθάρτη καὶ σιχαμερὴ συμφορὰ, ἀφοῦ εἶδε τὸν Ἰησοῦν ποῦ ἐθεράπευσεν τὸν ἄνθρωπον καὶ τὸν ἐκοθήρισεν ἐντελῶς ἀπὸ τὴν λέπραν (διότι δὲν θὰ ἐπροτίμα νὰ μείνῃ αὕτη εἰς τὸν λεπρόν) καὶ ἐκάθισεν αὐτὸς πλησίον του, εἶχεν τὴν πεποιθῆσιν ὅτι εὐκόλως θὰ καθάρσῃ καὶ τὴν ἀκαθαρσίαν τῆς ψυχῆς τῆς. Δὲν ἀναφέρει δὲ χωρὶς λόγον καὶ τὴν πόλιν, τὴν Βηθανίαν, ἀλλὰ διὰ νὰ μάθῃς ὅτι ἐρχεται πρὸς τὸ πάθος μετὰ τὴν θέλησίν του. Διότι ἐκεῖνος, ὁ ὅποιος πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ διέφυγεν αὐτοῦ, ὅταν ἡ ζηλοτυπία τῶν ἀναψε παρά πολὺ, Ⲙ τότε ἐρχεται πλησίον τῶν, περίπου δέκα πέντε στάδια τοιοῦτοτρόπως, ὅταν προηγουμένως ἀπεχώρει, αὐτὸ ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς τακτικῆς του πρὸς σωτηρίαν τῶν ἀνθρώπων.

Ἄφοῦ, λοιπόν, εἶδεν αὐτὸν ἡ γυναίκα καὶ ἔλασεν θάρρος ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπληρίσαεν. Διότι, ἐάν ἡ αἰμορροαῦ-

ψιν, ἐπιθυμῶν νὰ ὑπενθυμίσῃ εἰς αὐτοὺς πάλιν τὸ πάθος· διότι λέγει: «τὸ ἔκαμε διὰ τὸν ἔνταφιασμόν μου». Προσθέτει δὲ καὶ ἄλλην σκέψιν: «διότι τοὺς πτωχοὺς ἔχετε πάντοτε μαζί σας, ἐμὲ δὲ δὲν ἔχετε πάντοτε». 787 Καί: «ὅπου καὶ ἂν κηρυχθῇ αὐτὸ τὸ εὐγγέλιον, θὰ διαλαληθῇ καὶ ἐκεῖνο ποὺ ἔκαμεν αὐτή».

Εἶδες πῶς προδιακηρύσσει πάλιν τὴν ἔξοδον αὐτῶν εἰς τὰ ἔθνη καὶ πῶς μετὰ αὐτὸ παρηγορεῖ αὐτοὺς διὰ τὸν θάνατόν του: Πράγματι δὲ μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν θὰ ἀκτινοβολήσῃ τόσο μεγάλη δύναμις, ὥστε τὸ κήρυγμα τοῦ εὐαγγελίου νὰ σκορπισθῇ εἰς ὅλα τὰ μέρη τῆς γῆς. Ποῖος, λοιπόν, εἶναι τόσοσ ἀθλιός, ὥστε νὰ ἀμφισβητήσῃ αὐτὴν τὴν ἀλήθειαν; Διότι, ἰδοὺ, αὐτὸ ποὺ εἶπεν ἔχει γίνεαι ὅπου δὲ καὶ ἂν ὑπάγῃς εἰς τὴν οἰκουμένην, θὰ ἴδῃς καὶ αὐτὴν νὰ κηρύσσεται δημοσίως, ἂν καὶ δὲν ἦτο κάποιο ἐπίσημον πρόσωπον καὶ δὲν εἶχεν πολλοὺς μάρτυρας. Ἐξ ὄλλου τὸ γεγονός ἐκεῖνο δὲν ἐλαθεν χώραν εἰς τὸ θέατρον, ἀλλ' εἰς τὸ σπῆτι καὶ μάλιστα κάποιου λεπροῦ, ὅπου ἦσαν παρόντες μόνον οἱ μαθηταί.

Ποῖος, λοιπόν, ἐγνωστοποίησεν αὐτὸ καὶ ἔκαμεν ὥστε νὰ διαδοθῇ; Ἦ δὲ δύναμις ἐκεῖνου, ὁ ὁποῖος λέγει αὐτά.

88 Τὰ κατορθώματα ἀναριθμητῶν βασιλέων καὶ στρατηγῶν, τῶν ὁποίων παραμένουν αἱ ἀναμνήσεις, ἔχουν παραδοθῆ εἰς τὴν σωπὴν ἂν καὶ ἴδρυσαν πόλεις, περιεκύκλωσαν μὲ τεῖχη, ἐνίκησαν εἰς τοὺς πολέμους, ἔστησαν μνημεῖα νίκης καὶ ὑπεδοῦλωσαν πολλοὺς λαοὺς, δὲν εἶναι γνωστοὶ οὔτε ἀπὸ τὴν φήμην, οὔτε ἀπὸ τὸ νομα, ἔστω καὶ ἂν αὐτοὶ ἔστησαν ἀνδριάντας καὶ ἐνομοθέτησαν. Ὅτι, ὅμως, μία πόρνη γυναῖκα ἀδείασεν λάδι εἰς τὸ σπῆτι κάποιου λεπροῦ, ἐνῶ ἦσαν παρόντες δώδεκα ἄνδρες, αὐτὸ ὅλοι ἐξμυνοῦν εἰς τὴν οἰκουμένην

ἂν καὶ ἐπέρασεν τόσοσ πολλὸς χρόνος ἢ ἐνθύμησις τοῦ γεγονότος ἐκεῖνου δὲν ἔσθῃσεν. Ἀντιθέτως καὶ οἱ Πέρσαι καὶ οἱ Ἰνδοὶ καὶ οἱ Σκύθαι 81 καὶ οἱ Θράκες καὶ οἱ Σαυρομάται καὶ ἡ φυλὴ τῶν Μαύρων καὶ οἱ κατοικοῦντες εἰς τὰς Βρεταννικὰς νήσους, διακηρύσσουν αὐτὸ ποὺ ἔγινε κρυφὰ εἰς τὴν Ἰουδαίαν ἀπὸ μίαν πρῶην πόρνην. Μεγάλῃ ἢ φιλανθρωπία τοῦ Κυρίου. Ἀνέχεται τὴν πόρνην, ἢ ὅποια φιλῇ τοὺς πόδας, τοὺς βρέχει μὲ λάδι καὶ σφουγγίζει καλῶς μὲ τὰ μαλλιά αὐτὴν τὴν ἀφήνει νὰ τὸν πλησιάσῃ καὶ ἐπιυλῆττει ἐκεῖνους ποὺ τὴν κατηγοροῦν. Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ εὐρεθῇ εἰς τόσοσ μεγάλῃν ἀμνηχανίαν ἢ γυναῖκα, ἢ ὅποια ἐδειξε τόσοσ προθυμίαν.

Σὺ, ὅμως, παρατήρησε καὶ ἐκεῖνο· ὅτι δηλοδῆ ἦσαν τόσοσ γενναῖοῦσσοι καὶ πρόθυμοι δι' ἐλεημοσύνην. Καὶ διατὶ δὲν εἶπεν ἀπλῶς ὅτι «ἔκαμεν καλὴν πράξιν», ἀλλὰ προηγουμένως εἶπεν 82 «διὰτὶ ἐνοχλεῖτε τὴν γυναῖκα»; Διὰ νὰ μάθουν νὰ μὴ ζητοῦν ἐπιμόνωσ καὶ ἐκ τῶν προτέρων ἀπὸ τοὺς ἀδυνάτους ὅσα εἶναι ἀνώτερα. Διὰ τοῦτο δὲν ἐξετάζει ἀπλῶς αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ τὸ πρᾶγμα, ἀλλὰ μαζί μὲ τὸ πρόσωπον τῆς γυναῖκος. Ἐάν θεβαίως ἐνομοθέτει, δὲν θὰ προσέθετεν τὴν γυναῖκα διὰ νὰ μάθῃς, ὅμως, ὅτι εἶπεν αὐτὰ δι' αὐτὴν καὶ νὰ μὴ ἐλάτουν τὴν ἐλασθήσασαν πίστιν τῆς, ἀλλὰ νὰ τὴν ἀξήσουν περισσότερο. Διὰ τοῦτο λέγει αὐτὸ, διδάσκων ἡμᾶς νὰ δεχόμεθα καὶ νὰ ἀγαπῶμεν 83,τι καλὸν γίνεται ἀπὸ ὁποιοδῆποτε, ἔστω καὶ ἂν δὲν εἶναι ἀπολύτως τέλειον· ἐκτός τούτου πρέπει νὰ τὸν φέρωμεν εἰς τὰ ἀνώτερα 84 καὶ νὰ μὴ ζητῶμεν ἀπὸ τὴν ἀρχὴν ἕλιν τὴν τελειότητα. Ὅτι θεβαίως καὶ αὐτὸς ὁ Χριστὸς αὐτὸ μάλλον ἠθέλεν, εἶναι φανερόν καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός πῶς διέταξεν αὐτοὺς νὰ θαστάζουν θήκην χρημάτων ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος δὲν εἶχεν ποῦ νὰ κλινῇ τὴν κεφαλὴν. Ἀλλὰ τότε δὲν ἀπειλοῦσεν αὐτὸ ὁ καιρὸς διὰ νὰ διορθώσῃ αὐτὸ ποὺ εἶχεν

γίνει, παρά μόνον νά παραδεχθοῦν αὐτό. Καθὼς ἀκριβῶς ἔάν κάποιος ἐρωτοῦσεν αὐτὸν χωρὶς νά εἶχε πράξει αὐτό ἢ γυναῖκα δὲν θά ἐξέφραζεν αὐτὴν τὴν γνώμην. Ἐφ' ὅσον ὁμως ἐπράξεν αὐτό, εἰς ἕνα μόνον ἀποβλέπει πλέον **768** εἰς τὸ νά μὴ εὐρεθῆ ἑκείνη εἰς ἀμηχανίαν λόγῳ τῆς ἐπιπληξείας τῆς ὑπὸ τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ ἐκ τῆς περιποίησιν τοῦ Κυρίου νά γίνῃ πῶς χαρούμενη καὶ νά φύγῃ καλλίτερη ἀπὸ ὅτι ἦτο. Διότι πράγματι, μετὰ ἀπὸ τὸ χάσιμον τοῦ λαοῦ, ἡ ἐπιπληξίς αὐτῶν ἦτο πλέον ἀκατάλληλη. Καὶ σὺ, λοιπὸν, ἔάν ἴδῃς κάποιον, ὁ ὁποῖός ἔχει κατασκευάσει καὶ προσφέρει ἱερά σκεύη ἢ κάποιον ἄλλον, ὁ ὁποῖός φιλοτεχνεῖ τὸν στολισμὸν τῶν τοίχων καὶ τοῦ ἐδάφους τῆς ἐκκλησίας, μὴ διατάσῃς νά πωληθοῦν ἢ νά ἀλλάξῃ ἑκείνο πῶς ἔχει γίνῃ, διὰ νά μὴ θλάσῃς τὸν ζῆλον τοῦ. Ἐάν θά εἴπῃς αὐτὰ πρὶν κάποιος κατασκευάσῃ αὐτά, τότε συμβούλευσε νά δοθοῦν εἰς τοὺς πτωχοὺς· διότι καὶ ὁ Κύριος ἐπράξεν αὐτό, διὰ νά μὴ καταστρέψῃ τὴν καλὴν διάθεσιν τῆς γυναίκας. Ὅσα δὲ λέγει, τὰ λέγει διὰ νά τὴν παρηγορήσῃ.

8 Κατόπιν, ἐπειδὴ εἶπεν «διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν μου τὸ ἐπράξεν», διὰ νά μὴ φανῇ ὅτι θέτει εἰς ἀμηχανίαν τὴν γυναῖκα ἀναφέρον τέτοιο ζήτημα (ἐννοῶ τὸν τάφον καὶ τὸν θάνατον), κύτταξε πῶς παρηγορεῖ αὐτὴν πάλιν λέγων τὰ ἑξῆς: «εἰς ὅλον τὸν κόσμον θά διαλαλήθῃ αὐτὸ πῶς ἐπράξεν αὐτὴ». Αὐτὸ δὲ ἦτο καὶ τῶν μαθητῶν παρηγορία καὶ ἐκείνης ἀνακούφισις καὶ ἔπαινος. Διότι, λέγει, ὅλοι θά ὤνομαζον αὐτὴν ὕστερα ἀπὸ αὐτὰ· τῶρα δὲ αὐτὴ προδιεκήρυξεν τὸ πάθος, ἀφοῦ ἔφερον τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν κηδείαν ὅς μὴ ἐπιπλήτη, λοιπὸν, αὐτὴν οὐδεὶς. Διότι ἐγὼ τόσον πολὺ ἀπέχω ἀπὸ τῶ νά καταδικάσω αὐτὴν διότι δῆθεν ἐπράξεν κατὰ κοινὸν **9** ἢ νά τὴν κατηγορήσω διότι δὲν ἐπράξεν σωστὰ ἀντιθέτως δὲν θά ἀφῆσω νά μείνῃ ἀγνωστον αὐτὸ πῶς ἔγινεν, ἀλλ' ὁ κό-

σμος θά μᾶθῃ αὐτὸ πῶς ἔγινεν εἰς τὸ σπῆτι ἑκείνου καὶ κρυφίως. Διότι αὐτὸ πῶς ἔγινεν, προήρχετο ἀπὸ εὐσεβῆς φρόνημα, ἀπὸ θερμὴν πίστιν καὶ ταπεινωμένην ψυχὴν.

Διαίτι δὲν ὀπισθεῖται εἰς τὴν γυναῖκα κανένα ἵπνευματικὸν ἀγαθόν, ἀλλὰ τὴν αἰώνιον μνήμην; Μὲ αὐτὰ μᾶς προετοιμάζει νά ἐλπίζωμεν καὶ δι' ἑκείνα. Διότι ἔάν ἔκαμε καλὴν πράξιν, εἶνα φανερόν ὅτι θά λάθῃ καὶ ἀνταξίαν ἀμοιβῆν.

«Τότε ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα, ὁ ὀνομαζόμενος Ἰούδας ὁ Ἰσκαριώτης, ἐπήγεν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν» **10** «τί θέλετε νά μου δώσετε καὶ ἐγὼ θά σᾶς τὸν παραδώσω». Τότε· τότε; «Ὅταν ἐλέγοντο τὰ ἀνωτέρω, ὅταν εἶπεν «διὰ τὸν ἐνταφιασμὸν μου». Αὐτὸς δὲ οὔτε ἀπὸ αὐτὸ ἠσθάνθη συντριβῆν, οὔτε ὅταν ἤκουσεν ὅτι θά κηρυχθῆ παντοῦ τὸ εὐαγγέλιον ἐφορέθη (διότι αὐτὸ πῶς ἐλέγχθη ἦτο ἀποτελεσμα ἀνεκφράστου δυνάμεως). Ἄλλ' ὅταν γυναῖκες καὶ μάλιστα πρώην πόρνοι ἐπέδειξαν τὸν μεγάλην τιμὴν εἰς αὐτόν, τότε ἐκείνος ἐπράττειν διαβολικὸν ἔργον. Διαίτι, ὅμως, ἀναφέρουν τὸ διακριτικὸν του σημείον; Διότι ὄπισθεν καὶ ἄλλος Ἰούδας. Καὶ δὲν ἀποφεύγουν νά εἰποῦν, ὅτι καὶ αὐτὸς ἦτο ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε ἀπὸ ἑκείνου πῶς θεωροῦνται ὅτι εἶναι αἰσχρά· ἂν καὶ θά ἦτο δυνατόν νά εἰποῦν ἀπλῶς ὅτι ἦτο κάποιος ἀπὸ τοὺς μαθητὰς του. **11** Διότι ἦσαν καὶ ἄλλοι. Τώρα, ὅμως, προσθέτουν ἀπὸ τοὺς δώδεκα, ὡσάν νά ἔλεγον ἀπὸ τὴν πρώτην ομάδα ἐκείνων πῶς εἶχαν ἐκλεγῆ ἀκαλόγως τῆς ἀρετῆς των, ἀπὸ ἐκείνους πῶς ἦσαν μαζί με τὸν Πέτρον καὶ τὸν Ἰωάννην. Διότι ἕνα πράγμα τοὺς ἀνδιέφερεν, μόνον ἡ ἀλήθεια καὶ νά μὴ συγκολληθῶν τὰ ὅσα γίνονται. Διὰ τοῦτο παραθέτουν πολλὰ γνωρίσματα καὶ δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε **12** ἀπὸ ἑκείνου πῶς

θεωρούνται ότι είναι αίσχρά· αλλά διακηρύττουν αυτό με θάρρος ἕστω καὶ ἂν αὐτὸ εἶναι ἕνας λόγος ἢ ἕνα πράγμα ἢ βετιδήποτε ἄλλο.

Καὶ ἔτι μόνον αὐτοὶ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς, ὁ ὁποῖος ἠμίλει διὰ τὰ ὕψηλότερα, ὁ Ἰωάννης. Διότι αὐτὸς κατ' ἐλοχίην ἀναφέρει τὰς ὀφθεις καὶ τὰς κατηγορίας ποῦ ἐλέχθησαν ἐναντίον του. Κύτταξε δὲ πόση εἶναι ἡ κακία τοῦ Ἰούδα καὶ πῶς ἀμέσως ἐπήγεν, ἀφοῦ ἔκαμεν αὐτὸ διὰ τὰ χρήματα καὶ μάλιστα διὰ τὸσον ὀλίγα χρήματα. Ὁ Λουκᾶς, ὅμως, λέγει ὅτι συνεισέταξε μετὰ τοὺς στρατηγούς. Ἐπειδὴ οἱ Ἰουδαῖοι ἔκαμαν ἐπαναστάσεις, οἱ Ῥωμαῖοι ὤρισαν εἰς αὐτοὺς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι θὰ φροντίζουσαν διὰ τὴν τάξιν. **¶** Πράγματι δὲ ἡ ἐξουσία των μεταπίσθη συμφώνως μετὰ τὴν προφητείαν. Εἰς αὐτοὺς, λοιπὸν, ἀφοῦ ἐπήγεν λέγει· «Τὶ θέλετε νὰ μοῦ δώσατε καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς τὸν παραδώσω; Αὐτοὶ δὲ τοῦ ἐμέτρησαν τριάκοντα ἀργύρια. Καὶ ἀπὸ τότε ἐζήτει εὐκαιρίαν διὰ νὰ τὸν παραδώσῃ». Πράγματι δὲ ἐφοβείτο τὸν λαὸν καὶ δὲν ἐζήτησε τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ πάρῃ τὰ χρήματα. Ὡς πόση ἀνοησία! Πῶς τὸν ἐσακάτεψεν τελείως ἡ φιλαργυρία; Διότι αὐτὸς ποῦ τὸν εἶδεν πολλὰς φορές νὰ περνᾷ διὰ μέσου θεικίων καὶ δὲν τὸν εἶχαν συλλάβει· αὐτὸς ἠλπίζεν ὅτι θὰ συλλάβῃ ἐκείνον, ὁ ὁποῖος εἶχε δώσει πολλὰς ἀποδείξεις τῆς θεότητος καὶ τῆς δυνάμεώς του. Καὶ ὅλα αὐτὰ πράττει ἂν καὶ ἐπανελαμβάνεν δι' αὐτὸν τόσα φοβερὰ καὶ ἡμερα λόγια, ὥστε νὰ διαλύσῃ τὴν κακίαν αὐτῆν σκέψιν του. **¶** Διότι οὐτε καὶ κατὰ τὸ δεῖπνον ἀπεμακρύνθη ἀπὸ αὐτῆν τὴν φροντίδα, ἀλλὰ μέχρι τὴν τελευταίαν ἡμέραν τοῦ ἔλεγεν δι' αὐτὰ. Ἀλλὰ τίποτε ἐ-

1. Λουκ. 22, 4.

κεῖνος δὲν ἐκέρβισεν. Ὁ Κύριος, ὅμως, δὲν ἔπαυσεν νὰ πράττῃ τὰ ἰδικά του ἕνεκα τούτων.

Αὐτὰ, λοιπὸν, γνωρίζοντες καὶ ἡμεῖς ἄς μὴ ἀφήνωμεν τίποτε ποῦ νὰ μὴ κάνομεν διὰ τοὺς ἁμαρτάνοντας καὶ ἀπερισκέπτους· ἄς τοὺς νοθετοῦμεν, ἄς τοὺς διδάσκωμεν, ἄς τοὺς παρακαλοῦμεν, ἄς τοὺς προτρέπωμεν, ἄς τοὺς συμβουλεύωμεν, ἕστω καὶ ἂν δὲν ὠφελούμεν τίποτε. Διότι καὶ ὁ Χριστὸς προεγνώριζεν, ὅτι ὁ προδότης ἦτο ἀδύσβωτος· ἀλλ' ὅμως δὲν ἔπαυσεν νὰ προσφέρῃ ὅ,τι ἠμποροῦσεν καὶ νοθετῶν καὶ φθεριζῶν καὶ ἐλειυολογῶν καὶ μάλιστα ποτε σαφῶς οὔτε φανερά. Ἀλλὰ συγκεκριμένως. **¶** Κατὰ τὴν στιγμήν δὲ τῆς προδοσίας κατεδέχθη καὶ νὰ τὸν φιλήσῃ. Ἄλλ' αὐτὸ δὲν ὠφέλησεν καθόλου ἐκείνον. Τόσον μεγάλο κακὸν εἶναι ἡ φιλαργυρία· διότι αὐτὴ τὸν ἔκαμεν καὶ ἱερῶν καὶ προδότην.

Ἀκούσατε ὅλοι οἱ φιλάργυροι, οἱ ὁποῖοι ἔχετε τὴν ἀσθένειαν τοῦ Ἰούδα· ἀκούσατε καὶ προφυλάξτε τὸν ἑαυτὸν σας ἀπὸ τὸ πάθος αὐτό. Διότι, ἐάν ἐκεῖνος ποῦ ἐζήσεν κοντὰ εἰς τὸν Χριστὸν, ἔκαμεν θαύματα καὶ ἀπῆλυσεν τόσον σπουδαίαν διδασκαλίαν, κατέπεσαν εἰς τόσον μεγάλο θάραλλον, ἐπειδὴ δὲν ἀπηλλάγη ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν· πολὺ περισσότερον σεις ποῦ δὲν ἠκούσατε τὰς Γραφὰς, οἱ ὁποῖοι πάντοτε εἰσθε ἀφωσιωμένοι εἰς τὰ κοσμικά. θὰ κυριευθῆτε εὐκολώτερον ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος, **¶** εἰ ἐάν δὲν ἀπολαμβάνετε συνεχῶς φρον-

Κάθε ἡμέραν ἐκεῖνος ἦτο μαζί με αὐτὸν ποῦ δὲν εἶχε ποῦ νὰ γείρη τὴν κεφαλὴν καὶ κάθε ἡμέραν ἐδιδάσκετο, με ἔργα καὶ με λόγια, νὰ μὴ ἔχη χρυσὸν οὔτε ἀργυρον οὔτε δύο χιτῶνας· καὶ ὅμως δὲν ἐσυνετίσθη. Πῶς, λοιπὸν, σὺ ἐλπίζεις ὅτι θὰ ἀποφύγῃς τὴν ἀσθέ-

νειαν, **ΖΖΘ** χωρίς να ἀπολαμβάνης μεγάλην φροντίδα και χωρίς να χρησιμοποῖς μεγάλην ζήλον; Διότι εἶναι πολὺ φοβερὸν αὐτὸ τὸ θηρίον ἄλλ' ὅμως, ἐὰν θέλῃς με εὐκολίαν θά τὸ νικήσῃς. Διότι δὲν εἶναι μία φυσικὴ ἐπιθυμία ἢ φιλαργυρία. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερὸν ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀπεπλάγησαν ἀπὸ αὐτῆν. Διότι ὅσα εἶναι φυσικὰ εἶναι κοινὰ δι' ἄλους' αὐτῆ, ὅμως, ἡ ἐπιθυμία προέρχεται μόνον ἀπὸ ραθυμίαν. Ἀπὸ αὐτὴν φητρώνει, ἀπὸ αὐτῆν αὐξάνεται καὶ ὅταν κυριεύσῃ τοὺς ἀφωσιωμένους εἰς αὐτὴν, τοὺς κάμνει νὰ ζοῦν ἀφύσικα. Διότι, ὅταν ἀγνωστὸν τοὺς ἑμοσθηεῖς, τοὺς φίλους, τοὺς ἀδελφοὺς, τοὺς συγγενεῖς, γενικῶς ἄλους και μαζί με αὐτοὺς τὸν ἑαυτὸν τους, αὐτὸ δεῖκνύει ὅτι ζοῦν ἀντιθέτως πρὸς τὴν φύσιν.

Β Ἐξ αὐτοῦ γίνεται φανερὸν, ὅτι ἡ κακία εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὴν φύσιν, καθὼς και ἡ ἀσθένεια τῆς φιλαργυρίας, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφοῦ περιέπεσον ὁ Ἰούδας ἔγινεν προδότης.

Πῶς, ὅμως, ἔγινε προδότης, λέγει κάποιος, ἀφοῦ προσεκλήθη ἀπὸ τὸν Χριστόν; Διότι δὲν εἶναι ἀναγκαστικὴ ἢ πρόσκλησις τοῦ Θεοῦ, οὔτε θιάζει τὴν θέλησιν ἐκείνων ποὺ δὲν ἐπιθυμοῦν νὰ ἐκλέξουν τὴν ἀρετὴν ἀντιθέτως προτρέπει και συμβουλεύει και πράττει τὰ πάντα και ἐξεργάζεται διὰ νὰ πείσῃ τοὺς ἀνθρώπους νὰ γίνουν καλοί. Ἐὰν δὲ μερικοὶ δὲν ἀνέχονται αὐτὰ, δὲν τοὺς ἀναγκάζει. Ἐὰν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ μάθῃς διατὶ αὐτὸς ἔγινε προδότης, θὰ εὕρῃς ὅτι κατεστράφη λόγω τῆς φιλαργυρίας. Πῶς, ὅμως, ἐκυριεύθη ἀπὸ αὐτὸ τὸ πάθος; λέγει κάποιος. Διότι ἔρραθύμῃσεν. Ἐπομένως ἀπὸ ἐκεῖ προήλθον αἱ μεταβολαὶ αὐτοῦ τοῦ εἶδους, **Σ** καθὼς ἀκριβῶς ἀπὸ τὸν ζῆλον προέρχονται αἱ ἀντιθετοί. Πράγματι, πόσοι τώρα εἶναι ἡμερώτεροι ἀπὸ τὰ πρό-

θατα, ἐνῶ εἶχαν ὑπάρξει θῆται; Πόσοι ἀνήθικοι, κατὰ πιν ἔγιναν συνετοί; Πόσοι ἦσαν πλεονέκται πρὶν και τώρα ἀπέρριψαν και τὰ ἰδικὰ τῶν; Ἄλλὰ και τὸ ἀντίθετον συνέθη ἔνεκα τῆς ραθυμίας. Διότι και ὁ Γιεζῆ συνέθη με ἅγιον ἀνθρώπων³ και ἔγινε και αὐτὸς ὄθλιος ἔνεκα αὐτῆς τῆς ἀσθενείας. Διότι πράγματι, αὐτὸ τὸ πάθος εἶναι τὸ φοβερώτερον ἀπὸ ἄλα. Αὐτὸ δημιουργεῖ τοὺς ἀρπαγας τῶν πάφων, τοὺς ἐγκληματίας, τοὺς πολέμους, τὰς μάχας και ὁποιοδήποτε ἄλλο κακόν. Παντοῦ δὲ εἶναι ἀχρηστος ὁ φιλαργυρος, εἴτε εἶναι ἀνάγκη νὰ γίνῃ στρατηγός, **Δ** εἴτε ἀρχηγός τοῦ λαοῦ· μᾶλλον δὲ ὅχι μόνον εἰς τὰ κοινὰ, ἀλλὰ και εἰς τὰ ἰδικὰ του. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ πάρῃ γυναῖκα, δὲν θὰ πάρῃ τὴν ἐνάρετην, ἀλλὰ τὴν πλέον κακὴν ἀπὸ ἄλας. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ σπιτί, δὲν ἀγοράζει ἐκεῖνο ποὺ ἀρμόζει εἰς τὸν ἐλεύθερον, ἀλλ' ἐκεῖνο ποὺ ἡμπορεῖ νὰ ἀποδώσῃ μεγάλην ἀνταμοιβήν. Καὶ ἂν πρόκειται νὰ ἀγοράσῃ δοῦλους ἢ δ,τιδήποτε ἄλλο, θὰ πάρῃ τὸ πλέον κακόν. Καὶ τί ἀναφέρω τὸ ἀξίωμα τοῦ στρατηγοῦ, τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ λαοῦ και τὴν διεύθυνσιν τοῦ σπιτιοῦ; Διότι και ἂν εἶναι θασιλεύς, εἶναι ὁ ὀθλιώτερος ἀπὸ ἄλους, καταστροφὴ τῆς οἰκουμένης και ὁ πτωχότερος ἀπὸ ἄλους. Διότι θὰ συμπεριφέρεται ὡσάν ἔνας ἀπὸ τοὺς πολλοὺς, μὴ θεωρῶν ὅτι τὰ ἰδικὰ του ἀγαθὰ ἀνήκουν εἰς ἄλους, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του ὡσάν ἕνα ἀπὸ ἄλους. **Ε** ἐνῶ δὲ ἀρπάζει τὰ ὑπάρχοντα ἄλων τῶν ἄλων, νομίζει ὅτι ἔχει ὀλιγώτερα ἀπὸ ἄλους. Ἐπειδὴ συγκρίνει τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ του με τὴν ἐπιθυμίαν τῶν οὐδέποτε ἀποκτηθέντων, θὰ θεωρήσῃ ὅτι αὐτὰ δὲν εἶναι τίποτε ἐνώπιον ἐκείνων.

Διὰ ταῦτα καὶ κάποιος λέγει: «τίποτε δὲν εἶναι πὸ παράνομον ἀπὸ τὸν φιλάργυρον»⁶. Διότι αὐτὸς καὶ τὸν ἑαυτὸν του πωλεῖ καὶ περιφέρεται ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῆς οἰκουμένης. **¶** **¶** 1 λυπούμενος διότι ἡ γῆ δὲν παράγει χρυσάφι, ἀλλὰ στάχθα σίτου, καθὼς καὶ αἱ θρόσσαι παράγουν ὕδωρ καὶ τὰ θουὰ λίθους. Αὐτὸς ἐπίσης δυσασαχγεῖ διὰ τὴν εὐημερίαν τῶν ἄλλων, εἶναι συμμαζεμένος ἀπὸ λύπην διὰ τὰ κοινὰ ἀγαθὰ. ἀδιαφορεῖ διὰ κάθε εὐκαιρίαν ἀπὸ τὴν ὁποῖαν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λάθῃ χρήματα ὑπομένει τὰ πάντα, ἀπὸ ὅπου εἶναι δυνατόν νὰ λάθῃ ἔστω καὶ δύο ὄβολους. **¶** Ὅλους τοὺς μισεῖ καὶ τοὺς πτωχοὺς καὶ τοὺς πλουσίους. Τοὺς μὲν πτωχοὺς, μήπως τὸν πλησιάσουν καὶ τοῦ ζητήσουν κάτι· τοὺς δὲ πλουσίους, διότι δὲν ἔχει ὅσα ἔχουν ἐκεῖνοι. Νομίζει, ὅτι ὅλοι ἔχουν ἀπὸ τὰ ἴδικά του καὶ ὅτι εἶναι ζημιωμένος ἀπὸ ὅλους· ἔτσι δυσασαχγεῖ μὲ ὅλους. **¶** Δὲν γνωρίζει τὴν ἀσφονίαν, οὐτε τὸν χορτασμόν· εἶναι ὁ ἀθλιώτερος ἀπὸ ὅλους. Ἀντιθέτως, ἐκεῖνος ποὺ εἶναι ἀπηλλαγμένος ἀπὸ αὐτὰ καὶ φιλοσοφεῖ, θὰ εἶναι ὁ πῶ ἀξιοζήλευτος ἀπὸ ὅλους. Διότι ὁ μὲν ἐνάρετος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι δοῦλος, ἔστω καὶ ἂν εἶναι κύριος, εἶναι ὁ εὐτυχέστερος ἀπὸ ὅλους. Διότι κανεὶς δὲν θὰ τὸν κακοποιήσῃ, ἔστω καὶ ἂν συγκεντρωθοῦν ὅλοι ἀπὸ τὴν οἰκουμένην, κινούντες ἑπλά καὶ στρατόπεδα καὶ πολεμοῦντες ἐναντίον του. Ἐνῶ ὁ ἄθλιος καὶ κακός, ὅπως τὸν περιεγράφαμεν, ἔστω καὶ ἂν εἶναι βασιλεὺς, ἔστω καὶ ἂν φορῇ ἀναρίθμητα διαδήματα, θὰ ὑποφέρει τὰ πάνθεινα καὶ ἀπὸ ἕνα τυχαῖον ἀκόμη. **¶** Τόσον ἀδύνατη εἶναι ἡ κακία καὶ τόσον δυνατὴ ἡ ἀρετὴ. Διὰ τὸ, λοιπόν, πενθεὶς ἐπειθὲ εἶσαι πτωχός; διὰ τὴ θρηνεὶς ἐνῶ τελεὶς ἑορτήν; Πράγματι δὲ εἶναι χρόνος ἑορτῆς. Διὰ τὴ κλαίει; Διότι ἡ

6. Σφ. Σειρ. 10, 9

πτωχεῖα εἶναι πανήγυρις, ἐάν εἶσαι συνετός. Διὰ τὴ θρηνεὶς, παιδί μου; Διότι πρέπει νὰ ὀνομάσωμεν παιδί ἐκεῖνον ποὺ συμπεριφέρεται κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον. Σὲ ἐκτόπησεν κάποιος; Καὶ τί εἶναι αὐτό; Σὲ ἔκαμε πῶ ὑπομονετικόν. Σοῦ ἀφῆρσεν χρήματα; Σοῦ ἀφῆρσεν τὸ ἐπὶ πλέον ἀπὸ τὸ φορτίον. Σοῦ ἐλάττωσεν τὴν δόξαν; Πόλλιν μοῦ ἀναφέρεις μίαν μορφήν ἄλλης ἐλευθερίας. Ἄκουσε πῶς φιλοσοφοῦν ἐπ' αὐτοῦ οἱ ἐκτὸς τοῦ Χριστιανισμοῦ, οἱ ὅποιοι λέγουν: «κανένα κακὸν δὲν ἔχεις πάθει, ἐάν δὲν ὑπακρίνεσαι». Σοῦ ἀφῆρσεν κάποιος ἐκεῖνο τὸ μεγάλο σπῆτι, ποὺ ἔχει καὶ περιτεχίσμα; **¶** Ἄλλ' ἰδοὺ, ἢ ἡ γῆ εἶναι ἐνώπιόν σου καθὼς καὶ τὰ δημόσια κτίρια, εἴτε θέλεις νὰ τὰ ἔχῃς δι' εὐχαρίστησιν, εἴτε πρὸς χρῆσιν. Τί εἶναι θελτικώτερον καὶ ὠρσιώτερον ἀπὸ τὸν οὐράνιον θόλον; Μέχρι ποίου σημείου θὰ ἴσθῃ πτωχοὶ καὶ ἄποροι; Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς πλούσιος, ἐάν δὲν πλουτίσῃ ψυχικῶς· καθὼς ἀκριβῶς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι κανεὶς πτωχός ἐάν δὲν ἔχῃ τὴν πτωχεῖαν εἰς τὴν ψυχὴν. Διότι, ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι σπουδαιότερα ἀπὸ τὸ σῶμα, δὲν εἶναι δυνατόν τὰ πλέον ἀνάξια νὰ προσελκύουν τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ μέρος τους. Ἀντιθέτως, ἡ σπουδαία σύρει πρὸς τὸν ἑαυτὸν τῆς τὰ ὄχι τόσον σπουδαῖα καὶ τὰ μεταβάλλει. Διότι καὶ ἡ καρβία, ὅταν δεχθῇ κάποιαν θλάσθην, ὄλον τὸ σῶμα τὸ διασθετεῖ ἀναλόγως πρὸς αὐτήν. **¶** καὶ ἂν αὐτὴ γίνεται ἀσθενής, ἐλάττει ὄλον τὸ σῶμα· ἐάν ὁμως εἶναι ὑγιής, ὠφελεῖ ὀλόκληρον τὸ σῶμα. Ἐάν δὲ κάποιο ἀπὸ τὰ ἄλλα μέλη πάθῃ θλάσθην, ἐνῶ αὐτὴ μένει μέσα ὑγιής, εὐκόλως θὰ ἀπομακρῶνῃ τὴν θλάσθην καὶ ἐκεῖνον. Διὰ νὰ κάμω δὲ σαφέστερον αὐτὸ ποὺ λέγω, εἰπέ μου ποῖα εἶναι ἡ ὠφέλεια τῶν χλωρῶν κλάδων ὅταν ἡ ρίζα μαραινέται; ποῖα δὲ εἶναι ἡ θλάσθην τῶν φύλλων ποὺ ἔχουν ἐξηραυνθῆ ἀπὸ ἑπάνω, ἐνῶ αὐτὴ παραμένει ὑγιής; Ἔτσι καὶ ἐδῶ, καθόλου δὲν ὠφελοῦν τὰ χρήματα, ἐάν ἡ ψυχὴ εἶναι

πτωχή και οδωμεία θλάθη από την πτωχείαν, εάν η ψυχή είναι πλούσια. **¶** Καί πῶς θά ἠμποροῦσεν νά γίνῃ πλούσιος ἡ ψυχή, λέγει κάποιος, ἐνῶ εἶναι πτωχή ἀπό χρήματα; Κυρίως τότε θά ἐγίνετο διότι τότε ἐσυνήθωεν νά πλουτίζῃ. Διότι, καθώς πολλές φορές ἀπεδείξαμεν, εάν αὐτό εἶναι τὸ γνώρισμα τοῦ πλουσίου, ἡ περιφρόνησις τῶν χρημάτων καί νά μὴ ἔχη ἀνάγκην ἀπὸ τίποτε, καί τὸ γνώρισμα τῆς πτωχείας νά ἔχη ἀνάγκην, τότε εὐκολώτερον θά περιφρονοῦσε κανεὶς τὰ χρήματα ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν παρά εἰς τὸν πλοῦτον. Εἶναι ὀλοφάνερον, ὅτι κυρίως τὸ νά εὑρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν σὲ κάμνει νά πλουτίζῃ περισσότερο. Ἐξ ἄλλου εἰς ἄλλους εἶναι φανερόν, ὅτι ὁ πλούσιος παρά ὁ πτωχὸς ἐπιθυμεῖ περισσότερο τὰ χρήματα, καθώς ἀκριβῶς ὁ μέθυσος διψᾷ περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνον τοῦ ἤπιον ἀρκετὸν ποτόν. **¶** Διότι οὔτε εἶναι τέτοια ἡ ἐπιθυμία αὐτή, ὥστε νά σήνῃ μὲ τὸ νά ἔχῃ περισσότερο, ἀλλὰ ἀντιθέτως ἕκ φύσεως ἔχει γίνεῖ νά ἀνάσῃ μὲ αὐτά. Διότι καί ἡ φωτιά ὅταν λάθῃ περισσότεραν τροφήν, τότε περισσότερο ἐξαγριώνεται. Ἔτσι καί ἡ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων, ὅταν θάλῃ μέσα περισσότερο χουσόν, τότε περισσότερο ἐξογκώνεται. Ἐάν, λοιπόν, ἡ ἐπιθυμία τὸ νά ἔχη κάποιος περισσότερα εἶναι πτωχεία καί αὐτὰς τοῦ πλουτεῖ εἶναι εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, τότε ὁ πλούσιος κυρίως εὑρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν. Παρατηρεῖς ὅτι τότε κυρίως εἶναι πτωχή ἡ ψυχή ὅταν πλουτῇ καί τότε πλουτεῖ ὅταν εὑρίσκεται εἰς τὴν πτωχείαν;

Ἐάν δὲ ἐπιθυμῆς, ἅς ἀσκήσωμεν τὸν λόγον καί ἐπὶ προσώπων ἔστω ὅτι εἶναι δύο πρόσωπα καί ὁ μὲν ἕνας ἔχει ἀναριθμητὰ τάλαντα, ὁ δὲ ἄλλος βέκα. Ἄς ἀφαιρέσωμεν καί ἀπὸ τούτων δύο αὐτά. Ποῖος, λοιπόν, θά λυτῆρῇ περισσότερο; ὅχι ἐκεῖνος τοῦ ἔχασε τὰ ἀναριθμη-

τα τάλαντα; **¶** Δὲν θά ἐλυτῆρῃ περισσότερο, εἴν δὲν τὰ ἀγαποῦσε περισσότερο. Ἐάν δὲ περισσότερο τὰ ἀγαπᾷ, περισσότερο τὰ ἐπιθυμεῖ εἴν δὲ καί τὰ ἐπιθυμεῖ περισσότερο, τότε εὑρίσκεται εἰς μεγαλύτεραν πτωχείαν. Διότι ἐπιθυμοῦμεν πολὺ ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον πολὺ στερούμεθα διότι ἀπὸ τὴν ἐλλείψιν προέρχεται ἡ ἐπιθυμία. Διότι σπου ὑπάρχει χορτασμός, δὲν εἶναι δυνατὸν νά ὑπάρχῃ ἐπιθυμία. Πράγματι δὲ τότε περισσότερο διψᾷμε, ὅταν ἔχωμεν ἐλλείψιν ποτοῦ.

Ἄρα δὲ αὐτὰ ἐλέχθησαν ἀπὸ ἐμὲ, ὥστε νά ἀποδείξω ὅτι εἴν εἰμεθα ἐγκρατεῖς, οὐδεὶς θά μᾶς θλάσῃ καί ὅτι ἡ θλάση γίνεται ὅχι ἀπὸ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας.

¶ Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, μὲ μεγάλην προθυμίαν νά ἀποφύγωμεν αὐτὴν τὴν ἀσθένειαν τῆς φιλαργυρίας, διὰ νά πλουτίσωμεν καί εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν καί νά ἀπολαύσωμεν τὰ αἰώνια αγαθὰ μὲ τὴν χάριν καί τὴν φιλοανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑ' (81)

(Ματθ. κατ' 17—25)

1723 Κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν τῆς ἑβδόμης τῶν ἁζύμων, ἦλθαν οἱ μαθηταὶ εἰς τὸν Ἰησοῦν καὶ τοῦ εἶπαν, ποῦ θέλεις νὰ σοῦ ἐτοιμάσωμεν νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα; Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν, πηγαίνετε εἰς τὴν πόλιν πρὸς τὸν τέδε καὶ εἰπάτε τῷ, ὁ διδάσκαλος λέγει, ὁ καρὸς μου πλησιάζει· καὶ θὰ ἐφορτάσω κοντὰ τοῦ Πάσχα μαζὶ μετὰ τῶν μαθητῶν μου· (Ματθ. 26, 17—18).

1724 Μὲ τὴν «πρώτην τῶν ἁζύμων» ἔννοεῖ τὴν ἡμέραν πρὸ τῶν ἁζύμων· διότι ἐσυνήθιζαν νὰ λογαριάζουν τὴν ἡμέραν ἀπὸ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου. Ἀναφέρει δὲ αὐτὴν, κατὰ τὸ ἑσπέρας τῆς ὁποίας ἐπρόκειτο νὰ πανηγυρίσουν τὸ Πάσχα· διότι ἦλθαν τὴν Πέμπτην τῆς ἑβδομάδος. Καὶ αὐτὴν ἄλλος μὲν ὀνομάζει ἡμέραν πρὸ τῶν ἁζύμων, διὰ νὰ ἀναφέρῃ τὸν καιρὸν, κατὰ τὸν ὅποιον ἦλθαν. Ἄλλος δὲ λέγει κατὰ ἐξῆς: «ἦλθε δὲ ἡ ἡμέρα τῶν ἁζύμων, κατὰ τὴν ὁποίαν ἔπρεπε νὰ θυσιάσουν τὸ Πάσχα»¹. Λέγων «ἦλθεν», ἔννοεῖ ὅτι ἦτο κοντὰ, ἐπλησίαζεν, ἀφοῦ ἀνέφε-
 ρεν δηλαδὴ ἁκείνην τὴν ἑσπέραν. Διότι ἀρχίζαν τὴν ἐορτὴν ἀπὸ τὴν ἑσπέραν, διὰ τοῦτο ὁ κόθε ἕνας προσθέ-
 τει: «ὅταν ἐθυσιάσαν τὸ Πάσχα». Καὶ λέγουν: «! ποῦ θέλεις νὰ σοῦ ἐτοιμάσωμεν διὰ νὰ φάγῃς τὸ Πάσχα;». Ὡστε καὶ ἀπὸ αὐτὸ εἶναι φανερόν, ὅτι δὲν εἶχεν σπῆτι, οὔτε κατάλυμα ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι οὔτε αὐτοί, οἱ μαθηταί, εἶχαν. Διότι ἐάν εἶχαν θὰ παρεκόλου Ἀυτὸν νὰ ἔλθῃ ἐκεῖ. Ἄλλ' οὔτε αὐτοὶ εἶχαν, ἀφοῦ εἰς δλους παρήγγειλεν αὐτὰ.

Διὰ ποῖον, ὅμως, λόγον ἐφορτάζεν τὸ Πάσχα; Μὲ δλα ἀποδεικνύων, μέχρι τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ὅτι δὲν

1. Ἀνακ. 23, 7.

εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Νόμον τῆς Π.Δ. Καὶ διατὶ εἶρα γε τοὺς ἀποστέλλει πρὸς ἀγνωστον ἄνθρωπον; Διὰ νὰ ἀποδείξῃ καὶ μετὰ αὐτό, ὅτι ἤμπορουσεν νὰ μὴ ὑποστῆ τὰ πόθη ἐάν ἤθελεν. Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἔπεισαν τὴν σκεψίν του, καὶ μάλιστα μετὰ λόγια, ὥστε νὰ ὑποβεθῆ αὐτοῦ, τί δὲν θὰ ἔκαμνεν εἰς τοὺς σταυρώσαντας αὐτόν, ἐάν θεοβιάως ἤθελεν νὰ μὴ πάθῃ; **1725** Ἐκεῖνο ἀκριθῶς ποῦ ἔκαμνεν μετὰ τὴν θύον, αὐτὸ πράττει καὶ τώρα. Διότι καὶ ἐκεῖ λέγει: «Ἐάν κάποιος σὰς εἶπῃ τίποτε, εἰπέτε του ὅτι ὁ Κύριος αὐτοῦ τὴν χρειάζεται»². Ἔτσι καὶ ἐδῶ: «ὁ διδάσκαλος λέγει, θὰ ἐφορτάσω τὸ Πάσχα κοντὰ σου».

Ἐγὼ δὲ δὲν θαυμάζω μόνον αὐτό, ὅτι τὸν ὑπεδέχθη ἂν καὶ τοῦ ἦτο ἀγνωστος, ἀλλ' ὅτι ἂν καὶ ἐπερίμενε νὰ προσελκύσῃ τόσον μεγάλῃν ἐχθρότητα καὶ ἀδιόλακτον πόλεμον, περιεφρόνησεν τὸ μῖσος τῶν πολλῶν. Κατόπιν, ἐπεὶ δὲν τὸν ἐγκώριζαν, τοὺς δίδει καὶ σημεῖον ἀναγνωρίσεως, ὅπως μετὰ τὸν Σαοὺλ, καθὼς λέγει ὁ προφήτης: «Θὰ εὕρῃς κάποιον νὰ ἀνεσταίῃ καὶ νὰ εἴῃ ἄσκόν»³. Ἐδῶ λέγει: «ὁ ὅποιος θὰ κρατῆ μίαν στάμιναν»⁴.

Παρατήρησε πάλιν τὴν ἐπίδειξιν τῆς δυνάμεώς του. **1726** Διότι δὲν εἶπεν μόνον «εφορτάζω τὸ Πάσχα», ἀλλὰ προσθέτει καὶ κάτι ἄλλο: «ὁ καρὸς μου πλησιάζει». Ἐκαμὲ δὲ αὐτό, ἀφ' ἐνὸς μὲν διὰ νὰ ὑπενθυμίσῃ συνεχῶς εἰς τοὺς μαθητὰς του τὸ πάθος, ὥστε, ἀφοῦ προγυμνασθῶν μετὰ τὴν συγχρότητα τῆς προφητείας, νὰ σκεφθῶν αὐτὸ ποῦ πρόκειται νὰ συμβῆῃ ἀφ' ἑτέρου δὲ διὰ νὰ ἀποδείξῃ εἰς αὐτοὺς καὶ εἰς ἐκείνους καὶ εἰς τὸν ὑποδεχόμενον Ἀυτὸν καὶ εἰς δλους τοὺς Ἰουδαίους ἐκεῖ-

2. Ματθ. 21, 3.

3. 1 Βασιλ. 10, 3.

4. Ἀνακ. 22, 10.

νο πού εἶπα πολλές φορές, **ΨΨ** ὅτι δὲν πηγαίνει πρὸς τὸ πάθος χάρις τὴν θέλησίν Του. Προσθέτει ὁμως «μαζί με τοὺς μαθητὰς μου», ὥστε νὰ γίνῃ ἱκανοποιητικὴ προσηγορία καὶ διὰ νὰ μὴ νομισθῇ ἐκεῖνος ὅτι Αὐτὸς κρύβεται.

«Ὅταν ἐδράβουσαν, ἦτο εἰς τὸ τραπέζι μαζί με τοὺς μαθητὰς». Ὡ, τῆς ἀδιαντροπίας τοῦ Ἰουδαίου Διότι καὶ αὐτὸς ἦτο ἐκεῖ παρὼν καὶ ἤλθε διὰ νὰ μετὰσχῃ εἰς τὰ μυστήρια καὶ νὰ συμφάγῃ ἠλέγχεται δὲ εἰς τὸ ἴδιο τραπέζι, ὥστε καὶ ἄν ἦτο θηρίον, νὰ ἐγίνετο ἡμερώτερος. Δι' αὐτὸ, θεαίως, ὁ εὐαγγελιστὴς δηλώνει, ὅτι ἐνῶ ἔτρωγαν αὐτοὶ ὁ Χριστὸς τοὺς ὀμίλει διὰ τὴν προδοσίαν, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν πονηρίαν τοῦ προδότου καὶ ἀπὸ τὸν καιρὸν καὶ ἀπὸ τὸ τραπέζι.

Β «Ὅταν, λοιπόν, ἔπραξαν οἱ μαθηταὶ καθὼς τοὺς διέταξεν ὁ Ἰησοῦς καὶ ἐνῶ ἐδράβουσαν ἦτο εἰς τὸ τραπέζι μαζί με τοὺς δώδεκα. «Κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ φαγητοῦ εἶπεν: «ἀλήθεια σὰς λέγω, ἕνας ἀπὸ σὰς θὰ με παραδώσῃ» πρὶν δὲ ἀπὸ τὸν δεῖπνον ἔπιψε καὶ τὰ πόδια του. Κοίταξε, ὁμως, πὼς λυπάται τὸν προδότην Διότι δὲν εἶπεν, ὅτι ὁ τάδε θὰ με παραδώσῃ, ἀλλ' «ἕνας ἀπὸ σὰς, διὰ νὰ τοῦ θῶσῃ πάλιν τὴν δυνατότητα τῆς μετανοίας μετὰ νὰ λημονήσῃ τὴν προδοσίαν. Πρωτὶμῶν δὲ νὰ τοὺς φοβίσῃ ὅλους διὰ νὰ σώσῃ ἐκεῖνον.

«Ἐνας ἀπὸ σὰς τοὺς δώδεκα, λέγει, οἱ ὅποιοι παντοῦ εἶσθε μαζί μου, τῶν ὁποίων ἔπιψε τὰ πόδια, εἰς τοὺς ὁποίους τόσα ὑπεσέθη. Ἐπομένως ἀνυπόφορη λύπη κατέλασεν τότε τὸν ἅγιον ἐκείνον χορὸν. ¶ Καὶ ὁ μὲν Ἰωάννης λέγει: «ἐκοίταξαν τότε οἱ μαθηταὶ ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ ἀπορούσαν» ὁ κάθε ἕνας δὲ ἀπὸ αὐτοὺς ἔ-

5. Ἰω. 15, 22.

ρωτοῦσαν φοβούμενος διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἄν καὶ δὲν συνηθάνοντο κατὰ τέτοιο διὰ τοὺς ἑαυτοὺς των. Ὁ δὲ Ματθαῖος προσθέτει: «καὶ ἐλυπήθησαν πάρα πολὺ καὶ ἄρχισαν νὰ τοῦ λέγουν ὁ κάθε ἕνας ἀπὸ αὐτοῦ: μήπως εἶμαι ἐγώ, Κύριε; Αὐτὸς δὲ ἀπεκρίθη: εἶναι ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον θὰ δώσω τὸ ψαμί πού ἐγὼ θὰ θουτήξω εἰς τὸ πιάτον».

Πρόσεξε, πότε ἀπεκόλυπεν αὐτὸν ὅταν ἠθέλησε νὰ ἀπαλλάξῃ τοὺς ἄλλους ἀπὸ τὴν ταραχὴν αὐτὴν. Διότι ἀπὸ τὸν φόβον παρ' ἄλλιον νὰ ἀπέστησκον διὰ τοῦτο καὶ εὐρισκόμενοι πλησίον του τὸν ἐρωτοῦσαν. Ἐπραξεν τοῦτο ὅχι μόνον ἐπειδὴ ἤθελε νὰ ἐλευθερώσῃ ἐκεῖνους ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν, ἀλλ' ἐπειδὴ ἤθελε καὶ νὰ διορθώσῃ τὸν προδότην. **Β** Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἄν καὶ ἤκουσεν αὐτὸ πολλές φορές, ἔμενον ὀδιόρθωτος, ἀφοῦ ἦτο ἀναίσθητος καὶ ἐπειθὴ ἤθελε νὰ τὸν προσβάλῃ περισσότερο, τοῦ ἀφαιρεῖ τὸ προσοπίον. Ἐπειδὴ δὲ ἦσαν λυπημένοι καὶ ἄρχισαν νὰ λέγουν «μήπως εἶμαι ἐγώ, Κύριε; ἀπήντησεν: ἐκεῖνος πού ἐθουτήξεν μαζί μου τὸ χέρι εἰς τὸ πιάτον, αὐτὸς θὰ με παραδώσῃ». «Καὶ ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πηγαίνει καθὼς εἶναι γραμμένον δι' αὐτὸν, ἀλλοίμονον ὁμως εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, διὰ τοῦ ὁποίου ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίεται. Θὰ ἦτο καλύτερα διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον ἕάν δὲν εἶχεν γεννηθῆ». Μερικοὶ μὲν λέγουν, ὅτι ἦτο τόσο ἀδιάντροπος, ὥστε νὰ μὴ τιμῆ τὸν Διδάσκαλον, ἀλλὰ νὰ θουτῆ μαζί του εἰς τὸ πιάτον. **Β** ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι ἔπραξεν αὐτὸ ὁ Χριστὸς διὰ νὰ τὸν κόμη νὰ ἐντραπῆ καὶ νὰ τὸν προσβλικύσῃ εἰς καλλιτέραν ψυχικὴν κατάστασιν αὐτό, θεαίως, ἔχει κάποιαν μεγαλύτεραν σημασίαν.

Αὐτὰ, ὁμως, δὲν πρέπει νὰ τὰ διερχώμεθα ἐπιπολαιῶς, ἀλλὰ νὰ τὰ θάλωμεν καλῶς εἰς τὴν σκέψιν μας, ὥστε οὐδέποτε νὰ δώσωμεν ἄλλον εἰς τὴν ὀργὴν. **ΨΨ**

Διότι, ποίος δὲν θὰ ἐξεδίωκεν ὀλοκλήρον τὸ δηλητήριον τοῦ θυμοῦ καὶ τῆς ὀργῆς, ἐπαναφέρων εἰς τὴν μνήμην του ἐκεῖνον τὸ δεινὸν καὶ τὸν προδότην καθημερινὸν εἰς τὸ τραπέζι, μαζί με τὸν Σωτήρα ἄλων καθῶς καὶ ἐκεῖνον ποῦ ἐπρόκειτο νὰ προδοθῆ, ὁ ὁποῖος ὠμιλοῦσεν τόσον ἡρέμως; Κόπταζε μὲ πόσην γλυκύτητα φέρεται πρὸς αὐτόν.

«Ὁ μὲν Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου πηγαίνει καθὼς εἶπαι γραμμένον δι' αὐτόν». Ἐλεγεν δὲ αὐτὰ πάλιν καὶ διὰ τὴν ἐνθαρρύνησιν τοῦ μαθητῆ, ὥστε νὰ μὴ νομίσουν πῶς αὐτὸ τὸ πρᾶγμα εἶναι γνώρισμα ἀδυναμίας καὶ διὰ τὴν διορθώσῃ τὸν προδότην. «Ἄλλοιμονον ὅμως εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκείνον, διὰ τοῦ ὁποῦ παραδίδεται ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου. Θὰ ἦτο καλύτερα δι' αὐτὸν τὸν ἀνθρώπον εἰάν δὲν εἶχε γεννηθῆ». Κοίταξε πάλιν τὴν ἀνέκφραστη ἡμερότητα καὶ εἰς τοὺς ἐλέγχους. **¶** Διότι οὔτε ἐδῶ κάμνει τὸν λόγον ὀρηκτικόν, ἀλλὰ μάλλον συμπαθέστερον καὶ πάλιν συγκοκαλυμμένον. Βεβαίως ἦτο ἀξία μεγίστης ἀγωνιστικῆς ὄχι μόνον ἢ προηγουμένη ἀναισθησία του, ἀλλὰ καὶ ἡ κατωπινὴ ἀδαισθησία του. Διότι μετὰ ἀπὸ αὐτὸν τὸν ἔλεγον λέγει «μήπως εἴμαι ἐγὼ, Κύριε;». «Ὁ, πόση ἀναισθησία! Ἐρευνᾶ νὰ μάθῃ, ἀν καὶ γνωρίζῃ καλῶς τὴν θέσιν του. Ἀληθῶς, ὁ εὐαγγελιστὴς λέγει αὐτὸ ἐκπληττόμενος διὰ τὴν θρασύτητά του. Τί, ὅμως, λέγει ὁ γλυκύτατος καὶ ἡμερότατος Ἰησοῦς; «Σὺ τὸ εἶπες» ἀν καὶ θὰ ἠμποροῦσεν νὰ τοῦ εἴπῃ: ὦ ἀχρεῖ καὶ ἀχρειότατε, κατηγορημένε καὶ ἀκόθαρτε! ἀφοῦ τόσον χρόνον ἐγκυμονοῦσες τὸ κακὸν καὶ ἐπίηδες καὶ ἔκαμες σατανικὰς συμφωνίας! **¶** ἀφοῦ συνεφάνησες νὰ λάθῃς χρήματα καὶ ἀν καὶ ἠλέγχῃς ἀπὸ ἐμέ, ἀκόμη τοιμῶς νὰ ἐρωτῆς; Ἄλλὰ δὲν εἶπεν τίποτε ἀπὸ αὐτὰ ἀλλὰ τί εἶπεν; «Σὺ τὸ εἶπες» θέτων μὲ αὐτὸ δι' ἡμῶς ὄρους καὶ κανόνας ἀνεγκυκλικίας. Ἄλλὰ δυνατόν νὰ εἴπῃ

κάποιος; εἰάν πρόγματι ἔχει γραφῆ νὰ κόβῃ αὐτὰ ὁ Χριστός, διὰτὶ κατηγορεῖται ὁ Ἰούδας, ἀφοῦ ἐπράξεν ἐκεῖνον ποῦ εἶχαν γραφῆ; Δὲν ἐπράξεν αὐτὸ συμφῶνως μὲ αὐτὴν τὴν ἰδέαν, ἀλλὰ ἀπὸ κακίας. Ἐάν δὲν ἐρευνᾶς νὰ μάθῃς τὸν σκοπὸν τῆς πράξεως, τότε θὰ ἀπαλλάξῃς τὸν διάβολον ἀπὸ τὰ ἐγκλήματα. Ἄλλὰ δὲν εἶναι ἔτσι τὰ πρᾶγματα, δὲν εἶναι. Διότι καὶ αὐτὸς καὶ ἐκεῖνος εἶναι ἐξῆς ἀναριθμήτων τιμωριῶν, ἔστω καὶ ἂν ἐσώθῃ ἢ οἰκουμένη. Διότι τὴν σωτηρίαν μας δὲν τὴν ἐπροξένησεν ἡ προβοσία τοῦ Ἰούδα, **¶** ἀλλ' ἡ σοφία τοῦ Χριστοῦ καὶ ἡ ἀφοβία τῆς ἐφευρετικότητός του, ὁ ὁποῖος μεταχειρίζεται τὰς πονηρίας τῶν ἄλλων πρὸς τὸ συμφέρον μας.

Τί, λοιπόν, λέγει, εἰάν ὁ Ἰούδας δὲν ἐπρόβιδεν, δὲν θὰ ἐπρόβιδεν κάποιος ἄλλος; Ἄλλὰ τί σημασία ἔχει αὐτὸ διὰ τὸ ἐξεταζόμενον ζήτημα; «Ὅτι εἰάν ἐπρεπεν, λέγει, νὰ σταυρωθῆ ὁ Χριστός, ἐπρεπεν διὰ μέσου κάποιου. Ἐάν ἐπρεπεν διὰ μέσου κάποιου, ὅπως οὐδέποτε ἐπρεπεν διὰ μέσου κάποιου τέτοιου ἀνθρώπου. Ἐάν δὲ βλοῖ ἦσαν κακοί, θὰ ἐμποδίζονταν τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας μας. Μὴ γένοιτο! Διότι ὁ πάνσοφος Θεὸς ἐγνώριζεν πῶς θὰ διευθετήσῃ τὰ τῆς σωτηρίας μας, ἔστω καὶ ἂν δὲν ἐγίνετο αὐτὸ, δηλαδή ἡ προβοσία. Διότι ἡ σοφία του εἶναι ἐφευρετικὴ καὶ ἀκατανόητη. **¶** Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἐλεεινολογεῖ αὐτόν, διὰ τὴν μὴ νομίση κανεὶς ὅτι ἐγίνεν ὀπρητής τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας μας.

Ἄλλὰ καὶ πάλιν θὰ εἴπῃ κάποιος; εἰάν ἦτο καλὸν δι' αὐτόν νὰ μὴ εἶχε γεννηθῆ, διὰ ποῖον λόγον τὸν ἀφησεν νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ζωὴν καὶ αὐτόν καὶ ἄλους τοὺς κακοὺς; Ἐὐ πρέπει νὰ κατηγορῆς τοὺς κακοὺς, διότι, ἂν καὶ ἦσαν ἱκανοὶ νὰ μὴ γίνονταν τέτοιοι, ἔχουν γίνει κακοί. **¶** **¶** Σὺ δὲ, ἀφοῦ ἀφῆσες αὐτὸ, ἐξετάζεις μὲ περιέργειαν καὶ ἀσχολείσαι λεπτομερῶς μὲ τὰ ἀφορῶντα τὸν Θεόν, ἀν καὶ γνωρίζῃς ὅτι κάποιος εἶναι κακὸς ὄχι ἀναγκασίως.

Ἄλλ' ἔπρεπεν, λέγει κάποιος, νὰ γεννηθοῦν μόνον οἱ καλοὶ καὶ ὅτι δὲν ἐχρειάζετο ὁ ἄθης οὔτε ἡ κόλασις καὶ ἡ τιμωρία, οὔτε ἔχνος κακίας· οἱ δὲ πονηροὶ ἔπρεπεν ἢ νὰ μὴ γεννηθοῦν ἢ ἀφοῦ γεννηθοῦν νὰ φύγουν ἀμέσως. — Πρῶτον μὲν ἀξιῶ νὰ σοῦ εἰπωμὲν τὸ ἀποστολικὸν ρητόν: «ἀλλὰ ποῖός εἶσαι σὺ, ὦ ἄνθρωπε, ποῦ ἀντιλέγεις εἰς τὸν Θεόν; Μήπως θὰ εἴπῃ τὸ πλάσμα εἰς τὸν πλάστην: διατί μὲ ἐπλάσας ἔτσι;»¹. Ἐάν δὲ ζητῆς καὶ σιλλογισμοῦς, ἐκεῖνο θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ εἰπώμεν, ὅτι περισσότερο θαυμάζονται οἱ καλοὶ ὅταν εὐρίσκονται μεταξὺ τῶν κακῶν διότι, πράγματι, τότε γίνονται πολλὰ φανεραὶ καὶ ἡ ἀνεξικακία των καὶ αἱ πολλαὶ ἀρεταὶ **¶** Σὺ, ὅμως, λέγων αὐτὰ ἀφαιρεῖς τὸ θεμέλιον τῶν παλαισμάτων καὶ τῶν ἀγώνων. Τί λοιπόν, λέγει κάποιος, τιμωροῦνται ἄλλοι διὰ νὰ φανοῦν αὐτοὶ καλοὶ; — Μὴ γένοιτο! ἀλλὰ τιμωροῦνται ἕνεκα τῆς κακίας των. Διότι οὔτε ἔχουν γίνεαι κακοὶ ἐπειδὴ ἐγεννήθησαν, ἀλλ' ἕνεκα τῆς ἀκηρίας των διὰ τοῦτο καὶ τιμωροῦνται. Διότι πῶς δὲν θὰ ἦσαν ἀξιοὶ τιμωρίας, ἀφοῦ ἔχουν τόσους διδασκάλους τῆς ἀρετῆς, χωρὶς νὰ κερδίζουσι τίποτε ἀπὸ αὐτούς; Καθὼς λοιπόν οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ εἶναι ἀξιοὶ διπλῆς τιμῆς —διότι καὶ καλοὶ ἔχουν γίνεαι καὶ δὲν ἔπασαν καμμίαν ἐλάττην ἀπὸ τῶν κακῶς— **¶** ἔτσι καὶ οἱ κακοὶ εἶναι ἀξιοὶ διπλῆς τιμωρίας καὶ διότι ἔχουν γίνεαι κακοὶ ἀν καὶ ἠμποροῦσαν νὰ γίνουσι καλοὶ —πράγμα τὸ ὅποιον ἀποδεικνύουν αὐτοὶ ποῦ ἔγινον— καὶ διότι τίποτε δὲν ὠφελήθησαν ἀπὸ τῶν καλοῦς.

Ἄλλ' ὡς ἴδωμεν τί λέγει αὐτὸς ὁ ἄθλιος, ὅταν ἐλέγχεται ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Τί λέγει λοιπόν; «Μήπως εἶμαι ἐγὼ, Κύριε;» Διατί δὲν ἠρώτησεν αὐτὸ ἀπὸ τῆν

6. Ρωμ. 9, 20.

ἀρχήν; Ἐνόμισεν ὅτι θὰ διαφύγῃ τὴν προσοχὴν του· μὲ τὸ λαθρὲν «ἕνας ἀπὸ σῶς». Ὅταν, ὅμως, τὸν ἀπεκάλυψεν, ἐτόλμησεν πόλιν νὰ ἐρωτήσῃ ἐλπίζων εἰς τὴν ἐπιεικειαν τοῦ διδασκάλου, ὅτι δὲν θὰ τὸν ἐλέγξῃ. Διὰ τοῦτο, θεαταῖς, τὸν ὠνόμασεν καὶ Ραββί.

Ἦ τῆς τυφλώσεως! Ποῦ ὠδήγησεν αὐτόν; Τέτοια εἶναι, πράγματι, ἡ φιλαργυρία δημιουργεῖ μαροῦς καὶ ἀνοήτους καὶ ἀντι ἀνθρώπων ἐνοισχύντους καὶ ὁμοίους μὲ σκύλους· **¶** μᾶλλον δὲ χειροτέρους καὶ ἀπὸ σκύλους καὶ ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ σαύματος. Αὐτῶς, λοιπόν, ἐπληρώσαν τὸν διάβολον, ἀν καὶ τὸν ἔβλεπεν δολίως, ἐνῶ τὸν ἴησοῦν, ἦν καὶ τὸν εὐεργετοῦσεν, τὸν ἐπρόδωσεν ἔτσι ἔγινε πλεόν διάβολος ὡς πρὸς τὴν προαίρεσιν. Διότι τέτοιους τύπους δημιουργεῖ ἡ ἀχόρταγῃ ἐπιθυμία τῶν χρημάτων, παράφρονος, ἐκτὸς ἑαυτῶν, ἀπιερωμένους ἐξ ὁλοκλήρου εἰς τὸ κέρδος, καθὼς ἀκριβῶς ἔγινεν καὶ ὁ Ἰούδας.

Διατί, ὅμως, ὁ μὲν Μισθαῖος καὶ οἱ ἄλλοι δύο λέγουν ὅτι ὅταν ἀνεφώνησεν τὰ τῆς προδοσίας, τότε κατέλαθεν αὐτὸν ὁ διάβολος, ἐνῶ ὁ Ἰωάννης λέγει ὅτι «μετὰ τὸ ψαυμίον»⁷ εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν ὁ σατανᾶς, ἦν καὶ αὐτὸς ἐγνωρίζεν τοῦτο; **¶** Διότι ἀνωτέρω λέγει: «κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου, ὅτε ὁ διάβολος εἶχεν ἦδη θέλει εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Ἰούδα τοῦ υἱοῦ τοῦ Σίμωνος τοῦ Ἰσκαριώτου νὰ τὸν παραδώσῃ»⁸. Διατί, λοιπόν, λέγει ὅτι «ἀφοῦ ἐπῆρε τὸ ψαυμί τότε εἰσῆλθεν εἰς αὐτόν ὁ σατανᾶς»⁹; Διότι δὲν εἰσέρχεται μονομιᾶς, οὔτε ἐξ ὁλοκλήρου, ἀλλὰ πρῶτον κάμνει μεγάλην δοκιμὴν αὐτό,

7. Ἰω. 18, 27.

8. Ἰω. 18, 2.

9. Ἰω. 18, 27.

θεοαίως, έγινε και έδω. Ἄφου, λοιπόν, κατ' ἀρχάς έδοκίμασεν αὐτὸν παντοκράτωρ καὶ τὸν ἐπλησίασεν αἰγά - σιγά, ὅταν εἶδεν ὅτι εἶναι κατάλληλος νὰ τὸν ὑπαδεχθῆ, τότε λοιπὸν ἐπατέθη πλήρως καὶ τὸν κατέλασεν ὁλοσχερῶς.

777 Μήπως, ὁμως, —ἐάν Ἑτρωγαν τὸ πασχαλὸν νὸν δεῖπνον— ἔτρωγον παρανόμως; Διότι δὲν ἔπρεπε νὰ ἐργάζων καθήμενοι εἰς τὸ τραπέζι. Τί, λοιπὸν, ἠμποροῦμεν νὰ εἰπώμεν; —Ὅτι μετὰ ἀπὸ τὸ φαγητὸν ἐκάθηντο πλεον εἰς τὸ τραπέζι ὡσάν φιλοξενούμενοι. Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι κατὰ τὸ θράδου ἐκεῖνο ἔρχι μόνον Ἑτρωγων τὸ πασχαλινὸν δεῖπνον, ἀλλὰ καὶ ἔλεγε: «πολὺ ἐπεθύμησα νὰ φάγω τοῦτο τὸ Πάσχα μαζί - σας»¹⁰, δηλαδὴ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο. Διὰτί ἀρὰ γε; —Διότι τότε ἐπρόκειτο νὰ πραγματοποιηθῆ ἡ σωτηρία τῆς ἀνθρωπότητος, νὰ παραβῶθον τὰ μυστήρια καὶ νὰ διαλυθῶν διὰ τοῦ θανάτου τὰ προξενούντα λύτην. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ σταυρὸς ἦτο μέσα εἰς τὴν σκέψιν του. Ἄλλὰ τίποτε δὲν ἐμολάκωσεν τὸ ἀήμερον θηρίον, οὔτε τὸ ἐλύγησεν, οὔτε τὸ ἔκαμεν νὰ συνέλθῃ. **78** Δικαίως, λοιπὸν, ἐλασινολόγησεν αὐτὸν εἰπὼν: «Ἀλλοιμονον εἰς τὸν ἀνθρώπον ἐκεῖνον». Πάλιν τὸν ἐφοθέρισεν ὅταν εἶπεν: «Καλὸν ἦτο δι' αὐτὸν ἐάν δὲν εἶχε γεννηθῆ». Ἐπειδὴ, ὁμως, οὔτε αὐτὸ τὸν ἔκαμεν νὰ συνέλθῃ, εἶπεν: «εἰς τὸν ὁποῖον θὰ δώσω τὸ ψωμί πού θὰ θουτήξω εἰς τὸ πιάτον»¹¹. Ἴτιποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν τὸν συνεκράτησεν, ἀλλ' ἐκυριεύθη ἀπὸ τὴν φιλαργυρίαν ὡσάν ἀπὸ τρέλλαν, μᾶλλον δὲ ἀπὸ χειρότερον ἀσθένειαν. Πράγματι δὲ αὐτὴ ἡ τρέλλα εἶναι ἢ χειρότερη. Διότι τί παρόμοιον

10. Λουκ. 23, 15.

11. Ἰω. 13, 26.

θὰ ἠμποροῦσεν νὰ πράξῃ ὁ τρέλλος; Αὐτὸς δὲν ἔβγαλεν ἀφ' ὅπου ἀπὸ τὸ στόμα, ἀλλ' ἔβγαλε τὸν φόνον τοῦ Κυρίου, δὲν συνέστρεφεν τὰ χέρια, ἀλλὰ τὰ ἀπλώνε διὰ τὸ ἀντίτιμον τοῦ τιμίου αἵματος. Διὰ τοῦτο εἶναι μεγαλύτερα ἢ τρέλλα τοῦ, διότι ἦτο κυριευμένος ἀπὸ αὐτῆς ἐνῶ ἦτο ὑγιής. Ἄλλὰ δὲν ὁμιλεῖ ἀνοήτως; **79** Καὶ τί εἶναι πῶ ἀνόητον ἀπὸ αὐτῆς τὴν φωνήν: «τί θέλετε νὰ μὲν δώσετε καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς τὸν παραβῶσω»; Ὁ διαβολὸς ὁμίλησεν μὲ τὸ στόμα ἐκεῖνου. Ἄλλὰ δὲν ἐκτόμησεν τὴν γῆν θορυβῶδῶς μὲ τὰ πόδια ὅταν ἐσπάρασσεν; Πόσον καλλίτερον ἦτο νὰ σπαράσῃ ἔτσι, παρὰ νὰ στέκῃ ὀρθος τέτοιος πού ἦτο; Ἄλλ' εἰς τοὺς λίθους δὲν κατακημάτιασεν τὸν ἑαυτὸν του; Πόσον καλλίτερον θὰ ἦτο αὐτό, παρὰ νὰ ἀποτολμᾷ τέτοια πράγματα; Θέλετε νὰ φάρωμεν εἰς τὸ μέσον τοῦς δαιμονιζόμενους καὶ τοὺς φιλαργύρους καὶ νὰ κάκομεν σύγκρισιν μεταξύ των; Ἄλλὰ κανεὶς ἀν μὴ θεωρήσῃ αὐτὸ ὡς ἰδικήν του προσβολήν. Διότι δὲν ὑβρίζομεν τὴν φύσιν, ἀλλὰ κακίζομεν τὸ πρᾶγμα. Οὐδέποτε ἐφοροῦσεν ἐνθύματα ὁ δαιμονιζόμενος, **80** κατακομματιάζων τὸν ἑαυτὸν του εἰς τοὺς λίθους, ἔτρεχεν ἐπάνω εἰς ἀδιαβάτους καὶ ἀνωμόλους ἠρόμους καὶ θιαίως ἠρπάζετο ἀπὸ τὸν δαίμονα. Δὲν νομίζεις ὅτι αὐτὰ εἶναι φρικτά; Τί, λοιπὸν, ἐάν ἀποδειξώμεν ὅτι οἱ φιλάργυροι εἶναι χειρότεροι ἀπὸ αὐτοὺς καὶ ὅτι προξενοῦν χειρότερα εἰς τὴν ψυχὴν των καὶ τόσοσ χειρότερα, ὥστε αὐτὰ νὰ θεωροῦνται παιγνίδι ἕναντι ἐκείνων; Ἄρὰ γε θὰ ἀποφύγετε τὴν ἀσθένειαν αὐτῆν; Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἀς ἴδωμεν ποῖος ἀπὸ αὐτοὺς εἶναι πῶ ὑπερφύτος, ὁ φιλάργυρος ἢ ὁ δαιμονιζόμενος; Τίποτε, θεοαίως, δὲν διαφέρει ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλον. Διότι εἶναι καλλίτερον νὰ εἶναι κανεὶς γυμνὸς ἀπὸ ἐνθύματα, παρὰ νὰ περιέρχεται ντυμένος μὲ τὰ προσερχόμενα ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν καὶ νὰ ὀργιάξῃ ὅπως οἱ ὄπαδοι τοῦ Διονόσου. **81** Διότι, καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνοι ἔχουν προσωπεῖα

καὶ ἐνδύματα τρελλῶν, παρομοίως καὶ αὐτοί. Καθὼς δὲ ἀκριθῶς ἢ τρέλλα δημιουργεῖ τὴν γύναιον τῶν βαμνιζομένων, ἔτσι καὶ τὴν «ἐνδυμασίαν» αὐτὴν τὴν δημιουργεῖ ἢ τρέλλα. Αὐτὴ δὲ ἡ «ἐνδυμασία» εἶναι ἀθλιώτερα ἀπὸ τὴν γύναιον. Αὐτὸ θὰ προσπαθῶ νὰ ἀποδείξω ἐν συνεχείᾳ. **¶** Διότι ποῖον θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ ὀνομάσωμεν περισσότερον τρελλὸν μεταξύ αὐτῶν ποῦ εἶναι κυριευμένοι ἀπὸ τὴν τρέλλαν; αὐτὸν ποῦ κατακομματιάζει τὸν ἑαυτὸν του, ἢ αὐτὸν ποῦ μαζὶ μετὰ τὸν ἑαυτὸν του κατακομματιάζει καὶ ἄλλους ὄσους συναντᾷ; Εἶναι ὀλοφάνερρον, ὅτι τὸ δεύτερον. Ἐκεῖνοι μὲν λοιπὸν ἐγύμνωσαν τοὺς ἑαυτοὺς των, αὐτοὶ ὅμως καὶ ἄλλους ὄσους συναντοῦν. Ἄλλὰ χωρίζουν εἰς δύο τὰ ἐνδύματά τους ἐκεῖνοι. Καὶ πόσον θὰ ἐδέχτο εὐχαρίστως ὁ καθένας ἀπὸ τοὺς θλαπτομένους νὰ σχισθῇ τὸ ἐνδυμα, παρὰ νὰ τοῦ ἀφαιρεθῇ ὀλόκληρος ἡ περιουσία; Μήπως δὲν ἀπλώνουν πληγὰς εἰς τὸ πρόσωπον; Κυρίως δὲ καὶ αὐτὸ πράττουσιν οἱ πλεονέκται· ἐν ὄχι ἄλλοι, ἀλλ' εἰς τὴν κοιλίαν τῶν ἄλλων, μετὰ τὴν πείναν καὶ τὴν πτωχείαν, ἄλλοι ρίπτουσι μέσα τοὺς φοβερωτέρους πότους. Ἄλλὰ δὲν σαγκώνουν μετὰ τὰ δόντια; Μακάρι μετὰ τὰ δόντια, παρὰ μετὰ τὴν θέλησιν τῆς πλεονεξίας, τὰ ὅποια εἶναι φοβερώτερα ἀπὸ τὰ δόντια. **¶** Διότι «τὰ δόντια των εἶναι τὰ σπλά καὶ τὰ θέλη»¹². Ποῖος θὰ πονέσῃ περισσότερον; ἐκεῖνος ποῦ ἀδαγκώσῃ μίαν φορὰν καὶ ἀμέσως ἔθεραπεύσῃ ἢ ἐκεῖνος ποῦ πάντοτε κατατρύγεται μετὰ τὰ δόντια τῆς πτωχείας; Διότι ἡ μὴ θεληματικὴ πτωχεία εἶναι φοβερωτέρα ἀπὸ τὴν κάμινον καὶ ἀπὸ τὰ θηρία. Ἄλλὰ δὲν ἐπιδιώκουν τὰς ἐρημίας καθὼς ἀκριθῶς οἱ δαιμονιζόμενοι; Μακάρι εἰς τὰς ἐρημίας νὰ εἰσρμόσων καὶ ὄχι εἰς τὰς πόλεις καὶ ἔτσι ὅλοι ὄσοι εἶναι εἰς τὰς πόλεις θὰ ἀ-

12. Ψαλμ. 56, 5.

πελάμβανον τὴν ἀσφάλειαν. Τώρα, ὅμως, ἀπὸ ὄλους ἐκεῖνους εἶναι πῶς ἀνυπόφοροι, διότι πράττουσι αὐτὰ εἰς τὰς πόλεις, ὅσα ἀκριθῶς εἰς τὰς ἐρημίας ἐκεῖνοι, μεταβάλλοντες τὰς πόλεις εἰς ἐρημίας; ὅπως δὲ ἀκριθῶς εἰς τὰς ἐρημίας δὲν ὑπάρχει κανεὶς ποῦ νὰ τοὺς ἐμποδίσῃ, ἔτσι ἀρπάζουσι τὰ ὑπάρχοντα ὄλων. Ἄλλὰ δὲν κτυποῦν μετὰ λίθους ὄσους συναντοῦν; **¶** Καὶ εἰ εἶναι αὐτό; Διότι ἀπὸ μὲν τοὺς λίθους εἶναι εὐκόλον νὰ προφυλαχθῇ ἀπὸ ἐκεῖνα δὲ τὰ τραύματα, τὰ ὅποια μετὰ τὸ χαρτί καὶ τὴν μελάνην προκαλοῦν εἰς τοὺς τολμαίωτους πτωχοὺς, συντάσσοντες σελίδας γεμάτας ἀπὸ ἀναριθμήτους πληγὰς, ποῖος ἀπὸ τοὺς πίπτοντας εἰς χεῖρας τῶν φιλαργύρων θὰ ἠμπορούσε ποτὲ εὐκόλως νὰ προφυλαχθῇ;

Ἄς ἴδωμεν, ὅμως, πόσα δεινὰ προσενδοῦν καὶ εἰς ἑαυτοὺς των. Γυμνοὶ περιπατοῦν ἐντὸς τῆς πόλεως, διότι δὲν ἔχουσι ἐνδυμα ἀρετῆς. Ἐάν δὲ αὐτὸ δὲν νομίζουσι ὅτι εἶναι ἀσχρὸν καὶ τοῦτο εἶναι δείγμα τῆς ὑπερβολικῆς των ματίας, τὸ ὅτι δὲν ἀντιλαμβάνονται τὴν ἀπρέπειάν των. Ὅταν μὲν εἶναι γυμνοὶ εἰς τὸ σῶμα ἐντρέπονται, ὅταν δὲ περιφέρουσι τὴν ψυχὴν των γυμνὴν καμαρώνουσι. **¶** Ἐάν ἐπιθυμῆτε θὰ σὰς εἶπω καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναίσθησις των. Ποῖα, λοιπὸν, εἶναι ἡ αἰτία; Αὐτοὶ γυμνώνονται μεταξύ πολλῶν γυμνῶν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἐντρέπονται, καθὼς ἀκριθῶς καὶ ἡμεῖς μέσα εἰς τὰ λουτρά. Ἐάν, θεοσάως, ἦσαν πολλοὶ οἱ ἐνδεδυμένοι μετὰ τὴν ἀρετὴν, τότε περισσότερον θὰ ἐγίνετο φανερὰ ἡ ἀσχημία των. Τώρα δὲ αὐτὸ κυρίως εἶναι ἄξιον πολλῶν σακρών, ὅτι ἐπειδὴ ὑπάρχουσι πολλοὶ κακοὶ, οὐδεμία ἐντροπὴ ὀπάσχει ἀπὸ τὰ πραττόμενα κακὰ. Διότι μαζὶ μετὰ ἄλλα καὶ αὐτὸ ἔκαμεν ὁ διάβολος, τὸ νὰ μὴ ἀφήνῃ νὰ λάθουν αἰσθησιν τῶν κακῶν, ἀλλὰ μετὰ τὸ πλῆθος τῶν ἀκούθωντων τὴν κακίαν, νὰ ἐπισκιάξῃ τὴν ἀσχύνην αὐτῆς. Ἐάν, ὅμως, συμβῇ νὰ εὐρίσκειται μεταξύ πολλῶν

φιλοσόφων και εναρέτων, θά εβλεπεν περισσότερον τὴν γυμνότητά του ὁ κακός. **Εἰ** "Ὅτι μὲν, λοιπόν, αὐτοὶ εἶναι πῶ γυμνοὶ ἀπὸ τοῦ δαιμονιζομένου, αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἀνωτέρω" ὅτι θά κατατρέχουν εἰς τὰς ἐρήμους, οὐτὲ αὐτὸ θά ἠμποροῦσεν νὰ ἀρηθῆ κανεὶς. Διότι ἡ πλατεῖα καὶ εὐρύχωρος ὁδὸς εἶναι ἐρημότερα ἀπὸ κάθε ἐρημον. Διότι ἂν καὶ ἔχη πολλοὺς πού τὴν θαδίζουσι, ὅμως δὲν ἔχει κανένα ἄνθρωπον, ἀλλὰ φίδια σκορπιούς, λύκους καὶ ὄχιές. Διότι τέτοιοι εἶναι ἄσκι ἀκολουθοῦν τὴν κακίαν. **¶** Αὐτὴ δὲ δὲν εἶναι μόνον ἐρημίας, ἀλλὰ καὶ πῶ ἀνώμαλη ἀπὸ ἐκείνην. Καὶ αὐτὸ εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἐξῆς: διότι οἱ λίθοι, οἱ φάραγγες καὶ οἱ κορυφαὶ τῶν ὄρεων δὲν πληγνούν τὸσον ἐκείνους πού τὰ ἀναθαίνουν, ὅσον ἡ ἀρπαγὴ καὶ ἡ πλεονεξία τὰς ψυχὰς ἐκείνων, οἱ ὁποῖοι ἀκολουθοῦν αὐτάς. "Ὅτι δὲ ζοῦν κοντὰ εἰς τὰ μνήματα, καθὼς ἀκριβῶς οἱ δαιμονιζόμενοι, μᾶλλον δὲ ὅτι εἶναι καὶ αὐτοὶ μνήματα, εἶναι φανερόν ἀπὸ τὰ ἐξῆς. Διότι τί εἶναι τὸ μῆμα; Εἶναι λίθος, ὁ ὁποῖος περιέχει σώματα νεκρῶν πού εἶναι τοποθετημένα μέσα. Τί λοιπόν, διαφέρουν τὰ σώματα ἐκείνων ἀπὸ τοῦ λίθου; Μᾶλλον δὲ αὐτὰ εἶναι ἀθλιώτερα καὶ ἀπὸ ἐκείνους. Διότι δὲν εἶναι λίθος, ὁ ὁποῖος περιέχει νεκρὸν τὸ σῶμα, ἀλλ' εἶναι σῶμα πού εἶναι πῶ ἀναίσθητον ἀπὸ τοῦ λίθου καὶ τὸ ὁποῖον περιφέρει νεκρὸν ψυχὴν. Διὰ τοῦτο δὲν θά εὐφραλλεν κανεὶς ἐὰν ἀνόμαζεν αὐτοὺς τάφους. **¶** Διότι καὶ ὁ Κύριός μας ἔτσι ἀνόμασεν τοὺς "Ιουδαίους" διὰ τοῦτο μάλ' στα προσέθεσεν λέγων: «μέσα δὲ εἶναι γεμάτοι ἀπὸ ἀρπαγῆν καὶ πλεονεξίαν»¹⁶.

Θέλετε, λοιπόν, νὰ σὰς ἀπεδείξω πῶς κατακοιμηματιάζουσι καὶ εἰς τοὺς λίθους τὰ κεφάλια των; Ἀπὸ πού

16. Ματθ. 23, 25.

λοιπόν; Πρῶτον εἰπέ μοι, θέλεις νὰ μάθῃς ἀπὸ τὰ παρόντα ἢ ἀπὸ τὰ μέλλοντα; Ἀλλὰ μὲ τὰ μέλλοντα αὐτοὶ δὲν ἔχουν μεγάλας σχέσεις· λοιπὸν ἄς εἴπωμεν διὰ τὰ παρόντα.

Ἀπὸ πόσους λίθους, πράγματι, δὲν εἶναι χειρότεροι, οἱ φρονιτίδες, οἱ ὁποῖοι τραυματίζουσι ὄχι κεφαλὰς, ἀλλὰ κατατρώγουσι τὴν ψυχὴν; Διότι φοβοῦνται μήπως δικαίως ἐξέλθουν ἀπὸ τὸ σπῆτι των ὅσα ἀδίκως εἴχον εἰσέλθει· **¶** τρέμουσι διὰ τὸ τέλος των, ἀργίζονται καὶ θυμούνται ἐναντίον τῶν συγγενῶν καὶ τῶν ἄλλων καὶ τώρα μὲν ἀποθάρρυνται, ὕστερα δὲ φόβος, ἀλλοτε δὲ θυμὸς παραλαμβάνει αὐτοὺς διαδοχικῶς καὶ ὡς νὰ περνοῦν ἀπὸ κρημνὸν σὲ κρημνὸν κάθε ἡμέραν προσμένουσι ἀνυπομόνως ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν ἀποκτήσει ἀκόμη. Διὰ τοῦτο, θεσπάζουσιν, δὲν εὐχαριστοῦνται μὲ ἐκεῖνα πού ἔχουν καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν ἔχουν πεποθησιν διὰ τὴν ἀσφάλειαν αὐτῶν καὶ λόγῳ τοῦ ὅτι μὲ δὴν τὴν σκέψιν των εἶναι ἀφωσιωμένοι εἰς ἐκεῖνα, τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν λάβει ἀκόμη. Καὶ καθὼς ἀκριβῶς ἐκεῖνος πού θυψᾷ συνεχῶς, ἔστω καὶ ἂν ἀπορροφήσῃ ἀναριθμήτους πηγὰς, δὲν αισθάνεται εὐχαριστήσιν λόγῳ τοῦ ὅτι δὲν χορταίνει, παραμοῖως καὶ οἱ φιλόργυροι, ὄχι μόνον δὲν εὐχαριστοῦνται, ἀλλὰ καὶ βασανίζονται ὅσα καὶ ἂν κατέχουν, λόγῳ τοῦ ὅτι αὐτὴ ἡ ἐπιθυμία δὲν γνωρίζει οὐδὲν τέλος.

¶ Καὶ ὅσον μὲν ἀφορᾷ τὰ παρόντα, εἶναι ἀρκετὰ τὰ λεχθέντα ἄς εἴπωμεν δὲ καὶ μερικὰ διὰ τὴν μέλλουσαν ζωὴν. Ἐάν, θεσπάζουσιν, αὐτοὶ δὲν ἀσχολοῦνται μὲ αὐτὴν, χάριν ἡμῶν ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ εἴπω. Κατὰ τὴν μέλλουσαν, λοιπόν, ζωὴν ἠθέληεν ἴδει κανεὶς παντοῦ νὰ τιμωροῦνται οἱ φιλόργυροι. Διότι ὅταν λέγῃ: «πέπεινασα καὶ δὲν μὲ

ἐποτίσατε»¹⁴, αὐτοὺς ἐπιπλήττει. Ὅταν δὲ λέγῃ «Πηγαίνετε εἰς τὸ αἰώνιον πῦρ πού ἔχει προετοιμασθῆ διὰ τὸν διάβολον»¹⁵, στέλλει ἐκεῖ αὐτοὺς πού ἐπλούτισαν κακῶς. Εἰς αὐτὴν τὴν τάξιν ἀνήκουσεν ὁ κακὸς δούλος πού δὲν ἔδωκεν εἰς τοὺς συνδούλους του τὰ ὑπάρχοντα χρήματα τοῦ Κυρίου των, ἐκεῖνος πού ἔκρυπεν τὸ τάλαντον εἰς τὴν γῆν καὶ αἱ πέντε παρθένοι. **Β** Ὅπου δὲ καὶ ἂν ὑπάγῃς θά ἴδῃς τοὺς φιλαργύρους νὰ τιμωροῦνται. Ἄφ' ἐνὸς μὲν θά ἀκοῦσουν: εὐχάως ὑπάρχει μεταξύ μας¹⁶, ἀφ' ἑτέρου δέ, ἀφοῦ ἀποχωρισθοῦν, θά ὑπάγουν ἐκεῖ ἃ που εἶναι τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν καὶ θά ἴδῃ κανεὶς αὐτοὺς ἀπὸ παντοῦ νὰ ἐκδιώκονται καὶ νὰ μὴ ἔχουν πουθενά τόπον, ἀλλὰ νὰ συναβροῖζονται μόνον εἰς τὴν κόλασιν.

ΥΠΟ Ποῖα, λοιπόν, εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς ὁρθῆς μας πίστεως διὰ τὴν σωτηρίαν, ὅταν ἀκούωμεν αὐτά; Ἐκεῖ ὑπάρχει τὸ τρίξιμον τῶν δοντιῶν, τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον, ἡ φωτιά πού ἔχει ἐτοιμασθῆ διὰ τὸν διάβολον, ὁ διαχωρισμὸς καὶ ἡ ἐκδιώξις ἐδῶ ὑπάρχον ἔχθραι, κακολογία, συκοφαντία, κίβουνοι, φροντίδες, βολισήτες, τὸ μῖσος ἀπὸ θλους, ἡ ἀποστροφή ἀπὸ θλους καὶ ἀπὸ αὐτοὺς ἀκόμη πού νομίζουν ὅτι κολακεοῦν. Διότι καθὼς ἀκριβῶς τοὺς καλοὺς θαυμάζουν ὅχι μόνον οἱ καλοὶ, ἀλλὰ καὶ οἱ κακοὶ παραμοίως καὶ τοὺς κακοὺς, ὅχι μόνον οἱ καλοὶ μισοῦν, ἀλλὰ καὶ οἱ κακοὶ. Ὅτι δὲ αὐτὸ εἶναι ἀλήθεια, **Β** εὐχαρίστως θά ἐρωτοῦσα τοὺς φιλαργύρους ἂν δὲν ἀηδιάζουν ὁ ἕνας τὸν ἄλλον καὶ δὲν θεωροῦν τοὺς ὁμοίους των ὡς μεγαλύτερους ἐχθροὺς ἀπὸ ἐκεῖ-

14. Μαθ. 25, 42.
15. Μαθ. 25, 41.
16. Λουκ. 16, 26.

νοὺς πού τοὺς ἔχουν θλάσει, ἂν δὲν κατηγοροῦν καὶ τοὺς ἑαυτοὺς των, ἂν δὲν ὀνομάζουν προσβολὴν αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, ὅταν κάποιος παρουσιάσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν κατηγορίαν. Πράγματι δὲ αὐτὸ εἶναι τὸ μεγαλύτερον αἰσχρὸς καὶ ἀπόδειξις μεγάλης κακίας. Διότι ἂν δὲν ἤμπορεῖς νὰ περιφρονήσῃς τὰ χρήματα, ποῖαν λοιπὸν ἐπιθυμίαν, δαξομανίαν, θυμὸν ἢ ὀργὴν θά νικήσῃς; Πῶς, ὅμως, θά ἤμπορούσε κανεὶς νὰ πεισθῇ; Διότι σχετικῶς μὲ τὴν ἐπιθυμίαν τῶν σωμάτων, τὴν ὀργὴν καὶ τὸν θυμὸν, πολλοὶ ὑπολογίζουν τὴν κατασκακίην τοῦ σώματος καὶ εἰς αὐτὴν ἀποδίδουν τὰς ὑπερβολὰς οἱ ἰατροὶ λέγουσιν δέ, ὅτι ὁ θερμότερος καὶ ὑγρότερος εἶναι περισσότερο ἐκδοτός εἰς τὰ ἀφροδίαια, ἐνῶ ἐκεῖνος πού εὐρίσκεται εἰς ἡλιότεραν κακὴν κρᾶσιν εἶναι θύαιος, δέξυμος καὶ ἀργίλος.

Ε Σχετικῶς δὲ μὲ τὴν φιλαργυρίαν οὐδεὶς ἤκουσεν αὐτοὺς ποτὲ νὰ λέγουν κάτι παρόμοιον. Ἐπομένως αὐτὴ ἡ ἀσθένεια προέρχεται μόνον ἀπὸ τὴν ἀργίαν καὶ ἀπὸ τὴν ἀναίσθητον ψυχὴν. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, ἄς προσπαθῶμεν ὅλα αὐτὰ νὰ τὰ διορθώσωμεν καὶ τὰ πάθῃ, τὰ ὅποια παρουσιάζονται εἰς κάθε ηλικίαν μας, νὰ τὰ μετотреπωμεν εἰς τὰ ἀντίθετα. Ἐάν δὲ εἰς κάθε μέρος τῆς ζωῆς μας ἀποφεύγωμεν τοὺς κόπους τῆς ἀρετῆς καὶ παντοῦ παθαίνομεν ναυάγιον, ὅταν ἐλθωμεν εἰς τὸ λιμάνι ἄβαιοι ἀπὸ πνευματικὰ φορτία, τότε θά ὑποφέρωμεν παρὰ πολὺ. Ἡ παρούσα ζωὴ εἶναι, πράγματι, ἕνα ἐκτεταμένον πέλαιος. **Β** Εἰς τὴν θάλασσαν, θεβαίως, ὑπάρχουν διάφοροι κόλποι, οἱ ὅποιοι ἔχουν διαφορετικοὺς χειμῶνας. Τὸ Αἰγαῖον πέλαιος εἶναι φοβερόν διὰ τοὺς ἄνεμους, ὁ Τυρρηνικὸς παρθμὸς διὰ τὴν στενότητα τοῦ τόπου, ἡ Χάρυβδις πλησίον τῆς Αἰθῆς διὰ τὸν πηλὸν ἢ Προποντίς, πού εἶναι ἔξω ἀπὸ τὸν Εὐξείνιον Πόντον, εἶναι φοβερὴ διὰ τὴν ὀρμητικότητα καὶ τὴν ὄψιν τῶν κυμάτων

ή περιοχή έξω από τὰ Γάδειρα είναι επικίνδυνη λόγω τῆς ἐρημίας, ὅτι είναι ἀπάτητη καὶ ἀγνωστή ἡ ἱστορία τῶν τόπων ἐκεῖνων ἄλλα δὲ μέρη εἶναι επικίνδυνα δι' ἄλλον λόγον. Τὸ ἴδιον συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ζωὴν μας. Πρῶτον δὲ πέλταγος ἠμποροῦμεν νὰ ἴδωμεν τὸ πέλταγος τῆς παιδικῆς ἡλικίας, τὸ ὅποιον ἔχει μεγάλην τολάντωνσιν ἔνεκα τῆς ἀσπειρίας, τῆς εὐκολίας καὶ τὴν μὴ σταθερότητα τῆς φύσεώς της. Διὰ τοῦτο καὶ ὀρίζομεν παιδαγωγούς καὶ διδασκάλους, συνεισφέροντες μὲ τὴν ἐπιμέλειαν **Β** ὅτι λείπει εἰς τὴν φύσιν, ὅπως ἀκριθῶς εἰς τὴν θάλασσαν μὲ τὴν κυβερνητικὴν τέχνην. Μετὰ ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἡλικίαν ἐπακολουθεῖ ἡ θάλασσα τῆς νεότητος, κατὰ τὴν ὁποίαν οἱ ἀνεμοὶ εἶναι ἰσχυροὶ, ὅπως ἀκριθῶς εἰς τὸ Αἰγαῖον, ἐπειδὴ αὐξάνεται εἰς ἡμᾶς ἡ ἐπιθυμία. Αὐτὴ κυρίως ἡ ἡλικία εἶναι ἐστειρημένη ἀπὸ τὴν διόρθωσιν, **Γ** ὅχι μόνον ἐπειδὴ ἐνοχλεῖται περισσότερο, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ δὲν ἐλέγχονται τὰ ἀμαρτήματα· εἴτι καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ ὁ παιδαγωγὸς εἰς τὸ ἐξῆς παραταῖνται.

Ὅταν, λοιπὸν, οἱ μὲν ἀνεμοὶ φυσοῦν δυνατώτερα, ὁ δὲ κυβερνήτης εἶναι πῶ ἀδύνατος καὶ δὲν ὑπάρχει κανεὶς πῶ νὰ παραφυλάσῃ ἀπὸ αὐτούς, σκέψου τὸ μέγεθος τοῦ χειμῶνος.

Μετὰ ἀπὸ αὐτὸ ἀκολουθεῖ πάλι ἄλλο τμήμα τῆς ἡλικίας, ἡ ἀνδρική, κατὰ τὴν ὁποίαν ὑπάρχουν τὰ προβλήματα τῆς διευθύνσεως τοῦ σπιτιοῦ· κατ' αὐτὴν ὑπάρχουν ἡ γυναίκα, ὁ γάμος, ἡ τεκνογονία, ἡ προστασία τοῦ σπιτιοῦ καὶ αἱ πολλὰ «ινφάντες» τῶν φροντισθῶν. Τότε δὲ κυρίως ἀνθεῖν ἡ φιλαργυρία καὶ ἡ ζηλοτυπία.

Ὅταν, λοιπὸν, κάσθε τμήμα τῆς ζωῆς μας τὸ περνᾶμε μαζὶ μὲ ναυάγια, πῶς θὰ ἐπαρκέσωμεν διὰ τὴν παρούσαν ζωὴν καὶ πῶς θὰ ἀποφύγωμεν τὴν μέλλουσαν κόλασιν; **Δ** Διότι ἐστὶν κατὰ τὴν πρῶτην ἡλικίαν δὲν

μαθαίνομεν τίποτε τὸ ὀρθόν, κατὰ τὴν νεότητα δὲν εἴμεθα συνετοὶ καὶ ὅταν γίνωμεν ἄνθρωπος δὲν νικῶμεν τὴν φιλαργυρίαν, τότε ἀφοῦ φθάσωμεν εἰς τὰ γηρατεία, ὅπως εἰς κάποιαν ἀντλίαν καὶ μὲ ὄλας αὐτὰς τὰς παγίδας ἔχομεν κάμει ἀσθενέστερον τὸ σκῆφος τῆς ψυχῆς καὶ αἱ σκανίδες αὐτοῦ ἔχουν διαλυθῆ, θὰ ὑπάγωμεν εἰς ἐκεῖνο τὸ λιμῆν φέροντες μαζὶ μας πολλὰ σκουπίδια ἀντὶ πνευματικῶν θησαυρῶν· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον θὰ χαρισώμεν γέλωτα εἰς τὸν διάβολον καὶ εἰς τοὺς ἰδίους τοὺς ἑαυτοὺς μας θρήνον καὶ θὰ προσελκύσωμεν ἀνυποφῶρους τιμωρίας.

Ἐ! Διὰ νὰ μὴ γίνουιν, λοιπὸν, αὐτὰ ἀφοῦ συνδέσωμεν σφικτὰ τοὺς ἑαυτοὺς μας ἀπὸ ὄλα τὰ μέρη καὶ ἀντισταθῶμεν εἰς ὄλα τὰ πάθη, ὡς ἀπομακρύνωμεν τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ πλοῦτου, διὰ νὰ ἐπιτύχωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΒ' (82)

(Ματθ. κατ' 26—36)

«Ἐνῶς δὲ αὐτοὶ ἔτραγον, ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς ἔλαβεν τὸ ψωμὶ καὶ τὸ εὐλόγησεν, τὸ ἔκοψεν, τὸ ἔδωκεν εἰς τοὺς μαθητὰς καὶ εἰπὼν λάβετε, φάγετε, τοῦτο εἶναι τὸ σῶμα μου. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβεν τὸ ποτήριον καὶ εὐχαρίστησεν τὸν Θεόν, ἔδωκεν εἰς αὐτούς λέγων πίστευε ἀπὸ αὐτοῦ ὄλου, **12** διότι τοῦτο εἶναι τὸ αἷμα μου τῆς Νέας Διαθήκης, τὸ ἕποτον χάνεται πρὸς χάριν πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν». (Ματθ. 26, 26—28).

Ἄλλοίμονο, πόση ἦτο ἡ τύφλωσις τοῦ προδότου! Ἄν καὶ συμμετέσχεν εἰς τὰ μυστήρια, παρέμενον ὁ ἴδιος ἄν καὶ ἀπελάμβανεν τὸ τῶσον τρομακτικὸν τροπέζι, δὲν μετεβάλλετο. Τοῦτο δὲ ὁ Λουκᾶς ἐπισημαίνει ὅταν λέγῃ, ὅτι μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ εἰσῆλθεν εἰς αὐτὸν ὁ σατανᾶς, ἔχι διὰ τὴν περιφρονησὴν τοῦ σώματος τοῦ Κυρίου, ἀλλὰ διὰ τὴν περιγελάσῃ τὴν ἀνασθεῖαν τοῦ προδότου. **13** Διότι ἡ ἀμαρτία ἐγένετο μεγαλύτερα καὶ ἀπὸ τὰ δύο αἷτια καὶ διότι προσήρχετο εἰς τὰ μυστήρια μὲ τέτοιαν ψυχικὴν διάθεσιν, ἀλλὰ καὶ διότι ὅταν προσήλθεν δὲν ἐγένετο καλύτερος, οὔτε ἕνεκα φόβου, οὔτε ἕνεκα τῆς εὐεργεσίας, οὔτε ἕνεκα τῆς τιμῆς. Ὁ Χριστός, ὅμως, δὲν τὸν ἐμπόδιον, ἄν καὶ τὰ ἐγνώριζεν ὄλου διὰ τὴν μάθησιν ὅτι δὲν παρῶλειπει τίποτε ἀπὸ ἐκείνου ποῦ ἀποβλέπουν εἰς τὴν διόρθωσιν.

14 Διὰ τοῦτο πρὶν ἀπὸ αὐτοῦ καὶ μετὰ ἀπὸ αὐτοῦ συνεχῶς ὀπενθυμίζει καὶ ἐμπόδιζεν αὐτὸν μὲ λόγια μὲ ἔργα, μὲ τὸν φόβον, μὲ τὴν ἀπειλήν, μὲ τὴν τιμὴν καὶ μὲ

1. *Lucas*, 22, 3.

τὴν περιποίησιν. Ἄλλὰ τίποτε δὲν ἀπομακρύνει αὐτὸν ἀπὸ ἐκείνου τὴν φοβεράν ἀσθένειαν. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἀφοῦ ἄφησεν ἐκείνον, πόλιν ὀπενθυμίζει εἰς τοὺς μαθητὰς τὴν θυσίαν τοῦ μὲ τὰ μυστήρια κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ δείπνου ὁμιλεῖ εἰς αὐτοὺς περὶ τοῦ σταυροῦ καὶ μὲ τὴν ἐπανόληψιν τῆς προρρησίας κάμνει, ὥστε εὐκόλως νὰ παραδεχθῶν τὸ πάθος του. Διότι ἂν ἐταράχθησαν, ἂν καὶ ἔγινον καὶ προελέχθησαν τῶσον οπουβοῖα πράγματα, τί θὰ ἐπάθαιναν, ἂν δὲν εἶχον ἀκούσει τίποτε ἀπὸ αὐτά;

«Καὶ ἐνῶς δὲ αὐτοὶ ἔτραγον, ἀφοῦ ἔφηρε τὸ ψωμὶ τὸ ἔκοψεν. **15** Διὰ τὴν ἄραγε τότε, κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα ἐτέλει τὸ μυστήριον τοῦτο; Διὰ τὴν μάθησιν ἀπὸ ὄλου ὅτι αὐτὸς εἶναι νομοθέτης καὶ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης καὶ ὅτι ἐκείνου ποῦ ὑπάρχουν εἰς ἐκείνην ἔχουν σκιαγραφηθῆ δι' αὐτὰ ἀπὸ πρὶν. Διὰ τοῦτο, θεσπῶν, ὅπου ὅπῃ ἤεν ὁ τύπος θέτει ἐπάνω τὴν ἀλήθειαν. Ἡ ἐστέρα δὲ ἦτο τὸ σημεῖον τῆς πληρώσεως τοῦ ὀρισμένου χρόνου καὶ ὅτι τὰ πράγματα θαδίζουσι πρὸς τὸ τέλος αὐτό. Προσφέρει δὲ τὴν εὐχαρίστησιν διὰ τὴν μὲς διδᾶξιν πῶς πρέπει νὰ τελώμεν αὐτὸ τὸ μυστήριον καὶ διὰ τὴν μὲς δεῖξιν ὅτι ἔρχεται πρὸς τὸ πάθος μὲ τὴν θέλησιν του ἔτισης διὰ τὴν μὲς διδᾶξιν νὰ ὑποφέρωμεν εὐχαρίστως ὅτι καὶ ἂν παθαίνωμεν καὶ νὰ μὲς προσφέρῃ μὲ αὐτὸ καλῶς ἐλπιδας.

Ἐάν, λοιπόν, ὁ τύπος ἔχει γίνῃ ἡ αἰτία τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τῶσον μεγάλῃ δουλείαν, **16** πολὺ περισσότερον θὰ ἐλευθερώσῃ τὴν ἀνθρωπότητα ἢ ἀλήθεια καὶ θὰ παραδοθῆ διὰ τὴν εὐεργεσίαν τῆς φύσεώς μας. Διὰ τοῦτο, θεσπῶν, δὲν παρέδωκεν τὸ μυστήριον πρὶν ἀπὸ αὐτό, ἄλλ' ὅταν ἔπρεπε νὰ παύσων νὰ ἰσχύουν τὰ τοῦ νόμου τῆς Π.Δ. Καταλύει δὲ τὴν κορωνίδα τῶν ἐορτῶν τῶν, μεταθέσας αὐτοὺς εἰς ἄλλην φρικωδεστάτην τράπεζαν καὶ λέγει: «Λάβετε, φάγετε» αὐτὸ εἶναι τὸ σῶμα

μου, τὸ ὁποῖον τεμαχίζεται διὰ σὰς². Πῶς δὲν ἐπαρά-
χθησαν ὅταν ἤκουσαν αὐτό; Διότι εἶχεν εἶπει ἀπὸ πρὶν
εἰς αὐτοὺς πολλὰ καὶ σπουδαῖα δι' αὐτό. Διὰ τοῦτο, θε-
οφείως, δὲν καθορίζει πλεον αὐτό, διότι ἀρκετὰ εἶχον ἀ-
κούσει. Ὡς αἴτιον δὲ τοῦ πάθους του ἀναφέρει τὴν ἐξα-
φάνισιν τῶν ἁμαρτιῶν. **12** Καὶ αἷμα τῆς Καινῆς Διαθή-
κης ὀνομάζει, δηλαδὴ τῆς ὑποσχέσεως τῆς ἐντολῆς τοῦ
νέου νόμου. Διότι αὐτὸ ὑπέσχετο καὶ παλαιότερον καὶ
αὐτὸ συγκρατεῖ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Καθὼς δὲ ἀκρι-
θῶς ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶχεν πρόβητα καὶ μίσχους, ἔ-
τσι καὶ ἡ Καινὴ ἔχει τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου. Φανερώνει δὲ μὲ
τὰ τελούμενα, ὅτι πρόκειται νὰ ἀποθάνῃ διὰ τοῦτο ἐνα-
θυμῆθαι καὶ τὴν Διαθήκην καὶ ὑπενθυμίζει καὶ τὴν Πα-
λαιάν διότι καὶ ἐκείνη εἶχεν ἐγκαινισθῆ με αἷμα. Πάλιν
δὲ ἀναφέρει τὴν αἰτίαν τοῦ θανάτου «τὸ ὁποῖον χύνεται
πρὸς χάριν πολλῶν εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν» καὶ προτρέπει:
13 «αὐτὸ νὰ κάμνετε διὰ τὴν ἀνάμνησίν μου»³.

Εἶδες πῶς μᾶς θυγάει καὶ μᾶς ἀπομακρύνει ἀπὸ τὰ
ἰουδαϊκὰ ἔθνη; Διότι καθὼς ἀκριθῶς ἐτελεῖτε ἐκεῖνο
τὸ Πάσχα εἰς ἀνάμνησιν τῶν θαυμάτων εἰς τὴν Αἴγυπτον,
ἔτσι νὰ τελεῖτε καὶ αὐτὸ εἰς ἀνάμνησίν μου. Ἐκεῖνο τὸ
αἷμα ἐχύθη διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν πρωτοτόκων τοῦτο
διὰ τὴν συγχώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν ἐλοκλήρου τῆς οἴκου-
μένης. «Διότι αὐτὸ εἶναι τὸ αἷμα μου, λέγει, τὸ ὁποῖον
χύνεται εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν».

7:23 Ἐλεγεν δὲ αὐτὸ διὰ νὰ φανερώσῃ καὶ μὲ αὐ-
τό, ὅτι τὸ πάθος καὶ ὁ σταυρὸς εἶναι μυστήριον καὶ διὰ
νὰ παρηγορήσῃ πάλιν τοὺς μαθητάς. Καθὼς δὲ ἀκριθῶς

2. 1 Κορ. 11, 24.
3. 'Ὁ' ἄνω.

ὁ Μωϋσῆς λέγει «αὐτὸ εἶναι διὰ σὰς αἰώνια ἀνάμνη-
σις»⁴, ἔτσι καὶ ὁ Κύριος: «εἰς ἀνάμνησίν μου»⁵ ἕως ὅτου
ἔλθω. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει «πολὺ ἐπεθύμησα νὰ φάγω
αὐτὸ τὸ πάσχα»⁶, δηλαδὴ νὰ σὰς παραδώσω τὰ νέα πρά-
γματα καὶ τὸ πάσχα νὰ σὰς δώσω, ἐπειδὴ πρόκειται
νὰ σὰς κάμω πνευματικούς. Καὶ ὁ ἴδιος ἐπίσης ἦπεν ἀ-
πὸ αὐτό. Διὰ νὰ μὴ, λοιπόν, εἶπουν, ἀκούοντες αὐτά: τί
λοιπόν, πίνομεν αἷμα καὶ τρώγομεν σάρκα; **13** καὶ διὰ
νὰ μὴ ταραχθοῦν (πράγματι δὲ, ὅταν ἤρχιζεν νὰ τοὺς
λέγῃ αὐτά, πολλοὶ ἐσκασθαλίζοντο με τὰ λόγια Του)
πρῶτος αὐτὸς ἔκραξεν αὐτό, εἰσάγων αὐτοὺς ἡρώως
εἰς τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων. Διὰ τοῦτο, λοιπόν καὶ
αὐτὸς ὁ ἴδιος ἦπεν τὸ αἷμα του.

Τί, λοιπόν; λέγει κάποιος; πρέπει νὰ τελούμεν καὶ
αὐτὸ καὶ τὸ παλαιὸν πάσχα; — Κατ' αὐθέντα τρόπον εἰό-
τι διὰ τοῦτο εἶπεν «τοῦτο ποιεῖτε», διὰ νὰ μᾶς ἀπομα-
κρύνῃ ἀπὸ ἐκεῖνο. Διότι ἐάν αὐτὸ προσφέρῃ τὴν συγ-
χώρησιν τῶν ἁμαρτιῶν — ὅπως καὶ τὴν προσφέρει — τό-
τε λοιπόν ἐκεῖνο εἶναι περιττόν. Καθὼς λοιπόν ἀκριθῶς
μὲ τοὺς Ἰουδαίους, ἔτσι καὶ ἐδῶ, συνέδεσεν τὴν ἀνάμνη-
σιν τῆς εὐεργεσίας με τὸ μυστήριον καὶ με αὐτὸ κλείνει
τὰ στόματα τῶν ἀρετικῶν. Διότι, ὅταν αὐτοὶ λέγουν:
ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν ὅτι ἐθυσίασθ ὁ Χριστός; **1** ἔ-
κτος τῶν ἄλλων τοὺς ἀποστομόνομεν καὶ με τὰ μυστή-
ρια. Διότι ἐάν δὲν ἀπέθανεν ὁ Χριστός, τίνας εἶναι. σύμ-
βολα τὰ τελούμενα μυστήρια;

Παρατηρεῖς πόση προσπάθεια ἔχει γίνει, ὥστε
πάντοτε νὰ ἐνθυμούμεθα ὅτι ἀπέθανεν πρὸς χάριν μας;

4. Ἔξ. 3, 15 καὶ 18, 3.
5. Λοκ. 22, 19.
6. Λοκ. 22, 13.

Ἐπειδὴ ἐπρόκειτο νὰ παρουσιασθοῦν οἱ περὶ τὸν Μαρκίωνα, τὸν Οὐαλεντίνου καὶ τὸν Μάνην, οἱ ὁποῖοι ἀρνοῦνται αὐτὴν τὴν συγκοιτάθειαν τοῦ Κυρίου διὰ τὴν σωτηρίαν μας, συνεχῶς καὶ μὲ τὰ μυστήρια ὑπενθυμίζει τὸ πάθος του, ὥστε κανεὶς νὰ μὴ σκέπτεται κακῶς· μὲ ἐκεῖνο δὲ τὸ ἱερὸν θεῖον συγχρόνως μᾶς σώζει καὶ μᾶς διδάσκει. **Β** Διότι αὐτὸ εἶναι, πράγματι, ἡ κορωνὴ τῶν ἀγαθῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος αὐτὸ συνεχῶς ἐπαναλαμβάνει. Κατόπιν, ἀφοῦ παρέδωκεν τὸ μυστήριον, λέγει: «ἐνθάδε πῶς ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτῶν τῆς ἀμπέλου αὐτῆς ἕως τὴν ἡμέραν ἐκείνην, ὅταν πίνω αὐτὸ νέον μαζί σας εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ Πατρὸς μου». Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ὠμίλησεν εἰς αὐτοὺς διὰ τὸ πάθος καὶ τὸν σταυρὸν, πάλιν εἰσάγει τὸν λόγον περὶ τῆς ἀναστάσεως, ἀφοῦ ἐνεθυμήθη τὴν βασιλείαν καὶ ἀφοῦ ἔτσι ὠνόμασεν τὴν ἀνάστασίν του. Διὰ ποῖον λόγον ἦπιεν μετὰ τὴν Ἀνάστασιν; Διὰ νὰ μὴ νομίσουν οἱ πλεόν ἀνόητοι, ὅτι ἡ ἀνάστασις εἶναι φαισαστική. Διότι αὐτὸ πολλοὶ ἐθεώρησαν ὡς ἀπόδειξιν τῆς ἀναστάσεως. **Β** Διὰ τοῦτο καὶ οἱ Ἀπόστολοι διὰ νὰ κάμουν πιστευτὴν τὴν ἀνάστασιν εἰς τὸν λαόν, ἔλεγον τὰ ἑξῆς: «οἱ ὅποιοι ἐφάγομεν καὶ ἤπιαμεν μαζί σου». Διὰ νὰ τοῦς φανερώσῃ, λοιπὸν, ὅτι θὰ τὸν ἴδουν ἀναστάντα ἐνδόξως καὶ ὅτι θὰ εἶναι πάλιν μαζί των καὶ ὅτι αὐτοὶ θὰ ἐπιβεβαιώσουν τὰ γεγόμενα διὰ τῆς μαρτυρίας των (καὶ μὲ τὸ γεγονός ὅτι θὰ τὸν ἴδουν καὶ μὲ διάφορα περιστατικὰ), λέγει: «μέχρις οὗ τοῦ πῶς αὐτὸ νέον μαζί σας», ἀφοῦ στίς θὰ τὸ ἐπιβεβαιώσετε μὲ τὴν μαρτυρίαν σας. Διότι στίς θὰ μὲ ἴδῃτε ὅταν ἀναστῆθῶ. Τί, ὅμως, σημαίνει «νέον»; — **7** **4** Καινοφανῶς, δηλαδὴ ὄχι μὲ συνήθη τρόπον, χωρὶς νὰ ἔχη παθῆτον σῶμα, ἀλλ' ἀθάνατον πλέον, ἀφάρτων καὶ μὴ

7. Ἠρ. Ἀκ. 10, 41.

ἔχον ἀνάγκην τροφῆς. Δὲν ἔφαγεν, θεβαίως, καὶ ἤπιεν ἀπὸ ἀνάγκην μετὰ τὴν ἀνάστασιν· διότι δὲν εἶχεν ἀνάγκην τὸ σῶμα του ἀπὸ αὐτά, ἀλλὰ διὰ τὴν θεοειδέτητα τῆς ἀναστάσεως. Καὶ διὰ ποῖον λόγον ὅταν ἀνεστήθῃ δὲν ἤπιεν νερό, ἀλλὰ κρασί; Διὰ νὰ ξεροζώσῃ ἐξ ἀποκλήρου ἄλλην κακὴν ἀρεστί. Ἐπειδὴ ὑπάρχουν μερικοὶ, οἱ ὁποῖοι εἰς τὰ μυστήρια χρησιμοποιοῦν νερό καὶ διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι ὅταν παρέδωκεν τὰ μυστήρια, παρέδωκεν κρασί καὶ ὅταν ἀνεστήθῃ παρέκόθησεν εἰς κωνὴν τράπεζαν, χωρὶς μυστήρια, διὰ τοῦτο ἐχρησιμοποίησεν κρασί. «Ἀπὸ τὸν καρπὸν τῆς ἀμπέλου», λέγει. Ἦ ἀμπέλος, ὅμως, παράγει κρασί, ὄχι νερό. **Β** «Καὶ ἀφοῦ ἀνέπεψαν ὕμνον, ἐθῆκαν εἰς τὸ ὄρος τῶν Ἑλαιῶν». Ἄς ἀκούσουν αὐτὰ ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τρώγουσιν ὡσάν χοῖροι, κλωτασοῦν ἐπιπολαίως τὴν ἀσθητὴν τράπεζαν καὶ σηκώνονται ἀπὸ αὐτὴν μεθυσμένοι· ὡς μάθουν, λοιπὸν, ὅτι πρέπει νὰ ἐκφράζουν τὴν εὐγνωμοσύνην των καὶ νὰ τελειῶνουν μὲ ὕμνον. Ἀκούσατε ὅσοι δὲν ἀνομιέετε καὶ τὴν τελευταίαν εὐχὴν τῶν μυστηρίων· διότι αὐτὴ εἶναι σύμβολον ἐκείνης. Ἐξέφρασεν εὐχαριστίας καὶ πρὶν δόσῃ ψωμί εἰς τοὺς μαθητάς, διὰ νὰ ἐκφράζωμεν καὶ ἡμεῖς εὐχαριστίας. Εὐχαριστήσας καὶ ὕμνησεν ὑστερὰ ἀπὸ τὴν χορήγησιν τοῦ ἄρτου, διὰ νὰ πράττωμεν καὶ ἡμεῖς ἀκριβῶς τὸ ἴδιον. Ἀλλὰ διατί ἀρὰ γε ἐξέρχεται εἰς τὸ ὄρος; Διὰ νὰ κάμῃ φανερὸν τὸν ἑαυτὸν του, πρὸς σὺνληψιν, ὥστε νὰ μὴ νομίσουν ὅτι κρύβεται. **Γ** Ἐβιάζετο, λοιπὸν, νὰ ἔλθῃ εἰς τὸν τόπον, ὃ ὁποῖος ἦτο γνωστὸς καὶ εἰς τὸν Ἰούδα.

«Τότε λέγει εἰς αὐτοὺς» ὅλοι σας θὰ σκανδαλισθῆτε δι' ἐμέ». Κατόπιν λέγει καὶ προφητεῖαν: «διότι εἶναι γραμμένον θὰ κτυπήσω τὸν ποιμένα καὶ θὰ διασκορπισθοῦν τὰ πρόβατα τοῦ ποιμνίου». Μὲ αὐτὸ θέλει ἀφ' ἐ-

8. Ζαχ. 13, 7.

νός μὲν νὰ τοὺς πείσῃ νὰ προσέχουν τὰ θεα ἔχουν γραφή, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ τοὺς φανερώσῃ ὅτι ἐσταυρώθη μετὰ τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ ἐπίσης θέλει νὰ τοὺς δείξῃ μὲ ἕλα ὅτι δὲν εἶναι ξένος πρὸς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, αὐτὸ πρὸς τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος κηρύσσεται εἰς αὐτὴν ὅτι ἐκείνου πού ἔγινεν ἦτο εἰς τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας καὶ ὅτι ὅλα τὰ συμβαίνοντα τὰ προέβησαν πρὸ πολλοῦ οἱ προφήται, ὥστε αὐτοὶ νὰ ἐλπίζουν πολὺ διὰ τὰ καλλίτερα. **¶** Διδάσκει ἐπίσης, ὥστε νὰ γνωρίζωμεν πῶς ἦσαν οἱ μαθηταὶ πρὸ τῆς σταυρώσεως καὶ πῶς ἦσαν μετὰ ἀπὸ τὴν σταύρωσιν. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἠμποροῦσαν νὰ σταθοῦν ὅταν ἐσταυρώθη, αὐτοὶ μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἔγιναν ὀρθοί καὶ δυνατώτεροι ἀπὸ τὸ διαμάντι, καὶ αὐτὸ δὲ ἀκόμη, ἢ φυγὴ καὶ ἢ δειλία τῶν μαθητῶν, εἶναι ἀπόδειξις τοῦ θανάτου. Διότι ἐάν ἔγιναν καὶ ἐλέχθησαν τόσα πολλὰ, δὲν ἐντρέπονται μερικοὶ πού λέγουσιν ὅτι δὲν ἐσταυρώθη; ἐάν δὲν συνέθη τίποτε ἀπὸ αὐτὰ, εἰς ποῖαν παρενομίαν θὰ κατανοῦσαν; Διὰ τοῦτο θεσβαίως, ὅχι μόνον μετὰ τὴν πᾶσιν Του, ἀλλὰ καὶ μετὰ τὰ ὄρα βέντα ὑπὸ τῶν μαθητῶν ἐπιβεβαιώνει τὸν λόγον περὶ τοῦ θανάτου, καθὼς καὶ μετὰ τὰ μυστήρια. **¶** Μὲ ὅλα αὐτὰ κατατροπιάζει ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι ἀσθενοῦν ἀπὸ τὰ διδάγματα τοῦ Μαρκίου. Διὰ τοῦτο ἀφήνει καὶ τὸν κορυφαῖον ἀπόστολον νὰ τὸν ἀρνήσῃ. Ἐάν δὲ δὲν ἐδέθη καὶ δὲν ἐσταυρώθη, ἀπὸ ποῦ ἐπροξενήθη καὶ εἰς ἐκείνον καὶ εἰς τοὺς ἄλλους μαθητὰς τὸσον μεγάλος φόβος; Ἄλλ' ὅμως δὲν ἀφήσεν αὐτοὺς νὰ μὴ μελαγχολικοὶ ἀλλὰ τί λέγει; **¶** **23** «μετὰ δὲ ἀπὸ τὴν ἀνάστασίν μου θὰ ὑπάγω πρὶν ἀπὸ σαs εἰς τὴν Γαλιλαίαν». Διότι οἷτε ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἐμφανίζεται ἀμέσως, οὐτε ἀπέργεται εἰς κάποια μακρινὴν χώραν, ἀλλ' εἰς τὸ ἴδιον τὸ ἔθνος ὅπου ἐσταυρώθη, εἰς τὰ ἴδια σχεδὸν μέρη, ὥστε καὶ μετὰ αὐτὸ νὰ τοὺς θεσβαίωσῃ, ὅτι ἐκεῖνος πού ἐσταυρώθη εἶναι ὁ ἴδιος μὲ ἐκεῖνον πού ἀνεστήθη· κατ' αὐτὸν

δὲ τὸν τρόπον, ἐνῶ ἦσαν μελαγχολικοὶ, νὰ τοὺς παρηγορήσῃ. Διὰ τοῦτο εἶπεν «εἰς τὴν Γαλιλαίαν», διὰ νὰ πιστεύσουν εἰς τὰ λεγόμενα, ἀφοῦ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων. Διὰ τοῦτο φανερώθη ἐκεῖ. «Ἄλλ' ὁ Πέτρος ἔλασεν τὸν λόγον καὶ τοῦ εἶπεν· ἐάν ὅλοι κλονισθοῦν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην των πρὸς σέ, ἐγὼ ποτὲ δὲν βὰ κλονισθῶ.

Τὶ λέγεις, Πέτρος; Ὁ προφήτης εἶπεν ὅτι «θὰ σκορπισθοῦν τὰ πρόβατα· **¶** **23** ὁ Χριστὸς ἐπεθεσβαίωσεν τὸ λεχθὲν καὶ σὺ λέγεις ὅχι; Δὲν σοὶ ἀρκοῦν τὰ προηγουμένα, ὅταν εἶπες; «ὁ Θεὸς νὰ σὲ σπλαγχνισθῇ»⁹, ὅποτε καὶ ἀπεστομώθη; Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ἀφήνει αὐτὸν νὰ πέσῃ, διδάσκων ἔτσι αὐτὸν νὰ πείθεται πάντοτε εἰς τὸν Χριστὸν καὶ νὰ θεωρῇ ἀξιοπιστοτέραν τὴν ἀπόφασιν ἐκείνου ἀπὸ τὴν ἰδικὴν του γνώμη. Οἱ ὀπολοῖποι, ὅμως, μαθηταὶ ἀφελήθησαν πολὺ ἀπὸ τὴν ἀρνήσιν αὐτοῦ, ἀφοῦ κατενόησαν τὴν ἀνθρώπινην ἀδυναμίαν καὶ τὴν ἀλήθειαν τοῦ Θεοῦ. Διὸ ὅταν αὐτὸς προεῖπὴ κάτι, δὲν πρέπει πλέον νὰ ἐπινοῶμεν σοφίσματα, οὐτε νὰ ἐπαναστατώμεν ἐναντίον τῶν πολλῶν. «Διότι ὁ λόγος τῆς καυχίσεώς σου θὰ εἶναι εἰς τὸν ἑαυτὸν σου καὶ ὅχι εἰς τὸν ἄλλον»¹⁰. Πρέπει, λοιπόν, νὰ προσευχόμεθα καὶ νὰ λέγωμεν «βοήθησέ μας, ὥστε νὰ μὴ ἀποσπασθῶμεν ἀπὸ σέ»· αὐτὸς ὅμως ἔχει πεποιθήσιν εἰς τὸν ἑαυτὸν του καὶ λέγει «· καὶ ἐάν ὅλοι κλονισθοῦν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην των πρὸς σέ, ἐγὼ ὅμως οὐδέποτε»· καὶ ὅν ὅλοι πάθουν αὐτὸ, λέγει, ἐγὼ δὲν θὰ τὸ πάθω· αὐτὸ σιγά - σιγά τὸν ὠδηγοῦσεν εἰς τὴν ὑπερηφάνειαν. Αὐτὴν, λοιπόν, ἐπιθυμῶν νὰ περιορίσῃ ἐντελῶς ὁ Χριστὸς, ἐπέτρεψεν τὴν ἀρνήσιν. Ἐ-

9. Ματθ. 16, 23.
10. Γαλ. 8, 4.

πειδή, λοιπόν, δὲν ὀπῆκουσεν οὐτε εἰς τοὺς λόγους αὐτοῦ, οὔτε τοῦ προφήτου (ἀν καὶ δι' αὐτὸ ἀνέφερον τὸν προφήτην, διὰ τὰ μὴ ἀρνήθη), διὰ τοῦτο διδάσκειται μὲ τὰ ἔργα. Ὅτι λοιπὸν δ' αὐτὸν τὸν λόγον ἐπέτρεψεν, διὰ τὴν ἐπιτόχη ἐκεῖνο μὲ αὐτό, ἄκουσε τί λέγει: «ἐγὼ ὅμως προσευχήθηκα διὰ σὲ διὰ τὴν μὴ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἢ πίστις σου»¹¹. **12** Ἐλεγεν, πράγματι, αὐτὸ διὰ τὴν προσθήκην αὐτὸν πολὺ καὶ τὴν φανερώσει ὅτι ἡ πίστις αὐτοῦ εἶναι χειρότερα ἀπὸ ἐκεῖνην τῶν ἄλλων καὶ ὅτι χρεάζεται μεγαλύτεραν βοήθειαν. Διότι δύο ἦσαν αἱ κατηγορίαι καὶ ὅτι ἀντίτεινεν καὶ ὅτι ἔθεσεν τὸν ἑαυτὸν του ἐμπροσθεν τῶν ἄλλων μᾶλλον δὲ καὶ τρίτη κατηγορία ἦτο, ὅτι ἔλα τὰ ἀπέδωκεν εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Διὰ τὴν θεραπείαν, λοιπὸν, αὐτὰ ἄφησεν νὰ γίνῃ ἡ πίστις του καὶ δι' αὐτὸ ἀφοῦ ἄφησεν τοὺς ἄλλους, ἀποτείνεται πρὸς αὐτὸν διότι τοῦ λέγει: «Σίμων, Σίμων, ὁ σατανᾶς σᾶς ἐζήτησεν διὰ τὴν σᾶς κοσκινίσῃ ὅπως τὸν σίτου»¹². Δηλαδή νὰ σᾶς ἐνοχλήσῃ, νὰ σᾶς ταράξῃ καὶ νὰ σᾶς δοκιμάσῃ. «Ἐγὼ ὅμως προσευχήθηκα διὰ σὲ, διὰ τὴν μὴ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἢ πίστις σου». Καὶ διατί δὲν εἶπεν δὲ ὁ δούλος «προσευχήθηκα», ἐάν ὅλους ἐζήτησεν ἐκεῖνος; **13** Δὲν εἶναι ὀλοφάνερνον ὅτι εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον ποῦ ἔλεγα προηγουμένως, ὅτι δηλαδή, ἤθελεν νὰ τὸν προσβάλλῃ καὶ νὰ δείξῃ ὅτι ἡ πίστις του εἶναι χειρότερα ἀπὸ τὴν πίστιν τῶν ἄλλων καὶ δι' αὐτὸ στρέφει τὸν λόγον πρὸς αὐτόν; Καὶ διὰ ποῖον λόγον δὲν εἶπεν «ἐγὼ ὅμως δὲν ἄφησα», ἀλλὰ «προσευχήθηκα»; Ὅμιλεῖ, πλεον, ταπεινῶς, ἐρχόμενος πρὸς τὸ πάθος, διὰ τὴν φανερώσει τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του. **14** Διότι πῶς εἶχεν ἀνάγκην προσευχῆς διὰ τὴν συγκράτησιν τὴν ταλαντευομένην ψυ-

11. Λουκ. 22, 32.

12. Λουκ. 22, 31.

χὴν ἐνὸς ἀνθρώπου, ἐκεῖνος ποῦ ἴδρυσεν τὴν Ἐκκλησίαν ἐπάνω εἰς τὴν ἐμολογίαν τῆς πίστεως αὐτοῦ καὶ περιετείχισεν αὐτὴν ἔτσι, ὥστε νὰ μὴ τὴν ὑπερικήσουν ἀναρίθμητοι κίνδυνοι καὶ θάνατοι; ἐκεῖνος ποῦ ἔδωκεν εἰς αὐτὸν τὰ κλειδιά τῶν οὐρανῶν καὶ τὸν ἔκαμεν κύριον τῶν μεγάλων ἐξουσιῶν καὶ ὁ ὁποῖος εἰς κανένα μέρος δὲν ἐχρειάσθη προσευχῆν δι' αὐτά; (Διότι δὲν εἶπεν τότε «προσευχήθηκα», ἀλλὰ μὲ αὐθεντίαν εἶπεν «θὰ οἰκοδομήσω τὴν Ἐκκλησίαν μου καὶ θὰ σοῦ δώσω τὰ κλειδιά τῶν οὐρανῶν»¹³). Διὰ ποῖον λόγον ὠμίλησεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; Διὰ τὴν αἰτίαν ποῦ εἶπα καὶ διὰ τὴν ἀδυναμίαν ἐκεῖνον διότι οὐδέποτε εἶχαν τὴν πρόπουσαν γνώμην δι' αὐτόν. Πῶς, λοιπὸν, τὸν ἀρνήθηκε; **15** Δὲν εἶπεν «διὰ τὴν μὴ ἀρνήθη», ἀλλὰ «διὰ τὴν μὴ σὲ ἐγκαταλείψῃ ἢ πίστις», διὰ τὴν μὴ καταστραφῆ ἐντελῶς. Αὐτὸ, ἐσθασίως, ἐγένετο ἕνεκα τῆς φροντίδος του. Διότι ὁ φόθος τὰ ἀπεμάκρυνεν ἔλα διότι ἦτο ὑπερβολικός. Ἐγίνε δὲ ὑπερβολικός ἐπειδὴ ἀπεγύμνωσεν πολὺ αὐτόν ὁ Θεὸς ἀπὸ τὴν βοήθειαν του τὸν ἀπεγύμνωσεν δὲ πολὺ, ἐπειδὴ καὶ τὸ πάθος τῆς ἀσθαλείας καὶ τῆς ἀντιρρήσεως ἦτο ἰσχυρὸν εἰς αὐτόν. Διὰ τὴν ἀφαίρεσιν, λοιπὸν, αὐτὸ ἐντελῶς, διὰ τοῦτο ἄφησεν αὐτόν νὰ γίνῃ ὑποχείριος τῆς ἀγωνίας. Ὅτι, λοιπὸν, τὸ πάθος αὐτὸ ἦτο δυνατὸν μὲσα εἰς αὐτόν, δὲν ἠρκέσθη εἰς τὰ προηγούμενα, ἀντιμιλήσας καὶ εἰς τὸν προφήτην καὶ εἰς τὸν Χριστόν, ἀλλὰ καὶ ὕστερον, ὅταν ὁ Χριστὸς τοῦ εἶπεν «ἀλήθεια σοῦ λέγω, ὅτι αὐτὴν τὴν νόκτα, πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός, θὰ μὲ ἀπαρνηθῆς τρεῖς φορές», λέγει: «ὦ καὶ ἀνάκλητον χρείασθῆναι νὰ πεθάνω μαζί σου, δὲν θὰ σὲ ἀπαρνηθῶ». Ὁ Λουκάς δὲ τοῦξί¹⁴, ὅτι ὅσον ἀπηγόρευεν ὁ Χριστὸς, τόσον ἐναντιωνόταν ὁ Πέτρος περισσότερον.

13. 16, 18 - 19.

14. Λουκ. 22, 34.

Τί είναι αυτά, Πέτρε; «Όταν μὲν λοιπὸν ἔλεγεν ἕνας ἀπὸ σὰς θά μὲ παραδώσῃ», ἐφοβήσαιο μήπως ἦσουν σὺ ὁ προδότης καὶ ἠνάγκαζες τὸν συμμαθητὴν σου νὰ ἐρωτήσῃ τὸν Κύριον, ἂν καὶ δὲν εἶχες καμμίαν τέτοιαν συναίσθησιν διὰ τὸν ἑαυτὸν σου· τώρα δὲ πού αὐτὸς ῥητῶς φωνάζει καὶ λέγει, ὅτι «ὄλων θὰ κλονισθῇ ἡ ἐμπιστοσύνη πρὸς ἐμέ», ἀντιλέγεις καὶ ὄχι μόνον μίαν φοράν, ἀλλὰ καὶ δύο καὶ πολλάς φορές; **13** Τοῦτο πράγματι, λέγει ὁ Λουκᾶς, Πέτρε, λοιπὸν, συνέθη αὐτὸ εἰς αὐτόν; Ἐνεκα τῆς μεγάλης ἀγάπης καὶ τῆς πολλῆς εὐχαριστήσεως. Ἄφου, λοιπὸν, ἠλευθερώθη ἀπὸ ἐκείνην τὴν ἀγωνίαν ὅτι δὲν εἶναι προδότης καὶ εἶδεν τὸν προδότην, ἔχων πεποιθῆσθαι εἰς τὸν ἑαυτὸν του ὡμίλει καὶ ἐσήκωνε κεφάλι ἐναντι τῶν ἄλλων λέγων: «Καὶ ἂν ὄλοι σκανδαλισθῆτε, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ σκανδαλισθῶ». Ὅλλου δὲ τὸ ζήτημα αὐτὸ σχετίζεται μὲ τὴν φιλοδοξίαν· διότι κατὰ τὸ δείπνον ἐσκέπτοντο ποῖος ἀπὸ αὐτοῦς ἦτο μεγαλύτερος· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον τοῦς ἐνοχλοῦσεν τὸ πάθος. Διὰ τοῦτο ἐμπόδισεν αὐτόν, μὴ ὠθῶν αὐτόν εἰς τὴν ἀρνήσιν· **14** μὴ γένοιτο ἄλλ' ἀφῆσεν αὐτόν ἀβοήθητον καὶ ἤλεγξεν τὴν ἀνθρώπινον φύσιν. Κοίταξε, λοιπὸν, πόσον συνεσταλμένος εἶναι ὕστερα ἀπὸ αὐτά. Διότι μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ὅταν εἶπεν ὁ Πέτρος: «εἰς αὐτόν τί θὰ συμβῇ»; **15** καὶ ἀπεστομώθη, δὲν ἐτόλμησεν πλέον νὰ ἀντιμιλήσῃ, ἀλλ' ἔσ ὤπησεν. Πάλιν ὅταν κατὰ τὴν Ἀνάληψιν ἤκουσεν: «δὲν εἶναι δικὴ σας ὑπόθεσις νὰ γνωρίζετε τοὺς χρόνους ἢ τοὺς καιροὺς»; **16** πάλιν σιωπᾷ καὶ δὲν ἀντιλέγει. Καὶ ὕστερον εἰς τὸ ἀνάγαιον καὶ μὲ τὸ περιστατικόν τῆς συνόδου, ὅταν ἤκουσεν φωνὴν λέγουσαν εἰς αὐτόν: «ἐκεῖνα πού ὁ Θεὸς ἐκαθάρισεν, οὐ

13. Ἱερ. 31, 31.

16. Ἱερ. Ἀρ. 1, 7.

μὴ τὰ θεωρῆς ἀκαθάρατα» **17** **18** καὶ μὴ γνωρίζων ἕως τότε τὴν σημασίαν τοῦ λεγομένου, ἠσυχάζει καὶ δὲν φιλονεικεῖ.

Ὅλα δὲ αὐτὰ τὰ ἐπροξένησεν ἐκείνη ἡ πτώσις. Καὶ πρὶν μὲν ἀπὸ αὐτῆν ὄλα τὰ ἀπέδιδεν εἰς τὸν ἑαυτόν του λέγων: «Καὶ ἂν ὄλοι κλονισθοῦν εἰς τὴν ἐμπιστοσύνην των εἰς σέ, ἐγὼ ὅμως δὲν θὰ κλονισθῶ καὶ ἂν ἀκόμη χρειασθῇ νὰ ἀποθάνω μαζί σου, δὲν θὰ σὲ ἀπαρνηθῶ». Ἐπρεπεν νὰ εἰπῇ «ἂν ἀπολαύσω τὴν βοήθειάν σου», μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὸ νὰ εἰπῇ ἐντελῶς τὸ ἀντίθετον: «Τί εἶστε προσηλωμένοι εἰς ἡμᾶς, ὡσάν νὰ ἔχωμεν κάμει αὐτόν νὰ περιπατήσῃ, μὲ τὴν ἰδικὴν μας δύναμιν καὶ εὐσέβειαν»; Ἀπὸ αὐτὸ μανθάνομεν ἕνα μεγάλο εἰσαγμᾶ· ὅτι δὲν ἀρκεῖ ἡ προθυμία τοῦ ἀνθρώπου, ἔάν κάποιος δὲν ἀπολαμβάνει τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ· **18** καὶ ὅτι, πάλιν, δὲν θὰ ὠφελῆθῶμεν τίποτε ἀπὸ τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ, ἔάν δὲν ὑπάρχει καὶ ἡ προθυμία μας. Καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἀποδεικνύουν ὁ Ἰούδας καὶ ὁ Πέτρος· διότι ὁ μὲν πρῶτος, ἂν καὶ ἀπῆλυσεν μεγάλην βοήθειαν, δὲν ὠφελήθη τίποτε, ἐπειδὴ δὲν ἠθέλησεν καὶ οὔτε προσέφερεν τὰ ἰδικά του· ὁ ἄλλος δὲ ἂν καὶ ἔδειξεν προθυμίαν, ἐπειδὴ δὲν ἀπῆλυσεν καμμίαν βοήθειαν, ἔπεσεν ἐντελῶς. Διότι ἡ ἀρετὴ συνίσθεται καὶ ἀπὸ τὰ δύο αὐτά. Διὰ τοῦτο παρακαλῶ, οὔτε νὰ κοιμώμεθα, ἀφήνοντας τὰ πάντα εἰς τὸν Θεόν, οὔτε δείχνοντες προθυμίαν νὰ νομίζομεν ὅτι κατορθώνομεν τὰ πάντα μὲ τοὺς δικούς μας κόπους. Οὔτε, θεδαίως, θέλει ὁ Θεὸς νὰ εἰμεθα ἀδιάφοροι. Διὰ τοῦτο δὲν πράττει αὐτὸς τὰ πάντα, οὔτε θέλει νὰ εἰμεθα ἀλαζόνες. **19** Διὰ τοῦτο δὲν μᾶς τὰ ἔβωκεν ὄλα, ἀλλ' ἀφοῦ ἀφήρσεν τὸ βλαβερὸν τοῦ καθενὸς ἀπὸ τὰ δύο,

17. Ἱερ. Ἀρ. 10, 11.

ἄφησε τὸ χρήσιμον. Διὰ τοῦτο ἄφησεν καὶ τὸ κορυφαῖον ἀπόστολον νὰ πέσῃ, κάμνον αὐτὸν μετρίοφρονι καὶ προειομαζῶν διὰ μεγαλιτέραν πλεόν ἀγάπην: «διότι ἐκεῖνον ποῦ περισσότερο συγχωρεῖ, λέγει, θὰ ἀγαπήσῃ περισσότερο»¹⁸.

Ἄς ὑπακούωμεν, λοιπόν, πάντοτε εἰς τὸν Θεόν καὶ νὰ μὴ ἀντιλέγωμεν καθόλου, ἔσω καὶ ἐν τῷ λεγόμενον ὅτι αὐτοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἀντίθετον πρὸς τὰς σκέψεις μας καὶ τὰς ἰδέας ἃς εἶναι θε ἀνώτερος ἀπὸ τὰς σκέψεις καὶ τὰς ἰδέας μας ὁ λόγος αὐτοῦ. Ἔτσι ἃς πράττωμεν καὶ μὴ τὰ μυστήρια, μὴ παρατηροῦντες μόνον τὰ αἰσθητά, ἀλλὰ κατέχοντες τοὺς λόγους αὐτοῦ. **¶** Διότι ὁ μὲν λόγος αὐτοῦ δὲν ἀπατάται, ἐνῶ ἡ ἀσθησίς μας ἀπατάται εὐκόλως. Ἐκεῖνος οὐδέποτε ἔκαμεν λάθος, ἐνῶ αὐτὴ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀπατάται, κάμνει λάθη.

Ὅταν μὲν, λοιπόν, λέγῃ ὁ λόγος τοῦ Θεοῦ «τοῦτο εἶναι τὸ σῶμα μου»¹⁹, ἃς ὑπακούωμεν, ἃς πιστεύωμεν καὶ ἃς βλέπωμεν αὐτὸ μὲ τοὺς πνευματικούς ὀφθαλμούς. Διότι τίποτε αἰσθητὸν δὲν μᾶς παρέδωκεν ὁ Χριστός, ἀλλὰ μὲ αἰσθητὰ πράγματα μᾶς παρέδωκεν ἕνα τὰ πνευματικά. Κατ' αὐτὸν, πράγματι, τὸν τρόπον καὶ εἰς τὸ θάπτισμα τὸ μὲν χάρισμα τοῦ ὕδατος παραχωρεῖται μὲ αἰσθητὸν πρᾶγμα, τὸ δὲ παραγόμενον εἶναι πνευματικόν, ἡ γέννησις καὶ ἡ ἀναγέννησις, δηλαδὴ ἡ ἀνακαινίσις. Ἐάν, πράγματι, ἦσαν χωρὶς σῶμα, θὰ σοῦ παρέδιδεν γυμνὰ αὐτὰ τὰ σώματα χάρισματ' ἐπειδὴ, ὅμως, ἡ ψυχὴ εἶναι συνδεδεμένη μὲ τὸ σῶμα, σοῦ παραδίδει τὰ πνευματικά διὰ τῶν αἰσθητῶν. **¶** Πόσοι τώρα λέγουν: ἤθελα νὰ ἴδω τὴν μορφήν του, τὸ σχῆμα, τὰ ἐνδύματα

18. Λοκ. 7, 4.
19. Ματθ. 26, 26.

καὶ τὰ ὑποδήματα. Νά, τὸν βλέπεις, τὸν ἐγγιζεις, τὸν τρώγεις καὶ σὺ μὲν ἐπιθυμεῖς νὰ ἴδῃς τὰ ἐνδύματά του, αὐτὸς δὲ σοῦ δίδει τὸν ἑαυτόν Του, ἔχει μόνον νὰ τὸν ἴδῃς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐγγίῃς καὶ νὰ φάγῃς καὶ νὰ δεχθῇς ἐντός σου. **¶** Ἄς μὴ πλησιάσῃς, λοιπόν, κανεὶς ἀνακατωμένος, ὅτε παραλυμένος, ἀλλ' ἔλοι φλογεροί, ἔλοι θερμοὶ καὶ ἀφυπνισμένοι. Διότι ἐάν οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρωγον τὸν πασχάλινον ἀμνὸν ἱσάμενοι, ἔχοντας τὰ ὑποδήματα καὶ τὰς θοικηρίας εἰς τὰ χέρια καὶ μὲ θιασύνην, πολὺ περισσότερο σὺ πρέπει νὰ ἐπαγρυπνῇς. Διότι ἐκεῖνοι μὲν ἐπρόκειτο νὰ ὑπάγουν εἰς τὴν Παλαιστίνην διὰ τοῦτο εἶχον τὴν ἐξωτερικὴν ἐμφάνισιν τῶν ὀδοιπόρων· σὺ δὲ πρόκειται νὰ ἀποδημήσῃς εἰς τὸν οὐρανόν.

Διὰ τοῦτο πρέπει πάντοτε νὰ εἴμεθα ἀγρυπνοὶ διότι ἐπικεῖται μεγάλη τιμωρία δι' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι συμμετέχουν ἀναξίως. Σκέψου πόσον ἀναγκαεῖς ἐναντίον τοῦ προδότη καὶ ἐναντίον ἐκείνων ποῦ τὸν ἐσταύρωσαν. Πρὸσεξε, λοιπόν, μήπως καὶ σὺ ὁ ἴδιος γίνῃς ἐνοχος τοῦ σώματος καὶ τοῦ αἵματος τοῦ Χριστοῦ. **¶** Ἐκεῖνοι κατέσφαξαν τὸ πανάγιον σῶμα του, σὺ ὅμως, μετὰ ἀπὸ τόσον μεγάλαν εὐεργεσίαν, τὸ ὑποδέχεσαι μὲ ἀκάθαρτην ψυχῇ. Οὕτε, θεοσίως, ἠρέεσθ' εἰς τὸ νὰ γίνῃ ἄνθρωπος, εἰς τὸ νὰ ροπισθῇ καὶ νὰ θυσιασθῇ, ἀλλὰ καὶ συναναμιχθῇ μαζί μας καὶ μᾶς κάμνει σῶμα του, ἔχει μόνον μὲ τὴν πίστιν, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα, δηλαδὴ μὲ τὴν Θεῖον μετέληκον.

Πόσον, λοιπόν, καθαρὸς δὲν πρέπει νὰ εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἀπολαμβάνει τοὺς καρποὺς αὐτῆς τῆς θυσίας; πόσον καθαρώτερον ἀπὸ τὴν ἀκτίνα τοῦ ἡλίου δὲν πρέπει νὰ εἶναι τὸ χεῖρ ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον κατακόπτει αὐτὸ τὸ σῶμα; πόσον καθαρὸν τὸ στόμα ποῦ γεμίζει ἀπὸ πνευματικῆν φωτιάν; πόσον καθαρὰ ἡ γλῶσσις, ἡ ὁποία κοκ-

κινίζει με φρεκαδίστατον αίμα; Σκέψου, με ποίαν τιμήν ἐτιμήθης καὶ ποίον τραπέζι ἀπολαμβάνεις. «¹ Ἐκείνο, τὸ ὁποῖον ἐνῶ θλέπουν οἱ ἄγγελοι τρομάζουν καὶ οὐτε τολμοῦν νὰ ἀτενίσουν ἀφόθως, ἕνεκα τῆς λάμπειας ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτό, με ἐκείνο τρεφόμεθα καὶ ἡμεῖς, με ἐκείνο ἀναμειγνύμεθα καὶ ἔχομεν γίνεαι ἕνα σῶμα καὶ μία σάρκα τοῦ Χριστοῦ. «Ποῖος θὰ ὁμιλήσῃ διὰ τὰς δυνάμεις τοῦ Κυρίου καὶ θὰ κάμῃ νὰ ἀκουσθοῦν οἱ ἔπαινοι αὐτοῦ;»²⁰. Ποῖος θεοσκόπος τρέφει τὰ πρόβατα με τὰ ἴδια του τὰ μέλη; Καὶ τί λέγω θεοσκόπος; Ὑπάρχουν πολλές φορές μητέρες, αἱ ὁποῖαι μετὰ ἀπὸ τοὺς πόνους τῆς γεννήσεως παραβῆσαν τὰ παιδιὰ εἰς ἄλλας τροφούς. Αὐτὸς, ὅμως, βὲν ἀνεχόταν αὐτὸ, ἀλλ' αὐτὸς τρέφει ἡμᾶς με τὸ αἷμα του καὶ με ἄλα μᾶς συνδέει με τὸν ἑαυτὸν του.

Παρατήρησε προσεκτικὰ ἐγεννήθη ἀπὸ τὴν ἰδικὴν μας οὐσίαν. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν προσήκει εἰς ἄλους, λέγει ἂν καὶ πρὸς ἄλους θεοσκόπος. **12** Διότι ἐάν ἦλθεν πρὸς τὴν φύσιν μας, εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι ἦλθεν πρὸς ἄλους μας· ἐάν δὲ ἦλθεν πρὸς ἄλους, ἐπιμένως καὶ πρὸς τὸν καθένα. Καὶ πῶς δὲν ἀπήλασαν ἄλλοι τὴν ὀφέλειαν ποὺ προέρχεται ἀπὸ αὐτὴν; λέγει. Τοῦτο δὲν ὀφείλεται εἰς ἐκείνον, ὁ ὁποῖος ἐπροτίμησεν αὐτὸ πρὸς χάριν ἄλων, ἀλλ' εἰς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν θέλουν. Διότι, με τὰ μυστήρια συνδέει τὸν ἑαυτὸν του με τὸν καθένα ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ ἐκείνους ποὺ ἐγέννησεν τοὺς ἀνατρέφει με τὸν ἑαυτὸν του καὶ δὲν παραδίδει εἰς ἄλλον· με αὐτὸ δὲ σὲ πείθει πάλιν, ὅτι ἔλασεν τὸ ἰδικόν σου σῶμα.

Ἄς μὴ εἴμεθα, λοιπόν, ἀδιάφοροι, ἀφοῦ ἀξιωθήκαμεν τόσο μεγάλην ἀγάπην· καὶ τιμὴν. Δὲν βλέπετε τὰ

20. Ψαλμ. 106, 2.

παιδιὰ με πόσον ζήλον πιάνουν τὸν μαστὸν **13** καὶ με πόσον ὀρμὴν χάνουν τὴν θηλὴν μέσα εἰς τὰ χεῖλη των; Με τόσο μεγάλην προθυμίαν ἄς προσέλθωμεν καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτὸ τὸ τραπέζι καὶ εἰς τὴν θηλὴν τοῦ πνευματικοῦ ποτηρίου· μάλλον δὲ με μεγαλύτεραν προθυμίαν ἄς τρεφῶμεν πρὸς τὸ μέρος μας τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος, ὡσάν θηλάζοντα παιδιὰ. Ἄς ἔχωμεν δὲ μόνον μίαν λύπην τὸ ὅτι δὲν συμμετέχομεν εἰς αὐτὴν τὴν τροφήν. Αὐτὰ δὲν εἶναι ἔργα ἀνθρωπίνης δυνάμεως. **14** Ἐκείνος ποὺ ἐπραξεν αὐτὰ εἰς ἐκείνο τὸ δείπνον, ὁ ἴδιος καὶ τώρα πρόττει αὐτὰ. Ἡμεῖς ἀνήκομεν εἰς τὴν τάξιν τῶν ὑπηρετῶν, ἐνῶ ἐκείνος ποὺ θγιαρίζει καὶ μεταποιεῖ αὐτὰ, εἶναι ὁ ἴδιος. Ἄς μὴ πλησιάζῃ, λοιπόν, κανεὶς Ἰουδαῖς οὔτε φιλάργυρος· ἐάν κάποιος δὲν εἶναι μαθητὴς του, ἄς παραμερίσῃ τὸ τραπέζι αὐτὸ δὲν δέχεται ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι μαθηταί. Διότι λέγει «εὐορτάζω τὸ Πάσχα μαζί με τοὺς μαθητὰς μου»²¹. Αὐτὸ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ τραπέζι με ἐκείνο καὶ δὲν ἔχει τίποτε ὀλιγώτερον. Διότι δὲν δημιουργεῖ ἐκείνο μὲν ὁ Χριστὸς, αὐτὸ δὲ ἀνθρώπος, ἀλλὰ καὶ αὐτὸ ὁ ἴδιος προσφέρει. Τοῦτο εἶναι ἐκείνο τὸ ἀνώγειον, ὅπου ἦσαν τότε· ἀπὸ ἐκεῖ ἐξῆλθον εἰς τὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν. **15** Ἄς ἐξέλθωμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς τὰ χεῖρια τῶν πτωχῶν διότι αὐτὸς ὁ τόπος εἶναι τὸ ὄρος τῶν ἑλαιῶν. Διότι τὸ πλῆθος τῶν πτωχῶν εἶναι ἑλαῖαι, αἱ ὁποῖαι ἔχουν φυτευθῆ εἰς τὸν οἶκον τοῦ Θεοῦ· αὐταὶ σταλάζουν τὸ λάδι, τὸ ὁποῖον ἐκεῖ θὰ μᾶς εἶναι χρῆσιμον. Αὐτὸ εἶχον αἱ πέντε παρθένοι, ἐνῶ αἱ ἄλλαι, ἐπεὶ δὲν ἐπῆραν, κατεστράφησαν. Ἀφοῦ πάρωμεν αὐτὸ ἄς εἰσελθῶμεν, διὰ νὰ συναυτῶσμεν τὸν νυμφίον με ἀπαστραπτούσας λαμπάδας. Ἀφοῦ πάρωμεν αὐτὸ, ἄς φύγωμεν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ζωὴν. Ἄς μὴ πλησιάζῃ κανεὶς

21. Ματθ. 26, 18.

μισάνθρωπος, σκληρός και διαπλοαγνος, κανείς έντελώς άκάθαρτος.

Αυτά τὰ λέγω πρὸς σάς, οἱ ὁποῖοι συμμετέχετε και πρὸς σᾶς, οἱ ὁποῖοι ὑπηρετεῖσθε. ¶ Διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ ὁμιλήσω και πρὸς σᾶς, ὥστε νὰ μοιράζεστε αὐτὰ τὰ δῶρα μὲ μεγάλου ζήλου.

Δὲν εἶναι μικρὰ ἡ τιμωρία σας ἂν ἐπιτρέψετε εἰς κάποιου νὰ συμμετάσχη εἰς αὐτὸ τὸ τραπέζι, ἀφοῦ γνωρίζετε ὅτι αὐτὸς ἔχει κάποιου κακίαν. Τὸ αἷμα αὐτοῦ θὰ ἀπαιτηθῆ ἀπὸ τὰ ἰδικὰ σας χέρια. Ἔστω και ἂν εἶναι στρατηγὸς ἢ ὑπαρχος ἢ και αὐτὸς ποῦ φέρει τὸ στέμμα, ἀλλὰ προσέρχεται ἀναξίως, ἐμποδισέ τον σὺ ἔχεις μεγαλύτερον δύναμιν ἀπὸ ἐκεῖνου. Ἐάν δὲ σὺ ἀνέλαθες νὰ φυλάσσης καθαρὰν τὴν πηγὴν τοῦ ὕδατος διὰ τὸ ποῖμνιον, ἂν ἴθης ἕνα πρόβατον ποῦ ἔχει πολὺ λάσπην εἰς τὸ στόμα του, δὲν θὰ ἀφήσης αὐτὸ νὰ σκόπη κάτω και νὰ θολώσῃ τὸ ρεῦμα τοῦ ὕδατος. ¶ Τώρα δὲ ποῦ ἔχει παραδοθῆ εἰς σὲ ὄχι ὕδωρ, ἀλλὰ αἷμα και πνεῦμα, δὲν ἀγανακτεῖς και δὲν ἐμποδίζεις ὅταν θλέπης νὰ πλησιάζου ἐκεῖνοι ποῦ ἔχου τὴν ἁμαρτίαν ποῦ εἶναι χειροτέρα ἀπὸ τὴν λάσπην; Ποῖαν δὲ συγχώρησιν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἔχης; Διὰ τοῦτο ὁ Θεὸς σᾶς ἐτίμησεν μὲ αὐτὴν τὴν τιμὴν, διὰ νὰ διακρίνετε αὐτά.

Αὐτὸ εἶναι ἡ ἀξία σας, αὐτὸ ἡ ἀσφάλεια, αὐτὸ ἔλος ὁ στέφανος, ὄχι διὰ νὰ περιοθεῖτε ἐνδεδυμένοι μὲ ἄσπρον και λαμπρὸν χιτῶνα. Πῶς ὁμως γνωρίζω τὸν τάδε και τὸν τάδε; λέγει κάποιος. Δὲν ὁμιλῶ διὰ τοὺς ἀγνώστους, ἀλλὰ διὰ τοὺς γνωστούς. Νὰ εἴπω και κάτι τριμερώτερον; δὲν εἶναι τόσο φανερὸν νὰ εἶναι μέσα οἱ δαιμονιζόμενοι, ὅσον ἐκεῖνοι, ἔτι τοὺς ὁποίους ἀναφέρει ὁ Παῦλος και οἱ ὁποῖοι κατακατοῦν τὸν Χριστόν, τὸ αἷμα τῆς διαθήκης θεωροῦν μολυσμένον και ὀφρίζου

τὴν χάριν τοῦ Πνεύματος²². Πράγματι, ἐκεῖνος ποῦ ἔχει ἁμαρτήσῃ και προσέρχεται εἰς τὰ μυστήρια, εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν δαιμονιζόμενον διότι αὐτοῖ μὲν, ἐπειδὴ δαιμονιζόνται, δὲν τιμωροῦνται ἐκεῖνοι δὲ, ὅταν προσέρχονται ἀναξίως, παραδίδονται εἰς αἰωνίαν τιμωρίαν. ¶ 220 "Ἄς μὴ ἀπομακρύνωμεν, λοιπὸν, μόνον αὐτούς, ἀλλ' ἔλους γενικῶς, τοὺς ὁποίους θὰ ἴδωμεν νὰ προσέρχονται ἀναξίως. Ἄς μὴ συμμετέχη, λοιπὸν κανείς ἀπὸ ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι δὲν εἶναι μισήται Του. Κανείς ὄχι μὴ πάρη ὡσὺν Ἰούδας, διὰ νὰ μὴ πάθη ὅτι ἔπαθεν ἐκεῖνος. Σῶμα τοῦ Χριστοῦ εἶναι και αὐτὸ τὸ πλήθος. Πρόσεξε, λοιπὸν, σὺ ὁ ὁποῖος ὑπηρετεῖς τὰ μυστήρια, νὰ μὴ παροργίσῃς τὸν Κύριον, μὴ καθαρίζων έντελῶς αὐτὸ τὸ σῶμα μὴ δώσης ἔλφος ἀντὶ τροφῆς. Ἄλλὰ και ἂν ἐκεῖνος ἀπὸ ἀνοησίαν ἔρχεται νὰ συμμετάσχη, ἐμποδισέ τον και μὴ φοβηθῆς. Νὰ φοβῆσαι τὸν Θεόν και ὄχι τὸν ἄνθρωπον. Ἐάν φοβηθῆς τὸν ἄνθρωπον, θὰ περιγελασθῆς ἀπὸ αὐτὸν. Ἐάν, ὁμως, φοβηθῆς τὸν Θεόν, θὰ εἶσαι σεβαστός και εἰς τοὺς ἄνθρώπους. ¶ 221 Ἐάν δὲ σὺ ὁ ἴδιος δὲν τολμᾷς, φέρε αὐτὸν εἰς ἐμέ. Δὲν θὰ ἐπιτρέψω νὰ ἀποτολμῶνται αὐτὰ θὰ στερηθῶ προηγουμένως τὴν ψυχὴν μου, παρὰ νὰ μεταδώσω ἀναξίως τὸ αἷμα τοῦ Κυρίου και τὸ αἷμα τὸ ἰδικόν μου θὰ στερηθῶ, παρὰ νὰ μεταδώσω αἷμα τόσο τρομακτικόν εἰς ἐκεῖνον ποῦ δὲν πρέπει. Ἐάν δὲ κάποιος, ἂν και ἐξήτασεν παρὰ πολὺ, δὲν ἀνεγνώρισεν τὸν κακόν, δὲν ὀπίσκει καμμία ἐνοχί. Αὐτὰ, θεθαίως, τὰ ἔχω εἰπῆ διὰ τοὺς φανερώς κακοὺς. Ἐάν, λοιπὸν, διορθώσωμεν αὐτούς, ὁ Θεὸς ταχέως θὰ μᾶς κάμῃ γνωστοὺς ἐκεῖνους, ποῦ δὲν γνωρίζομεν. Ἐάν, ὁμως, ἀφήσωμεν αὐτούς, διὰ τοῖον λόγον θὰ μᾶς κάμῃ φανεροὺς ἐκεῖνους; ¶ Λέγω

22. Ἐβρ. 10, 29.

δὲ τὰ πάντα ὄχι μόνον διὰ τὸ ἐμποδίζωμεν, οὕτε νὰ ἐκθάλλωμεν, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ ἐπαναφέρωμεν, ἀφοῦ διορθώσωμεν, καὶ νὰ περιποιηθῶμεθα. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ τὸν Θεὸν θὰ ἔχωμεν εὐμενῆ καὶ θὰ εὐρώμεν πολλοὺς, οἱ ὅποιοι μεταλαμπάδανον ἐπαξίως καὶ θὰ λάβωμεν μεγάλην ἀμοιβὴν διὰ τὸν ἰδικόν μας ζῆλον καὶ διὰ τὴν περιποίησιν τῶν ἄλλων. Εἶθε ὅλοι ἡμεῖς νὰ εὐρώμεν αὐτὴν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΓ' (83)

(Ματθ. κατ' 36—50)

ΒΒ Ὅτε ἔρχεται ὁ Ἰησοῦς μαζί μὲ αὐτοὺς εἰς ἓνα χωρίον ποὺ ὀνομάζεται Γασσημανή καὶ λέγει εἰς τοὺς μαθητὰς του: καθήσατε ἐδῶ ἕως ὅτου ὑπάγω ἐκεῖ καὶ προσευχηθῶ. Καὶ ἀπὸ παραλάβειν τὸν Πέτρον καὶ τοὺς δύο υἱοὺς τοῦ Ζεβεδαίου, ἤρριπεν νὰ λυπάται καὶ νὰ ἀγωνίῃ. Τότε λέγει εἰς αὐτούς: ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου· μείνατε ἐδῶ καὶ ἀγρυπνεῖτε μαζί μου (Ματθ. 26, 36—38).

Ἐπειδὴ ἀδικακῶς ἠκολούθουν αὐτόν, διὰ τοῦτο λέγει: **ΒΒ** «μείνατε ἐδῶ ἕως ὅτου ὑπάγω ἐκεῖ καὶ προσευχηθῶ». Διότι ἦτο συνήθεια εἰς αὐτόν νὰ προσεύχεται χωριστὰ ἀπὸ αὐτούς. Ἐπράττειν δὲ αὐτὸ διὰ τὸ νὰ μᾶς διδάξῃ νὰ κἀμνωμεν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς μας ἡσυχίαν καὶ ἡρεμίαν πολλὴν κατὰ τὰς προσευχάς. Παραλαμπάδανει δὲ τοὺς τρεῖς καὶ τοὺς λέγει: «ἡ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου». Διὰ ποῖον λόγον δὲν παραλαμπάδανει ὅλους τοὺς μαθητὰς; Διὰ τὸ νὰ μὴ ἐκπέσουν ἐντελῶς. Ἀλλὰ παραλαμπάδανει ἐκείνους, οἱ ὅποιοι ἔγιναν θεωροὶ τῆς δόξης Του. **ΓΓ** Ἄλλ' ὅμως ἀφήνει καὶ αὐτούς. Καὶ ἀφοῦ ἐπροχώρησεν ὀλίγον προσεύχεται λέγων: «Πατέρα μου, ἐάν εἶναι δυνατόν, ἄς ἀποφύγω τὸ ποτήριον αὐτό. Ἄλλ' ὄχι ὅπως θέλω· ἐγὼ, ἀλλ' ὅπως θέλεις σὺ. Καὶ ἔρχεται εἰς τοὺς μαθητὰς του καὶ τοὺς εὐρίσκει νὰ κοιμῶνται καὶ λέγει εἰς τὸν Πέτρον: «ὦστε, ἔτσι, δὲν ἠμπορέσατε μίαν ὥραν νὰ ἀγρυπνήσετε μαζί μου; Ἀγρυπνεῖτε καὶ προσεύχεσθε, διὰ τὸ νὰ μὴ πέσετε εἰς πειρασμόν· τὸ μὲν πνεῦμα εἶναι πρόθυμον, ἀλλὰ ἡ σὰρκα εἶναι ἀδύνατη». Δὲν ἀπευθύνεται κυρίως πρὸς τὸν Πέτρον χωρὶς λόγον, ἔν τε καὶ ἐκοιμήθησαν καὶ οἱ ἄλλοι· ἀλλὰ καὶ ἐδῶ προσβάλλει αὐτόν διὰ τὴν αἰτίαν, τὴν ὅποιαν προηγου-

μένως ανέφερον. Κατόπιν, έπεσή και οι άλλοι μαθηταί είπον τό ίδιον **Β** (διότι, όταν ο Πέτρος είπεν, ότι «και αν ακόμη χρειασθή να αποθάνω μαζί σου, δεν θα σε άπαρηθώ», τό ίδιον και άλλοι οι μαθηταί¹); όμως πρός άλλους διά να έλέγξη την άδυναμίαν των. Διότι εκείνοι, οι οποίοι ήθελαν να αποθάνουν μαζί του, δεν είχαν την δύναμιν τότε να μείνουν άγρυπνοι και να συμμετάσχουν εις την λύτην του, αλλά τούς άνίκησεν ο ύπνος. Εκείνος όμως προσεύχεται επιμόνως, διά να μη θεωρηθή ότι αυτό είναι ύποκρισία. **Γ** «δρώντες ρέουν έπ' αυτού, διά την ίδιον πάλιν αίτίαν. Και διά να μη είπουν οι αρετικοί αυτό, ότι ύποκρίνεται την αγωνίαν. Διά τούτο και ιδρώντες έρρεον ώσαν σταγόνες αίματος και άγγελος παρουσιάσθη ενισχύων αυτόν² και άνανήθιμτοι άποδείξεις φόβου ύπήρξαν, διά να μη είπη κανείς ότι τά λεγόμενα είναι πλαστά. Δι' αυτήν θαθαίως την αίτίαν και προσεύχεται. **Δ** Διότι όταν λέγη: «έν είναι δυνατόν, ως άποφύγω», έφανερώσεν την άνθρωπινήν φύσιν του: όταν δε είπεν «άλλ' όχι: όπως θέλω εγώ, άλλ' όπως θέλεις σύ», έπέδειξεν την άρετην και την άσκητικην διάθεσιν της έγκρατείας, διά να μάς διδάξη να άκολουθώμεν τον Θεόν, έστω και αν ή φύσις μάς σύρει αντίθετως.

Έπειδή δε δεν ήτο άρκετόν διά τούς άνοήτους να δείξη τό πρόσωπον μόνον, προσθέτει και λόγια. Και πάλιν δεν ήσαν άρκετά τά λόγια, άλλ' έχρειάζοντο και πράξεις, τάς οποίας συνδέει με τά λόγια, διά να πιστεύσουν και εκείνοι, οι οποίοι άγαπούν πολύ τάς φιλονικίας, ότι και άνθρωπος έγιγεν και απέθανεν. Έάν, λοιπόν, αν και ύπάρχουν άλλα άλλα αί άποδείξεις, δεν γί-

1. Ματθ. 26, 36.
2. Λουκ. 22, 43 - 44.

νεται ακόμη πιστευτόν τό γεγονός αυτό από μερικούς, πολύ περισσότερο αν δεν ύπήρχον αυτά. **Ε** Θέλει με πόσα αποδεικνύει την αλήθειαν του σχεδίου της σωτηρίας μας; Αποδεικνύει αυτήν με εκείνα που λέγει και με εκείνα που παθαίνει. Κατόπιν άφου ήλθεν εις τον Πέτρον του λέγει: «ώστε έτσι, δεν ήμπορέσες να άγρυπνήσης μίαν ώραν μαζί μου;» «Όλοι έκοιμήθησαν, άλλ' έπιπλήττει τον Πέτρον διά να ύποθλώση εις αυτόν εκείνα που είπεν. Και τό «μαζί μου» δεν ύπάρχει χωρίς λόγον, άλλ' ώσαν να του έλεγεν: δεν ήμπορέσες να άγρυπνήσης μαζί μου και πρός χάριν μου θα διακινδυνεύσης την ψυχήν σου; Με ότι δε λέγει: εν συνεχεία, τό ίδιο ύπανίσταται: διότι λέγει: «άγρυπνείτε και προσεύχεσθε, διά να μη πέσετε εις πειρασμόν». Βλέπει πως διδάσκει πάλιν αυτούς να μη άμλοδον με πείσμα, αλλά να έχουμ συντετριμμένην σκέψιν, να είναι ταπεινόφρονες και όλα να τά αναθέτουν εις τον Θεόν; **ΣΤ** Και άλλοτε μόν άπευθόνηται πρός τον Πέτρον, άλλοτε δε πρός άλλους μαζί. Και εις εκείνον μόν λέγει: «Σίμων, Σίμων, έζήτησεν ο σατανάς να σάς κοσμήση ώσαν τον σίτον και εγώ προσηγήθην δι' εσάς³ προς άλλους δε μαζί λέγει: «να προσεύχεσθε διά να μη πέσετε εις πειρασμόν⁴. Με κάθε τρόπον άποκρούει την ίσχυρογυμνασίην των και τούς κάθε μνη άγωνιάσει.

Ζ Κατόπιν, διά να μη νομισθή ότι κάμνει τον λόγον έντελώς άρμητικόν, λέγει: «τό μόν πνεύμα είναι πρόθυμον, άλλ' ή σάρξ είναι αδύνατη». Και να θέλης να περιφρονήσης τον θάνατον, δεν θα μωρόση, μέχρις έτου ο Θεός άπλώσει τό χέρι του: διότι τό σαρκικόν φρό-

3. Λουκ. 22, 31.
4. Ματθ. 26, 41.

νημαί μὲς οὐρεὶ ἀντιθέτως. Πάλιν δὲ ὑπεδήλωσεν τὸ ἴδιον λέγων: «Πατέρα μου, ἐάν δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποφύγω τὸ ποτήριον αὐτὸ χωρὶς νὰ τὸ πιῶ, ἅς γίνῃ τὸ θέλημά σου». Μὲ αὐτὰ ἀποδεικνύει ὅτι συμφωνεῖ πολὺ μὲ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅτι πάντοτε πρέπει νὰ ἀκολουθῶμεν αὐτὸ καὶ αὐτὸ νὰ ἀναζητῶμεν. «Καὶ ὅταν ἦλθεν, πάλιν εὕρισκε αὐτοὺς νὰ κοιμῶνται». Διότι ἐκτός τοῦ ὅτι ἦτο θεαθεῖα νύκτα, καὶ τὰ μάτια των ἦσαν ἐνοχλημένοι ἀπὸ τὴν μελαγχολίαν. **¶** Καὶ διὰ τρίτην φοράν ἀφοῦ ἐπήγεν, τοὺς εἶπεν τὸ ἴδιον, διὰ νὰ θεσπῶσῃ ὅτι ἔχει γίνῃ ἀνθρώπος. Πράγματι, ἡ δευτέρα καὶ τρίτη φορά εἰς τὰς Γραφὰς κυρίως εἶναι ἀποδεικτικὸν τῆς ἀληθείας· καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ Ἰωσήφ ἔλεγεν εἰς τὸν Φαραῶ, ὅτι «σοῦ παρουσιάσθη τὸ ὄραμα εἰς τὸν ὕπνον διὰ δευτέραν φοράν αὐτὸ ἔγινε χάριν τῆς ἀληθείας καὶ διὰ νὰ πιστεύσῃς ὅτι αὐτὸ θὰ γίνῃ ὀπωδήποτε». Διὰ τοῦτο καὶ Αὐτὸς εἶπεν τὸ ἴδιον μίαν καὶ δύο καὶ τρεῖς φορές, διὰ νὰ τοὺς θεσπῶσῃ περὶ τοῦ σχεδίου τῆς σωτηρίας. Καὶ διατί ἦλθεν διὰ δευτέραν φοράν; Διὰ νὰ ἐλέγξῃ αὐτοὺς, ὅτι τόσο ἐγέμισαν ἀπὸ μεγαλοχολίαν, ὥστε νὰ μὴ αἰσθανθοῦν καὶ τὴν παρουσίαν του. Ἄλλ' ὅμως δὲν τοὺς ἠλεγξεν, ἀλλὰ ἀπεμακρύνθη ὀλίγον, διὰ νὰ φανερώσῃ τὴν ἀνέκφοστον ἀδυναμίαν των· διότι, ἂν καὶ ἐπεπλήχθησαν, δὲν ἠμποροῦσαν νὰ ὑποφέρουν τὴν αὐτίαν. **¶** Δὲν τοὺς ἐξυπνῶ καὶ δὲν τοὺς ἐπιπλήττει πάλιν, διὰ νὰ μὴ πληγῶσῃ αὐτοὺς ποῦ ἦσαν πληγωμένοι· ἀλλὰ ἀφοῦ ἔφυγεν καὶ προσηυχῆθη, ἐπαῆλθεν λέγων: «ἐξἠκολούθετέ νὰ κοιμᾶσθε λοιπὸν καὶ νὰ ἀναπαύεσθε». Καὶ ὅμως τότε ἔπρεπεν νὰ εἶναι ἀγρυπνοί· ἀλλὰ διὰ νὰ φανερώσῃ ὅτι δὲν θὰ ὑποφέρουν εὐκόλως ὅσπερ τὴν μορφήν των τρομερῶν γεγονότων, ἀλλὰ θὰ γίνουσι φυγάδες καὶ θὰ ἀπο-

μακρυνθοῦν ἕνεκα τῆς ἀγωνίας καὶ ὅτι δὲν ἔχει ἀνάγκη τῆς βοηθείας των καὶ ὅτι πρέπει αὐτὸς ὀπωδήποτε νὰ παροδοθῇ, τοὺς λέγει «κοιμᾶσθε λοιπὸν καὶ ἀναπαύεσθε. Ἰδοῦ, ἐπλησίασεν ἡ ὥρα καὶ ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου παραδίδεται εἰς χεῖρα ἀμαρτωλῶν». Πάλιν φανερῶναι ὅτι αὐτὸ ποῦ γίνεται εἶναι εἰς τὸ σχέδιον τῆς σωτηρίας.

¶ Ὅχι δὲ μόνον αὐτὸ, ἀλλὰ καὶ μὲ αὐτὸ ποῦ εἶπεν: «εἰς χεῖρα ἀμαρτωλῶν», ἀνορθώνει τὰ φρονήματά των, φανερώνων ὅτι αὐτὸ τὸ ἔργον ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς κακίας ἐκείνων καὶ ὅτι αὐτὸς δὲν εἶναι ὑπεύθυνος διὰ κάποιον παράπτωμα. «Σηκώθητε, ἅς φύγωμεν ἀπὸ ἐδῶ Ἰδοῦ, πλησιάζει ἐκεῖνος ποῦ θὰ μὲ παραδώσῃ». Μὲ ὅλα, πράγματι, ἐδίδασκεν αὐτοὺς ὅτι τὰ γινόμενα δὲν γίνονται ἀπὸ ἀνάγκη, οὔτε ἀπὸ ἀδυναμίας, ἀλλὰ ὅτι εἶναι εἰς τὸ ἀπόρητον σχέδιον τῆς σωτηρίας μας. Διότι προεγνώριζεν ὅτι θὰ ἔλθουν καὶ ὅχι μόνον δὲν ἔφυγεν, ἀλλὰ ἐπροχώρει πρὸς τὴν κατεύθυνσίν των. «Ἐνῶ δὲ αὐτὸς ὠμίλει ἀκόμη, Ἰδοῦ ἦλθεν ὁ Ἰούδας, ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα καὶ μαζί του πολλὸς ὄχλος μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα ἐκ μέρους τῶν ἀρχιερέων καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ λαοῦ». **¶** Τὰ σκευὴ τῶν ἱερέων εἶναι θεσπῶς καλὰ, ἀλλὰ ἐπιτίθενται μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα. «Καὶ ὁ Ἰούδας, λέγει μαζί τους, ἕνας ἀπὸ τοὺς δώδεκα». Πάλιν αὐτὸν ὀνομάζει ἕνα ἀπὸ τοὺς δώδεκα καὶ ἐκεῖνος δὲν ἐντρέπεται. «Ἐκεῖνος ποῦ θὰ τὸν παρέδιδεν τοὺς εἶχεν δώσει τὸ ἐξῆς σημεῖον: ἐκεῖνον ποῦ θὰ φιλήσω, ἐκεῖνος εἶναι· συλλάθετέ τον». Ἄλλοιμονοί! πόσον κοικίαν ἐδέχθη ἡ ψυχὴ τοῦ προδότου; μὲ ποῖα, πράγματι, μάτια ἐκοίταζεν τότε τὸν Διδάσκαλον; μὲ ποῖον στόμα τὸν ἐφιλοῦσε; **¶** **¶** «ὦ, πόσον ἀκάθαρτη σκέψις; τί ἐσκέφθη; τί ἐτόλμησεν; ποῖον σύνθημα τῆς προδοσίας ἔδωκεν; «Ἐκεῖνον ποῦ θὰ φιλήσω», λέγει. Ἦλπιζεν εἰς τὴν πραότητα τοῦ διδασκάλου· αὐτὸ περισσότερο ἀπὸ ὅλα ἦτο ἀρκετὸν νὰ τὸν κά-

μη να συνασθασθῆ και να του αφαιρέση κάθε συγχώρη-
 σαν, τὸ δεῖ δηλαδὴ, παρέδιδεν αὐτὸν ποῦ ἦτο τόσον ἡ-
 μερος. Διὰ ποῖον δὲ λόγον λέγει αὐτὸ; Ἐπειδὴ παλλὰς
 φορές, ἂν και ἐκρατήθη ἀπὸ αὐτοῦ, ἐπέρασεν ἀνάμι-
 σά τους χωρὶς νὰ γνωρίζουν αὐτόν. Ἄλλ' ὅμως και τότε
 θὰ ἠμποροῦσεν νὰ γίνῃ αὐτό, ἐὰν αὐτὸς ἤθελεν αὐτό.
 Αὐτό, θεθαίως, ἐπιθυμῶν νὰ ὁράξῃ τὸν Ἰούδαν, ἐτύφλω-
 σεν τότε τοὺς ὀφθαλμοὺς των και αὐτὸς ἐρωτοῦσεν
 «ποῖον ζητεῖτε;»⁶. **12** Ἐκεῖνοι δὲν ἀνεγνώρισαν αὐτόν, ἂν
 και ἦσαν μὲ λόγους. Κατόπιν, ἔσαν εἰπόν: τὸν Ἰησοῦν,
 τοὺς λέγει: «ἐγὼ εἶμαι ἐκεῖνος ποῦ ζητεῖτε»⁷. Ὁ δὲ Ματ-
 θαῖος λέγει ἐν συνεχείᾳ: «Φίλε, διατί ἤλθες;». Ἀφοῦ,
 λοιπόν, πρῶτον ἔδειξε τὴν δυνάμιν του, τότε πλεόν ἐπέ-
 τρεψεν αὐτό. Ὁ Λουκᾶς λέγει δεῖ και μέχρις αὐτὴν τὴν
 ὥραν διώρθωσεν αὐτόν λέγων: «Ἰούδα, μὲ φίλημα πα-
 ραβίδεις τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου;»⁸. Ὡσάν νὰ τοῦ λέγῃ:
 δὲν ἐντρέπεσκα διὰ τὸν τρόπον τῆς προσοσίας; Ἄλλ' ὅ-
 μως, ἐπειδὴ οὔτε αὐτὸ τὸν παρεμπόδισεν, και νὰ φιλη-
 θῆ κατεδέχθη και παρεδόθη ἐβελουσίας και ἔβαλαν τὰ
 χέρια ἐπάνω του και τὸν συνέλασαν κατ' αὐτὴν τὴν νύ-
 κτα, κατὰ τὴν ὁποῖαν ἔφαγον τὸν πασχαλινὸν ἀμνὸν τό-
 σον πολὺ ἐφλέγοντο και ἦσαν κυριευμένοι ἀπὸ μανίας.
 Ἄλλ' ὅμως τίποτε δὲν θὰ ἠμποροῦσαν νὰ πράξουν, ἐὰν
 αὐτὸς δὲν το ἐπέτρεπεν. **13** Αὐτό, θεθαίως, δὲν ἀπαλλάσ-
 σαι τὸν Ἰούδαν ἀπὸ τὴν ἀνυπόφορον τιμωρίαν, ἀλλὰ πε-
 ρισσότερον καταδικάζει αὐτόν διότι, ἂν και εἶχεν τόσας
 ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως, τῆς ἀγαθότητος, τῆς πραότη-
 τος και ἡς ἡμερότητας ἐκεῖνου, αὐτὸς ἔγινεν σκληρότε-
 ρος ἀπὸ ὅλα τὰ θηρία.

6. Ἰω. 18, 4.

7. Ἰω. 18, 5.

8. Λουκ. 22, 48.

Αὐτὰ, λοιπόν, γνωρίζοντες ὡς ἀποφεύγωμεν τὴν
 πλεονεξίαν. Διότι ἐκεῖνη και μόνον ἐκεῖνη ἀδήγησεν τὸ-
 τε αὐτὸν εἰς τὴν τρέλλαν ἐκεῖνη τοῦ ἐβίβασεν τὴν μεγί-
 στην σκληρότητα και μισανθρωπίαν. Ὅχι δὲ μόνον ἐ-
 κείνον, ἀλλὰ και ὅλους ἄσους αὐτῆ ἔχει κυριεύσει. Διό-
 τι ἔσαν κάμη, ὡστε νὰ ἀπελιπώμεθα διὰ τὴν ἰδικὴν μας
 σωτηρίαν, πολὺ περισσότερον μὲς κάμνει νὰ ἀδιαφορῶ-
 μεν διὰ τὴν σωτηρίαν τῶν ἄλλων. **14** Ἔτιαι δὲ τόσον τυ-
 ραννικὸν αὐτὸ τὸ πάθος ὡστε κάποτε νὰ ὀπερνηκῶ και
 αὐτὸν τὸν ὀρητικὸν ἔρωπα τῶν σωμάτων. Διὰ τοῦτο
 και ἐντρέπομαι πολὺ, ἐπειδὴ πολλοὶ, λυπούμενοι τὰ χρή-
 ματα, παλλὰς φορές συνεκράτησαν τὴν ἄσωνειαν δὲν
 ἠθέλησαν ὅμως νὰ ζῆσουν μὲ σύνεσιν και σεμνότητα ἀπὸ
 σεφασμὸν πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, ὡς ἀποφεύ-
 γωμεν τὴν πλεονεξίαν διότι δὲν θὰ παύσω νὰ λέγω αὐ-
 τὸ πάντοτε. Διατί, ἄνθρωπε, συγκεντρώνεις χρυσάφι;
 διατί κάμνεις μικροτέραν τὴν δουλείαν; διατί κάμνεις
 χειροτέραν τὴν φυλακὴν; διατί κάμνεις ἐντονωτέρα τὴν
 φροντίδα; Νόμιμος δεῖ εἶναι ἰδικὰ σου τὰ ψήγματα ποῦ
 εἶναι παραχωρέματα εἰς τὰ μεταλλεῖα **15** και ὅλα ἄσα ὑπάρ-
 χουν εἰς τὰ ἀσώκετα.

Διότι, ἐὰν θεθαίως εἶχες ἐκεῖνον τὸν σωρὸν τοῦ χρυ-
 σοῦ, μόνον θὰ τὸν ἐφύλασσες και δὲν θὰ τὸν ἐχρησιμο-
 ποιούσες. Ἐὰν, λοιπόν, τώρα δὲν χρησιμοποιεῖς τὰ ὑ-
 πάρχοντά σου, ἀλλ' ἀπομακρύνεσαι ἀπὸ αὐτὰ ὡσάν νὰ
 εἶναι ζέφα, πολὺ περισσότερον θὰ ἐπάθαινες αὐτὸ ἐὰν
 εἶχες περισσότερα. Διότι συνηθίζουν οἱ φιλάργυροι, ὅ-
 σον περισσότερα ἀποκτοῦν, τόσον περισσότερον νὰ λυ-
 πούνται αὐτὰ. Ἄλλὰ γνωρίζω, λέγει ἐκεῖνος, δεῖ αὐτὰ
 εἶναι ἰδικὰ μου. **16** Ἄρα λοιπόν ἡ ἀπόκτησις των εἶ-
 ναι εἰς τὴν γνώμην και ὄχι εἰς τὴν ἀπόλασιν. Ἄλλ' ἐ-
 πρόκειτο, λέγει, νὰ εἶμαι φοβερός εἰς τοὺς ἀνθρώπους.
 Ἄλλ' ἔτσι θὰ ἐγίνεσο περισσότερον εὐσύλλητος ἀπὸ

τούς πλουσίους, τούς πτωχοῦς, τούς ληστές, τούς συκοφάντας, τούς ὑπηρέτας καὶ γενικῶς ἀπὸ ἄλλου ἐκείνους ποὺ θέλουν νὰ σὲ ἐπιβουλεύονται. Ἐάν, λοιπόν, θέλῃς νὰ εἶσαι φοβερός, ἀπόκοψε τὰς ἀφορμὰς διὰ τῶν ὁποίων ἡμποροῦν νὰ σὲ συλλάβουν καὶ νὰ σὲ λυπήσουν ὅλοι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἐπιδιώκουν ἐντόνως αὐτὰ. Μήπως δὲν ἀκούεις τὴν παροιμίαν, ἣ ὅποια λέγει, ὅτι τὸν πτωχὸν καὶ τὸν γυμνὸν δὲν ἡμποροῦν νὰ ἐκδύσουν οὔτε ἑκατόν, οἱ ὅποιοι συνέρρευσαν μαζί; Διότι ἔχει μεγίστην προστάτιδα τὴν πτωχείαν, τὴν ὁποίαν οὔτε ὁ ἴδιος ὁ θεαυλὸς θὰ ἡμπορούσεν νὰ ὑποτάξῃ καὶ νὰ συλλάβῃ.

Β Τὸν φιλάργυρον, ὅμως, λυποῦν ὅλοι μαζί. Καὶ διὰτὶ ἀναφέρω τοὺς ἀνθρώπους, ἀφοῦ καὶ σκόροι καὶ σκώληκες ἐκστρατεύουσιν ἐναντίον αὐτοῦ; Καὶ διὰτὶ ἀναφέρω τοὺς σκόρους; Ὁ πολὺς χρόνος εἶναι ἱκανὸς μόνος του νὰ θλάσῃ παρὰ πολὺ αὐτὸν, ἔστω καὶ ἂν δὲν τὸν ἐνοχλεῖ κανεὶς.

Ποῖα, λοιπόν, εἶναι ἡ εὐχαρίστησις τοῦ πλοῦτου; Διότι ἐγὼ βλέπω τὰς ἀηδίας του· οὐ δὲ εἶπέ μου τὴν ἐξ αὐτοῦ εὐχαρίστησιν. Ποῖα δὲ εἶναι αἱ ἀηδίαί του; λέγει, φροντίδες, ἐπιβουλαί, ἐχθρότητες, μίσος, φόβος, ἡ διαρκὴς δίψα καὶ λύπη. Διότι ἂν κάποιος εἶχε συνδεθῆ ἑρωτικῶς μὲ μίαν κοπέλλαν καὶ δὲν ἡμπορούσεν νὰ ἱκανοποιῇ πλήρως τὴν ἐπιθυμίαν, θὰ ὑπέφερον τὴν μεγίστην θάσανον. Ἔτσι λοιπόν εἶναι καὶ ὅσοι πλουτίζουν ἔχουν θεσβίαις τὴν ἀφθονίαν καὶ συναυσιτρέφονται μὲ αὐτήν, **¶** ἄλλὰ δὲν ἡμποροῦν νὰ ἱκανοποιήσουν ἐντελῶς ὅλην τὴν ἐπιθυμίαν. Συμβαίνει δὲ μὲ αὐτοὺς ἐκεῖνο ποὺ λέγει κάποιος σοφὸς ἄνθρωπος: «ἐπιθυμία τοῦ εὐνεύχου εἶναι νὰ ἐκκαρθενέσῃ κόρη»⁹. Ὅπως δὲ ἀκριβῶς

9. Σπ. Στρ. 20, 2.

ἓνας εὐνεύχος ἀγκαλιάζει μίαν παρθένον καὶ ἀναστενάζει, ἔτσι εἶναι καὶ ὅλοι οἱ πλουτίζοντες. Διὰτὶ δὲ νὰ μὴ ἀναφέρωμεν καὶ τὰ ἄλλα; κατὰ ποῖον τρόπον, δηλαδὴ, ὁ φιλάργυρος εἶναι ἀδικαστικός εἰς ὄλους; εἰς τοὺς ὑπηρέτας, εἰς τοὺς γεωργούς, εἰς τοὺς γεῖτονας, εἰς τοὺς ἀσχολουμένους μὲ τὴν πολιτικὴν, εἰς τοὺς ἀδικουμένους, εἰς τοὺς μὴ ἀδικημένους, εἰς τὴν γυναῖκα περισσότερον ἀπὸ ὄλους καὶ εἰς τὰ παῖδιά του περισσότερον ἀπὸ ὄλους τοὺς ἄλλους. Διότι θὰ ἀνθρώρῃ αὐτὰ ὅχι ὡσάν ἐλευθέρους ἀνθρώπους, ἀλλὰ χειρότερα ἀπὸ δούλους καὶ ἀγορασμένους μὲ χρήματα. **¶** Ἐπίσης θὰ προσφέρῃ εἰς τὸν ἑαυτὸν τοὶ ἀναριθμήτους ἀφορμὰς ὀργῆς, λύπης, ἀταξίας εἰς τὴν μέσῃν καὶ γέλωτος, γενόμενος ἔτσι περιγελοῦς εἰς ὄλους. Αἱ μὲν, λοιπόν, ἀηδίαί εἶναι αὐταὶ καὶ ἔσως περισσότεραι ἀπὸ αὐτάς· διότι δὲν ἡμπορεῖ κανεὶς ποτὲ νὰ παρουσιάσῃ ὄλους αὐτάς μὲ λόγια, ἀλλ' ἡ πείρα θὰ ἡμπορέσῃ νὰ παρουσιάσῃ. Σὺ, ὅμως, περιγραφεῖ μου τὴν εὐχαρίστησιν, ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὴν πλεονεξίαν. Νομίζω ὅτι εἶμαι πλούσιος, λέγει καὶ θεωροῦμαι πλούσιος. Καὶ ποῖα εἶναι ἡ εὐχαρίστησις μὲ τὸ νὰ θεωρεῖσαι πλούσιος; Τῆς εὐλείας, θεσβίαις, εἶναι τὸ μέγιστον ὄνομα. Διότι ὁ πλοῦτος μόνον ὄνομα εἶναι, κρημὸς ἀπὸ κάθε πράγμα. Ἀλλὰ καὶ ὅταν ἀπολαύῃ τρυφηλῶς ὁ πλοῦτων εὐχαριστεῖται, λέγει, μὲ τὴν ἰδέαν αὐτῆν. Εὐχαριστεῖται μὲ ἐκεῖνα, διὰ τὰ ὁποῖα ἔπρεπεν νὰ λυπᾶται. Νὰ λυπᾶται; διὰτὶ; λέγει. **¶** Διότι αὐτὸ τὸν κάμνει ἀχρηστον δι' ὄλα, θεῖον, ἀνάνδρον καὶ πρὸς τὰς ἀπεθιμίας καὶ πρὸς τὸν θάνατον διότι θεωρεῖ αὐτὸ καλλίτερον, ἐπιθυμῶν περισσότερον τὰ χρήματα παρὰ τὸ φῶς. Τὸν πλεονέκτην οὔτε ὁ οὐρανὸς εὐχαριστεῖ διότι δὲν παράγει χρυσάφι· οὔτε ὁ ἥλιος τὸν εὐχαριστεῖ, ἐπειδὴ δὲν ρίπτει χρυσὰς ἀκτίνας. Ἀλλ' ὑπάρχουν μερικαὶ πλούσιοι, λέγει, οἱ ὅποιοι ἀπολαμβάνουν τὰ ὑπάρχοντα ζῶντες τρυφηλῶς, γομίζοντες τὴν κοιλίαν, μεθύοντες καὶ ἐξοθεύουσιν

τες πολλά χρήματα. **798** Μοῦ ἀναφέρεις τοὺς χειροτέ-
 ρους ἀπὸ αὐτοῦ. Διότι ἐκείνοι εἶναι περισσότερον πλεο-
 νέκτα, οἱ ὅποιοι δὲν ἀπολαμβάνουν. Διότι αὐτὸς καὶ ἂν
 εἶναι μακρὰν ἀπὸ ἄλλα κακὰ, εἶναι προσδεβεμένος εἰς
 μίαν μεγάλην ἐπιθυμίαν ἐκεῖνοι δέ, χειρότεροι ἀπὸ αὐ-
 τόν, ἔκτος ἀπὸ τὰ λεχθέντα, εἰσάγουν ἐπὶ πλέον σαυρὸν
 ἄλλων φοβερῶν κυρίων κάθε ἡμέραν ὑπηρετοῦν, ὡσάν
 κάποιους φοβεροὺς τυράννους, τὴν κοιλίαν, τὴν ἀπόλαυ-
 σιν τῶν σωμάτων, τὴν μέθην καὶ τὰς ἄλλας ἀσωτείας.
 Αὐτοὶ ἐπίσης τρέφουν πόρνιαι, κάμνουν πολυέξοδα δεῖ-
 νικα, ἀγοράζουν γελωτοποιούς καὶ κάλσικας, ἐκτρέπον-
 ταί εἰς παρά φύσιν ἐπιθυμίας **8** καὶ ἀπὸ αὐτὰ προξε-
 νοῦνται ἀναρίθμητοι ἀσθένεια καὶ εἰς τὸ σῶμα καὶ εἰς
 τὴν ψυχὴν. Διότι δὲν ἐξοδεύουν τὰ ὑπάρχοντα διὰ τὰς
 ἀνάγκαις τῆς ζωῆς, ἀλλὰ διὰ τὰ καταστρέφουν τὸ σῶμα
 καὶ μαζί με αὐτὸ τὰ καταστρέφουν καὶ τὴν ψυχὴν κά-
 μνουν δὲ τὸ ἴδιον με ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος στολιζέει τὸ σῶμα
 καὶ νομίζει ὅτι ἐξοδεύει διὰ τὰς ἀνάγκαις του. "Ὡστε ἐ-
 κείνος μόνον ἀπολαμβάνει εὐχαρίστησιν καὶ εἶναι κύριος
 τῶν ὑπαρχόντων του, ὁ ὁποῖος χρησιμοποεῖ τὸν πλοῦ-
 τον καθὼς πρέπει αὐτοὶ δὲ εἶναι δοῦλοι καὶ αἰχμάλωτοι,
 διότι ἐξέπτουν τὰ πάθη τοῦ σώματος καὶ ἀξάνουν τὰς
 ἀσθενείας τῆς ψυχῆς. Ποία, λοιπόν, εἶναι αὐτὴ ἡ ἀπά-
 λαισις, ἣτου ὑπάρχει πολιορκία καὶ πόλεμος καὶ τρικυ-
 μία χειροτέρα ἀπὸ κάθε θαλασσοταραχῆν; **9** Καὶ ἂν,
 θεθαίως, ὁ πλοῦτος κυριεύσῃ τοὺς ἀνοήτους, τοὺς κάμνει
 ἀνοητοτέρους; καὶ ἂν κυριεύσῃ τοὺς ἀκολάστους, τοὺς
 κάμνει πλέον ἀκολάστους. Καὶ ποία εἶναι ἡ ὠφέλεια τῆς
 φρονήσεως διὰ τὸν πτωχόν; λέγει. Καθὼς εἶναι ἐπόμενον
 δὲν γνωρίζεις. Διότι οὔτε ὁ τυφλὸς γνωρίζει τὴν ὠφέλειαν
 τοῦ φωτός. "Ἀκουσε τὸν Σολομώντα, ὁ ὁποῖος λέγει, ὅτι
 «ὅσον εἶναι τὸ διάστημα μεταξὺ τοῦ κόστους καὶ τοῦ φω-
 τός, τόσον μεγάλη εἶναι ἡ ὑπεροχὴ τοῦ σοφοῦ ἀπὸ τὸν ἀ-

νόητον". **10**. "Ἀλλὰ πῶς θὰ διδάξωμεν τὸν ζῶντα εἰς τὸ σκό-
 τος; Διότι σκότος εἶναι ἡ μεγάλη ἐπιθυμία τῶν χρημά-
 των, ἡ ὅποια δὲν ἀφήνει τίποτε ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα νὰ φαί-
 νεται ὅπως εἶναι, ἀλλὰ τὰ παρουσιάζει κατ' ἄλλον τρό-
 που. Διότι, καθὼς ἀκριβῶς αὐτὸς ποὺ εἶναι εἰς τὸ σκότος,
 νομίζει ὅτι δὲν εἶναι τίποτε, ἔστω καὶ ἂν ἴδῃ χρυσοῦν
 σκεῦος, ἢ πολύτιμον λίθον ἢ πορφυρὰ ἐνθύματα, διότι δὲν
 βλέπει τὴν ὄρασιότητα αὐτῶν παρομοίως καὶ ὁ φυλάργυ-
 ρος δὲν γνωρίζει καθὼς πρέπει τὴν ὄρασιότητα τῶν πολυ-
 ποθῆτων πραγμάτων.

11 Διασκόρησε τὴν ἡμίχλην ποὺ προέρχεται ἀπὸ
 αὐτὸ τὸ πάθος καὶ τότε θὰ ἴδῃς τὴν φύσιν τῶν πραγμά-
 των" πούθενά δὲ δὲν φαίνονται αὐτὰ ἔτσι, ὅπως εἰς τὴν
 πτωχείαν" πούθενά δὲν ἐλέγχονται τόσον ἐκεῖνα ποὺ φαί-
 νονται ὅτι εἶναι, ἐνθὲ δὲν εἶναι, ὅσον εἰς τὴν φιλοσοφίαν.

"Ἄλλ' ὁ ἀνόητος ἄνθρωπος, οἱ ὁποῖοι καταρῶνται
 τοὺς πτωχοὺς καὶ λέγουν ὅτι κατατροπιιάζουν καὶ τὰ
 σπύτια καὶ τὴν ζωὴν καὶ ὅτι δια ἀνακατώνονται με τὴν
 πτωχείαν. Τί, ἔμω, εἶναι ἡ ἀπρέπεια τοῦ σπυτιοῦ; εἰπέ
 μου. **12** Δὲν ἔχει κρεβάτι ἀπὸ ἐλεφαντοστοῦν, οὔτε ἀρ-
 γυρὰ σκεῦή, ἀλλ' δια εἶναι ὑστράκινα καὶ ξύλινα. Αὐ-
 τὸ μὲν, λοιπόν, εἶναι ἡ μεγίστη δόξα καὶ ἡ τιμὴ τοῦ σπι-
 τιοῦ. Διότι ἡ ἀδιαφορία διὰ τὰ κοσμικὰ κάμνει πολλὰς
 φορές νὰ ἐξοδεύωμεν δια τὴν ἀνάπαυσιν εἰς τὴν φρον-
 τίδα τῆς ψυχῆς. "Ὅταν λοιπόν, ἴδῃς μεγάλην φροντίδα
 διὰ τὰ ἐξωτερικὰ πράγματα, τότε νὰ ἐντρέπῃσαι διὰ τὴν
 μεγάλην ἀπρέπειαν. **13** Διότι κυρίως τὰ σπύτια τῶν
 πλουσίων δὲν ἔχουν τὴν πρέπουσαν μορφήν. Διότι δια τῆς
 ἐξοῆς ἐξοὰ κακαλυμμένα με τάπητας καὶ κρεβάτια συν-

10. Ἐκλ.ηρ. 2, 18.

δεδεμένα με άργυρον, όπως εις τὸ θέατρον καὶ εις τὴν συνοδείαν τῆς θεατρικῆς σκηνῆς. τότε ποία ἀκρέπεια θὰ ὄπῃρχεν ἴδια με αὐτήν; Ποίον, πράγματι, σπῆτι ὁμοιάζει περισσότερο με τὴν ἀρχήστραν τοῦ θεάτρου καὶ με ἐκείνους ποὺ εἶναι εις τὰς ἀρχήστρας; τὸ σπῆτι τοῦ πλουσίου ἢ τοῦ πτωχοῦ; Δὲν εἶναι ὁλοφάνερον ὅτι ὁμοιάζει περισσότερο τὸ σπῆτι τοῦ πλουσίου; Ἐὰν λοιπὸν αὐτὸ εἶναι γεμάτον ἀπὸ ἀκρέπειαν. Ποίον σπῆτι ὁμοιάζει με τὸ σπῆτι τοῦ Παύλου καὶ τοῦ Ἀθραάμ; Εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ὁμοιάζει τὸ σπῆτι τοῦ πτωχοῦ. Ἐπομένως αὐτὸ κυρίως εἶναι στολισμένον καὶ διακρίνεται. Καὶ διὰ τὴν μάθησιν ὅτι αὐτὸς εἶναι κυρίως ὁ στολισμὸς τοῦ σπῆτιοῦ, εἰσελθε εις τὸ σπῆτι τοῦ Ζαχαρίου καὶ μάθε πῶς ἐστόλισεν αὐτὸ ὁ Χριστὸς, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ εἰσελθῆ εἰς αὐτό. Διότι δὲν ἔτρεξεν πρὸς τοὺς γείτονας ζητῶν δίθυρα σπίτια, θρόνους καὶ καθίσματα κατασκευασμένα ἀπὸ ἐλεφαντοποῦν, **12** οὔτε ἔθγαλεν ἀπὸ τὰς ἀποθήκας τὰ λακωνικὰ σκεπάσματα· ἀλλ' ἐστόλισεν τὸ σπῆτι του με στολισμὸν ποὺ ἀρμόζει εἰς τὸν Χριστόν. Ποίος δὲ ἦτο αὐτός; «Τὸ ἦμισυ τῆς περιουσίας μου Κύριε, λέγει, δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἕαν ἀπὸ κάποιου ἥρπασα κάτι, θὰ τοῦ ἀποδώσω τέσσαρας φορὰς περισσότερον»¹¹.

Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὅς στολιζόμεν καὶ ἡμεῖς τὰ σπίτια μας, διὰ νὰ εἰσελθῆ ὁ Χριστὸς καὶ εἰς τὰ ἴδικά μας. Αὐτὰ τὰ πολυτελῆ σπίτια εἶναι καλὰ, αὐτὰ κατασκευάζονται εἰς τοὺς οὐρανοὺς καὶ ἐκεῖ σχεδιάζονται. Ὅπου ὑπάρχουν αὐτὰ, ἐκεῖ εἶναι καὶ ὁ βασιλεὺς τῶν οὐρανῶν. Ἐάν, ὅμως, στολιζῆς τὸ σπῆτι σου κατ' ἄλλον τρόπον, τότε προσκαλεῖς τὸν διάβολον καὶ τὴν ομάδα του.

11. Λουκ. 19, 8.

Ὁ Κύριος ἦλθεν καὶ εἰς τὸ σπῆτι τοῦ Ματθαίου τοῦ τελώνου¹². Τί, λοιπὸν, ἔπραξεν καὶ αὐτός; Προηγουμένως ἐστόλισεν τὸν ἑαυτὸν του με τὸν ζῆλον καὶ με τὸ νὰ ἐγκαταλείψῃ τὰ πάντα καὶ νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ. **13** Παρομοίως καὶ ὁ Κορινθίος ἐστόλισεν τὸ σπῆτι του με τὰς προσευχὰς καὶ τὰς ἐλεημοσύνας¹³ διὰ τοῦτο καὶ μέχρι σήμερον ἀκτινοβολεῖ περισσότερο καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. Διότι μηδαμινήτης τοῦ σπῆτιοῦ δὲν εἶναι τὰ σκεύη, τὰ ὅποια εὐρίσκονται ἀτάκτως, οὔτε τὸ παραμελημένον κρεβάτι, οὔτε οἱ τοῖχοι ποὺ εἶναι γεμάτοι κοπρῶν, ἀλλ' ἡ κακία τῶν κατοικούντων εἰς αὐτό. Αὐτὸ δὲ τὸ ἀποδεικνύει ὁ Χριστὸς· διότι εἰς μὲν τὸ σπῆτι, εἰς τὸ ὅποιον ὁ κατακτῶν εἶναι ἐνάρετος, δὲν ἐντρέπεται νὰ εἰσελθῆ· εἰς ἐκεῖνο δὲ, ποὺ καὶ ἂν ἔχη χρυσὴν ὀροφήν, οὐδέποτε θὰ εἰσελθῆ. Ὡστε ἐκεῖνο μὲν εἶναι λαμπρότερον ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα ποὺ δέχεται τὸν Κύριον τῶν Ὁλων· τὸ ἄλλο δὲ με τὴν χρυσὴν ὀροφήν καὶ τοὺς κίονας, ὁμοιάζει με τοὺς χάνδακας καὶ τοὺς ἀκοσμήτους ὀρχεοῦς, τὸ ὅποιον ἔχει σκεὴ διαβάλου. **14** Αὐτὰ δὲ ἐλέγχθησαν ἀπὸ ἐμὲ σκοπίως ὄχι διὰ τοὺς πλουσίους, ἀλλὰ διὰ τοὺς πλεονέκτας καὶ τοὺς φιλαργόρους. Διότι εἰς αὐτοὺς δὲν ὑπάρχει ζῆλος, οὔτε φροντίς διὰ τὰ ἀναγκαῖα, ἀλλὰ διὰ νὰ γεμίσουν τὴν κοιλίαν, νὰ μεθύουν καὶ νὰ πράττουν ἄλλας παρομοίας ἀκρετεῖς πράξεις· ἐδῶ, ὅμως, ὑπάρχει ζῆλος διὰ τὴν ἐν φιλοσοφίᾳ ζωὴν τῆς ἐγκρατείας. Διὰ τοῦτο οὐδόλως εἰσελθὲν εἰς λαμπρὸν σπῆτι ὁ Χριστὸς, ἀλλ' εἰς τὸ σπῆτι τοῦ τελώνου, τοῦ ἀρχιτελώνου καὶ τοῦ ἀλιεῖος, ἀφῆσας τὰ ἀνάκτορα καὶ τοὺς ἐνδεδυμένους τὰ ἀπαλὰ ἐνδύματα. **15** Ἐάν, λοιπὸν, θέλῃς καὶ νὰ προσκαλέσῃς Ἀδ-

12. Ματθ. 9, 10.

13. Πρ. Ἁπ. 19, 1.

τόν, στόλισε τὸ σπῆτι σου μὲ ἐλεημοσύνας, μὲ προσευχάς, μὲ ὀλιουκτίαις καὶ μὲ παροκλήσεις. Αὐτά, θεθαίως, εἶναι τὰ ἀφιερῶματα τοῦ βασιλέως Χριστοῦ· ἐνθ' ἑκεῖνα εἶναι τοῦ μοιωνῆ, τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ. Κανείς, λοιπόν, ὡς μὴ ἐντρέπεται ἐπειθὴ ἔχει πτωχικὸν σπῆτι, ἐὰν ἔχη αὐτὰ τὰ στολίδια· κανείς πλούσιος ὡς μὴ μεγαλοφρονῆ ἐπειθὴ ἔχει πολυτελεῖς σπῆτι, ἀλλὰ μᾶλλον νὰ ἐντρέπεται καὶ, ἀφοῦ ἀγκαταλείψει αὐτό, ὡς φιλοτιμηθῆ νὰ ἐκλέξῃ ἑκεῖνο. Ἄς πράξῃ ἔτσι καὶ διὰ νὰ ὑποδεχθῆ εἰς τὴν παρούσαν ζωὴν τὸν Χριστὸν **ἘϞϞ** καὶ διὰ νὰ ἀπολαύσῃ τὴν αἰώνιον κατοικίαν εἰς τὴν ἄλλαν ζωὴν, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑ' (84)

(Ματθ. κατ' 61—86)

«Καὶ ἰδοὺ ἕνας ἀπὸ ἐκείνους, ποὺ ἦσαν μὲ τὸν Ἰησοῦν, ἀφοῦ ἀπώσας τὸ χεῖρ του, ἐβγάλε τὸ μαχαίρι του καὶ ἀφοῦ ἐπέστησεν τὸν δοῦλον τοῦ ἀρχιερέως, τοῦ ἔκοψεν τὸ αὐτί. Τότε λέγει εἰς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς: Βάλε πάλιν τὸ μαχαίρι εἰς τὴν θήκην σου, **ἘϞ** διότι οἱ οὐκοῦν κρατῶν μαχαίρι, μὲ μαχαίρι: θά ἀποθάνουν. Ἡ νομίζεις ὅτι δὲν ἤμπερὸ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου καὶ νὰ στήσῃ πλῆθρον μου περισσότερας ἀπὸ δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Πῶς λοιπὸν θὰ ἐμπληρωθῶν αἱ Γραφαὶ ποὺ λέγουν, ὅτι ἔσται πρέσβει νὰ γίνῃ;» (Ματθ. κατ' 61—64).

Ποῖος ἦτο ὁ ἕνας ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔκοψεν τὸ αὐτί; Ὁ Ἰωάννης λέγει ὅτι ἦτο ὁ Πέτρος¹, διότι τὸ γεγονός ἐκεῖνο ἦτο ἀποτέλεσμα τῆς φλογερᾶς ψυχῆς του. Ἄλλ' ἀξίζει νὰ ἐξετάσωμεν ἐκεῖνο: διὰ τί κρατοῦσαν μαχαίρια; **Ϟ** διότι τὸ ὅτι ἔφερον μαχαίρια δὲν εἶναι φανερόν μόνον ἀπὸ τὸ γεγονός αὐτό, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ εἶπαν ὅταν ἠρωτήθησαν: «ὑπάρχουν δύο μαχαίρια»². Διὰ ποῖον δὲ λόγον ἐπέτρεψεν ὁ Χριστὸς εἰς αὐτοὺς νὰ ἔχουν μαχαίρια; Βεβαίως καὶ αὐτὸ τὸ ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς, ὅτι δηλαδὴ εἶπεν εἰς αὐτούς: «Ὅταν σὺς ἀπέστειλα χωρὶς θοιάντιον καὶ σάκκον καὶ ὑποδήματα, μήπως ἐστερηθῆκατε τίποτε;»³ Καὶ ὅταν εἶπαν: «τίποτε», λέγει εἰς αὐτούς: «ἀλλὰ τώρα ἐκεῖνος ποὺ ἔχει θοιάντιον, ὡς τὸ κάρη, ὁμοίως καὶ σάκκον καὶ ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἔχει μαχαίρι ὡς πώληση τὸ ἐνδυμά του καὶ ὡς ἀγοράση»⁴. Καὶ

1. Ἰω. 18, 10.

2. 22, 88.

3. Λουκ. 9, 85.

4. Λουκ. 22, 86.

ὅταν ἐκεῖνοι εἶπαν, ὅτι «ὐπάρχουν ἐδῶ δύο μαχαίρια», εἶπεν εἰς αὐτούς «εἶναι ἀρκετόν»⁶. **Β** Διὰ ποῖον λόγον, λοιπόν, τοὺς ἐπέτρεψεν νὰ ἔχουν; Διὰ νὰ τοὺς θεβαίωσῃ ὅτι θὰ παραδοθῇ. Δι' αὐτὸ τοὺς λέγει «ὡς ἀγοράσῃ μαχαίρι»· ὅχι διὰ νὰ ὀπλισθῶν μακράν! ἀλλὰ μὲ αὐτὸ νὰ φανερώσῃ τὴν παράδοσιν. Καὶ διὰ ποῖον λόγον τοὺς παρήγγειλεν νὰ ἔχουν σάκκον; Ἐβίβασκεν αὐτούς νὰ προσέχουν καὶ νὰ ἀγρυπνοῦν εἰς τὸ ἐξῆς καὶ νὰ χρησιμοποιοῦν τὸν μέγαν τὸν ζήλον. Εἰς τὴν ἀρχὴν, θεβαίως, ἐπειδὴ δὲν εἶχον πείραν, περιποιόταν αὐτοὺς μὲ τὴν μέγαν δυνάμιν του· εἰς τὸ ἐξῆς, ὁμοίως, ἀφοῦ τοὺς ἐβγαλεν ὡσάν πουλιὰ ἀπὸ τὴν φωλεάν, τοὺς προτρέπει νὰ χρησιμοποιήσουν καὶ τὰ ἰδικὰ τοὺς περὰ. Κατόπιν, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι ἀφήνει αὐτοὺς ἀπὸ ἀδυναμίαν καὶ ἀφοῦ προέτρεψε αὐτοὺς νὰ προσφέρουν, ὅτι ἤμπορῶν, τοὺς ὑπενθυμίζει τὰ προηγούμενα λέγων: **Β** «ἦταν σὰς ἀπέσπειλα χωρὶς θαλάστιον, μήπως ἐστερηθήκατε τίποτε;» Εἶπεν αὐτὰ ὥστε καὶ ἀπὸ τὰ δύο νὰ μάθουν τὴν δυνάμιν του· καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐπροστάτευσε αὐτοὺς ὡς ἀρχηγὸς καὶ ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἐγκαταλείπει τὰς αὐτοὺς ἡσυχῶς. Ἀλλὰ πῶς ἦσαν ἐκεῖ μαχαίρια; Εἶχαν φύγει ἀπὸ δεῖπνον καὶ τραπέζιν. Εἶναι εὐλογον νὰ ὑπάρχουν καὶ μαχαίρια ἐκεῖ διὰ τὸ ἀρνί· **Γ** ὅταν δὲ ἤκουσαν ὅτι θὰ ἔλθουν μερικοὶ ἐναντίον του, τὰ ἐπῆραν ὡς βοηθητικὰ διὰ νὰ πολεμήσουν χάριν τοῦ διδασκάλου· τοῦτο, θεβαίως, ἔγινεν μὲ τὴν ἰδικὴν τὸν μόνον γνώμην καὶ θέλησιν. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπιπλήσεται ὁ Πέτρος ὅταν ἐχρησιμοποίησεν τὸ μαχαίρι καὶ μάλιστα μὲ μέγαν ἀπειλήν. Θεβαίως ἀπέκρουσε τὸν ὑπέρτερον ὁ ὁποῖος ἦλθεν ἐναντίον του· ναὶ μὲν ὀρμητικῶς, πλὴν ὁμοίως ὅχι διὰ νὰ ὑπερασπίσῃ τὸν ἑαυτὸν του, ἀλλὰ πράττει τοῦτο

6. Λουκ. 22, 38.

χάριν τοῦ διδασκάλου. Καὶ ὁμοίως δὲν ἐπέτρεψεν ὁ Χριστὸς νὰ γίνῃ καμμία ζημία. Διότι ἐθεράπευσε αὐτὸν καὶ ἔκαμεν μέγαν θαῦμα, τὸ ὅποιον ἤμποροῦσεν νὰ δείξῃ τὴν ἀγοσθότητα καὶ τὴν δυνάμιν του, ἀλλὰ καὶ τοῦ μωθοῦ του τὴν ἀγάπην καὶ ἡμερότητα· διότι ἐκεῖνο μὲν ἐπραξεν ἀπὸ ἀγάπην, αὐτὸ δὲ ἀπὸ ὀρακότην. Διότι ὅταν ἤκουσεν: «θεβαίως τὸ μαχαίρι εἰς τὴν θήκην του»⁶, ἀμέσως ὀπῆκουσεν καὶ κατόπιν κουθενὰ δὲν πράττει αὐτὸ.

Β Ἄλλος δὲ εὐαγγελιστὴς λέγει, ὅτι τὸν ἠρώτησαν: «νὰ κτυπήσωμεν»⁷; αὐτὸς, ὁμοίως, τοὺς ἐμπόδιον καὶ ἐθεράπευσε ἐκεῖνον. Καὶ τὸν μωθητὴν τὸν ἐπέπληξεν καὶ τὸν ἐφοθέρισε, διὰ νὰ τὸν πείσῃ: «διότι ὅλοι ὄντες κρατοῦν μαχαίρι, μὲ μαχαίρι θὰ ἀποθάνουν»⁸. Προσθέτει δὲ καὶ μίαν σκέψιν λέγων: «ἢ νομίζετε ὅτι δὲν ἤμπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου καὶ νὰ στήσῃ πλησίον μου περισσοτέρας ἀπὸ τῶνδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων; Ἀλλὰ πῶς θὰ ἐκπληρωθῶν αἱ Γραφαί»⁹. Μὲ αὐτὰ ἐξήλειψεν τὴν ὀργὴν των, ἀποδείξας ὅτι καὶ εἰς τὰς Γραφὰς αὐτὸ φαίνεται. Διὰ τοῦτο προηγούμενος προσηυχθῆν, διὰ νὰ ὑπομεινῶν ἡρέμας τὸ γεγονός καὶ διὰ νὰ μάθουν ὅτι τοῦτο γίνεται συμφώνως πρὸς τὴν θέλησιν τοῦ Θεοῦ. **Γ** Καὶ αὐτοὺς τοὺς παρηγόρησεν μὲ δύο πράγματα· πρῶτον, μὲ τὴν τιμωρίαν ἐκείνων ποῦ τὸν ἐπιβουλεύονται: «διότι ὅλοι ὄντες κρατοῦν μαχαίρι, λέγει, μὲ μαχαίρι θὰ ἀποθάνουν». Δεύτερον, μὲ τὸ ὅτι δὲν θὰ ὑποσπῇ αὐτὰ χωρὶς τὴν θέλησιν του: «διότι ἤμπορῶ, λέγει, νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου».

6. Ἰερ. 18, 11.

7. Λουκ. 22, 49.

8. Ματθ. 26, 52.

9. Ματθ. 26, 53 - 54.

Διατί δὲν εἶπεν: «ἢ νομίζετε, ὅτι δὲν ἠμπορῶ ἐγὼ νὰ καταστρέψω ἄλλους αὐτούς;» Διότι ἦτο περισσότερο πειστικός ὅταν ἔλεγεν ἐκεῖνα: διότι μέχρι τώρα δὲν εἶχαν τὴν πρέπουσαν γνώμην δι' αὐτόν. Πρὸ ὀλίγου δὲ εἶχεν εἰπῆ δεῖ: «ἢ ψυχὴ μου εἶναι λυπημένη μέχρι θανάτου»¹⁰ καὶ «Πατέρα μου, ἕως ἀποφύγω αὐτὸ τὸ ποτήριον»¹¹: ἐφάνη δὲ νὰ ἀγωνιᾷ, νὰ ἰθρῶνῃ καὶ νὰ ἐνοχλεῖται ἀπὸ ἀγγέλους.

Ἐπειδὴ, λοιπόν, ἐβείξεν πολλὰ ἀνθρώπινα χαρακτηριστικά, δὲν ἐνόμιζεν ὅτι λέγει πειστικά, ἐάν εἶχεν εἰπῆ δεῖ: νομίζετε ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ καταστρέψω αὐτούς; Διὰ τοῦτο λέγει: «ἢ νομίζετε, ὅτι δὲν ἠμπορῶ νὰ παρακαλέσω τὸν Πατέρα μου;» Καὶ αὐτὸ πάλιν ταπεινῶς τὸ ἐκφωνεῖ λέγων: «Βί στήθη πηλίσσον μου δώδεκα λεγεῶνας ἀγγέλων». Διότι, ἐάν ἕνας ἀγγελὸς ἀφόνευσεν ἑκατὸν ὀρθόκοντα πέντε χιλιάδας ὀπλισμένων ἀνθρώπων¹², αἱ δώδεκα λεγεῶνες ἐχρηιάζοντο ἐναντίον χιλίων ἀνθρώπων; "Οχι πάντως. Ἀλλὰ διαμορφώνει τὸν λόγον συμφώνως πρὸς τὸν φόβον καὶ τὴν ἀδυναμίαν των διότι ἦσαν πεθαμένοι ἀπὸ τὸν φόβον. Ἐ Διὰ τοῦτο καὶ χρησιμοποιεῖ ὡς ἄχυρόν ἐν προκειμένῳ τὰς Γραφάς, λέγων: «πῶς λοιπόν θὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ Γραφαί;» Ἐάν, λοιπόν, αὐτὸ ἐκεῖνα τὸ ἐγκρίνουν, οὐκ ἀντιτίθεσθε πολεμοῦντες;

Πρὸς μὲν τοὺς μωηθῆς του αὐτὰ εἶπεν, πρὸς ἐκείνους δὲ λέγει: «ὅπως διὰ ληστήν ἐβγήκατε μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα νὰ μὲ συλλάβετε; Κάθε ἡμέραν ἐκαθάμιον

10. Ματθ. 26, 28.

11. Ματθ. 26, 29.

12 4 Βασιλ. 19, 25.

μαζί σας καὶ ἐδίδασκα εἰς τὸν ναὸν καὶ δὲν μὲ ἐπιτάσσετε».

Κόιταζε πῶς πράττει, τὰ ὅποια ἠμποροῦν νὰ ἀφονεύσουν ἐκεῖνους. Τοὺς ἔρριψεν κάτω, ἐθεράπευσεν τὸ στήθος τοῦ ὑπερέτου, ἐφαθέριεν αὐτούς ὅτι θὰ σφαγοῦν, διότι λέγει: «μὲ μαχαίρια θὰ φονευθοῦν, ὅσοι κρατοῦν μαχαίρια»¹³. Αὐτὰ τὰ ἐπισκοποῦσεν μὲ ἑλα: μὲ τὴν θεραπείαν τοῦ αὐτιοῦ, μὲ τὰ παρόντα, μὲ τὰ μέλλοντα φανερώων τὴν δυνάμιν του καὶ δεικνύων, ὅτι ἡ σύλληψις του ἀπὸ αὐτοῦ, δὲν ἦτο ἔργον τῆς δυνάμεώς των. Διὰ τοῦτο καὶ προσθέτει: «κάθε ἡμέραν ἤμιον μαζί σας καὶ ἐκαθάμιον διδάσκων καὶ δὲν μὲ ἐπιτάσσετε» καὶ μὲ αὐτὸ φανεράνει, ὅτι ἡ σύλληψις του ἦτο ἔργον τῆς ἀγνοίας καταθέσεώς του. Ἐ Παραλείπων, λοιπόν, τὰ θαύματα ἀναφέρει τὴν διδασκαλίαν, διὰ νὰ μὴ νομίσουν ὅτι καιχάται. "Όταν ἐδίδασκα, δὲν μὲ συνελάθετε» ὅταν ἐσώπησα, ἐπετέθητε; ἤμιον εἰς τὸν ναὸν καὶ κανεῖς δὲν μὲ ἐκράτησεν. Τώρα δέ, παρόλαρα καὶ εἰς τὸ μέσον τῆς νύκτας, ἤλθετε ἐναντίον μου μὲ μαχαίρια καὶ ξύλα; Τί ἐχρηιάζοντο αὐτὰ τὰ ὄπλα, ἀφοῦ πάντοτε ἤμιον μαζί σας; Μὲ αὐτὰ τοὺς διδάσκει, ὅτι ἐάν δὲν παρεδίδοτο μὲ τὴν θέλησίν του, ὅτε τότε θὰ ἠμποροῦσαν νὰ τὸν συλλάβουν. Διότι ὅτε τότε θὰ ἠμποροῦσαν νὰ τὸν συλλάβουν ἐάν δὲν ἠθέλων αὐτός, ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι δὲν ἠμπόρεσαν νὰ τὸν πιάσουν ὅταν ἦτο εἰς τὰ χέρια των καὶ τὸν εἶχαν εἰς τὸ μέσον αὐτῶν καὶ δὲν ὑπερίσχυσαν. Κατόπιν λυεῖ καὶ τὴν ἀπορίαν, διατί τότε ἠθέλησεν διότι λέγει: «ὅπως δὲ αὐτὰ ἐγίναν διὰ νὰ ἐκπληρωθοῦν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν».

Ἐ Ἔβες πῶς μέχρι τὴν τελευταίαν ὄραν καὶ κατ' αὐ-

13. Ματθ. 23, 22.

τὴν τὴν στιγμήν τῆς προδοσίας, ἔπραττεν τὰ πάντα διὰ τὴν διόρθωσιν ἐκείνων, θεραπεύων, προφητεύων, ἀπειλῶν (διότι λέγει «μὲ μαχαίρι θὰ φονευθῶν»), φανερώων ὅτι πάσχει μὲ τὴν θέλησίν του (διότι λέγει: κάθε ἡμέραν ἡμῶν μαζί σας διδάσκων), δεικνύων τὴν συμφωνίαν πρὸς τὸν Πατέρα τοῦ; «διὰ τὰ ἐκπληρωθῶν αἱ γραφαὶ τῶν προφητῶν. Διὰ τὴν δὲ τὸν συνέλαβαν εἰς τὸν ναόν; Διότι δὲν θὰ ἐτολμοῦσαν εἰς τὸν ναὸν ἕνεκα τοῦ λαοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ ἐβγήκεν ἔξω, ὥστε καὶ μὲ τὸν τόπον καὶ μὲ τὸν χρόνον νὰ δώσῃ εἰς αὐτοὺς τὴν ἐλευθερίαν καὶ μέχρι τὴν τελευταίαν ὥραν νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν ἀπολογίαν τῶν. ■ Διότι πῶς ἐδίδασκεν ἀντίθετα ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος παρέδωκεν τὸν ἑαυτόν του διὰ τὰ ὅσων κούση εἰς τοὺς προφήτας; «Τότε ὅλοι οἱ μαθηταὶ του, ἀφοῦ τὸν ἐγκατέλειψαν, ἔφυγαν». Ὅταν μὲν, λοιπόν, συνελήφθη, ἔμενον ὅταν δὲ εἶπεν αὐτὰ εἰς τοὺς ὄχλους, ἔφυγαν. Διότι εἶδον ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ξεφύγουν πλέον, ἀφοῦ μὲ τὴν θέλησίν του παρεδόθη εἰς αὐτοὺς καὶ εἶπεν ὅτι αὐτὸ γίνεται συμφώνως πρὸς τὰς Γραφάς. Ἀφοῦ δὲ αὐτοὶ ἔφυγαν, ὀδηγοῦν αὐτὸν εἰς τὸν Καϊάφα. Ὁ Πέτρος, ὅμως, ἠκολούθησεν καὶ εἰσῆλθεν διὰ τὰ ἰδίῃ τὸ τέλος. Μεγάλῃ εἶναι ἡ θερμότης τῆς ψυχῆς τοῦ μάρτυρός; διότι, ὅταν εἶδεν αὐτοὺς νὰ φεύγουν, δὲν ἔφυγεν, ἀλλ' ἔμεινε καὶ ἐμῆκεν μαζί μὲ ἐκείνους. ■ Ἐάν δὲ ἔκαμεν αὐτὸ καὶ ὁ Ἰωάννης, τὸ ἔκαμεν ἐπεὶ ἦτο γνωστός εἰς τὸν ἀρχιερέα¹⁴. Διὰ τὴν ὁδήγησάν αὐτὸν ἐκεῖ, ὅπου ἦσαν ὅλοι συγκεντρωμένοι; Διὰ τὰ πράξουν ὅλα συμφώνως καὶ πρὸς τὴν κρίσιν τῶν ἀρχιερέων. Διότι ἐκεῖνος ἦτο τότε ἀρχιερεὺς καὶ ὅλοι ἐπερίμενον ἐκεῖ ἔτσι διευκτέρευαν καὶ ἀγρυπνοῦσαν δι' αὐτὸν τὸν λόγον. Διότι οὕτε τὸ Πάσχα ἔφαγαν τότε, λέγει, ἀλλ' ἀ-

14. Ἰω. 18, 16.

γρυπνοῦσαν δι' αὐτὸν. Διότι ἀφοῦ ὁ Ἰωάννης εἶπεν, ὅτι «εἶναι πρῶτον, προσέθεσεν: «ἐδὲν ἐμῆκεν εἰς τὸ κυθερνεῖον διὰ τὰ μὴ μολυνθῶν, ἀλλὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ φάγουν τὸ Πάσχα»¹⁵.

Τὶ ἠμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν λοιπόν; Ὅτι ἔφαγαν αὐτὸ ἄλλην ἡμέραν καὶ κατήργησαν τὸν νόμον ἕνεκα τῆς ἐπιθυμίας ποὺ εἶχαν διὰ τὴν σφαγὴν του. Οὐτε ὁ Χριστὸς, θεοεὐαγγέλιος, θὰ παρέβαινε τὸν καιρὸν τοῦ Πάσχα, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι διὰ ἐτολμοῦσαν καὶ κατεπάτησαν ἀναριθμήτους νόμους, ἐπειδὴ πολὺ ἐβλογίζοντο ἀπὸ τὴν ὀργὴν καὶ πολλὰς φορές ἐπεχείρησαν νὰ τὸν φονεύσουν, δὲν ἠμπόρεσαν. Τότε, ὅμως, συλλαβόντες αὐτὸν ἀπροσδοκῆτως, ἐπροτίμησαν νὰ ἐγκαταλείψουν καὶ τὸ Πάσχα, διὰ τὰ ἱκανοποιήσων πλήρως τὴν φονικὴν τῶν ἐπιθυμιῶν. Διὰ τοῦτο συνεκεντρώθησαν ὅλοι — ἦτο ἓνα συνέδριον ἀρχιερέων— καὶ ἐρωτοῦν κάποιον, θέλοντες νὰ δώσουν μορφήν δικαστηρίου εἰς τὴν συνομοσίαν αὐτῆν. ■ Διότι λέγει ὅτι «οὕτε αἱ μαρτυρίαι ἦσαν σύμφωνοι»¹⁶ τῶσων ψευδὲς ἦτο τὸ δικαστήριον καὶ διὰ ἦσαν πλήρη βορῆου καὶ ταραχῆς.

«Ἀφοῦ ἦλθον δύο ψευδομάρτυρες ἔλεγον, ὅτι αὐτὸς εἶπεν: καταστρέφω τὸν ναὸν αὐτὸν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνοικοδομήσω αὐτόν»¹⁷. Καὶ ὅμως, ἐάν εἶπεν ὅτι «εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀνοικοδομήσω αὐτόν», ποῖα εἶναι ἡ ἔννοια τῆς αὐκοφαντίας; Δὲν εἶπεν ὅμως «καταστρέφω», ἀλλὰ «καταστρέψατε» δὲν ἐννοοῦσεν δὲ τὸν ναόν, ἀλλὰ τὸ ἰδικόν του ὄμμα¹⁸. Τί, λοιπόν, εἶπεν ὁ ἀρ-

15. Ἰω. 18, 28.

16. Μάρκ. 14, 59.

17. Πέτρ. Μάρκ. 14, 58.

18. Ἰω. 3, 19.

χιερούς; Ἐπειδή ἤθελαν νά τόν κάμνῃ νά ὑπερασπίσῃ τόν ἑαυτόν του μέ λόγους, καί ἔνεκα αὐτῶν νά τόν συλλάβῃ, τοῦ εἶπεν: «Ἐάν ἀκούεις τί αὐτοὶ μαρτυροῦν ἐναντίον σου; ὁ δὲ ἐσιωποῦσεν». Διότι ἀνώφελος θά ἦτο ἡ ἀπολογία του, ἀφοῦ κανεῖς δέν ἤκουεν. **19** Διότι μόνον τὴν μορφήν τοῦ δικαστηρίου εἶχεν εἰς τὴν πραγματικότητα ἦτο ἐπίθεσις ληστῶν, οἱ ὁποῖοι ἐπετέθησαν ὅπως εἰς τὸ σπῆλαιον καί γενικῶς εἰς τὸν δρόμον. Διὰ τοῦτο ἐσιωποῦσεν. Ὁ ἀρχιερεὺς ὁμως ἐπέμενεν λέγων: σὲ ἐξορκίζω εἰς τὸν ζωντανόν Θεόν νά μᾶς εἰπῆς ἔάν σὺ εἶσαι ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ.

Ὁ δὲ εἶπεν: σὺ τὸ εἶπες. Ἀλλὰ σὰς λέγω, ὅτι ἀπὸ τώρα θά ἴδῃτε τὸν Υἱόν τοῦ ἀνθρώπου νά κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τῆς Δυνάμεως καί νά ἔρχεται ἐπάνω εἰς τὰ σύννεφα τοῦ οὐρανοῦ. Τότε ὁ ἀρχιερεὺς ἔσχιεν τὰ ἐνδύματά του καί εἶπεν: «ἐβλασφημήσα». Ἐπραξεν δὲ αὐτὸ διὰ νά κάμῃ βαρύτερον τὴν κατηγορίαν **20** καί νά μεγαλοποιήσῃ τὸ λεχθὲν μέ τὴν προᾶξιν του. Ἐπειδή, λοιπόν, αὐτὸ πού εἶπεν ἐφόβησεν τοὺς ἀκρατάς, ἔπραξαν ὅπως εἰς τὸν Στέφανον: «ἔκλεισαν τὰ αὐτιά τους»¹⁹ κοφιομοίως, λοιπόν, συνέβη καί ἐδῶ.

Ἀλλὰ ποία ἦτο ἡ βλασφημία ἐκεῖνη; Διότι καί προηγουμένως ὅταν ἦσαν συγκεντρωμένοι τοὺς εἶχεν εἰπῆ: «εἶπεν ὁ Κύριος εἰς τὸν Κύριόν μου: κάθησε εἰς τὰ δεξιὰ μου, ἕως οὗ θέσω τοὺς ἐχθρούς σου ὑποπόδιον τῶν ποδῶν σου»²⁰ καί ἠρμήνευσεν τοὺς λόγους αὐτοῦ· τότε δὲν ἐτόλμησαν τίποτε νά εἰποῦν, ἀλλ' ἐσιώπησαν καί ἀπὸ τότε οὐδέποτε πλέον ἀντιμῆλλησαν εἰς αὐτόν. Πῶς, λοιπόν, ἀνόμαζαν βλασφημίαν ἐκεῖνο πού εἶπεν; Διὰ

ποῖον δὲ λόγον καί ὁ Χριστὸς ἀπήνησεν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον; **21** Διὰ νά ἐξολείψῃ κάθε δικαιολογίαν των, διότι μέχρι τὴν τελευταίαν ἄραν ἐδίδασκεν, ὅτι αὐτὸς εἶναι ὁ Χριστὸς, ὅτι κάθεται εἰς τὰ δεξιὰ τοῦ Πατρὸς καί ὅτι θά ἐλθῇ πάλιν διὰ νά κρίνῃ τὴν Οἰκουμένην αὐτὸ ἐφανέρωσεν τὴν μεγάλην συμφωνίαν μέ τὸν Πατέρα του. Ἀφοῦ, λοιπόν, ἔσχιεν τὰ ἐνδύματά του λέγει: «Τί νομίζετε;» **22** Δέν ψηφοφορεῖ μόνος του, ἀλλὰ προκαλεῖ ἐκείνους νά ἐκφέρουν τὴν ψῆφον των διὰ παραδεγμένα ἁμαρτήματα καί φανεράν βλασφημίαν. Ἐπειδή, θεθαίως, ἐγνώριζαν, ὅτι ἐάν τὸ γεγονός ἤρχετο εἰς ὀρθὴν ἐξέτασιν καί κρίσιν θά ἀπηλλάσσετο ἀπὸ κάθε κατηγορίαν, τὸν καταδικάζουν μόνον των καί προκαταλαμβάνουν τοὺς ἀκρατάς λέγοντες: «σεῖς ἤκούσατε τὴν βλασφημίαν», σχεδὸν καταναγκάζοντες καί ἐκθιάζοντες αὐτοὺς νά ἐκφέρουν τὴν ψῆφον των. Τί, λοιπόν, εἶπον ἐκεῖνοι; «Εἶναι ἔνοχος θανάτου». Ἐπραξεν αὐτὸ, ἀφοῦ τὸν συνέλαβον ὡσάν κατάδικον, διὰ νά κάμουν τὸν Πιλάτον νά επικυρώσῃ τὴν ἀπόφασίν των. Αὐτὸ, λοιπόν, ἐπειδὴ αὐτοὶ γνωρίζουν, λέγουν: «εἶναι ἔνοχος θανάτου». **23** Οἱ ἴδιοι γίνονται κατηγοροὶ, οἱ ἴδιοι καταδικάζουν, οἱ ἴδιοι ψηφοφοροῦν, οἱ ἴδιοι ἔπραττον τότε βλασφημίαν, ὁμως, δέν ἀνέφεραν τὰ περὶ τοῦ σαββάτου; Διότι πολλὰς φορές ἀπεστόμωσεν αὐτοῦς· ἐξ ἄλλου δὲ καί ἐξ αἰτίας ἐκεῖνων πού ἔλεγεν τότε, ἤθελον νά τόν συλλάβουν καί νά τόν καταδικάσουν. Ἀφοῦ δὲ ὁ ἀρχιερεὺς προκατέλαβεν ὅλους, ἔλαβεν τὴν ψῆφον των καί παρέσχεν ὅλους μέ τὸ μέρος του σχίζοντας τὸ ἐνδύμα του, ὡσάν κατάδικον πλέον ἀγγεῖ αὐτὸν εἰς τὸν Πιλάτον. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐνήργει. Εἰς ἐκεῖνον θεθαίως δέν λέγουν τίποτε παρόμοιον. Ἀλλὰ τί; «ἐάν δέν ἦτο κακοποιός, δέν θά σοῦ τὸν εἶχαμε παραδώσει»²¹; ἔτσι ἐπιχει-

19. Πρ. Ἄρ. 7, 57.

20. Ματθ. 23, 44. ερμ. καὶ ψ. 109, 1.

21. Ἰω. 18, 30.

ροῦν νά τόν θανατώσουν ἕνεκα κοινῶν ἐγκλημάτων. Διότι δέν ἐθανάτωσαν αὐτόν κρυφίως; **Γ** Διότι ἤθελον νά διαβάλουν καί τήν φήμην του. Ἐπειδή πολλοί ἀνθρώποι εἶχον πλέον ἀκούσει αὐτόν, τόν ἐθαύμαζον καί ἐξεπλήσσοντο, διὰ τοῦτο ἐπεβίωσαν νά θανατωθῆ δημοσίως καί ἐνώπιον ὄλων. Ὁ Χριστός, ὅμως, δέν ἠμπόδισεν αὐτούς, ἀλλά μετεχειρίσθη τήν κακίαν των διὰ τήν θεαίωσιν τῆς ἀληθείας, ὥστε ὁ θάνατός του νά γίνῃ ὀλοφάνερος. Κατέληγεν δέ εἰς τό ἀντίθετον ἀπό ὅ,τι ἐκείνοι ἤθελον. Διότι ἐκείνοι μὲν ἤθελον νά τόν ἐκθέσουν, ὥστε μέ αὐτό νά τόν κατατροπιάσουν· αὐτός δέ καί μέ αὐτά πού τοῦ ἔκαμαν περισσότερον ὀκτινοβολοῦσεν. Καθώς δέ ἔλεγαν: «ὡς θανατώσωμεν αὐτόν μήπως ἔλθουν οἱ Ῥωμαῖοι καί μᾶς πάρουν καί τόν τόπον καί τόν λαόν»²² **Δ** καί ὅταν ἐθανάτωσαν αὐτόν, ἔγινεν αὐτό. Τιοῦτοτρόπως καί ἐδῶ ἐπεβίωσαν νά τόν σταυρώσουν δημοσίως, διὰ νά ἐλάτουν τήν φήμην του καί κατέληξαν εἰς τό ἀντίθετον. Ὅτι θεαίως ἔχον τήν δύναμιν μόνοι των· νά τόν θανατώσουν, ἀκούει τί λέγει ὁ Πιλάτος: «λάθετε αὐτόν σεις καί δικάστε τον συμφάνως πρὸς τόν νόμον σας»²³. Ἀλλά δέν ἤθελαν διὰ νά φαίῃ ὅτι θανατώνεται ὡς παράνομος, ὡς τύραννος καί ὡς στασιαστής. Διὰ τοῦτο καί ἐσταύρωσαν μαζί του ληστές· διὰ τοῦτο καί ἔλεγαν: «μὴ γράψῃς, ὅτι αὐτός εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων, ἀλλ' ὅτι ἐκεῖνος εἶπεν αὐτό»²⁴. Ὅλα δέ αὐτά ἔγιναν χάριν τῆς ἀληθείας, ὥστε νά μὴ ἔχουν αὐτοὶ οὔτε ἴχνος ἀναθεῶς δικαιολογίας.

Ε Ὅμοίως δέ αἱ σφραγίδες καί ἡ φρουρά τοῦ τάφου ἔκαμαν νά γίνῃ περισσότερον φανερά ἡ ἀλήθεια·

²². Ἰω. 11, 48.

²³. Ἰω. 19, 8.

²⁴. Ἰω. 19, 21.

καί τὰ περιπατήματα καί τὰ πειράγματα καί αἱ ὕβρεις ἔκαμαν πάλιν τὸ ἴδιον. Διότι ἔτσι εἶναι ἡ πλάγη διαλύεται μέ ἐκεῖνα πού μηχανορραφεῖ. Παρομοίως, πράγματι, συνέβη καί ἐδῶ. **Α** Διότι ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἐνόμιζον ὅτι εἶχον νικήσει, αὐτοὶ κυρίως ἐντροπιώσθησαν, ἐνεκήθησαν καί ἐχάθησαν· αὐτός δέ πού ἐνόμισαν ὅτι ἐνίκηθη, αὐτός κυρίως ἐδοξάσθη καί ἐνίκησεν μέ ὄλην τήν δύναμιν. Ἄς μὴ ἐπιζητῶμεν, λοιπόν, νά νικῶμεν ποταυό, μήτε νά ἀποφεύγωμεν τήν ἡτταν πάντοτε. Καμμίαν φορὰν ἢ μὲν νίκη προξενεῖ ζημίαν, ἢ δέ ἡττα ὠφέλειαν. Διότι καί μέ τοὺς ὀργιζομένους, φαίνεται μὲν ὅτι ἔχει νικήσει ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει ὀφίσει πολύ, ἀλλά κυρίως αὐτός, εἶναι ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει νικήθῃ καί ζημιωθῇ ἀπὸ τοῦ φοβερώτατου πάθος. Ἐνῶ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἔχει ὑποφέρει αὐτό γενναίως, αὐτός ὑπερίσχυεν καί ἐνίκησεν. Καί ὁ μὲν πρῶτος δέν ἠμπόρουν νά ἐξαλείψῃ οὔτε τήν ἰδικήν του ἀσθένειαν, **Β** ὁ δέ ἄλλος ἐξηφάνισεν τήν ἀσθένειαν καί τοῦ πλησίον του. Ἐπίσης, ὁ μὲν ἕνας ἐνίκηθῃ ἀπὸ τὴν ἀσθένειάν του, ὁ δέ ἄλλος ἐνίκησεν καί τὸ πάθος τοῦ πλησίον του· καί ὅχι μόνον ὁ ἴδιος δέν κατεκάη, ἀλλ' ἐσθῆσεν καί τὴν φλόγα τοῦ ἄλλου, ἡ ὅποια εἶχεν ὀψωθῇ πολύ. Ἐάν δέ ἤθελαν νά ἐπιτύχῃ τὴν φαινομενικὴν νίκην, θά ἤττατο καί αὐτός· καί ἀφοῦ θά ἐφλόγιζεν μέ τὴν ὀργὴν θαυρότερον τὸν ἀντίπαλον, θά τόν ἔκαμαν νά πάθῃ τὸ ἴδιον καί ὅπως συμβαίνει μέ γυναῖκες, αἰσχροῦς καί. ἐλεεινῶς θά κατενικάντο καί οἱ δύο ἀπὸ τὴν ὀργήν. Τώρα, ὅμως, ἐκεῖνος πού φιλοσοφεῖ, καί ζεῖ ἐναρέτως, ἔχει ἀπαλλαγῇ καί ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀπρέπειαν· ἐπίσης ἔχει στήσει λαμπρὸν τρόπιον κατὰ τῆς ὀργῆς μέ τὴν καλὴν ἡτταν καί διὰ τὸν ἑαυτὸν του καί διὰ τὸν πλησίον του.

Γ Ἄς μὴ ζητῶμεν, λοιπόν, νά νικῶμεν ποταυό. Ἐκεῖνος, θεαίως, πού ἦτο πλεονέκτης, ἐνίκησεν τὸν

ἀπατηθέντα, ἀλλὰ μὲ κοκκὴν νίκη, ἢ ὅποια φέρει καταστροφήν εἰς τὸν νικητὴν ἐνῶς ἐκεῖνος ποῦ ἠπατήθη καὶ ἐθεωρεῖτο ὡς ἠττημένος, ἀφοῦ ὑπέφερον αὐτὸ μὲ φιλοσοφικὴν διάθεσιν, αὐτὸς εἶναι κυρίως ποῦ ἔχει τὸν στέφανον τῆς νίκης. Διότι εἰς πολλὰς περιπτώσεις τὸ νὰ νικάται κανεὶς εἶναι καλλίτερον καὶ εἶναι καὶ αὐτὸς ἀριστος τρόπος νίκης. Διότι καὶ ἐάν κάποιος ὑπερτερῆ καὶ ἐάν κτυπᾷ καὶ ἐάν κακολογῆ, ἐκεῖνος ποῦ νικάται καὶ θέν συμπλέκεται μετὰ τὸν ἀντίπαλον, αὐτὸς εἶναι ὁ νικητὴς. Καὶ διατὶ ἀναφέρω τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν κακολογίαν; Διότι ὁ σιρόμενος εἰς τὸ μαρτύριον νικᾷ μὲ τὸ νὰ θάλλεται εἰς τὰ δεσμά, νὰ μαστιγώνεται, νὰ κατακομματιάζεται καὶ νὰ θανατώνεται. **18** Ἐκεῖνο δὲ ποῦ εἰς τοὺς πολέμους θεωρεῖται ἦττα, τὸ νὰ πέσῃ ὁ ἀγωνιζόμενος, τοῦτο δι' ἡμᾶς εἶναι νίκη. Διότι πουθενά δὲν νικῶμεν πράττοντες κακῶς, ἀλλὰ παντοῦ κακοποιούμενοι. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, θεοθαῖος, ἢ νίκη γίνεται ἐνδοξότερα, θναί, ἂν καὶ πάσχωμεν, νικῶμεν τοὺς κακοποιούντας ἡμᾶς. Ἀπὸ αὐτῶ ἀποδεικνύεται, ὅτι ἡ νίκη εἶναι τοῦ Θεοῦ διότι ἔχει φύσιν ἀντίθετον μὲ τὴν ἐκτὸς αὐτοῦ νίκην· αὐτὸ κυρίως εἶναι ἀπόδειξις δυνάμεως. Τοιοῦτοτρόπως καὶ οἱ θράχοι τῆς θαλάσσης μὲ τὸ νὰ κτυπῶνται διαλύουν τὰ κύματα. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ἄλλοι οἱ ἅγιοι ἀνεκρηύθησαν, ἐσπεφανώθησαν καὶ ἔστησαν λαμπρὰ τρόπαια, ἐπιτυχάνοντες αὐτὴν τὴν ἰσχυρὴν νίκη. Μὴ ταρασῆς, λοιπὸν, τὸν ἑαυτὸν σου καὶ μὴ ἀποκάμης, λέγει· ὁ Θεὸς σοῦ ἔδωκεν αὐτὴν τὴν δύναμιν, **19** ὥστε νὰ μὴ νικᾷς κατόπιν συγκρούσεως, ἀλλὰ μόνον μὲ τὸ νὰ ἀνέχουσαι. Μὰ μὴ βάλῃς εἰς τὰς πόλιν πολέμου καὶ ὁ ἴδιος θὰ ἀπαλάσῃς καὶ θὰ νικήσῃς· μὴ συγκρουσθῆς καὶ θὰ στεφανωθῆς· εἰσὶ πολλὸ καλλίτερος καὶ δυνατώτερος ἀπὸ τὸν ἀντίπαλον. Διατὶ καταντροπιάζεις τὸν ἑαυτὸν σου; Μὴ ἐπιτρέψῃς εἰς ἐκεῖνον νὰ λέγῃ· ὅτι ἐνίκησας ἀφοῦ συνεκρούσθης, ἀλλ' ἄφησε αὐτὸν νὰ ἐκθαμ-

θεῖται καὶ νὰ θαυμάσῃ τὴν ἀκαταμάχητον δύναμιν σου **20** καὶ νὰ λέγῃ πρὸς ἄλλους ὅτι ἐνίκησας χωρὶς νὰ συγκρουσθῆς. Τοιοῦτοτρόπος καὶ ὁ εὐτυχὴς Ἰωσήφ διεκρηύθη παντοῦ, νικήσας τοὺς κακοποιούντας αὐτὸν μὲ τὸ νὰ ὑποφέρῃ. Διότι καὶ οἱ ἀδελφοὶ του καὶ ἡ Αἴγυπτος ἦσαν ἀπὸ ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἐπεβουλεύοντο· ἀλλὰ αὐτὸς τοὺς ἐνίκησεν ἄλλως. Μὴ μοῦ ἀναφέρῃς τὴν φυλακὴν, θ-που ἐνεκλείσθη αὐτὸς, οὔτε τὰ ἀνάκτορα, θπου ἔμενον ἐκεῖνη· ἀλλὰ δεῖξε μου ποῖος ἦτο ὁ νικηθεὶς, ποῖος ὁ ἠττηθεὶς, ποῖος ἦτο εἰς μελαγχολίαν καὶ ποῖος εἰς εὐχαρίστησιν. Διότι ἐκεῖνη μὲν δὲν ἠμπόρεσεν ἄχι μόνον τὸν δίκαιον νὰ νικήσῃ, ἀλλ' οὔτε τὸ ἴδικόν της πάθος. Αὐτὸς δὲ καὶ ἐκεῖνη ἐνίκησεν καὶ τὸ φοβερόν πάθος. Ἐάν δὲ θέλῃς, ἀκουσε τὰ ἴδια τὰ λόγια καὶ θὰ ἴδῃς τὸ τρόπον: «Μὰς ἔφερες ἐδῶ ἕνα Ἐθραῖον διὰ νὰ μᾶς περιπαίξῃς»²⁵. Ἀθλία καὶ τολαίωρη, δὲν σὲ περιπάειεν αὐτὸς, ἀλλὰ ὁ διάβολος ποῦ σοῦ εἶπεν, ὅτι ἠμπορεῖς νὰ κατασυντρίψῃς τὸν ἀδάμαντα. **21** Δὲν ἔφερον αὐτὸς μέσα Ἐθραῖον, ὁ ὁποῖος στυμνομετᾷ, ἀλλ' ὁ πονηρὸς δαίμων, ὁ ὁποῖος ἔβασεν ἐνὸς σου τὴν ἀκάθαρτον ἀκολασίαν· ἐκεῖνος σὲ περιπαίειεν. Τί λοιπὸν, ἔπραξεν ὁ Ἰωσήφ; Σιωπᾷ καὶ ἔτσι καταδικάζεται, ὅπως ἀκριβῶς ὁ Χριστὸς. Διότι ἄλλο ἐκεῖνα ἦσαν τύποι αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν Ἰωσήφ ἦτο δέσμιος, ἐνῶς ἐκεῖνη ἦτο εἰς τὰ ἀνάκτορα καὶ ποῖαν σημασίαν ἔχει αὐτὸ; Ὁ μὲν, θεοθαῖος, ἦτο ἐνδοξότερος ἀπὸ κάθε νικητὴν, ἂν καὶ ἦτο εἰς τὴν ἀλυσίδα· αὐτὴ δὲ εὐρίσκετο εἰς χειροτέραν κατάστασιν ἀπὸ κάθε φυλακισμένον, ἂν καὶ ἔζούσεν εἰς βασιλικὸς βαλάμους. Ὅχι δὲ μόνον ἀπὸ ἐδῶ εἶναι δυνατὸν νὰ ἴδωμεν τὴν νίκην καὶ τὴν ἦτταν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ αὐτὸ τὸ τέλος. Ποῖος λοιπὸν ἔπραξεν ἐκεῖνο ποῦ ἠθέλησεν, ὁ φυλακι-

25. Γεν. 39, 14.

αμένος ἢ ἡ βασιλίσις; Διότι αὐτὸς μὲν προσεπάθει νὰ διατηρήσῃ τὴν σωφροσύνην, ἐκείνη δὲ νὰ τὴν ἀφαιρέσῃ. Ὁ Πόιος, λοιπόν, ἐπράξεν αὐτὸ πού ἤθελεν; ἐκείνος πού ὑπέφερεν ἢ ἐκείνη πού τὸν ἐκακοποίησεν; Εἶναι ὀλοφάνερον ὅτι ἐκείνος πού ὑπέφερεν. Ἐπομένως αὐτὸς εἶναι πού ἐνίκησεν.

Γνωρίζοντες, λοιπόν, αὐτά, ὅς ἐπιδιώκωμεν αὐτὴν τὴν νίκην, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὸ νὰ ὑποφέρωμεν ὅς ἀποφεύγωμεν δὲ ἐκείνην, ἢ ὅποια προέρχεται ἀπὸ τὸ νὰ κακοποιώμεν. Διότι ἔτσι καὶ τὴν παρούσαν ζωὴν θὰ ζήσωμεν μὲ βίην τὴν ἀταραξίαν καὶ μὲ μεγάλην ἡσυχίαν καὶ τὰ μελλοντικά ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δόξαμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Ο Μ Ι Α Γ Ι Α Π Ε ' (85)

(Ματθ. κστ' 67—κζ' 10)

«Τίτε τὸν ἔπτυσαν εἰς τὸ πρόσωπον καὶ τὸν ἐκτύπησαν, ἔλωι δὲ τὸν ἑρπίσκον καὶ τοῦ ἔλεγαν; προφήτευσέ σ' ἡμεῖς; χριστὶ, ποῖος σὲ ἐκτύπησεν;» (Ματθ. 26, 67—68).

Διὰ τί ἐπράττον αὐτά, ἀφοῦ ἐπρόκειτο νὰ τὸν θανατώσουν; τί ἐχρειάζετο αὐτὸ τὸ περίπαιγμα, παρὰ διὰ νὰ ἴδῃς, μὲ ὅσας τὰς πράξεις των, τὸν ἀκόλαστον τρόπον αὐτῶν; Καὶ ὅτι, ἀφοῦ εὐρήκων αὐτὸν ὡς ἄν θήραμα, κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐδεικνυσεν τὴν μέσθην των καὶ ὅτι ἦσαν γεμάτοι μαγίαν; τέλος, ὅτι ἐθεάρουν αὐτὸ ὡς εορτὴν καὶ ὅτι μὲ εὐχαρίστησιν ἐπετέθησαν καὶ ἐφανέρωσαν τὸν φονικὸν τοὺς τρόπον; Σὺ, ὅμως, θαύμασε τὴν φιλοσοφίαν τῶν μαθητῶν, μὲ πόσῃ ἀκρίθειαν ἀναφέρουν αὐτά. Μὲ αὐτὸ ἀποδεικνύεται ὁ φιλαλήθης χαρακτήρ αὐτῶν. **84** Διότι ἐκεῖνα πού θεωροῦνται ὅτι εἶναι ἀσχηρὰ, τὰ ἐκθέτουν μετὰ πάσης ἀληθείας, χωρὶς νὰ ἀποκρύπτουν τίποτε, χωρὶς νὰ ἐντρέπονται, ἀλλὰ νομίζοντες ὅτι εἶναι μεγάλη δόξα —ὅπως καὶ ἦτο— τὸ νὰ ἀνέχεται καὶ νὰ ὑποφέρῃ ὅλα αὐτά ὁ Κύριος τῆς Οἰκουμένης χάριν ἡμῶν. Αὐτὸ ἐφανέρωσεν καὶ τὴν ἀνεκφραστον πρόνοιάν του καὶ τὴν ἀσυνχώρητον κακίαν ἐκείνων, οἱ ὅποιοι ἐτόλμων νὰ κάμουν αὐτά εἰς τὸν πόσον ἡμερον καὶ πρῶον καὶ τέτοια ἐπαναλαμβάνοντα, ὅσα ἦσαν ἀρκετὰ νὰ μεταβάλλωσιν τὸν λέοντα εἰς ἀρνίον. Διότι τίποτε, οὔτε αὐτὸς παρέλειψεν ἀπὸ τὴν ἡμερότητα, οὔτε αὐτοὶ ἀπὸ τὴν ὕβριν καὶ τὴν σκληρότητα μὲ ὅσα ἐπράττον καὶ μὲ ὅσα ἔλεγον.

85 Ὅλα αὐτά, θεοβαίως, εἶχεν προφητεῦσαι ὁ προφήτης Ἰσαΐας, προαναφωνῶν τὰ ἑξῆς καὶ μὲ μίαν λέξιν

περιγράφων διην αὐτήν τὴν προσβολήν: «διότι καθ' οὗν τρόπον πολλοὶ θὰ ἐκπλαγούσιν με σέ, λέγει, ἔτσι, θὰ περιφρονηθῆ ἢ μορφή σου ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους»¹. Τί λοιπόν, θὰ ἠμπορούσε νὰ ὑπάρξῃ ὅμοιον με αὐτὴν τὴν προσβολήν; Διότι εἰς τὸ πρόσωπον ἐκεῖνο, τὸ ὅποιον ἀφοῦ εἶδεν ἡ θαλάσσια ἐσεβάσθη καὶ τὸ ὅποιον ἀφοῦ εἶδεν ὁ ἥλιος ἐπάνω εἰς τὸν σταυρὸν ἀπέκρυψεν τὰς ἀκτῖνας, ἐνέπτυσεν καὶ ἐρρόπιζεν καὶ ἐκτυποῦσαν εἰς τὴν κεφαλὴν, γεμᾶτοι ἀπὸ τὴν ἀχάριστα γαν μανίαν των. Διότι κατέφερον καὶ πληγὰς, αἱ ὁποῖαι εἶχαν πλεον προσθητικὰ ἀπὸ θαλάσσης, κτυπῶντες εἰς τὸ πρόσωπον καὶ ραπίζοντες με τὰς πληγὰς δὲ αὐτὰς ἐμεγαλῶσαν τὴν προσβολὴν ποὺ προήρχετο ἀπὸ τὸν ἐμπτυσιόν. «Ἐκτὸς αὐτῶν ἔλεγον λόγια γεμᾶτα ἀπὸ πολὺ περὶ πταίματα: «προφήτευσε εἰς ἡμᾶς, Χριστέ, ποῖος σὲ ἐκτόπησεν;», ἐπειδὴ πολλοὶ τὸν ἀνιμάζον προφήτην. Ἄλλος δὲ λέγει, ὅτι ἐπράττων ἔλα αὐτὰ, ἀφοῦ ἐκόλυμα τὸ πρόσωπόν του με τὸ ἐνδυμαῖ, ὡσὼν νὰ εἶχον μεταξὺ των κάποιοι ἄτιμον καὶ μηδεμίαν ἀξίαν ἀνθρώπων. Καὶ ὄχι μόνον ἐλευθεροὶ ἄνθρωποι, ἀλλὰ καὶ δούλοι ἐφέροντο ὀβρισητικῶς τότε ἐναντίον του. Αὐτὰ ὅς τὰ ἀναγιγνώσκωμεν συνεχῶς, αὐτὰ ὅς ἀκούωμεν ὅπως πρέπει, αὐτὰ ὅς τὰ γράφωμεν εἰς τὴν σκέψιν μας; διότι αὐτὰ εἶχαν τὰ μεγαλεῖα τῆς πίστεώς μας. Δι' αὐτὰ ἐγὼ μεγαλοφρονῶ ὄχι μόνον διὰ τοὺς φαναρισμῆτους νεκροὺς ποὺ ἀνέστην, **II** ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ παθήματα ποὺ ὀπέστη.

Αὐτὰ πολλὰς φορὰς συλλογίζεται καὶ ὁ Παῦλος ἐννοῶ ἰδίως τὸν σταυρὸν, τὸν θάνατον, τὰ πάθη, τὰ περιπατάγματα, τὰς ὕβρεις καὶ τὰ πειράγματα. Καὶ ἄλλοι

1. Ἦρ. 22, 14.
2. Λουκ. 22, 64.

τε μὲν λέγει: «ὅς ἐξερχώμεθα πρὸς αὐτὸν θαυμάζοντες τὸν ἀκείνῳ σου»³, ἄλλοτε δὲ λέγει: «ὁ ὅποιος ἀντὶ τῆς χαρᾶς ποὺ τὸν ἀνέμενεν, ὑπέμεινεν σταυρὸν, περιφρονησας τὴν αἰσχρόνην»⁴.

«Ὁ δὲ Πέτρος ἐκάθητο ἔξω εἰς τὴν αἰλήν καὶ τὸν ἐπλησίασεν μία ὀπηρετρια καὶ τοῦ εἶπεν: καὶ σὺ ἦσαι μετὰ μετὰ τὸν Ἰησοῦν τὸν Γαλιλαῖον. Ἐκεῖνος ἠρήθη ἐνώπιον ἔλα καὶ εἶπεν: «δὲν γνωρίζω τί λέγεις». «Ὅταν αὐτὸς ἐβγήκεν ἔξω εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην, τὸν εἶδεν ἄλλη ὀπηρετρια **III** καὶ λέγει εἰς αὐτοὺς καὶ ἦσαν ἐκεῖ: καὶ αὐτὸς ἦτο μετὰ μετὰ τὸν Ἰησοῦν τὸν Ναζωραῖον». «Καὶ πάλιν ἠρήθη μετὰ ἔλα καὶ εἶπεν: «δὲν γνωρίζω τὸν ἀνθρώπον». «Ἐπειδὴ ἀπὸ αἰλήν, ἀφοῦ ἐπλησίασεν ἐκεῖνος ποὺ ἐπέτεκετο ἐκεῖ, εἶπον εἰς τὸν Πέτρον: πρᾶγματι καὶ σὺ εἶσαι ἀπὸ αὐτοῦ, διότι καὶ ἡ προφορά σου σὲ φανερώνει». «Τότε ἤρχωμεν νὰ ἀναθεματίζῃ καὶ νὰ ὀρκίζετο, ὅτι δὲν γνωρίζει τὸν ἀνθρώπον. Καὶ ἀμέσως ἐλόλησεν ὁ πεταίνος». «Καὶ ἐνεθυμήθη ὁ Πέτρος τὸν λόγον τοῦ Ἰησοῦ ποὺ εἶχεν εἰπῆ εἰς αὐτὸν **IV** ὅτι πρὶν λαλήσει ὁ πεταίνος θὰ με ἀπαρηγήσῃ τρεῖς φορὰς. Καὶ ἀφοῦ ἐβγήκεν ἔξω ἐκλασεν πικρῶς.

«Ὡ, νέα καὶ ἀπίστευτα πράγματα! Ὅταν μὲν εἶδεν τὸν Διδάσκαλον μόνον νὰ συλλαμβάνετα, τὸσον ἐφλέγετο ἀπὸ ὀργήν. ὥστε ἐβγαλε τὸ μαχαίρι καὶ ἔκοιμεν τὸ αὐτὶ: ὅταν δὲ ἦτο λογικὸν νὰ ἀγανακτήσῃ περισσότερο, νὰ ἀνάσῃ καὶ νὰ ἐξασθῆ, ἀκούων τοιαύτας ὕβρεις, τότε γίνεται ἀρηγῆς. Ποῖον, ἀληθῶς, τὰ δσα ἐγίνοντο τότε, δὲν θὰ παρωμοῦσαν εἰς ὀργήν; Ἄλλ' ἡμῶς ὁ μαθητῆς, νικηθεὶς ἀπὸ τὸν φόβον, ὄχι μόνον ἀγανακτήσῃ δὲν

3. Ἦρ. 13, 13.
4. Ἦρ. 12, 2.

φανερώνει, αλλά και αρνείται και δεν αντέχει την απειλή ενός άθλιου και μηδαινοῦ κοριτσιού. Και δεν αρνείται μόνον μίαν φοράν, αλλά και δευτέραν και τρίτην και εις μικρὸν χρονικὸν διάστημα και οὔτε ἐνώπιον δικαστῶν, διότι ἦτο ἔξω· **¶** διότι τὸν ἠρώτησαν θταν ἐβγήκεν εἰς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην· οὔτε ὁμως ἀντελήφθη ταχέως τὴν πτώσιν του. Αὐτὸ δὲ ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς λέγων, ὅτι ὁ Χριστὸς ἐκοίταξεν αὐτὸν κατὰ πρόσωπον⁶, διὰ τὸ τοῦ δεῖξαι ὅτι ὄχι μόνον τὸν ἠρνήθη, ἀλλ' οὔτε ἐνεθυμήθη μόνος του· δὲν ἀντελήφθη ἀμέσως τὴν πτώσιν του, ἀν και ἐλάλησεν ὁ πετεινός, ἀλλὰ και πάλιν ἐχρειάσθη ἢ ὑπενθύμισαι ἀπὸ τὸν διδάσκαλον. Τὸ ἑλέμμα τοῦ Χριστοῦ ὑπῆρξεν δι' αὐτὸν ἀπὸ τῆς φωνῆς· τόσον φοβισμένος ἦτο. Ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι θταν μὲν ἀπηνήθη πρώτην φοράν, τότε ἐλάλησεν ὁ πετεινός διὰ πρώτην φοράν· θταν δὲ ἠρνήθη τρίτην φοράν, τότε ὁ πετεινός ἐλάλησεν διὰ δευτέραν φοράν⁶. Ὁ Μάρκος ἀναφέρει μὲ μεγαλυτέραν ἀκρίβειαν τὴν ἀδυναμίαν τοῦ Πέτρου και ὅτι ἦτο ὡσὺν πεθαμένος ἀπὸ τὸν φόβον· **¶** αὐτὰ δὲ τὰ ἔμαθεν ἀπὸ τὸν διδάσκαλον του, διότι ἦτο μαθητῆς τοῦ Πέτρου. Διὰ τοῦτο θὰ ἠμποροῦσεν κανεὶς νὰ θαυμάσῃ πολὺ αὐτόν, διότι ὄχι μόνον δὲν ἐκρυψεν τὸ ἐλαττωμα τοῦ διδασκάλου του, ἀλλὰ τὸ ἀνέφερεν σαφέστερον ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἐπειθὶ ἦτο μαθητῆς του.

Πῶς, λοιπόν, εἶκαι ἀληθῆς τὸ λεχθέν, θταν ὁ μὲν Ματθαῖος λέγει, ὅτι εἶπεν ὁ Κύριος· «ἀλήθεια σοῦ λέγω, ὅτι πρὶν λαλήσῃ ὁ πετεινός θὰ μὲ ἀπηνήθῃς τρεῖς φορές», ἐνῶ ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι μετὰ ἀπὸ τὴν τρίτην ἀρνήσιν «διὰ δευτέραν φοράν ἐλάλησεν ὁ πετεινός»; Εἶναι,

6. Λουκ. 22, 61.
6. Μάρκ. 14, 19 - 22.

πράγματι, παρὰ πολὺ ἀληθῆς και σύμφωνα. Ἐπειθὶ εἰς κάθε μελωδικὸν χρόνον ὁ πετεινός συνηθίζει νὰ λαλήῃ και τρεῖς και τέσσερας φορές, **¶** λέγει αὐτὸ ὁ Μάρκος διὰ τὸ νὰ φανερῶσῃ, ὅτι οὔτε ἡ φωνὴ τοῦ πετεινοῦ τὸν ἐμποδίσεν, οὔτε ἐπανάφερον εἰς τὴν μνήμην του τοὺς σχετικὸς λόγους τοῦ Κυρίου. Ὡστε και τὰ δύο εἶκαι ἀληθῆ. Διότι πρὶν ὁ πετεινός συμπλήρωσῃ τὸν ἕνα μελωδικὸν χρόνον, τὸν ἀπηνήθη διὰ τρίτην φοράν. Οὔτε δὲ θταν ὁ Χριστὸς τοῦ ὑπενθύμισεν τὴν ἀμαρτίαν του, ἐπόλησεν νὰ κλάψῃ, φασιρῶς, διὰ τὸ μὴ κατηγορηθῆ διὰ τὰ θάκρυα, ἀλλ' «ἀφοῦ ἐβγήκεν ἔξω ἔκλαψεν πικρῶς».

«Ὅταν δὲ ἐξημέρωσεν ὠδηγοῦν τὸν Ἰησοῦν ἀπὸ τὸν Καϊάφαν εἰς τὸν Πιλάτον». Ἐπειθὶ, θεθαίως, ἤβελον νὰ θανατώσων αὐτὸν και ἐκεῖνοι δὲν ἠμποροῦσαν λόγο τῆς ἐορτῆς τοῦ Πάσχα, ὠδηγοῦν αὐτὸν εἰς τὸν ἡγεμόνα. Σὺ δὲ παρατήρησε πῶς ἐπροχώρησεν τὸ ζήτημα, ὡστε νὰ συμπέσῃ μὲ τὴν ἐορτὴν. **¶** Διότι εἶκαι εἶχεν προκαθορισθῆ ἀπὸ τὸν θεόν, «Ὅταν εἶδεν ὁ Ἰούδας, ὁ ὄμοιος τὸν παρέδωκεν, ὅτι κατεδικάσθη, μετενόησεν και ἐπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια». Αὐτὸ εἶναι κατηγορία και ἐναντίον αὐτοῦ και ἐναντίον ἐκείνων ἐναντίον μὲν αὐτοῦ, ὄχι ὅτι μετενόησεν, ἀλλ' ὅτι μετενόησεν μετὰ παρέλευσιν καιροῦ και ἀργὰ και ὅτι ὁ ἴδιος κατεδικάσεν τὸν ἑαυτὸν του· διότι ὅτι τὸν παρέδωκεν, τὸ ἀμολόγησεν ὁ ἴδιος· ἐναντίον δὲ ἐκείνων, διότι ἀν και ἠμποροῦσαν νὰ μετανοήσων και νὰ ἀλλάξων γνώμην, δὲν μετενόησαν. **¶** Παρατήρησε δὲ πότε μετανοεῖ. Ὅταν συνεπληρώθῃ και ἐτελείωσεν ἡ ἀμαρτία. Διότι τέτοιος εἶναι ὁ διάβολος· δὲν ἐγκαταλείπει τοὺς μὴ ἀργυποῦντας νὰ ἴδων τὸ κακὸν πρὶν γίνῃ, διὰ τὸ μὴ μετανοήσων ὅσοι ἠχμολώτισθῃσαν ἀπὸ αὐτόν. Ἄν και ὁ Ἰησοῦς εἶπεν τόσα πολλὰ, ἐκεῖνος δὲν ἐλόγισεν θταν δὲ ὠλοκληρώθῃ τὸ ἀμάρτημα, τότε εἰσῆλθεν εἰς αὐ-

τὸν ἢ μετάνοια, ἀλλὰ καὶ τότε χωρὶς ὠφέλειαν. Διότι, τὸ ὅτι ὁ ἴδιος κατεδίκασεν τὸν ἑαυτὸν του, τὸ ὅτι ἔρριψεν τὰ ἀργύρια καὶ βῆ δὲν ὑπελόγησε τὸν Ἰουδαϊκὸν λαόν, ὅλα αὐτὰ εἶναι ἐπιτρόφευκα τὸ ὅτι, ὅμως, ἀπηγχοπίσθη, αὐτὸ εἶναι ἀσυγχώρητον καὶ ἔργον τοῦ ποιητοῦ βαίμονος. **ΒΒ** Διότι ἐξήγαγεν αὐτὸν πρῶτον ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, διὰ τὴν μὴ ὠφελήθη τίποτε ἀπὸ αὐτὴν καὶ φονεύει τὸν ἑαυτὸν του μὲ ἀσυχρότατον θάνατον καὶ ὀλοφάντερον εἰς ὄλους, ἀφοῦ ἐπίσειεν τὸν ἑαυτὸν του διὰ τὴν νὰ θανατωθῆ. **ΣΔ** Δὲ πρόσεξε, ὅτι ἀπὸ ὅλων λάμπει ἡ ἀλήθεια· μὲ ἐκεῖνα ποῦ πράττουσι καὶ πάσχουσι οἱ ἀντίπαλοι. Διότι καὶ αὐτὸς ὁ θάνατος τοῦ προδότου κλείει ἐντελῶς τὰ στόματα ἐκείνων ποῦ κατεδίκασαν τὸν Κύριον καὶ δὲν ἀφήνει αὐτοὺς νὰ ἔχουσι οὔτε ἰσχυρὸς ἀναισχύντου ἀπολογία. Διότι, τί θεὸς εἶχαν νὰ εἰποῦν ἐκεῖνοι, ὅταν εἶναι φανερόν ὅτι ὁ προδότης ἔλαθεν τέτοιαν ἀπόφασιν διὰ τὸν ἑαυτὸν του; **Ας** ἴδωμεν βέ καὶ τὰ λόγια ποῦ λέγουσι. **Γ** Ἐπέστρεψεν τὰ τριάκοντα ἀργύρια εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς καὶ εἶπεν: «ἡμάρτια, διότι παρέδωκα αἷμα ἀθώων. Αὐτοὶ δὲ εἶπαν: τί μᾶς ἐνδιαφέρει; εἶναι δική σου δουλεία. Καὶ ἀφοῦ ἐπέταξεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναὸν ἀνεχώρησεν καὶ ἐπῆγεν καὶ ἐκρεμάσθηκεν». Διότι δὲν ἄντεγεν τὴν συνείδησιν, ἡ ὁποία τὸν ἐμαστιγίωνεν.

Παρατήρησε θεὸς καὶ τοὺς Ἰουδαίους ποῦ παθαίνουν τὰ ἴδια. Διότι καὶ αὐτοὶ, ἂν καὶ ὠφείλουσι νὰ διορθωθοῦν μὲ ὅσα ἐπάθουσι, δὲν σταματοῦν πρὶν, ἕως ὅτου ἀποτελειώσουσι τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ἡ μὲν ἁμαρτία ἐκείνου ἐπραγματοποιήθη πλέον, διότι ἦτο προδοσία ἢ δὲ ἁμαρτία ἐκείνων ὅχι ἀκόμη. **Όταν** δὲ καὶ ἐκεῖνοι ἀποτελειώσουσι αὐτὴν καὶ ἐκάρφωσιν αὐτὸν εἰς τὸν σταυρόν, **Δ** τότε καὶ αὐτοὶ ταράσσονται καὶ λέγουσι: «μὴ γράφης: αὐτὸς εἶναι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων». Ἀλήθεια, τί φοβείσθε

7. Ἰω. 19, 21.

καὶ τί ταράσσεσθε, ἀφοῦ εἶναι νεκρὸν σῶμα καρφωμένον εἰς τὸν σταυρόν; Ἐπίσης φυλάσσουσι αὐτὸν καὶ λέγουσι: «μήπως κλέψουσι αὐτὸν οἱ μαθηταὶ του καὶ εἰποῦν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνίστη»^δ. Καὶ θεαίως ἐάν εἰποῦν αὐτό, ἐλέγχεται τὸ ζήτημα, ἐάν εἶναι ἀληθὲς ἢ ὄχι. Πῶς, ὅμως, θεὸς κλέψουσι αὐτὸν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐτόλμησαν οὔτε νὰ σταθοῦν ὅταν αὐτὸς ἀνελήθη, ὁ δὲ κορυφαῖος ἀπόστολος τὸν ἀνήθηκε τρεῖς φορές, μὴ ὑποφέραιεν τὴν ἀπειλήν τοῦ καρπιστοῦ;

Ἄλλὰ, καθὼς εἶπα, ἐταράσσονται λοιπὸν. **Ότι**, θεαίως, ἐγνώριζον ὅτι ἡ πράξις εἶναι παράνομος, εἶναι φανερόν ἀπὸ ὅσα εἶπον: «εἶναι δική σου δουλεία». **ΒΒ** Ἀκούσατε φιλάργυροι καὶ σκεφθῆτε τί ἐπάθουσι ἐκεῖνος· πῶς καὶ τὰ χρήματα ἐστερήθη καὶ τὴν ἁμαρτίαν διέπραξεν πῶς καὶ τὴν φιλαργυρίαν δὲν ἀπῆλασεν καὶ τὴν ψυχὴν του ἔχασε. Τέτοια εἶναι ἡ τυραννία τῆς φιλαργυρίας· οὔτε τὰ χρήματα ἀπῆλασεν, οὔτε τὴν παρούσαν ζωὴν, οὔτε τὴν μέλλουσαν ἀλλ' ὅλα μαζί τὰ ἔχασεν καὶ ἀφοῦ ἐπῆρεν ἀπὸ αὐτοῦ τοὺς ἰδίους κακὴν φήμην, τότε ἀπηγχοπίσθη. **ΒΒΒ** Ἄλλ' ὅπως εἶπα, ἀφοῦ γίμει κάτω, τότε μερκοὶ θάλοῦσι καθαρά. Κοίταξε, λοιπὸν, ἐκεῖνους, οἱ ὁποῖοι μέχρι πρό τινας δὲν ἤθελον νὰ ἀντιληφθοῦν σαφῶς τὸ πῶμα τῶν, ἀλλὰ ἔλεγον «οὐ δύει». Καὶ μόνον αὐτὸ ἦτο μέγιστον ἐγκλημα· διότι αὐτὰ τὰ λόγια εἶναι ἀπόδειξις τῆς τόλμης καὶ τῆς παρανομίας τῶν ἐνῶ δὲ ἦσαν μεθυσμένοι ἀπὸ τὸ πάθος καὶ δὲν ἤθελον νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ σατανικὸν ἔργον τῶν, ἐνόμιζον ὅτι ἐκάλυπταν ἀνοήτως τοὺς ἑαυτοῦς τῶν μὲ τὸ παραπέτασμα τῆς πλάστης ἀγνοίας. Ἐάν μὲν, θε-

8. Ματθ. 27, 64.

θαίως, αὐτὰ ἐλέγοντο μετὰ ἀπὸ τὴν στοάδωσιν καὶ τὸν θάνατον, τότε κυρίως αὐτὰ δὲν θά εἶχον κάποιον λόγον. Ἄλλὰ δὲν κατεδίκασεν ἐκείνους δι' αὐτὰ. **Β** Τώρα δέ, θν καὶ ἔχετε αὐτὸν ἀκόμη μαζί σας καὶ ἔχετε τὴν δύναμιν νὰ τὸν ἐλευθερώσετε, πῶς θά ἠμπορούσατε νὰ λέγετε αὐτά; Ἡ ἀπολογία σας, λοιπόν, αὐτὴ θά ἐγίνετο μεγάλη κατηγορία. Πῶς καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Διότι, ἀφοῦ ἐπερρίψατε ὅλον τὸ ἔγκλημα εἰς τὸν προδότην (δὲ οὐ λέγουν: οὐ ὄφει) καὶ ἐνῶ ἠμπορούσατε νὰ ἀπολαγήτε ἀπὸ τὴν χριστοκτονίαν ἐλευθερώνοντες αὐτόν, συναγωνιστήκατε τὸ τὸλμημά του, προσθέσαντες εἰς τὴν προδοσίαν τὴν σταυρόν. Διότι τί ἐμπόδισεν ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶπον «οὐ ὄφει», νὰ ἀπομακρυνθοῦν ἀπὸ τὸ τὸλμημα; Τώρα δὲ πράττουν καὶ τὸ ἀντίθετον, προσθέσαντες καὶ τὴν θανάτωσιν καὶ μὲ ὅλα ὅσα πράττουν καὶ λέγουν περιπλέκουν τοὺς ἑαυτοὺς των μὲ ἀναπόφευκτα κακά. **Γ** Διότι κατόπιν, ὅταν ὁ Πιλάτος τοὺς ἐπέτρεψεν, ἐπροτίμησαν νὰ ἐλευθερωθῆ μάλλον ὁ ληστής παρά ὁ Ἰησοῦς καὶ τὸν μὲν ληστήν, συλληφθέντα δι' ἀναρίθμητα ἔγκληματα, ἀνακηρύσσουσιν ἄθωον, ἐνῶ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος καθόλου δὲν ἔβλαψεν, ἀλλὰ τόσον πολὺ εὐηργέτησεν, ἐθανάτωσαν.

Τί, λοιπόν, ἐπραξεν ὁ Ἰούδας; Ὅταν εἶδεν ὅτι κοπιᾷ εἰς γὰρ ὠφέλειαν καὶ ἐκείνους νὰ μὴ ἀνέχωνται νὰ τὰ δεχθοῦν, «ἔρριψεν τὰ ἀργύρια εἰς τὸν ναόν. Καὶ ἀφοῦ ἔφυγεν, ἀπηγγονίσθη». Οἱ δὲ ἀρχιερεῖς ἀφοῦ ἐπῆραν τὰ ἀργύρια, εἶπον: δὲν ἐπιτρέπεται νὰ θάλωμεν αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, διότι εἶναι τὸ ἀντίτιμον αἵματος. Ἄφοῦ δὲ ἔκαμαν συμβούλιον, ἠγόρασαν μὲ αὐτὰ τὸ χωράφι τοῦ κεραμέως διὰ νὰ θάπτουν τοὺς ξένους. **Δ** Διὰ τοῦτο ὀνομάσθη τὸ χωράφι ἐκεῖνο: χωράφι αἵματος, ἕως σήμερον. Τότε ἐξεπληρώθη ἐκεῖνο τοῦ ἐλέγθῃ ἀπὸ τὸν προφήτην Ἰερεμίαν: Καὶ ἐπῆραν τὰ τρι-

κόνητα ἀργύρια, τὸ ἀντίτιμον ἐκείνου τοῦ ἐξετέθῃ εἰς ἐκτίμησιν, καὶ ἔβωκαν αὐτὰ διὰ τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως, καθὼς μὲ διέταξεν ὁ Κύριος*.

Εἶθες αὐτοὺς πάλιν νὰ καταδικάζονται ἀμέσως ἀπὸ τὴν συνείδησιν; Ἐπειδὴ, θεοθαίως, ἐγνώριζον, ὅτι ἐξηγόρασαν τὸν φόνον, δὲν ἔβωκαν αὐτὰ εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, ἀλλ' ἠγόρασαν τὸν ἀγρόν τοῦ κεραμέως διὰ νὰ θάπτουν τοὺς ξένους. Ἐγίνετο δὲ καὶ αὐτὸ μαρτυρία ἐναντίον των καὶ ἔλεγχος τῆς προδοσίας. Διότι τὸ ὄνομα τοῦ τόπου ἀνεκήρυκτεν εἰς ὅλους τὸ ἔγκλημά των καθαρώτερον ἀπὸ σούπλιγγα. **Ε** Καὶ δὲν πράττουν ἀπλῶς αὐτὰ, ἀλλ' ἀφοῦ ἔκαμαν οὐσκειψιν —παντοῦ δὲ πράττουν παρομοίως— διὰ νὰ μὴ εἶναι κανεὶς ἀθῶος διὰ τὸ τὸλμημα, ἀλλ' ὅλοι ὑπεύθυνοι. Αὐτὰ δὲ ἀπὸ τὸν παλαιὸν καιρὸν προέλεγεν ἡ προφητεία. Βλέπεισ ὅτι οὐκ ἴσως μόνον οἱ ἀπόστολοι, ἀλλὰ καὶ οἱ προφῆται διηγούνται μὲ ἀκριβείαν τὰ ἀσχη των **ΣΤ** καὶ μὲ ὅλα διακηρύσσουσιν καὶ προλέγουσιν τὸ πάθος; Αὐτὸ ὑπέφερον καὶ οἱ Ἰουδαῖοι, ἐπειδὴ δὲν συνετίσθησαν. Διότι ἐάν τὰ ἔβωλον μέσα εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ ναοῦ, δὲν θά ἐγίνετο τόσον ὀλοφάνηρον τὸ πρᾶγμα· αὐτοὶ δὲ ἀγοράσαντες κάποιον τόπον, ἔκαμαν φανερά τὰ πάντα καὶ εἰς τὰς κατόπιν γενεάς. Ἀκούσατε ὅσοι νομίζετε ὅτι μὲ τοὺς φόβους πράττετε ἀγαθουργίας καὶ οἱ ὁποῖοι λαμβάνετε ἀντίτιμον τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν. Αὐτὰ αἱ ἐλεημοσύνα εἶναι Ἰουδαϊκὰ, μάλλον δὲ σατανικὰ. Διότι ὑπάρχουν καὶ τώρα ἀκόμη ἐκείνοι, οἱ ὁποῖοι ἀρπάζουσιν ἀναρίθμητα ἀπὸ τοῦς ἄλλους καὶ νομίζουν ὅτι δικαιολογοῦνται δι' ὅλα ἐάν πληρώσουν δέκα ἢ ἑκατὸν χρυσὰ νομίσματα. Δι' αὐτὰ λέγει καὶ ὁ προφήτης: «ἐσκεπάσατε τὸ θυ-

9. Ἠρδλ. Ἰερμ. 19, 1 - 6 καὶ Ζαχ. 11, 12.

αισθητήριόν μου με δάκρυα¹⁰. Δέν θέλει ὁ Χριστός νά τρέφεται μέ τήν πλεονεξίαν καί δέν δέχεται αὐτήν τήν τροφήν. **¶** Διὰ τί ὀφρίζεις τόν Κύριον προσφέρων εἰς αὐτόν ἀκόθαρτα πράγματα; Εἶναι καλλίτερον νά λειώῃς ἀπό τήν πείναν καί νά παραβλέπῃς, παρά νά τρέφῃς αὐτόν μέ τέτοιας ποιότητος πράγματα. Ἐκεῖνο εἶναι γνώρισμα τοῦ σκληροῦ, ἐνῶ αὐτό εἶναι γνώρισμα καί τοῦ σκληροῦ καί τοῦ ὀφριστοῦ. Εἶναι καλλίτερον νά μὴ δώσῃς τίποτε, παρά νά δώσῃς τά ξένα εἰς τοὺς ἄλλους. Εἰπέ μου, λοιπόν ἐάν ἴδῃς δύο ἀνθρώπους, ἀπό τοὺς ὁποίους ὁ ἓνας εἶναι γυμνός καί ὁ ἄλλος ἔχει ἐνδυμα κατόπι, ἀφοῦ ἐκδώσεις αὐτόν ποῦ ἔχει ἐνδυμα καί ἐνδύσεις τόν γυμνόν, ἀρά γε δέν ἐβλαψες ἐκεῖνον; Εἰς τόν καθένα εἶναι φανερόν. Ἐάν δέ ἐκεῖνο ποῦ ἐλασες ἀπό τόν ἄλλον τὸ ἔδωσες ὅλο εἰς κάποιον, διέπραξες ἀδικίαν καί οὕτε ἔκαμες ἐλεημοσύνην ὅταν δέ δέν διδεις οὕτε τὸ ἐλάχιστον ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ ἀρπάζεις καί ὀνομάζεις αὐτὸ ἐλεημοσύνην, ποῖαν τιμωρίαν δέν θά ὑποστῆς; **¶** Διότι ἐάν ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι προσέφερον κουτσά ἄλογα, κατηγοροῦντο καί ἐδικάζοντο, αὐ, ὁ ὅποιος πράττει χειρότερα, ποῖαν συγχώρησιν θά εἴρῃς; Διότι ἐάν ὁ κλέπτης ἀκόμη διαπράττῃ ἀδικίαν, ἔστω καί ἂν προσφέρῃ αὐτά εἰς τόν Κύριον, καί κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἀδικεῖ, ὥστε καί μέ τετραπλάσιαν προσθήκην καί μάλισ εἶναι δυνατὸν νά ἐξαγῶσθῃ διὰ τὸ ἔγκλημά του καί ὅλα αὐτὰ εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην. Ἐκεῖνος ποῦ δέν κλέπτει, ἀλλὰ μεταχειρίζεται θίαν καί δέν δίδει εἰς ἐκεῖνον ἀπὸ τὸν ὅποιον τὰ ἀφίρσεν, ἀλλ' ἀντὶ ἐκεῖνον τὰ δίδει εἰς ἄλλον καί οὕτε τετραπλάσια, ἀλλ' οὕτε τὰ μισά καί μάλιστα ὅταν δέν ζῆ εἰς τὴν Παλαιάν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς Καινῆς Διαθήκης. **¶** σκέψου πόσῃ φωτιᾷ συγκεν-

10. Μαλαχ. 2, 13.

τρώνει εἰς τὴν κεφαλὴν του. Ἐάν δέ ἕως τάρᾳ δέν ἔχει τιμωρηθῆ, δι' αὐτὸ μὲν λοιπὸν κλάψε τον, διότι συγκεντρώνει μεγαλύτεραν ὀργὴν διὰ τὸν ἑαυτὸν του, ἐάν δέν μετανοήσῃ. Τί λοιπὸν, νομίζετε, λέγει, δεῖ ἐκεῖ μόνον ἦσαν ἀμαρτωλοί, ἐπάνω εἰς τοὺς ὁποίους ἔπεσεν ὁ πύργος; Ὅχι ὡς λέγω, ἀλλ' ἐάν δέν μετανοήσετε, θά χαθῆτε ὅλοι κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον¹¹. Ἐὰν μετανοήσωμεν, λοιπὸν καί ἡμεῖς καί ἀντὶ τῆς πλεονεξίας ὡς δώσωμεν καθαρὰν ἐλεημοσύνην, ποῦ νά ἔχη μεγάλην ἀφθονίαν. Σκεφθῆτε δεῖ οἱ Ἰουδαῖοι ἔτρεφον ὀκτὼ χιλιάδας λεύκας καί μαζὶ μέ αὐτοὺς χήρας καί ὀρφανὰ καί πολλὰ ἄλλα ὑπηρετοῦν **¶** Ἐκτός δέ αὐτῶν καί ἐστρατολογοῦντο. Τάρᾳ δέ ἀγροί, οἰκίαι, ἐνοικία οἰκίδι, ὄχηματα, ἡμιονγοί, ἡμίονοι καί πολλὰ ἄλλα παρόμοια ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν πρὸς χάριν σας καί διὰ τὴν ἰδικὴν σας σκληρότητα. Ἐπρεπεν, θεοτάως, νά εἶναι πλησίον σας αὐτὸς ὁ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας **¶** καί ὁ ἴδικός σας ζῆλος νά γίνετα εἰσῆδημα δι' αὐτήν. Τάρᾳ δέ γίνοντα δύο ἄτοπα: καί σεις μένετε ἀκαρποὶ καί οἱ ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ δέν μεταχειρίζονται τὰ πρόποντα. Μήπως δέν ἦτο δυνατὸν κατὰ τὴν ἐποχὴν τῶν ἀποστόλων νά μένουν αἱ οἰκίαι καί οἱ ἀγροί; Διὰ ποῖον λόγον, λοιπὸν, ἐπώλουν αὐτὰ καί ἐμοίραζαν τὰ χρήματα; Διότι αὐτὸ ἦτο καλλίτερον.

Ἄλλὰ τάρᾳ κατέλαθεν τοὺς πατέρας σας φόθος -- ἀφοῦ ἐσεῖς ἔχετε τόσο μεγάλην μακίαν διὰ τὰ κοσμικά καί συγκεντρώνετε αὐτὰ χωρὶς νά τὰ σκορπίζετε -- διὰ νά μὴ καταστραφῶν ἀπὸ τὴν πείναν αἱ ὀμάδες τῶν χηρῶν, τῶν ὀρφανῶν καί τῶν παρθένων διὰ τοῦτο ἤμαγκάσθησαν νά κάμουν αὐτά. **¶** Διότι δέν ἐπεθύμουν νά θάλουν τοὺς ἑαυτοὺς των μέσα εἰς τοιαύτην ἀπρέπειαν.

11. Λουκ. 13, 4 - 5.

ἀλλ' ἤθελον νὰ εἶνα συγκομιδῆ των ἢ ἰδική σας καλῆ διάθεσις καὶ ἀπὸ ἐκεῖ νὰ συλλέγουν τοὺς καρποὺς καὶ αὐτοὶ νὰ εἶναι προσηλωμένοι εἰς τὰς προσευχὰς μόνον. Τώρα, ὅμως, ἠναγκάσατε αὐτοὺς νὰ μιμοῦνται ἐκείνους, οἱ ὅποιοι διαχειρίζονται τὰ πολιτικά καὶ οἰκογενειακά ζητήματα διὰ τοῦτο ἕλα ἔχουν γίνει ἄνω - κάτω. Διότι ἔσαν καὶ σεῖς καὶ ἡμεῖς εἰμεθα ἕνχοι διὰ τὰ ἴδια ζητήματα, τότε ποῖος θὰ ἔξευμενίσῃ τὸν Θεόν; Διὰ ταῦτα δὲν ἐπιτρέπεται εἰς ἡμᾶς νὰ ἀνοιξώμεν τὸ στόμα, διότι ἡ Ἐκκλησία δὲν εὐρίσκειται εἰς καλυτέραν κατάστασιν ἀπὸ τοὺς κοσμικοὺς ἀνθρώπους. Δὲν ἤκούσατε, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι δὲν κατεδέχθησαν νὰ διακίμουν τὰ χρήματα, τὰ ὁποῖα συγκεντρώθησαν χωρὶς ἐργασίας; ¶ Τώρα, ὅμως, οἱ ἐπίσκοποι ἡμῶν μὲ τὴν φροντίδα αὐτῶν, ἐξεπέρασαν τοὺς κηδεμόνας, τοὺς οἰκοδεσπότας καὶ τοὺς λιανοπωλητὰς; πρέπει δὲ αὐτοὶ νὰ φροντίζουν διὰ τὰς ψυχὰς σας; ἀλλ' αὐτοὶ κάθε ἡμέραν ἀγωνιοῦν φροντίζοντες δι' ἐκείνους, διὰ τοὺς ὁποίους φροντίζουν ἀποδέκται, φορολόγοι, λογιστὰὶ καὶ ταμίαι. Λέγω αὐτὰ ὄχι διὰ νὰ θρηνώ χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ γίνῃ κάποια διάρθεσις καὶ ἀλλαγῆ, διὰ νὰ ἐλεηθῶμεν ἡμεῖς ποὺ εὐρισκόμεθα εἰς θαραίαν δουλείαν καὶ νὰ γίνωμεν συγκομιδῆ καὶ θησαυρὸς τῆς Ἐκκλησίας. Ἐάν, ὅμως, δὲν θέλετε, ἰδοὺ οἱ πτωχοὶ εἶναι ἔμπρὸς εἰς τὰ μάτια σας; ὅσους μὲν ἀπὸ αὐτοὺς ἠμποροῦμεν νὰ δεθῆσωμεν, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ τοὺς τρέφωμεν. ¶ Ὅσους δὲ δὲν ἠμποροῦμεν, θὰ τοὺς ἀφήσωμεν εἰς σᾶς, διὰ νὰ μὴ ἀκούσετε, κατὰ τὴν φθεβρὸν ἡμέραν τῆς κρίσεως, τὰ λόγια ἐκεῖνα πρὸς ἡλὲχθησαν εἰς τοὺς ἀνελεήμονας καὶ σκληροὺς: «μὲ εἶδατε νὰ πεινῶ καὶ δὲν μὲ ἐθρέματε»¹². Αὐτῆ, θεοβαίως, ἢ ἀπανθρωπίᾳ, μαζὶ μὲ σᾶς, κάμνει καὶ ἡμᾶς τοὺς κληρι-

12. Ματθ. 23, 49.

κοὺς γελοίους, διότι, ἐγκαταλείποντες τὰς προσευχὰς, τὴν διδασκαλίαν καὶ τὰς ἄλλας ἱεράς ἐνασχολήσεις, χάνομεν ἅλον τὸν καιρὸν, ἄλλοι μὲν εἰς τοὺς οἰνοπλητὰς, ἄλλοι δὲ εἰς τοὺς παλούοντας σιτηρὰ καὶ ἄλλοι εἰς ἐκείνους ποὺ παλοῦν τὰ ἄλλα τρέφμα. Ἀπὸ αὐτὸ τὸ γεγονός προέρχονται μάχαι, φθλονεικία, καθημερινὰ προσβολαὶ καὶ εἰς τὸν κάθε ἕνα κληρικὸν δίδονται ὄνματα, τὰ ὁποῖα ἀρμύζουσι εἰς τὰ κοσμικὰ σκέτια. Πρέπει νὰ ἀνταλλάξουσι τὰ ὄνματα αὐτὰ μὲ ἄλλα καὶ μὲ ἐκείνα νὰ ὀνομάζωνται, τὰ ὁποῖα ἐνομοθέτησαν οἱ Ἀπόστολοι. ¶ Εἰ αὐτὰ εἶναι τὰ σχετιζόμενα μὲ τὴν διατροφήν τῶν πτωχῶν, τὴν προστασίαν τῶν ἀδικουμένων, τὴν φροντίδα τῶν ξένων, τὴν βοήθειαν τῶν κακοπαθούντων, τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ὀρφανῶν, τὴν βοήθειαν τῶν χηρῶν, τὴν ἐπιμέλειαν τῶν παρθένων. ¶ 10 Αὐτὰς, λοιπόν, τὰς ὑπηρεσίας νὰ διαμοιράζωνται οἱ κληρικοὶ ἀντὶ τῆς φροντίδος τῶν ἀγρῶν καὶ τῶν σικιῶν. Διότι αὐταὶ εἶναι τὰ κειμήλια τῆς Ἐκκλησίας· αὐτοὶ εἶναι οἱ θησαυροὶ ποὺ τῆς ἀρμύζουσι καὶ δίδουσι εἰς ἡμᾶς μεγάλην ἀγογγυσίαν καὶ εἰς σᾶς ὀφέλειαν μᾶλλον δὲ δίδουσι εἰς σᾶς ἀγογγυσίαν μαζὶ μὲ τὴν ὀφέλειαν. Διότι, μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, νομίζω, ὅτι ἔσοι εἶναι ἐδῶ συγκεντρωμένοι, φθόνουσι τὸν ἀριθμὸν τῶν ἑκατῶν χιλιάδων ἂν ὁ κάθε ἕνας ἐδῶθεν ἕνα ψωμὶ εἰς κάθε πτωχόν, ἅλοι θὰ εἶχον ἀφθονίαν πραγμάτων. Ἐάν ὁ καθεὶς ἐδῶθεν ἕνα μόνον ὄσολόν, δὲν θὰ ἦτο κανεὶς πτωχὸς καὶ δὲν θὰ ὑποφέρωμεν τῶσας κατηγορίας καὶ πειράγματα λόγῳ τῆς φροντίδος τῶν περιουσιῶν. Πράγματι δὲ τό: «πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δῶσε τα εἰς τοὺς πτωχοὺς καὶ ἔλα ἀκολουθήσέ με»¹³, εἶναι κατ' ἄλληλον νὰ λέγεται καὶ πρὸς τοὺς προτεταμένους τῶν Ἐκκλησιῶν σχετικῶς μὲ

13. Ματθ. 19, 21.

δοσι έχει ἡ Ἐκκλησία. Διότι διαφορετικά δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν καθὼς πρέπει, χωρὶς νὰ εἰ-
μεθα ἀππλλαγμένοι ἀπὸ κάθε ἀνόητον καὶ ἀτιμωτικὴν
φροντίδα. Τώρα δὲμος οἱ λερεῖς τοῦ Θεοῦ ἀσχολοῦνται μὲ
τὸν τρύγον, μὲ τὸν θριασμόν, μὲ τὴν πώλησιν καὶ τὴν ἀ-
γοράν ἐμπορευμάτων. Καὶ ἐκεῖνοι μὲν, οἱ ὅποιοι ὑπηρε-
τοῦν τὴν σικάν, εἶχον ὀλην τὴν ἀτέλειαν αὐτῶν, ἐν καὶ
εἶχον ἀναλάβει πρὸ ὀλεκῆν ὑπηρεσίαν ἡμεῖς δέ, οἱ ὅποιοι
προσκαλοῦμεθα εἰς αὐτὰ τὰ ἄδυστα τῶν οὐρανῶν καὶ
εἰσερχόμεθα εἰς τὰ ἀληθινὰ ἄγια τῶν ἀγίων, ἀναλαμβά-
νομεν πάλιν φροντίδας ἐμπόρων καὶ μεταπωλητῶν. Ἀπὸ
αὐτὸ τὸ γεγονός προέρχεται ἡ μεγάλη ἀδιαφορία διὰ
τάς Γραφάς, ἡ ὀκνηρία διὰ τὰς προσευχάς καὶ ἡ ἀμέ-
λεια δι' ὅλα τὰ ἄλλα. «: Διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ δια-
μοιραζώμεθα καὶ εἰς τὰς δύο ὑπηρεσίας μὲ τὸν πρέπον-
τα ζῆλον.

Διὰ τοῦτο ἱκετεύω καὶ παρακαλῶ θερμῶς νὰ ἀνασθ-
λῶσιν ἀπὸ παντοῦ πολλοὶ πηγαὶ πρὸς χάριν σας καὶ
τὸ ἄλῳν καὶ ὁ ληγὸς σας νὰ γίνων εἰς ἡμᾶς ὡσάν μίαν
δραστηριότης. Διότι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον καὶ οἱ πτω-
χοὶ θὰ διατραποῦν εὐκολώτερον καὶ ὁ Θεὸς θὰ δοξα-
σῆ καὶ σεῖς θὰ προσδεύσατε περισσότερο εἰς τὴν φι-
λανθρωπίαν καὶ θὰ ἀπολαύσατε τὰ ἀάνια ἀγαθά. Εἴθε
ἴλοι μας νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φι-
λανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν
ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ο Μ Ι Λ Ι Α Π Σ Τ' (86)

(Ματθ. κζ' 11—26)

Δ Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἐστάθη ἐμπρὸς εἰς τὸν ἡγεμόνα καὶ τὸν
ἐρώτησεν ὁ ἡγεμὸν λέγων: σὺ εἶσαι ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων;
Ὁ Ἰησοῦς τοῦ εἶπεν: σὺ τὸ λέγεις. Καὶ καθ' ὅν χρόνον κατηγο-
ρεῖτο ἀπὸ τοῦ ἀρχιερέως καὶ τοῦ πραιποσίτου τοῦ λαοῦ, ἐν ἡ-
δίειεν καμμίαν ἀπάντησιν» (Ματθ. κζ' 11—13).

Βλέπεις τί πρῶτον ἐξετάζεται; ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον
συχνάκις ἐκεῖνοι διελογίζοντο. **Ε** Ἐπειδὴ, θεβαίως, εἴ-
δον τὸν Πιλάτον νὰ μὴ κάμῃ καὶ λόγον διὰ τὰ νομικὰ
ζητήματα, τὸν κατηγοροῦν διὰ δημόσια ἐγκλήματα. Πα-
ρομοίως ἔκαμαν καὶ μὲ τοὺς Ἀποστόλους, ἐπικαλοῦμε-
νοι καὶ λέγοντες αὐτὰ ὅτι δηλοδὴ πηγαῖνον ἐδῶ καὶ
ἐκεῖ κηρύσσοντες κάποιον βασιλεῖα Ἰησοῦν, ὀμιλοῦντες
διὰ κάποιον ἀπῶν καὶ φαινομενικὸν ἄνθρωπον καὶ ἔτσι
ἐβαλαν εἰς αὐτοὺς τὴν ὑποψίαν διὰ κάποιαν βασιλικὴν ἐ-
ξουσίαν. Ἐπομένως εἶναι φανερόν, ὅτι τὸ σχίσμα τοῦ
ἐνδύματος καὶ ἡ κατὰπληξις τοῦ ἀρχιερέως, ἦσαν πρό-
φασις. **¶** **11** Ἐκίνουν δὲ τὰ πάντα καὶ περιπέλεκτον,
ὡστε νὰ τὸν ὀδηγήσουν εἰς τὸν θάνατον. Αὐτὸ, λοιπόν,
ἠρώτησεν τότε ὁ Πιλάτος. Τί, δὲμος, ἀπήτησεν ὁ Χρι-
στός; «Σὺ τὸ εἶπες». Ὁμοίωσεν ὅτι εἶναι βασιλεὺς,
ἀλλὰ βασιλεὺς οὐράνιος· αὐτὸ ἔλεγεν σαφέστερον καὶ
εἰς ἄλλο σημεῖον ἀπαντῶν εἰς τὸν Πιλάτον: «ἡ ἰδική μου
βασιλεία δὲν εἶναι ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν», ὡστε νὰ
μὴ ἔχουν καμμίαν συγχώρησιν οὔτε ἐκεῖνοι, οὔτε αὐ-
τοὶ, οἱ ὅποιοι τὸν κατηγοροῦν τέτοια πράγματα. Παρα-

θέτει δὲ καὶ μίαν σκέψιν, μὴ ἐπιβεχόμενην ἀρνησιν, λέγων: «ἐάν ἦμιον ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, οἱ ἰδικοί μου θὰ ἠγωνίζοντο νὰ μὴ παραδοθῶς². Διὰ νὰ ἀπομακρύνῃ, λοιπόν, αὐτὴν τὴν ὑπόψιν καὶ φόρον κατέβαλεν καὶ τοὺς ἄλλους προέτρπευεν νὰ καταβάλουν καὶ ὅταν ἠθέλησαν νὰ τὸν κάμουν βασιλέα, ἔφυγεν. **Β** Διὰτὶ ὅμως, λέγει κάποιος, δὲν παρουσίασεν αὐτὰ ὡς ἀποδείξεις, ὅταν κατηγορεῖτο ὡς βασιλεὺς; Διότι, ἂν καὶ εἶχαν ἀναριθμήτους ἀπὸ τὴν πραγματικότητα ἀποδείξεις τῆς δυνάμεως, τῆς πραότητος, τῆς καλωσύνης του, θεληματικῶς ἐτυφλῶντο καὶ ἐγκληματοῦσαν, τὸ δὲ δικαστήριον ἦτο διεφθαρμένον. Διὰ τοῦτο θεθαίως, ὅταν τὸν ἐξώρκισεν ὁ ἀρχιερεὺς καὶ τὸν ἐρώτησεν ὁ ἡγεμὼν, δὲν ἀπαντᾷ καθόλου, ἀλλὰ σιωπᾷ ἢ ἀπαντᾷ συντόμως, διὰ νὰ μὴ λάσθῃ φήμην ἀλαζόνος ἕνεκα τῆς συνεχοῦς σιωπῆς: πρὸς τὰς κατηγορίας δὲ ἐκείνων δὲν λέγει πῶλον τίποτε· διότι δὲν ἐπράκειτο νὰ τοὺς πείσῃ. Καθὼς ἀκριβῶς καὶ ὁ προφήτης πρὸ πολλοῦ χρόνου προφητεύων αὐτὸ ἔλεγε: «**Γ** «εἰς τὴν ταπεινώσιν του ἀνιμώθη ἡ δικαιοσύνη του»³. Δι' αὐτὰ ὅλα ὁ ἡγεμὼν ἐθαύμαζεν πράγματι δὲ ἦτο ἀξιοθαύμαστον νὰ θέλῃ αὐτὸν νὰ δεικνῆ τὴν ἴσην μετριοφροσύνην καὶ νὰ σιωπᾷ ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος ἠμποροῦσεν νὰ εἴπῃ ἀναρίθμητα. Διότι δὲν κατηγοροῦσαν αὐτὸν ἐπειδὴ ἐγνώριζον ὅτι ἐπράξεν κάποιο κακόν, ἀλλὰ τὸν κατηγοροῦσαν μόνον ἕνεκα ζηλοτυπίας καὶ μίσους. Ὅταν λοιπὸν ἔφεραν ψευδομάρτυρας καὶ δὲν εἶχον τίποτε νὰ εἰποῦν καὶ ἀφοῦ εἶδον τὸν Ἰούδαν ποδὲξ ἐξεψύχησεν καὶ τὸν Πιλάτον ποδὲξ ἐξέπλευε τὰ χέρια, διὰτὶ ἐπετίθεντο ἀκόμη καὶ δὲν ἠσθάνθησαν συντριβῆν; Διότι ἐπράξεν πολλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνον ἀκόμη τὸν καιρὸν τῆς

2. Ἐ.θ' ἀνωτ.
3. Ἠσ. 53, 8.

δικῆς, διὰ νὰ ξεμεθύσουν καὶ νὰ μετανοήσουν· ἀλλὰ μὲ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἐγίνοντο καλλίτεροι.

Δ Τί λέγει, λοιπόν, ὁ Πιλάτος; «Δὲν ἀκούεις πόσα μαρτυροῦν ἐναντίον σου αὐτοί;» Ἦθελεν θεθαίως ἐκεῖνος, ἀφοῦ ἀπολογηθῆ, νὰ ἐλευθερωθῆ; διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε αὐτὰ. Ἐπειδὴ, ὅμως, δὲν δίδει καμίαν ἀπάντησιν, μηχανεύεται καὶ κάτι ἄλλο. Ποῖον, λοιπόν, εἶναι αὐτό; Ἦτο βέβαιον εἰς αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀπελευθερώη ἕνα ἀπὸ τοὺς καταδίκους καὶ μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπεχείρησεν νὰ τὸν ἐλευθερώσῃ, ὡσάν νὰ τοὺς ἔλεγε: ἐάν, λοιπόν, δὲν θέλετε νὰ τὸν ἐλευθερώσω ὡς ἀθῶον, ἔστω καὶ ὡσάν καταδίκον δώσατέ του χάριν λόγῳ τῆς εὐρηθῆς. Εἶδες ἀντεστραμμένην τᾶξιν; Διότι ἡ μὲν ἀπῆταις χάριν τῶν καταδίκων ἐθιμικῶς ἀνήκειν εἰς τὸν λαόν, τὸ δὲ χάρισμα εἰς τὸν ἀρχόντα. **Ε** τῶρα δὲ ἔχει γίνῃ τὸ ἀντίθετον: ὁ ἀρχὼν ζητεῖ ἀπὸ τὸν λαόν. Καὶ οὔτε μὲ αὐτὸν τὸν τρόπον γίνονται ἡμεροί, ἀλλὰ περισσότερον ἐξοργιάνονται καὶ φονιάζουν ἐστρελλομένοι ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ζηλοτυπίας. Διότι δὲν εἶχον τίποτε νὰ τὸν κατηγορήσουν, ἂν καὶ αὐτὸς εἰσώπα, ἀλλὰ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἠλέγχοντο, ἐπειδὴ πολλὰ ἦσαν τὰ ὅσα διεκλήρυττον τὸ δίκαιον αὐτοῦ· ἐνῶ δὲ εἰσώπα, ἕνεκα ἐκείνου, οἱ ὁποῖοι ἔλεγον ἀναρίθμητα καὶ εἶχον καταληφθῆ ἀπὸ μανίας.

ΣΤ «Ἐνῶ δὲ (ὁ Πιλάτος) ἐκάθητο εἰς τὴν δικαστικὴν ἔδραν, τοῦ ἔστευλεν ἢ οὐζυγὸς τοῦ μήνυμα καὶ τοῦ ἔλεγε: μὴ κάμῃς τίποτε εἰς ἐκεῖνον τὸν ἀθῶον, διότι ὑπέφερα πολὺ σήμερον εἰς τὸ ὄνειρόν μου ἐξ αἰτίας του». Βλέπεις τί γίνεται πάλιν, τὸ ὁποῖον ἠμποροῦσεν νὰ τοὺς κάμῃ ὄλους νὰ ἀνακαλέσουν. Διότι μαζὶ μὲ τὴν πείραν καὶ τὴν ἀπόδειξιν ἐκ τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ δεικνόν δὲν ἦτο μικρὸν πρᾶγμα. Διὰτὶ δὲ ἐκεῖνος δὲν θέ-

πει δνειρον; "Η διότι εκείνη ητο περισσότερον αξία η διότι, εάν εθελεπεν εκείνος, δέν θά έγίνετο πιστευτός η παρανομίως εάν είχαν ιδη δέν θά τό ελεγεν. Διά τοϋτο κανονίζεται από την πρόνοιαν του Θεου νά ιδη εκείνη, διά νά γίνη ολοφάνερον εις όλους. **13** Καί όχι άπλώς θλέπει δνειρον, αλλά καί ύποφέρει πολλά, ώστε, ενεκα της συμπαθείας πρós την γυναίκα, ό άνδρας νά γίνη διαστακτικώτερος διά τόν φόνον. 'Αλλά καί η άρα έβοήθει όχι άλλον διότι είδεν τό δνειρον κατά την διάρκειαν εκείνης της νυκτας.

'Αλλ' όμως δέν ητο ακίνδυνον δι' αυτόν νά τόν ελευθερώση, επειδή είπον: «έκαμεν τόν έαυτόν του Βασιλέα». 'Επρεπεν, λοιπόν, νά ζητήση αποδείξεις καί έπιχειρήματα καί άσα είναι γνωρίσματα της βασιλικής εξουσίας: πχ. εάν συνεκέντρωνε στρατόν, εάν συνήθριζεν χρήματα, εάν κατεσκεύαζεν άπλα η έπιχειρεί κάτι άλλο παρόμοιον. 'Εκείνος δέ χωρίς λόγον παρσούρεται από αυτός: διά τοϋτο ό Χριστός ούτε εκείνου συγχωρεί την ένοχήν όταν λέγη: «μεγαλύτεραν άμαρτίαν έχει εκείνος, ό όποιος, μέ παρέδωκεν εις σέ»⁴. 'Επομένως, η συγχώρησις θά ητο δείγμα άδυναμίας, καθώς καί τό νά εξαίρεση εκείνον, ό όποιος τόν έμαστιγώσεν. 'Ο μέν Πιλάτος, λοιπόν, ητο άνανδρος καί αδυνάτου κράσεως, οι δέ άρχιερείς ησαν πονηροί καί κακοήργοι. 'Επειδή, λοιπόν, εκέφθη κάποιον τρόπον άπελευθερώσεώς του, δηλαδή τόν νόμον της έορτης, ό όποιος διέτασεν νά ελευθερώουν ένα κατάδικον, τί μηχανεύονται έναίσιον αυτού του τρόπου; «έπεισαν τόν όχλον νά ζητήσουν τόν Βαραβθάν».

Είδες πόσον φροντίζει αυτός, ώστε νά τούς άπαλ-

4. 'Ιω. 18, 36.

λάξη από τας κατηγορίας καί πόσον αυτό προσπαθούν, ώστε νά μη άφήσουν διά τόν έαυτόν τους ούτε ήκνος άπολογίας; **14** Διότι ποίον έπρεπεν νά ελευθερώσουν; τόν αναντιρρήτως κατάδικον η τόν άμφισβητούμενον; 'Εάν, λοιπόν, έπρεπεν νά άπολύσουν ένα από τούς άγνωρισμένους, πολύ περισσότερον έπρεπεν νά ελευθερώσουν ένα, του όποιου τά παραπτώματα ησαν άμφίβολα. Διότι, θεοσάως, δέν ένόμιζον ότι αυτός ητο χειρότερος από τούς άγνωρισμένους εγκληματίας. Διά τοϋτο, παράγματι, δέν είπεν άπλώς: είχον ληστήν, αλλά: «περίφημον», δηλαδή περιθόηταν διά την κακίαν καί ό όποιος είχεν διαπράξει αναριθμήτους φόνους. Καί όμως, έπρωτίμησαν εκείνον παρά τόν Σωτήρα της Οικουμένης καί ούτε έσεβάσθησαν τόν καιρόν που ητο Ιερός (λόγω της έορτης), ούτε τούς νόμους της φιλανθρωπίας, ούτε άλλο τίποτε από αυτά. **15** αλλά τούς έτύφλωσεν έντελής ό φθόνος καί μέ την κακίαν τους διασφείρουσιν καί τόν λαόν, διά νά τιμωρηθούν καί διά την έξαπάτησιν αυτού. 'Επειδή, λοιπόν, έζήτησαν εκείνον, λέγει: «Τί λοιπόν, νά κάμω τόν 'Ιησούν, τόν λεγόμενον Χριστόν;». Καί μέ αυτό έπίσης ήθελεν νά τούς κάμη νά συνασθηθούν μέ τό νά τούς καταστήση ύπευθύνους διά την προτίμησιν του ληστού, ώστε έσται καί από έντροπήν νά ζητήσουν τόν 'Ιησούν καί όλα νά γίνουν μέ την γενναιοδωρίαν των. Διότι εάν ελεγεν: δέν ήμάρτυσα, θά τούς έκαμεν περισσότερον έριστικούς; **16** τό δέ νά αξιώγη νά σωθή λόγω φιλανθρωπίας, έχει αναντιρρητον την πειθώ καί την αίτησιν. 'Εκείνοι όμως καί τότε ελεγαν: «σταύρωσε, σταύρωσε αυτόν», «ό δέ ήγεμών είπεν: τί κακόν λοιπόν έκαμεν; Αυτοί δέ περισσότεροι έφώνάζαν: νά σταυρωθή». «'Όταν λοιπόν αυτός είδεν ότι όλα είναι άνώφελα, έπλυσε τά χέρια του λέγων, ότι είναι άθώος». Διατί, λοιπόν, τόν παραδίδεις; διατί δέν τόν άπέσπασες αίφνιδί-

ως, όπως ακριβώς ο χιλιάρχος τὸν Παῦλον⁶; Διότι καὶ ἐκεῖνος ἐγνώριζεν ὅταν ἔκαμεν χάριν εἰς τοὺς Ἰουδαίους⁷ καὶ ἐξ αἰτίας τοῦ ἐγένετο ἐπανάστασις καὶ θόρυβος. Ἄλλ' ὅμως τὰ ἀντιμετώπισεν ὄχι γενοῦσας. Ὁ Πιλάτος, ὅμως δὲν ἐνήργησεν παρομοίως, ἀλλὰ μὲ δευλίαν καὶ μὲ μεγάλην ἔλλειψιν σθένους. Ἔτσι ὄλοι μαζί διεφείροντο. **Β** Διότι οὐτε αὐτὸς ἀντεστάθῃ εἰς τὸν λαόν, οὐτε ὁ λαὸς εἰς τοὺς Ἰουδαίους· δι' ὅλα δὲ αὐτὰ ἐχάθη κάθε συγχώρησις αὐτῶν. Διότι «ἐφώναζον ὑπερβολικὰ», δηλαδὴ ἐφώναζον περισσότερο: «νὰ σταυρωθῇ». Διότι δὲν ἤθελον μόνον νὰ τὸν θανατώσουν, ἀλλὰ καὶ μὲ κακὴν κατηγορίαν ἐνῶ δὲ ἀντέλεγεν εἰς αὐτοὺς ἐκεῖνος ποῦ τὸν ἐδίκαιεν, ἐκεῖνοι ἐπέμενον φωνάζοντες τὰ ἴδια. Εἶδες πόσα ἐπραξεν ὁ Χριστὸς διὰ νὰ τοὺς κάμῃ καλὰ; Διότι, ὅπως ακριβῶς τὸν Ἰούδαν πολλές φορές τὸν ἐμπόδιεν, ἔτσι ἐμπόδιεν καὶ αὐτοὺς μὲ ἀλόκληρον τὸ εὐαγγέλιόν του καὶ μὲ τὸν χρόνον τῆς κρίσεως. Διότι ὅταν εἶδον τὸν ἡγεμόνα καὶ δικαστὴν νὰ πλένῃ τὰ χέρια καὶ νὰ λέγῃ **Γ**: «Εἰμαι ἀθῶος ἀπὸ τὸ αἷμα αὐτοῦ», ἔπρεπεν νὰ συναισθανθοῦν συντριβὴν καὶ ἀπὸ τὰ λόγια καὶ ἀπὸ τὰς πράξεις. Ὅταν δὲ εἶδον τὸν Ἰούδαν ἀπαγορευμένον καὶ τὸν Ἰβὸν τὸν Πιλάτον νὰ παρακαλῇ ἔπρεπεν αὐτὶ τοῦ Ἰησοῦ νὰ δεχθοῦν ἄλλον διὰ νὰ σταυρωθῇ. Διότι ὅταν ὁ κατηγορὸς καὶ προδότης καταδικάζῃ τὸν ἑαυτὸν του καὶ ὁ ἐγκρίνων διὰ ψήφου ἀριεῖται τὰ ἐγκλήματά του καὶ κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα παρουσιάζεται τέτοιο δράμα, καὶ ὡσάν κατάδικον ζητεῖ αὐτὸν ὁ Πιλάτος, ποῖαν ἀπολογία θὰ ἔχουν; Ἐάν δὲν ἐπεθύμουν νὰ εἶναι ἀθῶος, ὅμως δὲν ἔπρεπεν ἐντὶ ἐκείνου νὰ προτιμήσουν τὸν ληστὴν καὶ μάλιστα ἀνεγνωρισμένον καὶ πολὺ διαβόητον. Τί λοιπὸν, εἶπον ἐκεῖνοι; Ὅταν εἰ-

6. Πρ. Ἀπ. 23, 24.

δον τὸν δικαστὴν νὰ νίκητῃ τὰ χέρια καὶ νὰ λέγῃ: **Δ** «Εἰμαι ἀθῶος», ἐφώναζον: «Τὸ αἷμα τοῦ θεοῦ θάρυνῃ ἡμᾶς καὶ τὰ παιδιὰ μας». Τότε ακριβῶς, λοιπὸν, ὅταν ἐψηφοφόρησαν ἐναντίον των, ἐπέτρεψεν νὰ γίνουν ὄχι. Κοίταξε δὲ καὶ ἐδῶ τὴν μεγάλην παραφροσύνην των. Διότι τέτοια ἦταν ἡ παράλογη ὀρμὴ των καὶ κακὴ ἐπιθυμία· δὲν τοὺς ἀφήνουν νὰ ἰδοῦν κάτι ἀπὸ τὰ πρέποντα Ἔστω λοιπὸν, ὅτι κατηράσθητε τοὺς ἑαυτοὺς σας; διὰτὶ παρατείνετε τὴν κατάραν καὶ εἰς τὰ παιδιὰ σας; Ἐν τούτοις ὁ φιλόθεος Κύριος, ὃν καὶ ἐχρησιμοποίησαν τέτοιαν μανίαν καὶ ἐναντίον τῶν ἑαυτῶν των καὶ ἐναντίον τῶν παιδιῶν των, ὅχι μόνον διὰ τὰ παιδιὰ δὲν ἐπεκύρωσεν τὴν ἀπόφασίν των, ἀλλ' οὔτε δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους· **Ε** ἀντιθέτως δὲ ἐδέχθη ὅσους ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἰδίους μετενόησαν καὶ τοὺς ἐχώρισεν ἀναρίθμητα ἀγαθὰ. Καὶ ὁ Παῦλος θεοβαίως, ἦτο ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν πιστευσάντων ἦτο εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ διότι λέγει ὁ Ἰάκωβος: «Βλέπετε, ἀδελφε, ὅτι πολλὰ χιλιάδες Ἰουδαίων ἔχουν πιστεύσει εἰς τὸν Θεόν⁸». **ΣΤ** Ἐάν δὲ ἀπέμειναν μερικοί, ὡς λογαριάζουν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των.

Ἐν τούτοις ὁ Κύριος, ὃν καὶ ἐχρησιμοποίησαν τέτοιαν μανίαν καὶ ἐναντίον τῶν ἑαυτῶν των καὶ ἐναντίον τῶν παιδιῶν των, ὅχι μόνον διὰ τὰ παιδιὰ δὲν ἐπεκύρωσεν τὴν ἀπόφασίν των, ἀλλ' οὔτε δι' αὐτοὺς τοὺς ἰδίους· ἀντιθέτως δὲ ἐδέχθη ὅσους ἀπὸ ἐκείνους τοὺς ἰδίους μετενόησαν καὶ τοὺς ἐχώρισεν ἀναρίθμητα ἀγαθὰ. Καὶ ὁ Παῦλος θεοβαίως, ἦτο ἕνας ἀπὸ αὐτοὺς καὶ τὸ ἀναρίθμητον πλῆθος τῶν πιστευσάντων ἦτο εἰς τὴν Ἰερουσαλὴμ διότι λέγει ὁ Ἰάκωβος: «Βλέπετε, ἀδελφε, ὅτι πολλὰ χιλιάδες Ἰουδαίων ἔχουν πιστεύσει εἰς τὸν Θεόν⁸». Ἐάν δὲ ἀπέμειναν μερικοί, ὡς λογαριάζουν τὴν τιμωρίαν εἰς τοὺς ἑαυτοὺς των.

6. Πρ. Ἀπ. 21, 20.

7. Ἔε. 18, 31.

ἡμεροῦσαν νὰ ἐμποδίσουν καὶ αὐτὸν καὶ ἐκείνους· αἱ ὑπερφυσικαὶ πράξεις, τὰ θαύματα, ἡ μεγάλη ἀνεξικακία αὐτοῦ ποῦ ὑπέφερεν αὐτὰ καὶ κυρίως ἡ ἀνέκφραστη σιωπὴ τοῦ. **¶** Ἐπειδὴ, λοιπόν, μὲ ὅσα ἀπελογήθη καὶ μὲ ὅσα προσυχηθή, ἔδειξαν τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν του, πόλιν παρουσιάζει τὴν ἀνωτερότητα καὶ τὴν εὐγένειαν τῶν αἰσθημάτων του μὲ τὴν σιωπὴν καὶ τὴν περιφρόνησιν τῶν λεγομένων. Μὲ ὅλα αὐτὰ ὁδηγεῖ αὐτοὺς πρὸς τὸ ἰδικόν του θαύμα· ἀλλὰ μὲ τίποτε ἀπὸ αὐτὰ δὲν ἠθέλησαν νὰ ὀπωρήσουν.

Διότι, ὅταν μίαν φοράν κυριευθοῦν αἱ σκέψεις ἀπὸ κάποιαν μέθην ἢ μανίαν παράλογον, εἶναι δύσκολον νὰ ἐπανέλθουν εἰς τὴν πρότερον κατάστασιν, ἐάν δὲν εἶναι πολὺ γενναῖα ἢ ψυχῇ, ἢ ὅποια ἐξασθενεῖ. Πράγματι, εἶναι φοβερόν πολὺ νὰ δίδωμεν τόπον εἰς τὰ κακὰ αὐτὰ πάθη· **¶** διὰ τοῦτο πρέπει μὲ κάθε τρόπον νὰ τὰ ἀπομακρύνωμεν καὶ νὰ ἐμποδίσωμεν τὴν εἰσοδὸν των. Διότι, ὅταν καταλάβουν καὶ καθυποτάξουν τὴν ψυχὴν, ὅπως ἀκριβῶς ἡ φωτιά ποῦ ἐφορμᾷ μέσα εἰς τὸ δάσος, τοιοῦτοτρόπως αὐτὰ ἀνάπτουν μεγάλην φλόγα. Διὰ τοῦτο παροικαλῶ νὰ πράττετε τὸ πᾶν, ὥστε νὰ ἀποκλείετε τὴν εἰσοδὸν εἰς αὐτὰ· μήτε νὰ παρηγορήτε τὸν ἑαυτὸν σας μὲ αὐτὴν τὴν ψυχοφόρον σκέψιν, ἢ ὅποια φέρει ἐντός κάθε κακίαν, μὲ τὸ νὰ λέγετε: τί εἶναι αὐτὸ καὶ τί εἶναι ἐκεῖνο· διότι ἀπὸ αὐτὸ γεννῶνται τὰ ἀναρτήματα κακὰ. Διότι ὁ διάβολός, ὁ ὁποῖος εἶναι σιχαμερός, χρησιμοποιεῖ μεγάλην ραδιουργίαν, σύντονον προσπάθειαν καὶ συγκατάθεσιν διὰ τὴν καταστροφὴν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐπιτίθεται μὲ τὰ μικρότερα. **¶** Πρόσεξε λοιπόν. Ἦθελεν νὰ θέσῃ τὸν Σαουλ μέσα εἰς τὴν μορολογίαν τῆς ἐγγαστριμύθου. Ἄλλ' ἐάν συμεβούλευεν αὐτὸ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν, δὲν θὰ ἐπρόσεχεν ἐκεῖνος. Διότι πῶς θὰ ἔκαμεν αὐτὸ, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἀπομακρύνει αὐτάς; Διὰ τοῦτο

εἰσάγει αὐτὸν ἡσυχίας καὶ σιγᾶ - σιγᾶ Ἐπειδὴ, λοιπόν, παρήκουσεν τὸν Σαμουὴλ καὶ ἔκαμεν ὥστε νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν τοῦ ὀλοκαυτώματος ἀπόντος ἐκείνου, κατηγορούμενος λέγει ὅτι ἐγένετο μεγαλύτερα ἀνάγκη ἀπὸ τὴν ἐπίθεσιν τῶν ἐχθρῶν· πρέπει δὲ νὰ θρηνησῇ, ἀλλὰ εὐρίσκεται εἰς τοιαύτην ψυχικὴν διάθεσιν ὥσάν νὰ μὴ ἔχη πράξει τίποτε. Πάλιν ὁ Θεὸς διέτασεν σχετικῶς μὲ τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Ἀμαληκιτῶν αὐτὸς ὅμως παρήκουσεν καὶ τοῦτο. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον ἐφθάσεν εἰς τὰ τολμηρὰ ἐγχειρήματα ἐναντίον τοῦ Δαβὶδ καὶ ἔτσι ἡσυχίας καὶ σιγᾶ - σιγᾶ γλιστρῶν δὲν ἐστάθη **¶** μὲχρις οὗ ἐφθασεν καὶ ἔβαλεν τὸν ἑαυτὸν του εἰς αὐτὸ τὸ θάραθρον τῆς καταστροφῆς.

Τὸ ἴδιον ἐπραξεν καὶ μὲ τὸν Κάιν δὲν τὸν παρώρμησεν ἀμέσως νὰ φονεῖσθαι τὸν ἀδελφὸν του, διότι δὲν θὰ τὸν ἐπέθεον, ἀλλὰ προηγουμένως τὸν προετοιμάζει διὰ νὰ τοῦ προσφέρῃ τὰ χειρότερα, λέγων: δὲν εἶναι καμμία ἁμαρτία αὐτό. Ἐν συνεχείᾳ τοῦ ἀνάπτει τὸν φθόνον καὶ τὴν ζηλοτυπίαν, λέγων εἰς αὐτόν, ὅτι τοῦτο δὲν εἶναι τίποτε κακόν. **¶** Τέλος, τὸν ἐπεισεν νὰ φονεῖσθαι τὸν Ἄβελ καὶ νὰ ἀρηθῇ τὸ ἔγκλημα. Δὲν ἔπεισε μακρόνθι δὲ παρὰ μόνον ὅταν προσέθεον τὸ χειρότερον κακόν. Διὰ τοῦτο πρέπει ἀπὸ τὴν ἀρχὴν νὰ τὸν ἐμποδίσωμεν κυρίως δὲ, ἔστω καὶ ἂν μόνον ταυς παρουσιάσονται τὰ πρῶτα ἁμαρτήματα, οὗτε τότε πρέπει νὰ ἀδιαφορῶμεν διὰ τὰ πρῶτα παραπτώματα· ἔτσι ὅμως ἀνέρχεται εἰς μεγαλύτερα ἁμαρτήματα, ὅταν ἡ ψυχὴ μὲν ἡ ἀβιάφορη. Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ πράττωμεν τὰ πάντα, ὥστε νὰ ἀφαιρῶμεν τὰς ἀρχὰς αὐτῶν. Μὴ, λοιπόν, κοιτάξῃς εἰς τὴν οὐσίαν τοῦ ἁμαρτήματος εἶναι μικρὰ, ἀλλ'

ὅτι γίνεται ρίζα μεγάλης ἀμαρτίας. ὅταν ἀδιαφορήσωμεν δι' αὐτήν. Διότι ἐάν ἤμπορούσαμεν θά ἐλέγαμεν καί τὸ ἐξῆς παράδοξον, ὅτι δὲν ὑπάρχει ἀνάγκη τόσον μεγάλης ἐπιμελείας διὰ τὰ μεγάλα ἀμαρτήματα, ὅσον διὰ τὰ μικρά καὶ μηδαμινά. Διότι ἡ φύσις τῆς ἀμαρτίας μᾶς κἀμνεὶ νὰ ἀποστρεφώμεθα τὰ μεγάλα ἀμαρτήματα. **18** Ἐνθ' ἂν τὰ μικρὰ μᾶς ὀδηγοῦν εἰς ἀδιαφορίαν καὶ δὲν μᾶς ἐπιτρέπουν νὰ ἀντισταθῶμεν γενναίως, ὥστε νὰ τὰ ἐξαλείψωμεν διὰ τοῦτο ταχέως γίνονται μεγάλα, ὅταν ἡμεῖς ἐκοιμώμεθα. Αὐτὸ θὰ ἤμπορούσε κανεὶς νὰ ἰδῇ ὅτι συμβαίνει καὶ εἰς τὰ σώματα. Κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ἐγίνεν καὶ τὸ μεγάλο κακὸν μὲ τὸν Ἰούδαον. Διότι, ἐάν δὲν ἐνόμιζεν ὅτι εἶναι μικρὰ ἀμαρτία τὸ νὰ κλέπτῃ τὰ χρήματα τῶν πτωχῶν, δὲν θὰ ἐφθάνεν εἰς αὐτὴν τὴν προδοσίαν. Ἐάν οἱ Ἰουδαῖοι δὲν ἐνόμιζον ὅτι εἶναι μικρὸν ἀμαρτήμα τὸ νὰ κυριεύονται ἀπὸ σατανοδοξίαν, δὲν θὰ καταντούσαν νὰ γίνουσι χριστοκτόνοι. Ὅλα δὲ τὰ κακὰ θὰ ἤμπορούσεν νὰ ἰδῇ κανεὶς ὅτι προέρχονται ἀπὸ αὐτό. **19** Διότι κανεὶς δὲν ὀρμᾷ πρὸς τὴν κακίαν ταχέως καὶ μονομιᾶς. Διότι ἡ ψυχὴ ἔχει ἐντὸς τῆς κόποιαν ἐντροπήν καὶ αὐτολήν ἕνασι τῶν κακῶν καὶ δὲν εἶναι δυνατὸν ὅλοι νὰ κυριευθοῦν μονομιᾶς ἀπὸ τὴν ἀνασχυντίαν· ἀλλ' ὅταν ἡ ψυχὴ ἀδιαφορῇ, καταστρέφεται. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσῆλθεν ἡ εἰδωλολατρεία, τιμωμένον ὑπερμέτρως τῶν ἀνθρώπων, ζώντων καὶ ἀποθανόντων· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον προσεκινήθησαν ἀγάματα· κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ἐπεκράτησεν ἡ πορνεία καὶ τὰ ἄλλα κακὰ. Πρόσεξε λοιπὸν. Κάποιος ἐγέλασεν ἀκαίρως καὶ ἄλλος μὲν κατηγορήσεν αὐτόν, ἄλλος δὲ ἀπεμάκρυνεν τὸν φόβον, λέγων ὅτι αὐτὸ δὲν εἶναι τίποτε. Διότι τί εἶναι τὸ γέλιον; Τί θὰ ἤμπορούσεν νὰ προέλθῃ ἀπὸ αὐτό; Ἀπὸ αὐτοῦ προέρχεται ἡ ἀσετεΐτης, ἡ ἀσχιρολογία καὶ ἡ κακὴ πράξις. **20** Ἄλλος πάλιν, κατηγορούμενος, ὅτι συκοφαντεῖ τὸν πλησίον του, τὸν ὀβριζει καὶ τὸν κακολο-

γεῖ, ἔδειξεν ἀδιαφορίαν λέγων: δὲν εἶναι τίποτε τὸ νὰ κακολογῆς. Ἀπὸ αὐτοῦ προέρχεται ἀνέκφραστον μῖσος, ἀβιάλλασκτῃ ἔχθρᾳ καὶ ἀνυρίθμητοι ὕβρεις· ἀπὸ αὐτὰς δὲ προέρχονται πληγαὶ καὶ πολλάκις ἀπὸ τὰς πληγὰς ὁ φόβος.

Ἀπὸ τὰ μικρὰ, λοιπὸν, ἀμαρτήματα κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον εἰσάγει τὰ μεγάλα ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος θαύμων. Ἀπὸ τὰ μεγάλα δὲ δημιουργεῖ τὴν ἀπελπίσιαν· ἔτσι ἀνεκάλυψεν ἄλλην μέθοδον, ὅχι κατατέραν ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Διότι δὲν καταστρέφει τόσον ἡ ἀμαρτία, ὅσον ἡ ἀπελπίσις. **21** Διότι ἐκεῖνος ποῦ ἡμάρτησεν, ἐάν γρηγορῇ καὶ ἀφοῦ μετανοήσῃ ταχέως, διορθώνει τὴν κακὴν πράξιν· ἐνθ' ἐκεῖνος ποῦ ἀπεπλήσθη καὶ δὲν μετενόησεν, στεραίται αὐτὴν τὴν διόρθωσιν, ἐπειδὴ δὲν ἐχρησιμοποίησεν τὰ φάρμακα τῆς μετανοίας. Ὁ διάβολος χρησιμοποιεῖ καὶ ἄλλην ἐπιβουλὴν πολὺ φοβεράν· ὅπως ὅταν περιβῆλῃ τὴν ἀμαρτίαν μὲ τὴν μορφήν τῆς εὐλαθείας. Καὶ πῶς ἠμπόρεσεν ὁ διάβολος, λέγει κάποιος, νὰ μᾶς ἐξαπατήσῃ τόσον πολὺ; **22** Ἄκουε καὶ προσφύλαττον ἀπὸ τὰς παουουργίας του. Ὁ Χριστὸς διὰ τοῦ Παύλου διέταξεν τὴν γυναῖκα νὰ μὴ χωρίζῃ ἀπὸ τὸν ἄνδρα καὶ νὰ μὴ στεραίται ὁ ἕνας τὸν ἄλλον, παρὰ κατόπιν συμφωνίας· μερικαὶ ὁμῶς, ἀπὸ ἀγάπην δὴθεν πρὸς τὴν ἐγκράτειαν καὶ ἐπειδὴ ἐνόμιζον ὅτι πράττουσι εὐσεθεῖ πράξιν, ἀφοῦ ἐχώρισαν τοὺς ἑαυτοὺς των, ὤθησαν τὸν ἑαυτὸν τους εἰς τὴν μοιχείαν. Σκέψου λοιπὸν πόσον μεγάλο κακὸν εἶναι· ἀφοῦ ὑπέφεραν τόσον μεγάλο πόνον, νὰ κατηγοροῦνται ὅτι ἐπροξένησαν μεγάλην ζημίαν, νὰ τιμωροῦνται ὑπερβολικὰ καὶ νὰ ρίπτουσι τοὺς συζόγους των εἰς τὸ θάραθρον τῆς καταστροφῆς. Ἄλλοι πάλιν ἀ-

πέχοντες από τās τροφάς ἔνεκα τοῦ νόμου τῆς νηστείας, κατ' ὄλιγον ἐφθασαν εἰς τὸ νὰ ἀηδιάζουν αὐτάς· καὶ αὐτὸ ἐπιφέρει μεγίστην τιμωρίαν. **Β** Αὐτά, ὁμως, γίνονται ἕταν μερικά ἰσχυροποιῶν τὰς προλήψεις παρὰ ἑκείνα ποῦ φρονοῦν αἱ Γραφαί. Ἐνόμισαν καὶ μερικά ἀπὸ τοὺς Κορινθίους, ὅτι εἶναι γνώρισμα τῆς τελειότητος τὸ νὰ δοκιμάζουν τὰ πάντα καὶ αὐτὰ τὰ μὴ ἐπιτεπόμενα ἀκόμη. Ἄλλ' ὁμως αὐτὸ δὲν εἶναι γνώρισμα τῆς τελειότητος, ἀλλὰ τῆς μεγαλυτέρας παρανομίας. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐπιπλήττει αὐτοὺς σφοδρῶς καὶ λέγει ὅτι εἶναι ὑπεύθυνοι διὰ τὴν μεγαλυτέραν δικαίαν τιμωρίαν.

Ἄλλοι πάλιν νομίζουν, ὅτι εἶναι γνώρισμα τῆς εὐλαθείας τὸ νὰ ἔχουν μακρὰ μαλλιά. Καὶ αὐτὸ, ὁμως, ἀνήκει εἰς τὰ ἀπηγορευμένα καὶ προξενεῖ μεγάλην ἐντροπήν. Ἄλλοι πάλιν τὸ νὰ λυπούμεθα ὑπερβολικῶς διὰ τὰ ἀμαρτήματα, τὸ ἐπιδιώκουν ὡσάν κάτι ὀφελίμον· ἀλλὰ καὶ αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς διαβολικῆς πανουργίας· τὸ ἐφάνερσεν δὲ καὶ ὁ Ἰούδας ἔνεκα αὐτοῦ θεοβλαβῶς ἀπηγγονίσθη.

Β Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἐφοβεῖτο δι' ἑκείνον, ὁ ὁποῖος ἐπόρευσεν, διὰ νὰ μὴ πάθῃ κάτι τέτοιο καὶ συνβούλευεν τοὺς Κίρινθίους νὰ τὸν ἀποστάσων ταχέως· «διὰ νὰ μὴ κυριευθῇ ἀπὸ ὑπερβολικὴν λύπην»¹⁰. Κατόπιν, δεικνύων ὅτι αὐτὸ εἶναι ἔργον τῆς ἐπιθυμίας τοῦ διαβόλου, λέγει: «διὰ νὰ μὴ νικηθῶμεν ἀπὸ τὸν σατανᾶν· διότι δὲν ἀγνοοῦμεν τὰ σχέδιά του»¹¹, διότι λέγει ὅτι ἐπιτίθεται μὲ μεγάλην πανουργίαν. Διότι, ἔάν ἐπολέμει μετὰ παρρησίας καὶ φανερώς, θά ἦτο εὐχερῆς καὶ εὐκο-

10. 2 Κορ. 2, 7.

11. 2 Κορ. 2, 11.

λος ἢ νίκη· μᾶλλον δὲ καὶ τῶρα, ἔάν εἴμεθα ἐγκρατεῖς, θά εἶναι εὐκόλος· διότι ὁ Θεὸς μᾶς ἐξώπλισεν διὰ τὴν κάθε μίαν ἀπὸ αὐτὰς τὰς ὁδοῦ τοῦ διαβόλου. Διότι διὰ νὰ μᾶς κείσῃ νὰ μὴ περιφρονοῦμεν οὕτε τοὺς ἀσημάντους συνανθρώπους μας, ἀκούσε τί μᾶς συμβουλεύῃ ὁ ταν λέγει: **Β** «Ἐκεῖνος ποῦ εἶπεν εἰς τὸν ἀδελφόν του «μωρὲ», πρέπει νὰ παραδοθῇ εἰς τὴν γέενναν»¹². Ἐπίσης: «ἐκεῖνος ποῦ θλέπει (γυναικᾶ) μὲ ἀνήθικα μάτια, εἶναι ὀλοκληρωμένος μοιχός»¹³. Ταλανίζει καὶ ἑκείνος ποῦ γελοῦν καὶ παντοῦ ἐκρίζωνει τὰς ἀρχὰς καὶ τὰ σπέρματα τῶν κακῶν. Λέγει ἀκόμη ὅτι θά δώσωμὲν λόγον καὶ διὰ τὴν ματαιολογίαν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Ἰῶβ ἐνδιαφερόταν καὶ διὰ τὰς σκέψεις τῶν παιδιῶν του¹⁴. Διὰ τὸ νὰ μὴ ἀπελπίζόμεθα λέγει: «μήπως ἑκείνος ποῦ πίπτει, δὲν σηκώνεται; ἢ ἑκείνος ποῦ στρέφει ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος δὲν ἐπιστρέφει;»¹⁵. Καὶ πάλιν: «ὅπωςδήποτε δὲν θέλω τὸν θάνατον τοῦ ἀμαρτολοῦ, ἕως οὔτου ἐπιστρέψῃ καὶ ζήσῃ αὐτός»¹⁶, καὶ «σήμερον ἔάν ὑπακούσετε εἰς τὴν φωνὴν του»¹⁷. **Β** Καὶ πολλὰ ἄλλα τέτοια λόγια καὶ παραδείγματα ὑπάρχουν εἰς τὴν Ἁγίαν Γραφήν.

Ὅσον ἀφορᾷ τὸ νὰ μὴ καταστρεφώμεθα μὲ τὸ πρόσημα τῆς εὐσεθείας, ἀκούσε τὸν Παῦλον ὁ ὁποῖος λέγει: «διὰ νὰ μὴ κυριευθῇ αὐτός ἀπὸ ὑπερβολικὴν λύπην»¹⁸. **Β** Γνωρίζοντες, λοιπόν, αὐτά, ἕς κτίζωμεν ὁχυρά εἰς ἕλας τὰς ὁδοῦς, αἱ ὁποῖαι μεταστρέφουν τοὺς

12. Ματθ. 5, 22.

13. Ματθ. 5, 28.

14. Ἰωβ 1, 5.

15. Ἰερ. 8, 4.

16. Ἰακ. 18, 20.

17. Ψ 14, 8.

18. 2 Κορ. 2, 7.

ἀδιαφύρους ἀπὸ τὴν σύνεσιν τῶν Γραφῶν. Μῆτε νὰ λέγῃς: «τί λοιπόν εἶναι, ἐάν ἴδω μὲ περιέργειαν μίαν ὠραίαν γυναῖκα»; Διότι ἐάν κατεργασθῆς τὴν μοιχείαν εἰς τὴν καρδίαν σου, θὰ τολμήσῃς καὶ τὴν σαρκικὴν. Μὴ μὴ εἴπῃς: «τί σημασία ἔχει ἐάν παραβλέψω καὶ αὐτὸν τὸν πτωχόν»; Διότι, ἐάν παραβλέψῃς αὐτόν, θὰ παραβλέψῃς καὶ τὸν ἄλλον¹ καὶ τοῦτο θὰ γίνεται συνεχῶς.

Μῆτε, ἐπίσης, νὰ εἴπῃς: «Τι λοιπόν, ἐάν ἀπιθυμήσω κάτι ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντα τοῦ πλησίον»; Διότι αὐτὸ ἔκαμε τὸν Ἀγαθὸ νὰ καταστραφῇ¹⁰, ἂν καὶ κατέβαλεν τὴν τιμὴν, ἀλλὰ ἔλασεν παρὰ ἀκουσίον¹¹ ἵνα διότι δὲν πρέπει νὰ ὠφελῶμεν διὰ τῆς θείας, ἀλλὰ μὲ τὴν πειθῶ. Ἐάν δὲ ἔτσι ἐτιμωρήθῃ ἐκεῖνος ποὺ κατέβαλεν τὴν ἀρμόζουσαν τιμὴν ἐπειδὴ ἔλασεν ἀπὸ ἀκουσίον, ποίας τιμωρίας δὲν εἶναι ἔξιος ἐκεῖνος ποὺ οὔτε αὐτὸ πράττει, ἀλλὰ καὶ ἀρπάζει ἀπὸ ἄλλον παρὰ τὴν θέλησίν του; καὶ μάλιστα ὅταν πράττῃ αὐτὰ ζῶν εἰς τὴν ἐποχὴν τῆς χάριτος.

Διὰ νὰ μὴ τιμωροῦμεθα λοιπόν, ἀφοῦ διατηρῶμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας καθαρὰς ἀπὸ κάθε θίαν καὶ ἀρπαγὴν καὶ προφυλασσόμεθα ἀπὸ τὰ ἀμαρτήματα καὶ ἀπὸ τὰς αἰτίας των, ἅς φροντίζομεν διὰ τὴν ἀρετὴν μὲ μεγάλον ζῆλον¹² διότι ἔτσι θὰ ἀπολαύσωμεν καὶ τὰ αἰώνια ἀγαθὰ μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

10. ὁ Βουί, 91.

Ο Μ Ι Α Ι Α Π Ζ' (89')

(Ματθ. 27' 27—44)

C «Τότε οἱ στρατιῶται τοῦ ἡμεῖνος, ἀφοῦ παρέλαβον τὴν Ἰησοῦν καὶ τὸν ὑδάγγισαν εἰς τὸ πραιτώριον, συνεκέντησαν γόφῳ του ἑλκὴν τὴν φρουρῶν. Καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγύσασαν, τοῦ ἐφόρεσαν ἓνα κόκκινον μανδύον, καὶ ἀφοῦ ἐπέλεξαν στέφανον ἀπὸ ἀγκάθια τὸν ἔθεσαν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς Του, καὶ ἔδωσαν κλάμον εἰς τὴν δεξιάν Του χειρῶν. Καὶ ἀφοῦ ἐγονάκισαν ἑμπρὸς Του ἐπέταξαν Ἀδὸν λέγοντες: Χαῖρε, ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων!»

B Ὡσὸν ἀπὸ κάποιο σύνθημα παρακινούμενος¹ ὁ διάβολος εἰς ὄλους ἐχώρευεν τότε. Ἄλλ' ἔστω, οἱ Ἰουδαῖοι ἐφέροντο πρὸς Ἀδὸν ὑβριστικῶς καὶ διαίως ἐπειδὴ ἔλειπον ἀπὸ τὸν φθόνον καὶ τὴν μοχθηρίαν οἱ στρατιῶται ἡμῶς ἀπὸ ποῦ καὶ ἐκ ποίας αἰτίας; Δὲν εἶναι φανερόν ὅτι ὁ διάβολος ἦτο ἐκεῖνος, ποὺ ἐπέτρεπε εἰς ὄλους αὐτὴν τὴν μανίαν; Καθ' ὅσον ἠὲ χαριστοῦντο νὰ ὑβρίζουν τὸν Κύριον, μὲ τὸ νὰ εἶναι κάποιοι σκληροὶ καὶ ἀνήμεροι. Ἐνῶ ἔπρεπε νὰ συμμαζευθοῦν, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ διακρύβουν, πράγμα τὸ ὁποῖον ἔπαυσε καὶ ὁ λαός, αὐτὸ μὲν δὲν ἔκαναν, ἀντιθέτως δὲ ὑβρίζον, ὄρμων κατ' αὐτοῦ, ἵνα χαριζόμενοι ἴσως καὶ αὐτοὶ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους, ἢ καὶ πρᾶττοντες ὅλα γενικῶς ἐξ ἰθιῶς διαστροφῆς καὶ κακότητος. Καὶ αἱ ὑβρεῖς ἦσαν διαφόρου εἶδους καὶ ποικίλης μορφῆς. Διότι τὴν Θείαν ἐκείνην κεφαλὴν ἄλλοτε μὲν ἐρόντιζον, ἄλλοτε δὲ ἐξημετέλιζον μὲ τὸν στέφανον τῶν ἀκαθῶν, ἄλλοτε δὲ ἐκτόπων μὲ τὸν κάλαμον, ἀνθρώποι, σιχαμεροὶ καὶ καταραμένοι.

1. Ματθ. 27, 27 - 29

Ποίαν δικαιολογίαν λοιπόν θά ἔχωμεν ἡμεῖς, οἱ ὁποῖοι ἐκτρεπόμεθα εἰς ὕβρεις ἐναντίον ἐκείνων τοῦ μᾶς ὕβρισαν, ἀφοῦ ὁ Χριστός ἔπαθεν αὐτάς;

☩☩☩ Καθ' ὅσον τὰ γινόμενα ἀπετέλουν τὸ ἀκρότατον ὄριον προσβολῆς. Διότι οὔτε ἐν μέρος, ἀλλ' ἐξ ολοκλήρου ἔδωκεν τὸ πρῶμα ὑβρίζετο· ἡ κεφαλὴ διὰ τοῦ στεφάνου καὶ τοῦ καλαμίου καὶ τῶν ροσιματίων· τὸ πρόσωπον μὲ τὸ νὰ ἐμπτύεται· αἱ σιαγόνες διὰ τῶν ροσιματίων· ἀλόκληρον τὸ σῶμα διὰ τῶν μαστιγώσεων, διὰ τῆς γυμνώσεως, διὰ τῆς ἐνδύσεως τοῦ κοκκίνου μανδύου καὶ τῆς ὀποκριτικῆς προσκυνήσεως· ἡ χεὶρ διὰ τοῦ καλαμίου, τὸν ὅποιον ἔδωκεν νὰ τὸν κρατῇ ἀντὶ σκήπτρου βασιλικοῦ· τὸ στόμα πάλιν διὰ τῆς προσφορᾶς τοῦ ὄξους. Τί θά ἐγένετο φοβερότερον τούτου; τί περισσότερον ὕβριστικόν; ☩ Διότι κάθε λόγον ὑπερβαίνου τὰ γεγονότα.

Καὶ τοὺς προφήτας μὲν ἐφόνευσαν διὰ τῶν ἰδίων χειρῶν, τὸν Χριστὸν δὲ διὰ τῆς ἀποφάσεως τοῦ δικαστοῦ, ὡσάν νὰ ἐφοβότου μὴ τυχόν φανοῦν ὅτι ὕστερον εἰς κάτι εἰς τὴν ἐγκληματικὴν πράξιν των. "Ἐτοί πράττουσι τὰ πάντα καὶ κατὰ τὰς διαθέσεις των κατακρίνουσι καὶ καταδικάζουσι, καὶ ἰδιοχείρως φονεύουσι, λέγοντες εἰς τὸν Πιλάτον· ἐπὶ Αἴμα Του ἀς βαρῶν ἡμᾶς καὶ τὰ τέκνα μᾶς". Καὶ ἐφορμοῦν, φωνάζοντες ὕβριστικούς λόγους, τὸν δένουσι, τὸν ὀδηγοῦν μακρὰν, καθίστανται αὐτίκι καὶ τῶν ἐκ μέρας τῶν στρατιωτῶν ὕβρεων, τὸν καρφώνουσι ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸν ἐμπαίζουσι, τὸν ἐμπτύουσι, τὸν γελοιοποιοῦν. ☩ Περὶ τοιαύτης μεταχειρίσεως δὲν ἔλαθε καμμίαν ἀπόφασιν ὁ Πιλάτος, ἀλλὰ τὰ πάντα τὰ ἔκαναν

αὐτοί, γινόμενοι καὶ κατηγοροὶ καὶ δικασταὶ καὶ δῆμοι καὶ δῶα.

Καὶ αὐτὰ εἰς ἡμᾶς τοὺς χριστιανοὺς ἀναγιγνώσκονται, ὅταν συναθροίζονται ἄλλοι. Διὰ νὰ μὴ λέγουν, δηλαδή, οἱ εἰδωλολόγτροι, ὅτι ἐπιδεικνύετε μὲν εἰς τὰ πλήθη τοῦ λαοῦ ὅσα εἶναι ἐνδοξα καὶ μεγαλοπρεπῆ, τὰ αποκλειστικὰ σημεῖα καὶ θαύματα, ἀπακρόττετε δὲ ὅσα εἶναι ἐπονεῖδιστα. Καὶ διημέθησε τὰ πράγματα τοιοῦτοτρόπως ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὥστε εἰς πάνθημον ἑορτῆν, ὅταν παρευρίσκειται ἄλλοι τὸ πλῆθος τῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν γυναικῶν καὶ ἄλλοι ἀνεξαιρέτως κατὰ τὴν μεγάλην ἐσπέραν τοῦ Πάσχα, τότε δῶα αὐτὰ νὰ ἀναγιγνώσκονται. ☩ "Ὅταν παρευρίσκειται ἄλλη ἡ οἰκουμένη, τότε αὐτὰ διακηρύσσονται μεγαλοφώνως· καὶ μολονότι ἀναγιγνώσκονται αὐτὰ καὶ γνωστοποιοῦνται εἰς ὅλους, ὁ Χριστὸς πιστεύεται ὅτι εἶναι Θεός. Ἐκτός δὲ τῶν ἄλλων καὶ ἐξ αἰτίας αὐτῶν προσκυνεῖται, διότι θθεώρησεν ἄξιον νὰ συγκρατοῖ τῶσον πολὺ χάριν ἡμῶν καὶ νὰ πάθῃ αὐτὰ, διὰ νὰ μᾶς καθοδηγήσῃ εἰς πᾶσαν ἀρετὴν".

"Ἄς ἀναγιγνώσκωμεν λοιπὸν αὐτὰ συνεχῶς καθ' ὅσον εἶναι πολὺ τὸ κέρδος, μεγάλη ἡ ὠφέλεια ἀπὸ ἐδῶ. Διότι, ὅταν ἴδῃς τὸν Χριστὸν μὲ τὰ σχήματα καὶ τὰ πράγματα νὰ προσκυνῆται καὶ νὰ ἐμπαίζεται, καὶ μετὰ τῶσον δικαυρμὸν καὶ νὰ γροισθοκοπῆται καὶ νὰ πάσῃ τὰ τέλεια δεινὰ, καὶ ἂν ἀκόμη ὁ Ἰβος εἴσαι πέτρα, ἀπὸ κάθε κηρὸν θά γίνῃς μαλακώτερος καὶ θά ἐκδιώξῃς ἀπὸ τὴν ψυχὴν σου κάθε ἔρασιν πάθους καὶ ὑπερηφανείας.

"Ἄκουσε λοιπὸν καὶ τὰ ἐπόμενα. ☩ Ἄφοῦ τὸν ἐνέ-

πάειαν, «δδήγησαν Αὐτὸν διὰ τὰ τὸν σταυρώσουσι»⁴, λέγει, καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν ἔλαβον τὰ ἐνδύματά Του, καὶ καθήμενοι ἐφύλακτον Αὐτὸν ἐκεῖ πότε θὰ ξεψυχήσῃ. Καὶ διαμοιράζουσι μετὰ τὸν τὰ ἐνδύματά Του, πρῶγμα τὸ ὅποιον γίνεται εἰς τοὺς πλέον εὐτελεῖς καταδικούς, τοὺς ἀξιοκαταφρονήτους, τοὺς ἐγκαταλειμμένους ἀπὸ ἄλλου, τοὺς ἀπομεμονωμένους. Διαμοιράζουσι μετὰ τὸν τὰ ἐνδύματα, διὰ τῶν ὁποίων ἔγιναν τόσον πολλὰ καὶ μεγάλα θαύματα⁵. Ἄλλ' οὐδὲν θαῦμα ἐπραγμάτωσάν τότε, ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς κατακράτει τὴν μυστικὴν δυνάμιν τῶν. **¶ 10** Δὲν ἦτο δὲ καὶ τοῦτο μὲκρὸν συμπλήρωμα ὕβριστικῆς συμπεριφορᾶς. Ὡσάν, δηλαδὴ, νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἑνὸς ἀτίμου καὶ ἐγκαταλειμμένου, ὡς ἀκριθῶς ἀνωτέρω εἶπον, καὶ τοῦ πιδ μικροπρατοῦς ἀπὸ ἄλλου, ἔτσι ἀπετόλμων τὰ πάντα. Εἰς τοὺς ληστὰς θέσθαι οὐδὲν ἐνεκτικὸν ἐπράξαν, ἀλλ' εἰς τὸν Χριστὸν ὅλα γενικῶς αὐτὰ ἀπετόλμων καὶ τὸν ἐσταύρωσαν εἰς τὸ μέσον, διὰ τὰ συμμέτασσῃ εἰς τὴν ἀνυπολήψιαν καὶ καταφρόνησιν ἐκείων. «Καὶ ἔθωκαν εἰς Αὐτὸν νὰ πῆ ἄξιος»⁶, καὶ τοῦτο ὀφριστικῶς ὁ Χριστὸς ἑμῶς δὲν ἠθέλησεν νὰ πῆ. Ἄλλος πάλιν Εὐαγγελιστὴς λέγει, «ὅτι ἀφοῦ ἐγεύθη εἶπε, Τετέλεσται»⁷. Τί σημαίνει, «Τετέλεσται»; Ἐξεπληρώθη ἡ προφητεία περὶ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ⁸: διότι λέγει, «Μοῦ ἔδωσαν χολὴν διὰ φαγητὸν μου, καὶ εἰς τὴν δίψαν μου μὲ ἐπότισαν ὄξος»⁹. Οὔτε δ-

4. Ματθ. 27, 31.

5. Ματθ. 27, 20 - 22, 14, 26.

6. Ματθ. 27, 34.

7. Ἰωάν. 19, 30.

8. Ἐπὶ ἐβραϊστικῶν ἔθωκαν τὸ «τετέλεσται» σημαίνει: ὅτι ἐπληρώθησαν ἔσχατοι αἱ προφητεῖαι περὶ τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἐτελεσθῆ τὸ ἔργον τῆς σωτηρίας τῶν ἀνθρώπων.

9. Ψαλμ. 68, 22.

μῶς ἐκεῖνος (ὁ Εὐαγγελιστὴς) ἀποδεικνύει ὅτι ἐπιεν διότι εἰς τίποτε δὲν διαφέρει τὸ νὰ γευθῆ ἀπλῶς ἀπὸ τὸ νὰ μὴ πῆ, ἀλλὰ καὶ τὰ δύο φανερώνουσι ἓνα καὶ τὸ αὐτὸ πρᾶγμα. Ἄλλ' ἑμῶς οὔτε ἐδῶ σταματᾷ ἡ παρεκτροπὴ τῆς μέθης τῶν, **¶ 11** ἀλλὰ καὶ ἀφοῦ τὸν ἐγύμνωσαν καὶ τὸν ἐσταύρωσαν καὶ προσέφεραν τὸ ὄξος, προχωροῦν περαιτέρω καὶ θλέποντες Αὐτὸν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ σταυροῦ καὶ οἱ ἴδιοι τὸν κατηγοροῦν καὶ οἱ διερχόμενοι πλησίον Του (τὸν θλασφημοῦν). Αὐτὰ ἦσαν τὰ βαρύτερα ἀπὸ ὅλα, τὸ νὰ ὑποστῆ δηλαδὴ αὐτὰ ἐπὶ κατηγορίᾳ ἀποπειῶνος καὶ πλάνου, καὶ ὅτι ἦτο ἓνας ὀλεσθῶν καὶ ματαίως ἐκαυχῆτο δι' ἑαυτοῦ. Διὰ τοῦτο καὶ δημοσίᾳ τὸν ἐσταύρωσαν, ὥστε θλέποντες Αὐτὸν ὅλοι νὰ τὸν διασύρουν διὰ τοῦτο καὶ διὰ τὸν στρατιωτικῶν χειρῶν, ὥστε καθ' ὃν χρόνον ἀπετολμῶντο αὐτὰ καὶ εἰς δημοσίον θεκαστήριον, ἐτείνετο εἰς τὸ ἑκακρον ἢ παραφορὰ τῶν.

¶ 12 Καὶ ἑμῶς ποῖον δὲν θὰ ἐλύγισεν τὸ πλῆθος ποὺ ἠκολούθει ἐκ τοῦ πλησίον τὸν Κύριον καὶ ἐθήρηει;¹⁰ Ἄλλ' ὅχι καὶ τὰ ἄγρια αὐτὰ θηρία. Διὰ τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Χριστὸς τοὺς μὲν ληστὰς θεωρεῖ ἀξίους ἀπαντήσεως, ὅχι ἑμῶς πλέον αὐτοῦ. Διότι, ἀφοῦ ἐπράξαν ἐκεῖνα ἀκριθῶς, τὰ ὅποια ἤθελον, φροντίζουν νὰ κηλιδώσουν καὶ τὴν ὑπόληψιν Αὐτοῦ, φοβούμενοι τὴν ἀνάστασιν Του. Διὰ τοῦτο ἐξεστῶμισαν αὐτὰ δημοσίᾳ καὶ μαζί με τοὺς ληστὰς τὸν ἐσταύρωσαν καὶ ἔλεγον, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι εἶναι ἀπατεῶν «Σὺ ποῦ θὰ ἐκρήμνιζες τὸν ναόν καὶ εἰς τρεῖς ἡμέρας θὰ τὸν οἰκοδομοῦσες, κατέβα ἀπὸ τὸν Σταυρὸν»¹¹. Ἐπειδὴ δηλαδὴ, ἂν καὶ παρε-

10. Λουκ. 23, 27.

11. Ματθ. 27, 40.

κόλεσαν τὸν Πιλάτον νὰ ἀφαιρέσῃ τὴν κατηγορίαν (αὐτὴ δὲ ἦτο ἡ ἐπιγραφή ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. **10** «Ὁ βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων»), οὐδὲν κατώρθωσαν, ἀλλ' ἀνθίστατο λέγων, «ὅ,τι ἔγραψα, ἔγραψα»¹², οἱ ἴδιοι λοιπὸν προσεπάθουν νὰ ἀποδείξουν διὰ τῶν δῶν ἐχλευάζον Ἀυτόν, ὅτι δὲν εἶναι βασιλεὺς. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι ἔλεγον καὶ αὐτά: «Ἐάν εἶναι βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ, ἅς καταθῆ τῶρα ἀπὸ τὸν Σταυρὸν καὶ θά τὸν πιστεύσωμεν»¹³ καὶ πάλιν, «ἄλλους ἔωσσε, τὸν ἑαυτὸν του δὲν δύναται νὰ τὸν σώσῃ»¹⁴, ἐπιχειροῦντες καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ διαβάλλουν (ὡς ἀγρυπτικά) τὰ προηγουμένα θαύματα καὶ πόλιν, «εάν εἶσαι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ, σῶσε τὸν ἑαυτὸν σου»¹⁵.

Ἔμμεσιασμένοι καὶ ἀσεβήσαστατοι. Τί λοιπὸν, οἱ προφῆται δὲν ἦσαν προφῆται, οὔτε οἱ δίκαιοι δίκαιοι, ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν ἔσωσεν αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ κινδύνου; **11** Ἄλλ' ὅμως ἦσαν, ἔστω καὶ ἂν ὑπέφερον αὐτά. Τί λοιπὸν θὰ ἐγίνετο ἴσον τῆς μωρίας σας; Διότι, εἴαν τόσα κακά ποῦ ἐξέσπασαν ἐναντίον των δὲν ἠδυνήθησαν νὰ μειώσους τὴν περὶ αὐτῶν γνώμην μας, ἀλλ' ἦσαν προφῆται ἔστω καὶ ἂν ὑφίσταντο ἐκεῖνα τὰ ὅποια ὑφίσταντο, πολὺ περισσότερον οἷς δὲν ἔπρεπε νὰ σκανδαλιζοσθε διὰ τὸν Χριστόν, ὁ ὁποῖος πάντοτε καὶ διὰ τῶν δῶν ἐπραξε, καὶ διὰ τῶν δῶν εἶπε διώρθωσε αὐτὴν τὴν ἐσφαλμένην ἰδέαν σας. **12** Ἄλλ' ὅμως, μολοντὶ ἐλέγοντο καὶ ἐπράττοντο αὐτά, τίποτε δὲν κατώρθωσαν, οὔτε κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν (τῆς σαυρώσεως).

Καὶ ὅμως, ἐκεῖνος ποῦ ἐσώτισε μέσα εἰς τὴν κοιλίαν

12. Ἰωάν. 19, 22.
13. Ματθ. 27, 42.
14. Ματθ. 27, 42. Μάρκ. 15, 31.
15. Λουκ. 23, 39.

καὶ κατηνάλωσε τὴν ζωὴν του εἰς τοὺς φόνους καὶ τὰς διαρρήξεις, ὅταν ἐλέγοντο αὐτά, τότε ἀμολόγησε τὸν Χριστόν καὶ ἐνεθυμήθη τὴν αὐράνιον βασιλείαν¹⁶ καὶ τὸ πλῆθος τὸν ἠσπλάγχχνιζετο καὶ ἐύλασε. Καίτοι, θέσθαι, ἐφαίνετο ὅτι τὰ γεγονότα, ἁμαρτύρουν τὸ ἀντιθέτον, εἰς ἐκεῖνους ποῦ δὲν ἐγνώριζον τὴν συγκατάθεσιν τοῦ μυστηρίου, ὅτι δηλαδὴ ἦτο ἀνίσχυρος καὶ δὲν ἠδύνατο νὰ πράξῃ κάτι ἄλλ' ὅμως ἡ ἀλήθεια ὑπερίσχυε καὶ διὰ τῶν ἀντιθέτων πραγμάτων.

Αὐτά, λοιπὸν, ἀκούοντες, ἅς ἐπλιζόμεθα ἐναντίον παντὸς θυμοῦ καὶ πάσης ὀργῆς. **12** Καὶ ἂν ἴδῃς τὴν καρδίαν σου νὰ φλογίζεσαι, κάμῃ εἰς τὸ σῆθος σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ ἀνακάλεσε εἰς τὴν μνήμην σου κάτι ἀπὸ τὰ τότε συμβάντα, καὶ ὡς κόνιν θὰ ἐκδιώξῃς κάθε θυμὸν, ἐνθυμούμενος τὰ γεγονότα. Σκέψου τὰ λόγια, τὰ πράγματα σκέψου ὅτι ἐκεῖνος εἶναι ὁ Δεσπότης, σὺ ὅμως ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐξ ἀπίστας σου πάσχει, σὺ δὲ ἐξ ἀπίστας τοῦ ἑαυτοῦ σου Ἐκεῖνος χάριν αὐτῶν, τοὺς ὁποῖους εὐηργέτησε καὶ τὸν ἐσταύρωσαν, σὺ δὲ χάριν τοῦ ἑαυτοῦ σου Ἐκεῖνος διὰ τοὺς θέρουςτάς Του, σὺ δὲ πολλὰς φορές δι' αὐτοὺς ποῦ ἠδίκησες Ἐκεῖνος ἐνώπιον ὅλης τῆς πόλεως, ἢ μᾶλλον ἐνώπιον ὅλου τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ, καὶ τῶν ξένων καὶ τῶν ἐντοπίων, πρὸς τοὺς ὁποῖους ἀπήθυσεν τὰ φιλόνηρωκα λόγια, σὺ δὲ ἐνὶ παρευρίσκονται ὀλίγοι καὶ ἡ πλεον μεγαλυτέρα ὄβρις, τὸ νὰ ἐγκαταλείμουν Ἀὐτὸν καὶ οἱ μαθηταὶ Του. **13** Ἐκεῖνοι, δηλαδὴ, ποῦ προηγουμένως τὸν ἠκολούθουν, ἀπεσκόρπισαν οἱ δὲ ἔχθροι καὶ ἀντίπαλοι παράλαβόντες Ἀὐτὸν προσηλωμένον ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, τὸν ὁ-

16. Ἐννοεῖ τὸν ἕνα ἐκ τῶν λεητῶν τῶν συσταυρωθέντων ματὰ τοῦ Κυρίου. Λουκ. 23, 40 - 42.

θριζον, τὸν ἐκακολόγουν, τὸν περιέπειζον, τὸν περιεγάλλων, τὸν ἐχλεύαζον, ἀπὸ τὸ ἐν μέρος οἱ Ἰουδαῖοι, ἀπὸ τὸ ἄλλο οἱ στρατιῶται καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη οἱ Ἰησοῦσά' καθ' ἕνα καὶ οἱ Ἰησοῦσά' τὸν ὑβρίζον καὶ τὸν ἐμμέφοντο καὶ οἱ δύο¹⁷. Πῶς ὁμῶς ὁ Λουκᾶς λέγει, ὅτι ὁ ἔνας ἐκ τῶν δύο ληστῶν ἐπέπληξε τὸν ἄλλον; Πράγματι καὶ τὰ δύο συνέθεσαν¹⁸ προηγουμένως, δηλαδὴ, καὶ οἱ δύο τὸν ἐμμέφοντο, ἔτι ὁμῶς πλεόν κατοῖν. Διὰ τὴν μὴ νομίσῃς δηλαδὴ, ὅτι ἀπὸ κάποια συμφωνία συνέβη τὸ γεγονός, ἢ ὅτι ὁ ληστής δὲν ἦτο ληστής, ἀπὸ τὴν ὑβριν σαῦ γίνεται φανερόν, ὅτι προηγουμένως ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ ἦτο ληστής, καὶ ἐχθρός **17** ἀλλὰ διὰ μίαν μετεβλήθη.

Νὰ φιλοσοφῆς, λοιπόν, σκεπτόμενος ὅλα αὐτά. Τί τόσον μεγάλο πάσχεις, ὅσον ὁ Κύριός σου; Ὑβρίσθης δημοσίᾳ; Ἄλλ' ἔτι μὲ τοιαύτας κατηγορίας Ἐμπαίξεσαι; Ἄλλ' ἔτι ἀλόκληρον τὸ σῶμα, οὔτε μαστιγώνεσαι καὶ ἀπογυμνώνεσαι ἔτσι. Ἐάν δὲ καὶ ἐραπίσθης, ἄλλ' ἔτι κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον.

Εἰς αὐτὰ δὲ νὰ προσθέτῃς, παρακαλῶ, καὶ ἀπὸ ποίους (ὑπέφερεν αὐτὰ), καὶ διὰ ποίαν αἰτίαν, καὶ κατὰ ποῖον καιρὸν καὶ τὸ φοβερώτατον λοιπὸν ἦτο, ὅτι ἂν καὶ συνέβαινον αὐτά, οὐδεὶς ἐπέκρινε, οὐδεὶς ἀπεδοκίμαζε τὰ γινόμενα, ἀλλ' ἀγτιθέτως ὅλοι ἐπίνουν, καὶ ὅλοι μαζὶ τὸν περιέπειζον καὶ τὸν ἐμμέφοντο, καὶ ὡς ἐγώιστήν καὶ ἀγύρτην καὶ λαοπλάστον, ἔτι πού δὲν ἠδύνατο νὰ ἀποδείξῃ διὰ τῶν ἔργων ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὅποια εἶπαγε, ἔτσι τὸν ἐκακολόγουν. Ἐκεῖνος ὁμῶς πρὸς ὅλα

17. καὶ δ' αὐτὸ καὶ οἱ Ἰησοῦσά' οἱ στρατιῶντας αὐτῷ ὑβρίζοντες αὐτὸν **Ματθ. 27, 44.**

αὐτὰ σιωπῶ, παρασκευάζων δι' ἡμᾶς μέγιστα φάρμακα μακροθυμίας.

Ἄλλ' ἡμεῖς, μολοντί ἐκούωμεν αὐτά, οὔτε τοὺς δούλους ὑπομένομεν μὲ καρτερικότητα, ἀλλὰ τιναζόμεθα καὶ λακτίζομεν χειρότερον καὶ ἀπὸ τοὺς ἀγρίους ὄνους. Καὶ δι' ἔτι μὲν ἀφορᾷ ἡμᾶς εἴμεθα σκληροὶ καὶ ἀπάθροποι, διὰ τὰς πρὸς τὸν Θεὸν ὁμῶς ὑποχρεώσεις μας δὲν μᾶς ἐνδιαφέρει καὶ πολὺ. **18** Καὶ πρὸς τοὺς φίλους μας καθ' ὅμοιον τρόπον συμπεριφερόμεθα ἂν κάποιος μᾶς λυτήσῃ, δὲν τὸ ἀνεχόμεθα ἂν μᾶς ὑβρίσῃ, ἐξοργιζόμεθα χειρότερον ἀπὸ τὰ ἀγρία θηρία, ἡμεῖς πού ἀναγιγνώσκομεν αὐτὰ καθημερινῶς. Ὁ μαθητὴς ἐπρόδωσε τὸν Χριστὸν οἱ ὑπόλοιποι τὸν ἐγκατέλειψαν καὶ ἔφυγον ἐκεῖνα πού εὐηργετήθησαν τὸν ἐνέπτυσαν τὸν ἐβράπιζεν ὁ δούλος τοῦ ἀρχιερέως τὸν ἐκτόπων οἱ στρατιῶται οἱ παρευρισκόμενοι τὸν ὑβρίζον καὶ τὸν ἐκακολόγουν τὸν κατηγοροῦν οἱ Ἰησοῦσά' καὶ δὲν ἀπηύθυνε λόγον πρὸς κανένα ἄλλ' ἐνίκη τὸς πάντας μὲ τὴν σιωπὴν, διὰ τὴν διδάξῃ μὲ τὰ ἔργα σὲ ὅτι ὅσον θὰ ὑποφέρῃς μὲ πραότητα, τόσον περισσότερον ὑπερισχίεις τῶν κακοποιῶν, καὶ γίνεσαι ἀξιολογώμενος ἀπὸ ὅλους. **19** Διότι ποῖος δὲν θαυμάζει ἐκεῖνον πού ὑποφέρει μὲ ἡρεμίαν τὰς ὕβρεις ἐκεῖνων πού τὸν ἀπειλοῦν; Διότι ὅπως ἐκεῖνος πού πάσχει μὲν δικαίως, μὲ τὸ νὰ ὑπομένη ὁμῶς τὸ κακὸν μὲ πραότητα, νομίζεται ἀπὸ τοὺς πολλοὺς ὅτι ἀδικῶς πάσχει, ἔτσι καὶ ἂν κανεὶς ἀδικῶς πάσχει, ὁμῶς ἀθαδαιάζει, θὰ νομισθῇ περὶ αὐτοῦ, ὅτι δικαίως πάσχει, καὶ θὰ γίνῃ περιγέλωσ ὄλων, διότι σέρεται ὑπὸ τῆς ὀργῆς καὶ χάνει τὴν γενναϊότητα καὶ εὐγενεῖαν τῆς ψυχῆς του. Τὸν ἄνθρωπον αὐτοῦ τοῦ χαρακτηρὸς δὲν πρέπει κανεὶς νὰ ἀποκαλέσῃ ἐλεύθερον, ἔστω καὶ ἐάν ἔχη εἰς τὴν ἐξουσίαν του ἀναφωμίτους δούλους. Ἄλλ' ὑπερβολικὰ σὲ ἐξόργισε κάποιος; Καὶ τί

μέ αυτό; Τότε φυσικά πρέπει να επιδειχθῆ φιλοσοφική συμπεριφορά: διότι όταν δεν υπάρχει κανείς που να ερεθίζει, ο και τα θηρία θα ίδωμεν ἡμερᾶς οὔτε θέβαια ἐκεῖνα ἐφοργίζονται πάντοτε, ἀλλ' ὅταν κανεὶς τὰ καντρίζη. Καὶ ἡμεῖς λοιπόν, ἂν τότε μόνον εἰμεθα ἡσυχοὶ, ὅταν δεν ὑπάρχη κανεὶς που να μᾶς παροργίζει, τί τὸ περισσότερο ἔχομεν; Ἐκεῖνα θέβαια καὶ δικαίως ἐφοργίζονται πολλάκις καὶ ἡμποροῦν νὰ δικαιολογηθοῦν καθ' ὅσον ὅταν τὰ προκαλοῦμεν καὶ τὰ κεντριζόμεν ταρασσονται: ἐκτός δὲ ἀπὸ αὐτὰ στεροῦνται καὶ λογικῆς καὶ ἔχουν ἐκ φύσεως τὴν ἐξαγριότητα.

Σὺ, ὁμως, ἐξαγριούμενος ὡς τὰ θηρία, ἀπὸ τοῦ, πῆς μου, θὰ διμυθῆς νὰ τύχης συγγνώμης; Τί φοβερὸν ἔπαυες; σὲ ἐπολεσαν; Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ, λοιπόν, πρέπει νὰ ὑπομείνης, ὥστε νὰ κερδίσης περισσότερα. Ἐχασες τὴν ὑπόληψίν σου (ἀδίκως); Ἐάν φιλοσοφῆς, δεν ἐζημιώσης εἰς τίποτε ἐξ αἰτίας αὐτῆς (τῆς ἀνυποληψίας).
Β Ἐάν ὁμως δεν πάσχης κανὲν φοβερὸν ἀπὸ τοῦ ὀργίζεσθαι ἐναντίον ἐκείνου, ὃ ὁποῖος εἰς τίποτε δεν σὲ ἠδίκησε, ἀλλὰ καὶ σὲ ὠφέλησε; Διότι ἐκεῖνο που τιμῶν, καθιστοῦν πῶς μαλθακοῦς καὶ ἀδιαφόρους ἐκείνους, που δεν εἶναι ἀγρυπνοὶ καὶ συνετοί: ἐκεῖνο ὁμως που ὀφρίζουν καὶ περιφροῦν, κάνουν πάρα πολὺ καρπερικοὺς ἐκείνους που προσέχουν τὸν ἑαυτὸν των (καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὴν σωτηρίαν των). Ἐπομένως οἱ ἀδρανεῖς καὶ ἀδιάφοροι περισσότερο ὅταν τιμῶνται παρὰ ὅταν ὀφρίζονται ἀδικοῦνται. Καὶ αὐτοὶ μὲν, ἂν ἀγρυπνώμεν καὶ προσέχουμεν, γίνονται δι' ἡμᾶς αἰτίοι φιλοσοφικῆς σκέψεως καὶ συμπεριφορᾶς: ἐκεῖνο ὁμως ἀφηνερίζουν τὴν ὑπερηφάνειάν μας, μᾶς πληροῦν φαντασίας, ματαιοδοξίας, καθρότητας καὶ κάνουν τὴν ψυχὴν μας περισσότερο ἄστονον καὶ ἀμελεῖ.

Τοῦ γεγονότος αὐτοῦ μάρτυρες εἶναι οἱ γονεῖς, οἱ

ὁποῖοι δεν κολακεύουν τόσον τὰ τέκνα των, ὅσον τὰ ἐλέγχουν καὶ τὰ τιμωροῦν, φοβούμενοι μήπως ὕποστοῦν ἀπὸ ἐβῶ (ἀπὸ τὴν κολακείαν) καμμίαν ζημίαν. **Β** καὶ οἱ διδάσκαλοι αὐτὸ τὸ φάρμακον χρησιμοποιοῦν διὰ τοὺς μαθητάς.

Ἐπομένως, ἂν πρέπει νὰ ἀποστρεφόμεθα, ὀρθὸν καὶ πρόπον εἶναι νὰ ἀποστρεφόμεθα ἐκείνους μᾶλλον που μᾶς κολακεύουν παρὰ ἐκείνους που μᾶς κακομεταχειρίζονται: διότι αὐτὸ τὸ δόλωμα εἰς ἐκείνους που δεν προσέχουν, προξενεῖ μεγαλύτεραν θλάσθην ἀπὸ τὴν ὀφριστικὴν συμπεριφορὰν, καὶ εἶναι δυσκολώτερον νὰ κατανεκήσῃ κανεὶς τοῦτο, παρὰ ἐκεῖνο τὸ πάθος. **Β** Καὶ ἡ ἀνταμιοθῆ δὲ ἀπὸ ἐβῶ εἶναι μεγαλύτερα καὶ ὀφθαλμικὰ καὶ ὀθραυματικὰ μεγαλύτερα. Καθ' ὅσον εἶναι περισσότερο ἀξιοθαύμαστον νὰ ἴδῃς ἄνθρωπον νὰ ὀφρίζεται καὶ νὰ μὴ συγκινήται, παρὰ ἄνθρωπον νὰ πλήττεται καὶ νὰ μὴ πίπτῃ κάτω. Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ ἐφοργωθῶ; λέγει. Σὲ ὤφρισε κάποιος; Κάμε ἐπὶ τοῦ στήθους σου τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐνθουμήσου διὰ θεοῦ συνέστησαν τότε, καὶ βλα σθήνουν. Μὴ λάθῃς ὅπ' ὄψιν μόνον τὰς ὄφρεις, ἀλλὰ σκέψου ἂν σοῦ ἔγινε κάποτε καὶ κάποιος καλὸν ἀπὸ ἐκείνου που σὲ ὤφρισε, καὶ ἀμέσως θὰ καταπραυνῆθῃς. Πρὶν ἀπὸ βλα, ὁμως, σκέψου περισσότερο τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ, καὶ γρήγορα θὰ γίνῃς μετριοπαθέστερος καὶ δικαιοτέρος.

Β Ἐκτός αὐτῶν λάμβανε ὡς παράδειγμα πρὸς νουθεσίαν σου τοὺς ἰδικούς σου ὀμηρέτας. Καὶ ὅταν ἰ-

18. Τὸ ἴδιον ἀκριβῶς εἶχε τανίως ὁ μαθηματικὸς καὶ φιλόσοφος Πλάτων: «καὶ τὸς ἐλέγχουσι οἱ μᾶλλον ἢ τοὺς κολακεύουσιν» ὡς β' ἔχθρον χείρονας ἐκτρέφου τοὺς κολακεύοντας.

δης, ότι σὺ μὲν συμπεριφέρεσαι σκληρῶς, ἐκεῖνος δὲ σι-
ωπῶ, σκέψου, ὅτι εἶναι δυνατὸν (καὶ σὺ) νὰ φιλοσοφῆς,
καὶ καταβίβασαι τὸν ἑαυτὸν σου διὰ τὴν σκληρότητά
σου. Καὶ μᾶλλον κατ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῶν ὕβρεων νὰ μὴ
ὕβριζης, καὶ ἔτσι οὐτε καὶ ὅταν ὕβριζεσαι θὰ στενοχω-
ρῆσαι. Σκέψου, ὅτι ἐκεῖνος ποὺ ὕβριζει ἔχασε τὰ λογικά
του καὶ εἶναι τρελλός, καὶ δὲν θὰ δυσανασχετήσης ὅταν
ὕβριζεσαι· διότι καὶ οἱ διαμαρτυρούμενοι μᾶς κτυποῦν, καὶ
ὄχι μόνον δὲν ἀγανακτοῦμεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς εὐοπλισμένους
ζόμεθα. Τοῦτο κάμει καὶ σὺ· Ἐὐοπλισμένους τὸν διώ-
κτην καὶ ὀφειστὴν σου κατέχευται ἀπὸ τὸν θυμὸν, ὡσὰν
ἀπὸ κάποιο φοβερὸν θηρίον· ἀπὸ τὴν ὀργὴν, ὡσὰν
ἀπὸ κάποιο φοβερὸν δαίμονα. Ἐλευθέρωσε αὐτὸν ἀπὸ
κάποιο φοβερὸν θηρίον ἀπὸ τὴν ὀργὴν ὡσὰν τῆς
ἐπιρρείας τοῦ φοβεροῦ δαίμονος, τῆς στιγμιαίας κατα-
στροφῆς του. Διότι ταιαύτης φύσεως εἶναι αὐτὴ ἡ ἀσθένεια,
ὡστε νὰ μὴ χρειάζεται χρόνον πρὸς καταστροφὴν
ἐκείνου, ποὺ κατελήφθη ὑπ' αὐτῆς. Διὰ τοῦτο ἔλεγε κά-
ποιος· «Ἡ ὀργὴ τοῦ θυμοῦ τοῦ ἀποτελεῖ δι' αὐτὸν πτώ-
σιν»¹⁹· διὰ νὰ δείξῃ δι' αὐτοῦ κατ' ἐξοχὴν τὴν τυραννι-
κὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τοῦ πάθους, ὅτι προξενεῖ μεγάλα
κόπαι εἰς σύντομον χρόνον, καὶ δὲν χρειάζεται πολλὴν
καυστήρησιν. Καὶ ἐὰν θέθαια μετὰ τῆς δυναμῆος τῆς
ἦτο (ἡ ὀργὴ) διαρκῆς καὶ ἐπιμόνος, θὰ ἦτο ἀκατανίκη-
τος.

Ἦθελον νὰ δείξω, ποῖος μὲν εἶναι ἐκεῖνος ποὺ ὕβρι-
ζει, ποῖος δὲ ἐκεῖνος ποὺ φιλοσοφεῖ, καὶ νὰ φέρω εἰς
μέσον γυμνὴν τὴν ψυχὴν καθενὸς ἐξ αὐτῶν. Ἐὰν θέλω-
ρες, δηλαδὴ, τὴν μὲν ψυχὴν τοῦ ἐνὸς νὰ ὁμοιάξῃ μετ' ἐρι-
κυμῶδες πέλαγος, τὴν δὲ ψυχὴν τοῦ ἄλλου μετ' ἠμῶν
γαλήνιον. Διότι δὲν ταράσσεται ἀπὸ τοὺς ἰσχυροὺς

19. Σοφ. Στίχ. 1, 22.

αὐτοὺς ἀνέμου καὶ (ἔταν ξεσποῦν) τοὺς καταστέλλει εὐ-
κόλως. Καθ' ὅσον ἐκεῖνος ποὺ ὕβριζον καταβάλλουν
κάθε προσπάθειαν ὡστε νὰ πληγώσουν καὶ ἐρεθίσουν
τὸν ἄλλον· ἔταν λοιπὸν χάσουν αὐτὴν τὴν ἐλπίδα, καὶ
αὐτὴ λοιπὸν καθουχάζουν καὶ ἀπομακρύνονται ἀπὸ
διορθωθῶν. Διότι δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος, ποὺ νὰ ὀργί-
ζεται, καὶ νὰ μὴ κατηγορῇ τὸν ἑαυτὸν του καθ' ὑπερβο-
λήν. Βέβαια, ἐὰν παρίσταται ἀνάγκη νὰ ἀντιμετωπισα-
μεν κάποιον, εἶναι δυνατὸν νὰ πράξωμεν τοῦτο καὶ χω-
ρὶς ὀργῆν καὶ μετ' ἐπισημάνων εὐκόλως καὶ σύνεσιν,
παρὰ μετ' ὀργῆν, καὶ νὰ μὴ ὑποστῶμεν τίποτε δυσάρε-
στον. Διότι, ἐὰν θέλωμεν, ἀπὸ ἡμᾶς τοὺς ἰσίους θὰ προ-
έλθουν τὰ ἀγαθὰ, καὶ βοηθούμενοι ὑπὸ τῆς χάριτος τοῦ
θεοῦ. Θὰ εἴμεθα αὐτάρκεις διὰ τὴν ἀσφάλειάν μας καὶ
τὴν τιμὴν μας. Ἐὰν λοιπὸν ζητεῖς τὴν δόξαν ἀπὸ τὸν
ἄλλον; Σὺ τίμησε τὸν ἑαυτὸν σου, καὶ κοινὴς δὲν δύνα-
ται νὰ σὲ ὀδύσῃ· ἀν ἄλλος σὺ ἀτιμᾷς τὸν ἑαυτὸν σου,
καὶ ἂν ἀκόμη ὀλοὶ σὲ τιμήσουν, δὲν θὰ τιμηθῆς (ἀξίως
καὶ ἐπωφελῶς). Διότι, ὅπως ἀκριβῶς, ἐὰν δὲν διαθεθῶ-
μεν κακῶς ἀπέναντι τοῦ ἑαυτοῦ μας, κοινὴς ἄλλος δὲν
δύναται νὰ μᾶς θλάσῃ, τοιουτοτρόπως ἐὰν δὲν ἀτιμά-
σωμεν τοὺς ἑαυτοὺς μας, ~~καὶ~~ κοινὴς ἄλλος δὲν δύνα-
ται νὰ μᾶς ἐντροπιάσῃ.

Ἄς εἶναι, ἐπὶ παραδείγματι, κάποιος ἄνθρωπος ἀ-
εἰσθαύματος καὶ σπουδαῖος, καὶ ὀλοὶ ἅς τὸν ἀποκα-
λοῦν μισθόν, κλέπτην, τυμφορῶγον, φονέα, ληστήν· ἐκεῖ-
νος δὲ οὔτε νὰ ἐξοργίζεται, οὔτε νὰ ἀγανακτῇ, οὔτε νὰ
ἔχη συνείδησιν ἐνόχου καὶ ὑπευθίνου διὰ κάτι τέτοιο·
ποῖαν ζημίαν θὰ ὑποστῇ ἀπὸ ἐδῶ; Ὅπως ὅποτε καμμίαι
Τὶ ἡμᾶς, ἐὰν οἱ περισσότεροι ἔχουν τοιαύτην περὶ αὐτοῦ
γνώμην; λέγει. Οὔτε καὶ ἔτσι ὀδύσῃ, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν-
τρόπιασαν τοὺς ἑαυτοὺς των μετ' αὐτοῦ νὰ νομίζουσι τοιοῦ-
του χαρακτήρος ἕνα ἄνθρωπον ποὺ δὲν εἶναι.

Πιές μίυ, εάν κάποιος νομίζει ότι ο ήλιος είναι σκοτεινός, μήπως έδυσφήμησε τὸ άστρον ή τὸν έαυτὸν του; Βεβαίως τὸν έαυτὸν του, με τὸ νά νομισθῆ περι αὐτοῦ ότι πρόκειται περι κάποιου τυφλοῦ ή τρελλοῦ. **■** Ἔτσι και εκείνοι, οί όποιοί τούς κακοῦς τούς νομίζουν καλοῦς, και τὸ αντίθετον, άντροπιάζουν τούς έαυτούς των.

Διὰ τούτου πρέπει νά καταθάλωμεν κάθε προσπάθειαν, ώστε νά καθαρίζωμεν τήν συνείδησίν μας, και νά μη παρέχωμεν καιμίαν λαθὴν πρὸς κατηγορίαν μας, ούτε νά δίδωμεν δικαίωμα κακῆς ύποψίας. Ἐάν θέθαια οί άλλοι θέλουν νά εἶναι τρελλοί (και νά μάς κατηγοροῦν), μολοντί ήμεῖς συμπεριφερόμεθα άναρέτως, ως μη μάς άνδιαφέρη και πολύ, ούτε νά στενοχωρούμεθα. Διότι εκείνος μέν, πού ένομίσθη ότι είναι κακός, μολοντί είναι καλός, δέν θλάπτεται εις τίποτε ως πρὸς τὸ νά εἶναι αὐτός πού εἶναι: εκείνος όμως, πού ύπαμιάσθη άδίκως και χωρίς λόγον, θλάθη τά μέγιστα: θπας λοιπὸν και ὁ κακός, εάν νομίζεται ότι είναι καλός, οὐδέν θά κερδίση εκ τούτου, αλλά και θά έχη μεγαλύτερον κρῖμα και θά περιπέση εις μεγαλύτεραν άδισφορίαν.

■ Ἐκεῖνος θέθαια πού είναι κακός, και νομίζεται ότι είναι, εάν ταπεινωθῆ θά έλθῃ εις συναίσθησιν τῶν άμαρτημάτων του: όταν όμως διαφεύγη τῆς προσοχῆς θά περιπέση εις ήθικὴν άδισφορίαν. Διότι εάν, παρά τὸ ότι θλοι κατηγοροῦν, οί άμαρτάνοντες μόλις έρχονται εις συναίσθησιν τῆς καταστάσεώς των και άνανήπτουν, θταν όχι μόνον δέν κατηγοροῦν, αλλά και μερικοί έπαυνοῦν αὐτούς, τότε θά δυνηθοῦν νά ἴδουν καθαρά (και νά μετανοήσουν), αὐτοί πού ζοῦν μέσα εις τήν κακίαν: Δέν άκούεις, ότι και ὁ Παῦλος έπικρίνει τούτου, ότι εκείνον πού έπόρευσε οί Καρίνθιοί όχι μόνον δέν τὸν άφησαν νά έλθῃ εις συναίσθησιν τοῦ άμαρτηματός του, με

τὸ νά τὸν τιμοῦν και νά τὸν χειροκροτοῦν, αλλά και τὸν εξάθουν εκ τούτου εις τήν κακίαν;

■ Διὰ τούτου, παρακαλῶ, άφοῦ αφήσωμεν τὰς εικασιὰς τῶν πολλῶν και τὰς ὑβρεις και τὰς τιμάς, θι' εν άς φροντίζωμεν μόνον, τὸ νά μη μάς έλέγη ή συνείδησίς μας διὰ κάτι κακόν, μήτε νά άτιμιάζωμεν τούς έαυτούς μας: διότι έτσι και εδῶ και εις τήν μέλλουσαν ζωὴν θά άπολαύσωμεν πολλήν δόξαν. Εἴθε θλοι ήμεῖς νά έπιτόχωμεν αὐτήν, με τήν χάριν και τήν φιλαθροπσίαν τοῦ Κυρίου ήμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετά τοῦ όποίου εις τὸν Πατέρα συγχρόνως εις τὸ Ἅγιον Πνεῦμα αλήκει και ή έξουσία, τώρα και πάντοτε, και εις τούς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΗ' (38)
(Μαθ. κς' 45-61)

¶ 32-4 «Από τὴν ἑκτὴν δὲ ὥραν ἔγινε σκότος εἰς ὅλην τὴν γῆν μέχρι τῆς ἐνάτης ὥρας. Κατὰ τὴν ἐνάτην δὲ ὥραν ἐφώνησεν ὁ Ἰησοῦς μεθ' ἑαυτῶν φωνῆν, καὶ εἶπεν· Ἥλι, Ἥλι, λαμὰρ σάβαχβανί· Ἡλιαδὴ, Θεέ μου, Θεέ μου, τίκαί με ἔγκατέλιπες; Ἄσπερ καὶ δὲ ἀπὸ ἐπαινοῦ, ἐπὶ ἐπαίνου ἐκεῖ ἀκούσαντες ἔλεγον, ὅτι Ἥλιαν φωνεῖ οὗτος. Καὶ εὐθέως ἄρα μὲν εἰς ἕξ ἡμῶν, καὶ λαβὼν ἀπέγγον, πλῆσας τε ὄψεως, καὶ περιθεὶς καλλήμην ἐκότιζεν αὐτόν.¹

Αὐτὸ εἶναι τὸ σημεῖον, **¶ 33** τὸ ὁποῖον ὑπεσχέθη προηγουμένως ὅτι θὰ δώσῃ εἰς τοὺς ζῆτοῦντας, λέγων· Ἡ γενεὰ ἡ πονηρὴ καὶ ἡ μοιχαλὶς ζητεῖ θαῦμα, καὶ θαῦμα δὲν θὰ τῆς δοθῇ ἄλλο, παρά τὸ θαῦμα τοῦ Ἰωάννου τοῦ προφήτου.² Ἐνωθῶν τὸν Σταυρὸν καὶ τὸν θάνατον, τὸν τάφον καὶ τὴν ἀνάστασιν. Καὶ πάλιν γνωστοποιῶν κατ' ἄλλον τρόπον τὴν δύναμιν τοῦ Σταυροῦ ἔλεγεν· Ὅταν θὰ ὑψώσεται τὸν Υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου, τότε θὰ γνωρίσετε ὅτι ἐγὼ Ἐκκεῖνος³ αὐτὸ δέ, πού λέγει, ἔχει τὴν ἐξῆς ἔνουσον· ὅταν θὰ με σταυρώσετε καὶ θὰ νομίσετε ὅτι ὑπερισχύσατε ἐμοῦ, τότε κατ' ἐξοχὴν θὰ γνωρίσετε τὴν δόξαμίν μου. ¶ Διότι, ἀφ' ὅτου ἐσταυρώθη, ἡ πόλις ἐχάθη⁴, κατηγορήθησαν αἱ Ἰουδαϊκά συνήθεια, οἱ Ἰουδαῖοι

1. Μαθ. 27, 45 - 47.

2. Μαθ. 12, 39.

3. Ἰωάν. 8, 28.

4. Κατόπιν ἐξήγησεν τὴν κατοικίαν τῆς Ἱερουσαλῆμ κατὰ τὸν καιρὸν Ἰησοῦν, ἡ πόλις καταστρέφησθαι κατὰ τὸν ἄστρον Τίτου (70 μ.Χ.) καὶ Ἀβραάμ (10 - 138 μ.Χ.) ἡ πόλις ἐσομένης ἁλίας κατακλιθεῖσθαι, ἀπηγορεύθη δὲ ἡ εἰσοδος εἰς αὐτὴν τὸν Ἰουδαῖον.

ἔχουσαν τὴν πολιτικὴν τοὺς ἐλευθερίαν καὶ τὴν ἐθνικὴν τῶν συγκρότησιν, (ἀντιθέτως δὲ) ἠνόησε τὸ κήρυγμα, καὶ ὁ λόγος τοῦ Ἐδδαγγελίου ἐπεξετάθη εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης· καὶ ἡ γῆ καὶ ἡ θάλασσα, ἡ οἰκουμένη καὶ ἡ ἀκατοίκητος, ἀνακηρύττουσιν τὴν δύναμιν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ αὐτὰ, λοιπόν, ἐνοσεῖ καὶ ὅσα συνέθεσαν κατὰ τὴν στιγμήν τῆς σταυρώσεως. Καθ' ὅσον ἦτο πολὺ πρὸ ἐκπληκτικόν νὰ γίνονται αὐτὰ καθ' ὅν χρόνον ὁ Κύριος ἦτο προσηλωμένος ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ, παρά ὅταν ἐβδόμιζε εἰς τὴν γῆν. Καὶ τὸ παράδοξον δὲν προήρχετο μόνον ἐκ τοῦ γεγονότος αὐτοῦ, ἀλλ' ὅτι καὶ ἀπὸ τὸν οὐρανὸν ἔγινε τὸ θαῦμα, τὸ ὁποῖον ἐξήτουν· **¶ 34** καὶ εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον οὐδέποτε συνέθη προηγουμένως, παρά μόνον εἰς τὴν Αἴγυπτον, ὅταν ἐπρόκειτο νὰ ἐορτάσουν τὸ Πάσχα. Καθ' ὅσον ἐκεῖνα ἦσαν τύπος αὐτῶν. Καὶ πρόσθε καὶ συμβαίνουσι. Κατὰ τὴν μεσημέριαν, διὰ νὰ γνωρίσουν ὅλοι οἱ κάτοικοι τῆς γῆς· ὅταν εἰς κάθε μέρος τῆς οἰκουμένης ἦτο ἡμέρα. Ταῦτο ἦτο ἀρκετὸν νὰ τοὺς κάμῃ νὰ ἐπιστρέψουν ὄχι μόνον ἕνεκα τοῦ μεγέθους τοῦ θαύματος, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι συνέθη κατὰ τὸν πλεον κατάλληλον καιρὸν. Διότι ταῦτο συνέθη μετὰ τὴν ὑβριστικὴν καὶ ἀνόητον συμπεριφορὰν τῶν, μετὰ τὴν αὐθικὸν γελοιοποίησιν, ὅταν ἀφῆσαν τὸν θυμὸν, ὅταν ἐσταμάτησαν νὰ γελοῦν, ὅταν ἐχόρτασαν ἀπὸ τὰς ὑβρεῖς, καὶ ἐφώνωζαν διὰ ὅσα ἠβέλτησαν τότε παρουσιάσει τὸ σκότος, ὥστε νὰ κερδίσουν, ἀπὸ τὸ θαῦ-

5. Κατὰ διαταγὴν τοῦ Θεοῦ ἡ Μεσοβῆς ἦτοσε τὴν γῆσιν εἰς τὴν ὄψαν· καὶ ἐγένετο σκότος τῆς γῆς. ἠβέλλε δὲ πᾶσαν τὴν Αἴγυπτον τρεῖς ἡμέρας. ἠβέδ. 10, 21 - 23.

6. Τὸ ὁμοῖον, κατὰ γράμην νοούμενον, δὲν ἀληθεῖσι. Πάντως ἡ γνήμη τοῦ Ι. Παύλου εἶναι ὅτι τὸ σκότος ἐβέλλετο ἐκ τῆς γῆς. Ἰπάρχει καὶ ἡ ἐπιτοχὴ ὅτι τὸ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν σημεῖον· ἐπὶ πᾶσαν τὴν χώραν τῆς Παλαιστίνης· ὡς εἰς τὸ Λουκ. 4, 25.

μα, ἔστω καὶ ἐν κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον ὑπεχώρησε ἡ ὄργη των. **Β** Διότι ἀπὸ τοῦ νὰ καταβῆ ἀπὸ τὸν Σταυρὸν, τοῦτο ἦτο περισσότερο θαυμαστόν, τὸ νὰ ἐνεργῆ δηλαδὴ αὐτὰ μολοντί εὐρίσκειτο ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ. Διότι, εἴτε ἐνόμιζον ὅτι ὁ Χριστὸς πραγματοποιεῖ αὐτά, ἔπρεπε νὰ πιστεύσουν καὶ νὰ φοβηθοῦν εἴτε ὄχι ὁ ἴδιος, ἀλλ' ὁ Πατήρ, καὶ ἐξ αὐτῶν ἔπρεπε νὰ συνέλθουν καὶ ἀναήψουν· διότι τὸ σκότος ἐκεῖνο ἦτο σημεῖον αὐτοῦ, ὁ ὁποῖος ὠργίζετο δι' ὅσα ἀπετολμῶντο. **9-12**

Τὸ ὅτι θέσασα δὲν ἦτο ἔκλειψις⁷ (ἡλίου), ἀλλὰ καὶ ὄργη καὶ ἀγανάκτησις, δὲν εἶναι φανερόν μόνον ἀπὸ ἐβδῶ, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸν χρόνον διότι τρεῖς ὥρας διήρκεσεν ἡ ἔκλειψις ὅμως γίνεται εἰς συντομωτέραν χρονικὴν διάρκειαν· καὶ γνωρίζουν ὅσοι θεοσέβησαν αὐτήν, καθ' ὅσον καὶ εἰς τὴν γενεάν μας συνέβη. Καὶ πῶς δὲν ἐξεπλάγησαν ὅσοι, λέγει, καὶ δὲν ἐνόμισαν ὅτι εἶναι Θεός; Διότι τότε τὸ ἀνθρώπινον γένος κατείχετο ἀπὸ μεγάλην ἀβυσσότητα καὶ κακίαν. Καὶ τὸ θαῦμα αὐτὸ μίαν φορὸν συνέβη καὶ ἀφοῦ ἔγινεν ἀμέσως παρήλθεν καὶ καιεῖς⁸ δὲν ἐνδιεφέρθη νὰ μάθῃ τὴν αἰτίαν, διότι ὑπῆρχε πολλὴ ἀσέβεια τότε καὶ ἐπεκράτει ἡ οὐνήθεια. Καὶ οὕτω ἐγνώρισαν ποία ἡ αἰτία τοῦ συμβάντος· καὶ ἐνόμιζον ἴσως ὅτι τοῦτο συνέβη κατ' ἔκλειψιν ἢ συμφώνως πρὸς κάποιον ἄλλον νόμον φυσικοῦ φαινομένου. **Β** Καὶ διότι

7. Οἱ Ἑβραεὶ ἐβραῖον τὸ ἔλεγο κατὰ τὴν πληθυντικὴν πρὸς τὴν ἑσπέρην ἰσημερινὴν κανάλιον. Ἡμεῖς δὲ κατὰ τὴν ἑσπέρην τὸν ἡμέραν ἢ τὸν ἄστρον καὶ οὕτως ἔκλειψις ἡλίου, διότι ἡ Σελήνη ἦτο πανοικίως ἀδριατικὴ πρὸς τὸ ἀντίθετον μέρος τοῦ ἡλίου.

8. Ὁ ἄγιος Διονύσιος ὁ Ἀεροπολίτης, ὡς δεδεικται ἐν τῇ ζ' ἐπιστολῇ αὐτοῦ πρὸς τὸν ἅγιον Παύλον, ἐπίσκοπον Σιδωνος, ἐκέρθη· ἀκόσμητος μάρτυς τοῦ θαύματος εὐλαβούμενος ἐν Αἴγυπτο.

θαυμάζεις, ἐὰν οἱ ἄκτος τῆς Ἰουδαίας δὲν ἐζήτησαν νὰ μάθουν τὴν αἰτίαν, ἕνεκα τῆς ἀβυσσότητας των, εἰς ἣν περιήκωσιν οἱ ἐντὸς αὐτῆς εὐρισκόμενοι, μετὰ ἀπὸ τὸσον πολλὰ θαύματα, ἐπέμενον ἀκόμη εἰς τὴν ὑβριστικὴν των συμπεριφορὰν, καίτοι καθαρὰ ἔδειχθη εἰς αὐτούς, ὅτι ὁ ἴδιος (ὁ Χριστὸς) ἐπραγματοποίησε τοῦτο; Ἀκριβῶς δι' αὐτὸ καὶ μετὰ τὸ θαῦμα φωνάζει δυνατὰ, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἀκόμη ζῆ, καὶ ὁ ἴδιος ἔκαμα τοῦτο, καὶ γίνουσι ἀπὸ ἐβδῶ φρονιμώτεροι· καὶ λέγει, «Ἥλι, Ἥλι, λαμὰ σα-σασθαι!»⁹, διὰ νὰ ἴδουν ὅτι τιμᾷ τὸν Πατέρα μέχρι τελευταίας ἀναπνοῆς, καὶ ὅτι δὲν εἶναι ἀντίθετος πρὸς τὸν Θεόν. Διὰ τοῦτο ἄφησε καὶ κάποια προφητικὴν φωνήν¹⁰, «Ὡς μέχρι τῆς τελευταίας ὥρας δίδωμι μαρτυρίαν ὑπὲρ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης (θεσάωνων αὐτῆν)· καὶ ὄχι ἀπλῶς προφητικῆν, ἀλλὰ καὶ ἑβραϊκὴν φωνήν, ὥστε νὰ γίνῃ εἰς αὐτούς γνωστὸς καὶ ὀλοφάνερος· καὶ δι' ὅλων ἀποθεικνύει τὴν συμφωνίαν μετὰ τὸν Πατέρα.

Πρόσθετε ὅμως καὶ ἀπὸ ἐβδῶ τὴν παραλυσίαν, τὴν ἀσκατίαν καὶ τὴν μωρίαν των. Ἐνόμισαν, λέγει, ὅτι φωνάζει τὸν Ἥλιον, καὶ ἀμέσως τοῦ ἔβωσαν νὰ πῆθῃ¹¹. Ἄλλος δὲ στρατιώτης ἀφοῦ προσήλθε ἐτρύπησε μετὰ τὴν λόγχην τὴν πλευρὰν αὐτοῦ¹². Τί ἀπὸ αὐτοῦ θὰ ἐγένετο πῶς παράνομον, τί ἀγριώτερον, οἱ ὅποιοι μέχρι τοιοῦτου βλασφημίου πῆξαν τὴν τρέλλαν των, ὥστε ἀκόμη καὶ πρὸς νεκρὸν σῶμα νὰ συμπεριφέρωνται ἀπρεπῶς; Σὺ ὅμως,

9. Κατὰ τὴν ἐνάτην ὥραν, ἦτοι τὴν ὅνη μ.μ., ὁ Κύριος ἐφώνησεν ὡς ἀνθρώπος· «Θεὲ μου, Θεὲ μου, δεξιὴ με ἐγκατέλειπες». Εἶναι κρυσθὴ μαρτυροῦσα τὴν πραγματικότητα τοῦ πάθους.

10. «Ὁ Θεὸς ὁ Θεὸς μου, πρόσθετε μοὶ ἵναὶ ἐγκατέλιπες με!» Παύλ. 21, 3.

11. Ματθ. 27, 46.

12. Ἰουδ. 19, 24.

ἀγαπητέ μου, πρόσεξε πῶς τὰς παρανομίας των χρησιμοποιοῖ διὰ τὴν σωτηρίαν μας. **13** Διότι μετὰ τὴν πληγὴν ἀπέβλασαν ἀπὸ ἐμοῦ αἱ πηγαὶ τῆς σωτηρίας μας¹³. «Ὁ δὲ Ἰησοῦς ἀφοῦ ἐφώνησε πάλιν με δυνατὴν φωνὴν, ἔφησε τὸ Πνεῦμα Του»¹⁴. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγεν· «ἔχω ἐξουσίαν νὰ θυσιάσω τὴν ψυχὴν μου, καὶ ἔχω ἐξουσίαν πάλιν νὰ λάβω αὐτήν» καὶ, «Ἐγὼ μὲ τὴν θέλησίν μου τὴν θυσιάζω»¹⁵. Διὰ τοῦτο, λοιπόν, καὶ ἐφώνησε με δυνατὴν φωνὴν, διὰ νὰ δευχθῆ ὅτι κατὰ τὴν ἐξουσίαν Του γίνεται τὸ πρῶγμα (οἰκειοθελῶς παραδίδει τὸ Πνεῦμα).

Καὶ πράγματι ὁ Μάρκος λέγει, ὅτι «ὁ Πιλάτος ἐξεπλάγη διότι τόσον γρήγορα ἀπέθανεν»¹⁶· καὶ ὅτι ὁ Ἐκατόνταρχος διὰ τοῦτο μάλιστα ἐπίστευσε, διότι ἀπέθανεν κατὰ τὴν ἐξουσίαν Του (οἰκειοθελῶς).

13 Αὐτὴ ἡ φωνὴ ἔσχισε τὸ παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ἦνοιξε τὰ μνημεῖα¹⁷, κατέστησε ἔρημον τὸν Ναόν¹⁸. Ἐπραξε δὲ τοῦτο ὄχι ἀπὸ περιφρόνησιν πρὸς τὸν Ναόν, (διότι πῶς ἦτο δυνατόν Ἐκεῖνος ποῦ ἔλεγε· «Μὴ κάμιντε τὸν οἶκον τοῦ Πατρὸς μου οἶκον ἐμπορίου»¹⁹). **13** ἀλλὰ ἀποδεικνύει ὅτι αὐτοὶ εἶναι ἀνάξιοι καὶ τῆς παρα-

13. «Ὅτι αὐτὸς ἐξῆλθεν οἶκος καὶ θησαυρὸς τὸ πνεῦμα, ὡς ἐπὶ ἀνθρώπων» ἢ, τὸ μετ' ἡμᾶς, διὰ τὸν θεῖον ἀγαπητόν μεταλλάξιν, τὸ δὲ ἄλλο, διὰ τὸ δόξασιμα. Αὐτὴ γὰρ ἡ ἀρεσκὴ τῆς ἐπιτομῆς, τὸ καὶ ἡμᾶς συνέχει μυστήριον. Συνάραγμα ἢ Παρακαταῆς, ἐν τῇ Τριμύτῳ.

14. Ματθ. 27, 50.

15. Ἰωάν. 10, 18.

16. Μάρκ. 10, 44.

17. Ματθ. 27, 51.

18. Καὶ ὁ Ναός καταστρέφη ἐπὶ τὸν Πρωϊαῖον τῷ 70 μ.Χ. ἐκκληροθεῖς σχετικῶς περὶ αὐτοῦ προφητείας τοῦ Κυρίου (Ματθ. 24, 2).

19. Ἰωάν. 2, 19.

μότης εἰς τὸν Ναόν, ὅπως ἀκριβῶς λοιπὸν καὶ ὅταν παρῆβαιεν αὐτὸν εἰς τοὺς Βαβυλωνίους²⁰. Δὲν ἐγίνοντο δὲ αὐτὰ μόνον διὰ τοῦτο, ἀλλὰ τὰ γεγονότα ἦσαν προφητεία τῆς ἐπικειμένης ἐρημώσεως, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑψηλῆς καὶ ἐνδόξου πλάεος θέσεως τοῦ Κυρίου, καὶ ἀκόμη ἀποδείξεις τῆς δυνάμεώς Του.

Ἐκτὸς δὲ ἀπὸ αὐτὰ καὶ ἐξ ὅσων μετὰ ταῦτα συνέθησαν ἐφάνερωσε τὸν ἑαυτὸν Του, ἐκ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν, (ἐκ τῆς ἀμαυρώσεως τοῦ φωτός, ἐκ τῆς μεταβολῆς τῶν στοιχείων τῆς φύσεως). Καὶ εἰς μὲν τὴν περίπτωσιν τοῦ Ἑλισσαίου ὅταν ὁ ἕνας νεκρὸς ἤγγισε τὸν ἄλλον ἀνεστήθη²¹· τὰρα ὅμως ἡ φωνὴ ἀνέστησε τοὺς νεκροὺς, καθ' ὃν χρόνον τὸ σῶμα ἐκεῖτο ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν. Ἐξ ἄλλου δὲ καὶ ἐκεῖνα ἦσαν τύπος αὐτῶν. **13** Διὰ νὰ πιστευθῆ ἠλοιδῆ, καὶ αὐτὰ, διὰ τοῦτο ἐγίναν καὶ ἐκεῖνα. Καὶ ὄχι μόνον ἠγέρθησαν οἱ νεκροί, ἀλλὰ καὶ αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν καὶ ἡ γῆ ἐσεισθῆ, διὰ νὰ μάθουν ὅτι ἠδύνατο καὶ αὐτοὺς νὰ τοὺς ἀκροτηρίσῃ καὶ τοὺς συντρίψῃ. Διότι Ἐκεῖνος ποῦ ἔσχισε πέτρας καὶ ἐπεσκότισεν τὴν οἰκουμένην, πολὺ περισσότερον θὰ ἔκανε αὐτὰ εἰς ἐκεῖνους, ἐάν φυσικὰ ἤθελε· ἀλλὰ δὲν ἠθέλησεν, καὶ ἀφοῦ ἔφησε τὴν ὀργὴν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς φύσεως, ἀπὸ τὴν ἀγαθότητά του ἠθέλε νὰ σώσῃ ἐκεῖνους.

Ὅμως δὲν ὑπεχώρησεν ἡ παραφορὰ των. Τέτοιο πρῶγμα εἶναι ὁ φθόνος, τέτοιο ἡ θασκανία· δὲν ὑποχωρεῖ εὐκόλως. Τότε, λοιπόν, καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ φυσικὰ φαινόμενα ἐδυσωπίστουν μετὰ δὲ ἀπὸ αὐτὰ ὅταν ἀνέστη μαλονότι ὑπῆρχε σφράγισμα ἐπὶ τοῦ τάφου καὶ ἐφύλαττον

20. Ἡ πρώτη καταστροφὴ τοῦ Ναοῦ τοῦ Σολομῶντος ἐγένετο ἀπὸ τοῦ Βαβυλωνίου τῷ 586 π.Χ.

21. Δ' Βασ. 19, 21.

οί στρατιώται, και από τούς ίδιους φύλακας ἐπιληροφώρηθησαν αυτά, **ε'** ἔδωκαν και χρήματα ὥστε και ἄλλους νά διαφθείρουν και νά ἀποκρύβουν τήν ἀλήθειαν περί τῆς ἀναστάσεως. Μή ἀπορήξ, λοιπόν, ἔάν και τότε ἦσαν ἀγνώμονες· εἶσι ἀπαεῖ διά παντός ἦσαν προητοιμασμένοι νά ἀσεβοῦν πρός ὅλα· πρόσεξε ὁμοίως ἐκεῖνο, πόσον μεγάλη θαύματα ἔκαμε, ἄλλα μὲν ἀπό τόν οὐρανόν, ἄλλα δέ εἰς τήν γῆν, ἄλλα δέ εἰς αὐτόν τόν ναόν· και ἐδείκνυε συγχρόνως μὲν και τήν δικαίαν ὀργήν του, συγχρόνως δέ ὅτι τὰ ἀπίετα θά γίνουσι εἰς τὸ ἔξῃς διαθατά και θά ἀνοιγῇ ὁ οὐρανός και τὰ πράγματα θά μεταστραφοῦν πρός τὰ ἀληθινὰ ἔργια τῶν ἁγίων. Και οἱ μὲν ἔλεγον· «Ἐάν εἶναι θεοσκέυς τοῦ Ἰσραὴλ, ἄς καταβῇ τώρα ἀπό τόν Σταυρόν»²². **δ'** ὁ Χριστός ὁμοίως ἀποδεικνύει, ὅτι οὐ μόνον τοῦ Ἰσραὴλ εἶναι θεσβαίος, ἀλλά και ὁλοκλήρου τῆς οἰκουμένης. Και ἐκεῖνοι μὲν ἔλεγον, «Σὺ ποῦ θά ἐκρήμνιξαι τόν ναόν και εἰς τρεῖς ἡμέρας θά τόν οἰκοδομοῦσας»²³ ὁ Χριστός δέ φανερώσει, ὅτι θά ἐρημωθῇ ἐντελῶς. Πάλιν αὐτοὶ μὲν ἔλεγον, «Ἄλλους ἔσασσι, τόν Ἐσατόν του δέν δύναται νά σώσῃ»²⁴· ὁ Χριστός ὁμοίως παραμένει ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ και μὲ τὸ παραπάνω ἀπεδεικνύει τοῦτο εἰς τὰ (ἐγειρόμενα) σώματα τῶν βούλων Του. Διότι, ἔάν ἦτο θεσβαίος νά ἀναστήσῃ τόν τετραήμερον Λάζαρον²⁵, πολὺ περισσότερον τὸ νά φανοῦν ζῶντες διά μιᾶς ὅλοι ὅσοι πρό πολλοῦ ἐκοιμήθησαν τοῦτο ἦτο ἀπόδειξις τῆς ἐπικειμένης ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου. **ε'** Διότι λέγει, «πολλά σώματα τῶν πεθαμένων ἁγίων ἀναστήθησαν και εἰσηλθόν εἰς τήν ἁγίαν πόλιν και ἐφανερώθησαν

22. Ματθ. 27, 49.

23. Ματθ. 27, 40.

24. Ματθ. 27, 42.

25. Ἰωάν. 11, 1 - 44.

εἰς πολλούς»²⁶. Διὰ τὰ μὴ νομοσθῆ, δηλαδὴ, ὅτι ἐπρόκειτο περί νοερᾶς ἐμφανίσεως, και εἰς πολλούς ἐμφανίζονται εἰς τήν πόλιν. Και ὁ ἑκατόνταρχος δέ ἐδόξεσε τότε τόν Θεόν λέγων· «Ἀληθῶς αὐτός ὁ ἄνθρωπος ἦτο δίκαιος»²⁷. Και οἱ ἄλλοι δέ ποῦ εἶχον ἔλθει νά ἴδουν (τήν Σταύρωσιν), **στ'** κτυπῶντες τὰ στήθη των ἐπέστρεφον²⁸.

Τόσον μεγάλη ἦτο ἡ δύναμις τοῦ Ἐσταυρωμένου, ὥστε παρ' ὅλους τοὺς χλευασμούς και τοὺς ἐμπαιγμούς και τὰς ὕβρεις, και ὁ ἑκατόνταρχος νά συγκινηθῇ και ἀνανήψῃ, και ὁ λαός. Μερικοὶ δέ ἀναφέρουν, ὅτι ὁ ἑκατόνταρχος αὐτός ὑπέστη και μαρτυρικόν θάνατον²⁹, μετὰ ταῦτα, ὅταν ἠνδράθη και ἰσχυροποιήθη εἰς τήν πίστιν. «Ἦσαν δέ ἐκεῖ και γυναῖκες πολλαί, ποῦ παρετήρουν ἀπὸ μακρὰν, αἱ ὅποια εἶχον ἀκολουθήσει τόν Ἰησοῦν ἀπὸ τήν Γαλιλαίαν και τόν ὑπηρετοῦν μετὰ αὐτῶν ἦσαν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ και ἡ Μαρία ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου και τοῦ Ἰωσή και ἡ μητέρα τῶν υἱῶν Ζεβεδαίου»³⁰. Αὐτὰ ἔλεπον νά γίνωνται αἱ γυναῖκες, αἱ ὁποῖαι κατ' ἐξοχὴν συνέπαρχον μετὰ τοῦ Κυρίου και ἰδιαίτερος ἐβρήκουν. Και πρόσεξε τὴν ἀφοσίωσιν των εἰς τόν Κύριον.

Τὸν ἀκολουθοῦν ὑπηρετοῦσαι, και εἰς αὐτοὺς ἀκόμη τοὺς κινδύνους παρευρίσκοντο. **ζ'** Διὰ τοῦτο και τὸ πᾶν

26. Ματθ. 27, 58.

27. Λουκ. 23, 47.

28. Λουκ. 23, 48.

29. Πρόκειται περί τοῦ ἁγίου μαρτυροῦ Λογγίνου τοῦ ἑκατοντάρχου, τοῦ ἐποιοῦ τὴν μνήμη· ἡ Ἐκκλησία μας ἐκράζει τὴν ἰδίην Ἰουλιανὴν ἡμέραν τῆς ἐπιπέσεως αὐτοῦ ἐν τῇ ἑκκλησίᾳ Ὀκτωβρίου.

30. Ματθ. 27, 55 - 56.

ἐβλεπον Πῶς ἐφάναζε δυνατά, πῶς ἐξέπνευσε, πῶς αἱ πέτραι ἐσχίσθησαν, ἅλα τὰ ἄλλα. Καὶ αὐταὶ πρώται ἐλέησαν τὸν Ἰησοῦν (ἐκ νεκρῶν Ἀναστάσις), καὶ τοῦτο τὸ γένος (τῶν γυναικῶν). τὸ ὅποιον ἰδιαίτως κατεκρίθη, ἀπαλαίει πρῶτον τῆς θέας τῶν ἀγαθῶν τοῦτο ἀποδεικνύει κατ' ἐξοχὴν τὴν ἀνδρείαν των. Καὶ οἱ μὲν μαθηταὶ ἐφυγον, αὐταὶ δὲ παρευρίσκοντο. Ποίαι δὲ ἦσαν αὐταί; Ἡ μητέρα τοῦ Κυρίου· αὐτὴν ἔγνωσε ὁ Εὐαγγελιστῆς, δὲ ταν λέγει «ἡ μητέρα τοῦ Ἰακώβου»³¹· καὶ αἱ ὑπόλοιποι.

Ἄλλος δὲ Εὐαγγελιστῆς λέγει, ὅτι «πολλοὶ ἐβρήγουν δι' ἑσὰ συνέθανον καὶ ἐκτόπων τὸ στήθος»³²· τοῦτο ἀποδεικνύει κατ' ἐξοχὴν τὴν ἀπανθρωπίαν τῶν Ἰουδαίων, διότι δι' ἑσὰ ἄλλοι ἐβρήγουν, αὐτοὶ ὑπερηφανεύοντο δι' αὐτὰ καὶ οὔτε ἀπὸ εὐσεβῶν ἀγαθῶν ἐλύγισαν, οὔτε ἀπὸ φόβου κατευνάσθησαν. «Καθ' ἑσὸν τὰ γινόμενα ἦσαν σημεῖα μεγάλης ὀργῆς· καὶ ὅχι ἀπλῶς σημεῖα, ἀλλ' ἅλα σημεῖα μεγάλου θυμοῦ· τὸ σκότος, αἱ πέτραι ποῦ ἐσχίζοντο, τὸ παραπέτασμα τοῦ Ναοῦ, ποῦ ἐσχίζετο εἰς τὸ μέσον, ὁ συγκλονισμὸς τῆς γῆς ἦτο μεγάλη καὶ ὑπερφυσικὴ ἢ ἀγανάκτησις. Ἐφοῦ προσήλθε δὲ ὁ Ἰωσήφ (εἰς τὸν Πιλάτον) ἐζήτησε τὸ σῶμα»³³. Αὐτὸς ἦτο ὁ Ἰωσήφ, ποῦ ἐκρύπτετο προηγουμένως· τώρα ὁμῶς μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἀπετόλμησε ἐπικινδύνου πράξειν. Οὔτε θέσθαι ἦτο ὄσιμος, οὔτε κάποιος ἀπὸ τούτων ἀφανεῖς, ἀλλ' ἕνας ἀπὸ τὴν βουλὴν³⁴ καὶ πάρα πολὺ ἐπίσημος· ἐξ αὐτοῦ εἶναι δυνατὸν νὰ γνωρίσωμεν κατ' ἐξοχὴν τὴν γυναικότητά του· διότι παρέδωκε τὸν ἑαυτόν

31. καίμηνον ἑραγγελιστῆς.

32. Λουκ. 23, 48.

33. Ματθ. 27, 57 - 58.

34. Ἦτο μέλος τοῦ Ἰουδαίου Συμβρίου (Λουκ. 23, 51), ἀπὸ τούτων κριτικῶς μαθητῆς τοῦ Χριστοῦ.

του εἰς θάνατόν, μὲ τὸ νὰ πάρη ἐπάνω του τὴν ἀντιπάθειαν καὶ τὴν ἐχθρότητα ἁλων. Ἐνεκα τῆς φιλοφροσύνης πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὥστε καὶ νὰ τολμήσῃ νὰ ζητήσῃ τὸ σῶμα καὶ νὰ μὴ ἀποχωρήσῃ προηγουμένως μέχρις ἔτου ἐπέτυχεν τοῦτο. Ὅχι δὲ μόνον τὸ ὅτι ἔλασε (τὸ σῶμα), οὔτε τὸ ὅτι τὸ ἔβαψε πολυτελῶς, ἀποδεικνύει τὴν θερμὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἀνδρείαν, ἀλλὰ καὶ τὸ ὅτι ἔβαψε αὐτὸ εἰς τὸ ἴδιόν του καινούργιον μίημα. Καὶ τοῦτο δὲν διημετεῖτο χωρὶς λόγον, ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ προέλθῃ κάποια ἀπλή ὑποψία, ὅτι ἀνέστη ἄλλος ἀντὶ ἄλλου. Ἡσαν δὲ ἐκεῖ ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία³⁵, αἱ ὁποῖαι ἐκώθητο ἀπέναντι ἀπὸ τὸν τάφον»³⁶. Διατί αὐταὶ παραμένουν πλησίον τοῦ τάφου; Οὐδὲν ἕως τώρα ἐγνωρίζον. ὡς ἔπρεπε, σπουδαῖον καὶ ὑψηλὸν περὶ Αὐτοῦ· διὰ τοῦτο ἔφεραν καὶ μύρα καὶ ἀνέμενον καρτερικῶς εἰς τὸν τάφον, ὥστε, ἐάν κωπύσῃ ἡ μονία τῶν Ἰουδαίων, νὰ νὰ προσέλθουν καὶ ἀλείψουν τὸ σῶμα.

Εἶδες ἀνδρείαν γυναικῶν; εἶδες θερμὴν συμπάθειαν; εἶδες περιφρόνησιν χρημάτων μέχρι θανάτου; Ἐὰς μιμηθῶμεν τὰς γυναῖκας, οἱ ἄνδρες! Ἐὰς μὴ ἐγκαταλείψωμεν εἰς τὰς δοκιμασίας τὸν Ἰησοῦν. Ἐκεῖνα· θέσθαι δι' ἀποθανόντα ἐξέδυσαν τόσα πολλὰ καὶ παρέδωκαν τὰς ψυχὰς των ἡμεῖς ἡμῶς (διότι πάλιν τὰ ἴδια θὰ εἴπω) οὔτε αὐτὸν ποῦ πεινᾷ τρέφομεν, οὔτε ἐνδύομεν τὸν γυμνόν, ἀλλὰ μολοῦντι τὸν ἐλεητομεν νὰ ἐποιήτῃ τὸν προσπερνῶμεν. Ἄν καὶ ὅπως ἴητε, ἐάν ἐβλέπατε αὐτὸν τὸν ἴδιον, κάθε ἕνας θὰ ἄδειαζε τὰ ὑπάρχοντά του. Ἄλλὰ καὶ τώρα ὁ ἴδιος εἶναι. Διότι ὁ ἴδιος εἶπεν, ὅτι

35. Ἀγελὴ ἡ προηγουμένη μῆτηρ τοῦ Ἰακώβου καὶ Ἰωσήφ, Μαρία τοῦ Κλαυδίου, Ἰερὰ, καὶ Μάρκ. 16, 1.
36. Ματθ. 27, 61.

«Εγώ είμαι». Διότι λοιπόν δεν έγκαταλείπετε τὰ πάντα; Καθ' ὅσον καὶ τώρα ἀκούετε νὰ λέγῃ, ὅτι «εἰς Ἐμέ τὸ κάμνετε»³⁷. Καὶ δὲν ὑπάρχει διαφορά εἰτε θώσης εἰς αὐτόν, εἰτε θώσης εἰς Ἐκεῖνον τίποτε ὀλιγώτερον δὲν ἔχετε ἀπὸ αὐτὰς τὰς γυναίκας, αἱ ὁποῖαι ἔτρεφον Αὐτὸν τότε, ἀλλὰ καὶ πολλὴ περισσότερα. Ἀλλὰ μὴ παραξενευθῆτε. Δὲν εἶναι ἴσων τὸ νὸ θρέψῃ τὸν Χριστόν, ὅταν παρυσιάζεται μὲ τὴν ἐξουσίαν καὶ δυνάμιν Του, πράγμα ποῦ εἶναι ἱκανὸν καὶ λιθίην ψυχὴν νὰ προσελκύσῃ, **38** καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸν πτωχόν, ἢ τὸν ἀνάπηρον, ἢ τὸν κυρτωμένον γέροντα διὰ μόνην τὴν ἀπόφασιν τοῦ Κυρίου. Ἐκεῖ θέσθαι ἡ ἐδωργεσία σου συντέμνεται ἐκ τοῦ ὅτι σὲ προσελκύει ἡ ὄψις καὶ τὸ ἀξίωμα τοῦ Κυρίου· ἐδῶ δὲ μὴ τὸ φραβεῖον τῆς φιλοφροσύνης εἶναι ὀλόκληρον ἰδικόν σου· καὶ ἀποδεικνύει μεγαλύτερον σεβασμὸν καὶ τιμὴν πρὸς Αὐτόν, ὅταν διὰ μόνην τὴν ἀπόφασιν Αὐτοῦ θυθῶν οὕτω τὸν δούλου τὸν ἀνακαύῃς εἰς ἄρα. Ἄνακούφιζε λοιπόν, πιστεύων εἰς Ἐκεῖνον ποῦ λαμβάνει καὶ λέγει, ὅτι «εἰς ἐμὲ δίδεις». Διότι, ἐάν δὲν εἰδίδες εἰς Αὐτόν, δὲν θὰ σὲ ἔκρινεν ἄξιον τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν. Ἐάν δὲν ἀπέφωγες Αὐτόν, δὲν θὰ σὲ ἔσταλνε εἰς τὴν γένναν, διότι παρέβλαψες τὸν τυχόντα. **39** Ἐπειδὴ ὁμοῦ ὁ ἴδιος εἶναι ὁ περιφρονούμενος, διὰ τοῦτο εἶναι μεγάλο τὸ ἔγκλημα. Ἐτοι καὶ ὁ Παῦλος ἐδίκαε τὸν Χριστόν διὰ τοῦτο καὶ ἔλεγε, «Διὰτὶ μὲ διώκει»;»⁴⁰.

Τοιοῦτοτρόπως λοιπόν νὰ εἴμεθα διατεθειμένοι, ὡς νὰ χορηγῶμεν εἰς Αὐτὸν τὸν Χριστόν, ὅταν προσφέρωμεν βοήθειαν, καθ' ὅσον τὰ λόγια Αὐτοῦ εἶναι περισσότερο ἀξιόπιστα καὶ ἀπὸ τὸ νὰ ἴδωμεν Αὐτὸν παρόντα.

37. Πράξ. 25, 21 - 22.

38. Πράξ. 9, 4.

Ἦταν, λοιπόν, ἴθις πτωχόν, σκέψου τὰ λόγια, διὰ τῶν ὁποίων ἔκαμε γνωστόν, ὅτι ὁ ἴδιος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ τρέφεται. Διότι, ἂν καὶ κατὰ τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι ὁ Χριστός, ὁμοῦ ὑπὸ τὴν μορφήν αὐτὴν (τοῦ πτωχοῦ) ὁ ἴδιος ἐπαίτεῖ καὶ λαμβάνει. Ἄλλ' ἐντρέπεσαι μὲ τὸ νὰ ἀκούῃς ὅτι ὁ Χριστὸς ἐπαίτεῖ; Νὰ ἐντρέπεσαι μᾶλλον, ὅταν δὲν δίδῃς εἰς ἐκεῖνον ποῦ σοῦ ζητεῖ. **40** Τοῦτο πράγματι εἶναι ἐντροπή, τοῦτο τιμωρία καὶ κόλασις. Διότι τὸ νὰ ἐπαίτῃ μὲν Αὐτός, ἀποδεικνύει τὴν ἀγαθότητά του· διὰ τοῦτο πρέπει ἡμεῖς καὶ νὰ ὑπερηφανευώμεθα δι' αὐτό· τὸ νὰ μὴ προσφέρῃς ὁμοῦ ἀποδεικνύει τὴν σκληρότητά σου. Ἐάν δὲ δὲν πιστεύῃς τώρα, ὅτι μὲ τὸ νὰ ἀδιαφορῇς δι' ἕνα πιστὸν πένθητα, διὰ τὸν Χριστὸν ἀδιαφορῇς, θὰ πιστεύῃς τότε, ὅταν λέγῃ, ἀφοῦ σὲ ὡδήγησεν εἰς τὸ μέσον τῶν πτωχῶν, «Ἐφ' ὅσον εἰς αὐτοὺς δὲν ἐκάματε κάτι οὔτε εἰς ἐμὲ τὸ ἐκάματε»³⁹. Ἄλλ' εἴθε κανεὶς ἀπὸ σῆς νὰ μὴ γνωρίσῃ αὐτὸ κατ' αὐτὸν τὸν τρόπον, ἀλλὰ ἀφοῦ πιστεύσωμεν τώρα καὶ πράξωμεν ἔργα ἀγαθὰ, καρποὺς ἀληθοῦς μετανοίας, νὰ ἀκούσωμεν τῆς εὐτυχιστάτης ἐκεῖνης φωνῆς, ἡ ὁποία μῶς εἰσάγει εἰς τὴν οὐράνιον βασιλείαν⁴⁰. **41**

Ἄλλ' ἴσως θὰ εἶπῃ κανεὶς καθημερινῶς περὶ ἐλεημονίας καὶ φιλοφροσύνης μᾶς ὀμιλεῖ. Οὔτε θὰ παύσω ποτὲ νὰ ὀμιλῶ περὶ αὐτοῦ. Διότι, ἐάν σεῖς εἴχετε κατορθώσει αὐτὴν τὴν ἀρετὴν καὶ τότε θέσθαι δὲν ἔπρεπε νὰ ἀπομακρυνθῶμεν, διὰ νὰ μὴ σῆς καταστήσωμεν πρὸς κινήρους. Ἄλλ' ὁμοῦ, ἐάν τὴν εἴχετε πραγματοποιήσει, θὰ ὑπεχώρουν ὀλίγον· ἀφοῦ ὁμοῦ οὔτε εἰς τὸ μέσον ἐφθά-

39. Ματθ. 25, 45.

40. «Ἐπειὰ οἱ εὐλογημένοι καὶ Πατὴρ μου, κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου» Ματθ. 25, 34.

οἷτε, νὰ μὴ λέγετε αὐτὰ πρὸς ἐμὲ, ἀλλὰ πρὸς τοὺς ἑαυτοὺς σας. Καθ' ἕσων ὅταν κατηγορῆς κάμνεις τὸ ἴδιον πρᾶγμα, **22** ὡσαν ἀκριβὸς κάποιο παιδί. ἂν καὶ ἀκούῃ πολλάς φορές τὸ πρῶτον γράμμα τῆς ἀλφοθήτου καὶ δὲν τὸ μνησθῆναι, νὰ κατηγορῇ τὸν διδάσκαλον, διότι συνεχῶς περὶ αὐτοῦ ὁμιλεῖ καὶ πάντοτε τοῦ τὸ ὑπειθυμίζει.

Ποῖος, λοιπόν, ἀπὸ τοὺς λόγους μου αὐτοὺς περικινήθει νὰ κάμῃ μετὰ περισσοτέρας εὐκολίας τὴν ἐλεημοσύνην; ποῖος ἐγκατέλειπε τὰ χρήματα; ποῖος διένειμε τὸ ἥμισυ τῆς περιουσίας του; ποῖος τὸ ἕν τρίτον αὐτῆς; Κανείς. Πῶς λοιπὸν δὲν εἶναι ἀνάρμωστον, ἐφ' ἕσων σεις δὲν διδάσκασθε, νὰ προτρέπετε ἡμᾶς νὰ παύσωμεν τὴν διδασκαλίαν; Τὸ ἀντίθετον θέθαια ἔπρεπε νὰ πράξετε· καὶ ἂν ἀκόμη ἡμεῖς ἠθέλομεν νὰ παύσωμεν νὰ διδάσκαωμεν, σεις νὰ μᾶς συγκρατῆτε καὶ νὰ μᾶς λέγετε: Ἔως τώρα αὐτὰ δὲν τὰ ἔχομεν μάθει, καὶ πῶς ἐπαύσατε νὰ μᾶς τὰ ὑπειθυμίζετε;

Ἐάν συνέβαινε εἰς κάποιον νὰ πάθῃ ὁ ὀφθαλμὸς του, καὶ ἐγὼ κατὰ τύχην ἦμιον ἰατρός, ἔπειτα, ἂν καὶ ἐτοποθέτου ἐμπλαστρα καὶ ἀλειφάς καὶ προσέφερον τὴν ἄλλην ἰατρικὴν περίθαλψιν, **23** εἰς οὐδὲν σημαντικὸν τὸν ἐβοήθουν, ἀλλὰ καὶ ἔφευγον, δὲν θὰ ἤρχετο εἰς τὰς θύρας τοῦ ἰατροῦ καὶ θὰ ἐφώναζε, κατηγορῶν (ἐμὲ) διὰ τὴν πολλὴν ἀδιαφορίαν, ὅτι, ἐνῶ ἡ ἀσθένεια συνεχίζεται, ἐγὼ ἀνεγώρῃσα; καὶ ἐάν κατηγοροῦμενοι δι' αὐτὰ ἔλεγον, ὅτι ἐτοποθέτησα κατεπίλασμα καὶ ἀλειφάς, μήπως θὰ τὸ ἠνείχεται; Καθόλου, ἀλλὰ θὰ ἔλεγεν ἀμέσως· καὶ τί τὸ ὄφελος, διότι ἐγὼ ἀκόμη ὑποφέρω. Τοῦτο πράγματι σκέψου καὶ προκειμένου περὶ τῆς φυχίης. Τὶ δέ, ἐάν χεῖρα μουδιασμένην καὶ συνεσταλμένην, ἂν καὶ πολλάς φορές τὴν κατέβραχον, δὲν ἠδυνήθην καὶ

τὴν καταπραῦνα; μήπως δὲν θὰ ἤκουον τὸ ἴδιον; Καὶ τὴν χεῖρα συνεσταλμένην καὶ παράλυτον περιβρέχομεν. **24** Καὶ διὰ τοῦτο, ἕως ὅτου τὴν ἴδωμεν νὰ ἐκτείνεται τελείως, δὲν θὰ παύσωμεν νὰ τὴν φροντίζωμεν.

Εἶθε καὶ σεις νὰ μὴ συνομιλεῖτε περὶ κανενὸς ἄλλου, καὶ εἰς τὴν οἰκίαν, καὶ εἰς τὴν ἀγορὰν καὶ εἰς τὴν τράπεζαν καὶ κατὰ τὰ νεκτερινὰ θνεῖρα. Διότι, ἐάν αὐτὰ καθημερινῶς ἐφροντίζωμεν πάντοτε, καὶ εἰς τὰ θνεῖρά μας γύρω ἀπὸ αὐτὰ θὰ περιστρεφόμεθα.

Τὶ λέγετε; Πάντοτε περὶ ἐλεημοσύνης ὁμιλῶ; ἠθέλον καὶ ἐγὼ νὰ μὴ χρειάζεται εἰς ἐμὲ νὰ κάμω τὴν συνεχῆ αὐτὴν συμβουλήν, ἀλλὰ νὰ σὰς ὁμιλῶ περὶ τῆς μάχης ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων, ἐναντίον τῶν Ἑθνικῶν, ἐναντίον τῶν αἰρετικῶν· ἀλλὰ ἐφ' ἕσων ἀκόμη δὲν εἰσθε (πνευματικῶς) ὕμεις, πῶς κανείς νὰ σὰς ἐξοπίλιση; **25** Πῶς νὰ σὰς ὀδηγήσῃ εἰς τὴν παράταξιν τῆς μάχης, ἐνῶ ἔχετε ἀκόμη τὰ τραύματα καὶ τὰς πληγὰς; Ἐάν θέθαια σὰς ἐθλεπον ἐντελῶς ὕγιεις, θὰ σὰς ὀδήγουν εἰς τὴν παράταξιν ἐκείνην, καὶ θὰ ἐβλέπετε μετὰ τὴν χάριν τοῦ Χριστοῦ νὰ καταπίπτουν ἀναριθμητοὶ νεκροὶ καὶ νὰ φέρονται αἱ κεφαλὰὶ τῶν ἡ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Εἰς ἄλλας θέθαια βιβλία ἔχουν λεχθῆ πολλοὶ λόγοι περὶ αὐτῶν· **26** ἀλλ' οὔτε καὶ ἔτσι θυνάμεθα ἐξ ὀλοκλήρου νὰ παηγορίζωμεν διὰ τὴν νίκην, ἕνεκα τῆς ἀμελείας τῶν πολλῶν. Διότι, ὅταν νικήσωμεν αὐτοὺς ἀναριθμητοὺς φορές ὡς πρὸς τὸ περιεχόμενον τῆς πίστεώς μας (δόγματα), μᾶς κατηγοροῦν διὰ τὴν ζωὴν τῶν περισσοτέρων χριστιανῶν, οἱ ὁποῖοι συναθροίζονται πλησίον μας, διὰ τὰ τραύ-

25. Ἦνουν διαφόροι λόγοι, τοὺς ὁποῖους ἐξηπόνησαν ἡ ἐχθρὸν ἐναντίον Ἰουδαίων, Ἑθνικῶν καὶ αἰρετικῶν.

ματα, διὰ τὰς ψυχικὰς ἀσθενείας μας. **Β** Πῶς λοιπὸν θὰ ἔχωμεν ἐμπιστοσύνην εἰς σὺς καὶ σὺς παρατόξωμεν εἰς τὴν μάχην, ὅταν καὶ ἡμεῖς δεχόμεθα τὰς προσβολὰς ἐξ αἰτίας σας, κτυπώμενοι κατ' ἐξέλιον ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς καὶ γελοιοποιούμενοι; Διότι τοῦ ἐνὸς μὲν ἡ χεὶρ εἶναι ἀσθενής, καὶ εἶναι συγκρατημένη πρὸς παροχὴν βοηθείας. **ΒΒ** Πῶς λοιπὸν αὐτὸς θὰ δυνηθῆ νὰ συγκρατηθῆ καὶ προσώλῃ τὴν ἀσπίδα, καὶ νὰ μὴ πληγωθῆ ἀπὸ τὰς ὕβρεις διὰ τὴν ἀπανθρωπῆν του; Εἰς ἄλλους γωλαίνουν τὰ πόδια, ὅσοι πηγαίνουν εἰς τὰ θέατρα καὶ εἰς τὰ καταγώγια τῶν πορνῶν γυναικῶν. Πῶς λοιπὸν αὐτοὶ θὰ ἠμπορέσουν νὰ σταθοῦν εἰς τὴν μάχην, καὶ νὰ μὴ κτυπηθοῦν ἀπὸ τὰς κατηγορίας τῆς ἀνηθικότητός των; "Ἄλλος, μὲ τὸ νὰ μὴ θλέπῃ ὀρθά, ἀλλὰ νὰ εἶναι πλήρης ἀκολασίας, καὶ νὰ προσώλῃ τὴν σωφροσύνην τῶν γυναικῶν, καὶ νὰ ὑποσκάπτῃ τοὺς γάμους, νοσεῖ κατὰ τοὺς ὀφθαλμούς καὶ εἶναι τυφλός. Πῶς λοιπὸν αὐτὸς θὰ δυνηθῆ νὰ ἀτενίσῃ κατὰ πρόσωπον τοὺς ἐχθροὺς, καὶ νὰ κινήσῃ τὸ δόρυ, καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸ βέλος, ἀπὸ παντοῦ τραυματιζόμενος ἀπὸ τὰς ὕβρεις; Εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃς καὶ πολλοὺς **Β** νὰ ποηθῆ ἢ κοιλία των ὄχι ἄλιγότερον ἀπὸ τοὺς ὀδρωπικούς, ὅταν κυριαρχῶνται ἀπὸ τὴν γαστριμαργίαν καὶ τὴν μέθην. Πῶς, λοιπὸν, θὰ δυνηθῶ νὰ ὀδηγήσω αὐτοὺς μεθυμένους εἰς πόλεμον; "Ἄλλου τὸ στόμα εἶναι σῆπις⁴² τέτοιοι εἶναι δηλαδὴ οἱ ὀξέθυμοι, οἱ λοιδοροὶ καὶ οἱ θλάσθημοι. Πῶς, λοιπὸν, αὐτὸς θὰ φωνάξῃ ποτὲ δυνατὰ τὸ σύνθημα τῆς μάχης (λαχὴν) καὶ θὰ πραγματοποιήσῃ κάτι σπουδαῖον καὶ ἀξίλογον, ὅταν καὶ αὐτὸς μεθύσῃ ἀπὸ κάποιο ἄλλο εἶδος μέθης, καὶ προξενεῖ εἰς τοὺς ἐχθροὺς πολλὴν γέλωτα; Διὰ τοῦτο περιέρχομαι καθημερινῶς αὐτὸ τὸ στρατόπεδον, θεραπεύων αὐτὰ τὰ τραύματα, ἰατρεῶν τὰς πληγὰς. Ἐὰν δὲ κάποτε ἀναήμητε, θὰ γίνετε κατάλληλοι καὶ ἄλλοι νὰ ρίπτετε κάτω, καὶ θὰ σὺς διδάξω ὅλην τὴν μέ-

θεδον τῆς πνευματικῆς μάχης καὶ θὰ σὺς ἐκπαιδεύσω εἰς τὴν χρῆσιν τῶν ὅπλων αὐτῶν· μέλλον δὲ καὶ αὐτὰ τὰ (ἀγαθὰ) ἔργα εἶναι δι' ἡμᾶς βῆλα, **Γ** καὶ ὅλοι θὰ ὑποκύψουν ἀμέσως, ἂν γίνετε φιλεύσπλαγχοι, ἡμεροὶ, ἀνεξίκακοι, ἂν ἐπιδείξητε ὅλην γενικῶς τὴν ἄλλην ἀρετήν.

Ἐὰν δὲ μερικοὶ ἀντιλέγουν, τότε θὰ προσθέσωμεν καὶ τὰ ἰδικὰ μας, φέροντες σὺς εἰς τὸ μέσον καὶ ἀπὸ σὺς, θέβαια, παρεμποδιζόμεθα τώρα εἰς τὸν δρόμον αὐτόν, ὅσον ἀπὸ σὺς ἐξαρτάται. Πρόσεξε λοιπὸν. Λέγομεν ὅτι ὁ Χριστὸς ἔπραξε μεγάλα ἔργα, μὲ τὸ νὰ κάμῃ ἀπὸ ἀνθρώπου ἀγγέλου· ἔπειτα, ὅταν μᾶς ζητοῦνται εὐθεῖναι καὶ διαταζόμεθα ἀπὸ τὴν ἀγέλην αὐτὴν νὰ παρῶμεν τὴν ἀπόδειξιν, μᾶς κλείεται τὸ στόμα. Πράγματι φοβοῦμαι, μήπως ἀντὶ ἀγγέλων, ὡσάν ἀκριθῶς ἀπὸ κάποιοι σταῖλον, θγάξω χείρους καὶ ἰστούς θηλυμανεῖς. Γνωρίζω ὅτι στενωχωρεῖσθε, ἀλλὰ δὲν ἐλέγησαν αὐτὰ ἐναντίον ὄλων σας. **Β** ἀλλ' ἀκατὰ τῶν ὑπευθύνων μάλλον δὲ οὔτε ἐναντίον ἐκείνων, ἔαν εἶναι ἀγρυπνοὶ καὶ συνετοὶ, ἀλλὰ πρὸς χάριν θεικίνων.

Τώρα θέβαια βλα ἔχουν ἀπολασθῆ καὶ διαφθαρή⁴³ καὶ ἡ Ἐκκλησία εἰς τίποτε δὲν διαφέρει ἀπὸ σταῖλον θῶων καὶ ἀπὸ μάνδραν ὄνων καὶ καμήλων καὶ περιφέρομαι ζητῶν νὰ εὕρω πρόβατον καὶ δὲν ἠμπορῶ νὰ τὸ ἴω⁴². "Ἔτσι ὅλοι λακτίζουν ὡσάν ἀκριθῶς κάποιοι ἀγριοὶ ἔπιποι καὶ ὄνοι, καὶ γεμίζουν τὰ ἔδω ἀπὸ πολλὴν κόπρον

⁴² Τὴν λύπην του, ἀλλὰ καὶ τὴν δουκίαν θανάτῳ του ἐκφέρει ὁ ἱερὸς Πάτερ' ἀστρεπὸν τοῦ οἱ λόγοι. Ἐκεῖνος ἔρας ποτὴν ἤνοιζεντο μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τῆς ἐκείνης του νὰ ἴσῃ τὴν Ἐκκλησίαν ἐμὴ ἔχουσαν σπῆλον ἢ σὺβαν καὶ τοὺς χριστιανούς ἀρρηστωμένους ἔξω τῆς κλήσεως ἔχει κατὰ λόγον νὰ ἐκτρέφεται οὕτω.

διότι τοιαύτα είναι αἱ συνομιλῖαι των. Καὶ εἰάν τις θέσῃαι ἦτο δυνατόν νὰ γνωρίσῃ τὰ λεγόμενα ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν, ὑπὸ τῶν γυναικῶν καθ' ἑκάστην συνάθροισιν, θὰ ἐβλαπτεῖ νὰ εἶναι τὰ λόγια των πῶς ἀκαθάρτα καὶ ἀπὸ ἐκείνην τὴν κόπρον. **Ε**

Διὰ τοῦτο, παρακαλῶ, νὰ ἀλλάξωμεν τὴν κακὴν αὐτὴν συνήθειαν, ὥστε ἡ ἐκκλησία νὰ εὐωδιάξῃ ἀπὸ μῶρον. Τώρα, ὁμοῦ, ἀποθηκεύομεν εἰς αὐτὴν ὀλίκα θυμιάματα, τὴν δὲ νοητὴν ἀκαθαρσίαν (ποῦ προέρχεται ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας) δὲν καταβάλλωμεν πολλὴν προσπάθειαν, ὥστε νὰ τὴν ἐκκαθαρίζωμεν καὶ τὴν ἀπομακρύνωμεν. Τί τὸ ὄφελος λοιπὸν; Διότι δὲν κατασχύνομεν τόσον τὴν ἐκκλησίαν, μὲ τὸ νὰ φέρωμεν κόπρον ἐντὸς αὐτῆς, ὅσον τὴν κατασχύνομεν ὅταν κάνωμεν τοιαύτας συζητήσεις μεταξὺ μας, περὶ κερδῶν, **22** **1** περὶ ἐμπορευμάτων, περὶ μικροεμπορίου, διὰ πράγματα τὰ ὅποια δὲν ἔχουν καμίαν ἀξίαν δι' ἡμᾶς, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ εἶναι ἐδῶ χοροὶ ἀγγέλων καὶ νὰ κάνωμεν τὴν ἐκκλησίαν, οὐρανὸν καὶ τίποτε ἄλλο νὰ μὴ γνωρίζωμεν, παρὰ μόνον ἐκτεταμένας προσευχὰς καὶ σὺνηθῶν ἀκρόασις. Τοῦτο, λοιπὸν, τοῦλάχιστον ἀπὸ τώρα ἕως κάμνωμεν, ὥστε καὶ τὴν ζωὴν μας νὰ καθαρῶμεν καὶ ἐπιτύχωμεν τὰ ὀποθεθέντα αἰῶνα ἀγαθὰ, μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν Ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ ΠΘ' (89)

(Ματθ. κζ' 62 — κγ' 10)

Ε «Τὴν ἐπομένην δὲ ἡμέραν, μετὰ τὴν Παρασκευὴν, συνεκνήθησαν αἱ ἀρχιερεῖς καὶ οἱ φαρισαῖοι πλησίον τοῦ Πιλάτου, λέγοντες· Κύριε, ἐνεθυμήθημεν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ λαοκλόκος εἶπεν, ὅτι τὸν ἀκόμη ἔζη, «ὅσοις ἡμέρας θὰ ἀναστῆθῶ». Πρόσταξε λοιπὸν νὰ ἀσφαλίσθῃ ὁ τάφος μέχρι τῆς τρίτης ἡμέρας, μήπως εἰδῶν οἱ μαθηταὶ Τον καὶ τὸν κλέψουν, καὶ εἰπὸν εἰς τὸν λαόν, ὅτι ἀνέστη ἀπὸ τῶν νεκρῶν καὶ ἡ τελευταία αὐτῆ ἀπάτη θὰ εἶναι χειροτέρα τῆς πρώτης».

Παντοῦ ἡ ἀπάτη συλλαμβάνεται ἐν τῇ ἰδίᾳ αὐτῆς παγίδι, **6**: καὶ παρὰ τὴν θέλησιν τῆς ὑποστήριζει τὴν ἀλήθειαν. Πρόσεξε λοιπὸν. Ἐπρεπε νὰ γίνῃ πιστευτὸν ὅτι ἀπέθανε, ὅτι ἐτάφη καὶ ὅτι ἀνέστη καὶ ἅλα γενικῶς αὐτὰ ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς ἀποδεικνύονται ἀληθῆ. Βλέπε λοιπὸν πῶς τὰ ἴδια τὰ λόγια των πιστοποιῶν καὶ θεοαἰώνων αὐτὰ. «Ἐνεθυμήθημεν, λέγουσιν, ὅτι ἐκεῖνος ὁ

λαοπλάνος εἶπεν, ὅταν ἀκόμη ἔζη· συνειπὼς ἀπέθανεν «ὅτι ὕστερα ἀπὸ τρεῖς ἡμέρας θά ἀναστήθῃ. Πρόσταξε λοιπὸν ἡ ἀσφαλισθῆ ὁ τάφος»· ἐπομένως ἐτόμη· «μήπως ἔλθουν οἱ μαθηταὶ Του καὶ Τὸν κλέψουν». Ἐάν λοιπὸν ἀσφαλισθῆ ὁ τάφος, δὲν πρόκειται νὰ ὑπάρξῃ κανεὶς δόλος. Ἀσφαλῶς ἔχει. Διὰ τῶν ὄσων λοιπὸν σεῖς ὑπεδείξατε, ἔγινεν ἀνακρίρητος ἡ ἀποδείξις τῆς ἀναστάσεως. Διότι, ἀφοῦ ἐσφραγίσθη ὁ τάφος, δὲν ὑπῆρξε κανεὶς δόλος. **11** Ἐάν δὲ δὲν ὑπῆρξε κανεὶς δόλος, εὐρέθη δὲ ὁ τάφος κενός, φανερόν εἶναι ὅτι ἀνέστη ἀληθῶς καὶ ἀνομφυδῶς. Εἶδες πῶς καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των συμπράττουσι εἰς τὸ νὰ ἀποδείξουν τὴν ἀλήθειαν; Σὺ δέ, ἀγαπητέ μου, πρόσσεξ τὴν φιλαλήθειαν τῶν μαθητῶν πῶς δὲν ἀποκρύπτουν τίποτε ἀπὸ τὰ λεγόμενα· ἐκ μέρους τῶν ἑχθρῶν, ἔστι καὶ ἂν λέγουν φοβερά καὶ ἀξιοκατάκριτα. Ἰδοὺ λοιπὸν ἔτι τὸν ἀποκαλοῦν λαοπλάνον καὶ οἱ Εὐαγγελισταὶ δὲν σιωποῦν τοῦτο. Αὐτὰ δὲ ἀποδεικνύουν καὶ τὴν σκληρότητα τῶν Ἰουδαίων. **12** Ἐτι οὔτε μὲ τὸν θάνατον κατέπαυσαν τὸν θυμὸν καὶ τῶν μαθητῶν τὸν ἀπλοῦν καὶ φιλαλήθη τρόπον. Ἀξίζει δὲ νὰ ἀναζητήσωμεν καὶ ἐκεῖνο· ποῦ εἶπεν, ὅτι «Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θά ἀναστήθῃ». Διότι δὲν θά εὕρη κανεὶς τοῦτο νὰ ἔχη λεχθῆ εὐκρινῶς, παρὰ μόνον διὰ τοῦ παραδείγματος τοῦ Ἰωνᾶ. **13** Ἐπομένως (οἱ ἀγνώμονες Ἰουδαῖοι) εἶχον ἀκριβῆ ἀντίληψιν τῶν παρ' Αὐτοῦ λεγομένων καὶ μὲ τὴν θέλησίν των (διεστρεφον τὴν ἀλήθειαν) καὶ ἐγκλημάτου. Τί εἶπεν λοιπὸν ὁ Πιλάτος; «Λάθετε φρουρὰν καὶ ἀσφαλίσατε τὸν τάφον καθὼς σεῖς γνωρίζετε. Καὶ ἐπῆσαν καὶ ἠσφάλισαν τὸν τάφον σφραγίσαντες τὸν λίθον καὶ τοποθετήσαντες τὴν φρουρὰν». Δὲν ἀφήνει μό-

2. Ματθ. 12, 38 - 40, 16, 4, Λουκ. 11, 29.

3. Ματθ. 27, 65.

νους τοὺς στρατιώτας νὰ σφραγίσουν τὸν τάφον διότι, ἐπειδὴ ἐπληροφορήθη τὰ περὶ τοῦ Χριστοῦ, δὲν ἠθελε πλέον νὰ ἐνεργῆ ἀπὸ κοινού μετ' αὐτῶν, ἀλλ' ἀνεχεται καὶ τοῦτο προκειμένου νὰ ἀπαλλάξῃ κατηγορίας τοὺς στρατιώτας, καὶ λέγει· «σεῖς καθὼς θέλετε σφραγίσατε τὸν τάφον, διὰ νὰ μὴ ἔχητε νὰ κατηγορήτε ἄλλους. Ἐάν, θηλασθῆ, μόνον οἱ στρατιῶται ἐσφραγίζον τὸν τάφον, ἠδύοντο νὰ λέγουν, (ἂν καὶ θά ἦσαν ἀπίθυνα καὶ ψευδῆ τὰ λεγόμενά των) **14** ἀλλ' ὅμως καθὼς καὶ ὡς πρὸς τὰ ἄλλα ἠσέβουν, ἔτσι καὶ εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν θά εἶχον νὰ λέγουν) ὅτι οἱ στρατιῶται ἐπιτρέψαντες νὰ κληθῆ τὸ σῶμα, παρεχώρησαν εἰς τοὺς μαθητὰς τὰ δικαιώματα νὰ ἐπινοήσουν τὸν λόγον περὶ τῆς Ἀναστάσεως· τάρτα ὅμως, μὲ τὸ νὰ ἀσφαλίσειν οἱ ἴδιοι τὸν τάφον, δὲν ἤμποροῦν νὰ λέγουν αὐτὰ.

Εἶδες πῶς φροντίζουν διὰ τὴν ἀλήθειαν χωρὶς νὰ τὸ θέλουν; Καθ' ὅσον οἱ ἴδιοι προσήλθον (εἰς τὸν Πιλάτον), οἱ ἴδιοι ἐζήτησαν (νὰ ἀσφαλισθῆ ὁ τάφος), οἱ ἴδιοι ἐσφράγισαν αὐτὸν τοποθετήσαντες καὶ τὴν φρουρὰν ἐπομένως μεταῦ των κατηγοροῦνται καὶ ἐλέγχονται. Ἄν καὶ πότε θά ἐκλείπουν; Κατὰ τὸ Σάββατον; Καὶ μὲ ποῖον τρόπον; Οὔτε θέθα α ἐπιτρέπεται νὰ προχωρήσουν. Ἐάν δὲ καὶ τὸν νόμον παρέβαινον, πῶς θά ἐτόλμων οἱ τόσοι δειλοὶ νὰ προσέλθουν (εἰς τὸν τάφον), Πῶς δὲ θά ἠδύοντο νὰ πείσουν τὸν λαόν; **15** μὲ τὸ νὰ λέγουν τί; μὲ τὸ νὰ κάνουν τί; μὲ ποῖαν δὲ προθυμίαν καὶ μὲ ποῖον ψυχικὸν σθένος ἠδύοντο νὰ σταθεῖν καὶ νὰ ὁμιλήσουν χάριν ἑνὸς νεκροῦ; ποῖαν δὲ ἀνταπόδοσιν ἀνέμενον; ποῖαν ἀμοιβήν; Ὅταν ἀκόμη ἔζη, καὶ μόνον ποῦ τὸν εἶδον νὰ συλλαμβάνετα ἔφυγον καὶ ἠδύοντο μετὰ τὸν θάνατόν Του νὰ ὁμιλοῦν ἐλευθέρως καὶ ἀφόδως περὶ Αὐτοῦ, ἔάν δὲν εἶχον ἀναστή; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ δικαιολογηθοῦν;

Είναι φανερόν λοιπόν ἐξ αὐτῶν, ὅτι οὔτε ἤθελον οὔτε ἠδύνατο νὰ ἐπινοήσουν μίαν ἀνάστασιν, ἢ ὅποια δὲν ἔγινε. Συζητήσῃ μετ' αὐτῶν πολλά περὶ Ἀναστάσεως καὶ ἔλεγεν συνεχῶς, καθὼς καὶ οἱ ἴδιοι ἀναφέρουν, ὅτι «Μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστήθῃ»⁴. **12** Ἐάν λοιπόν δὲν ἀγείρετο ἐκ νεκρῶν, φανερόν εἶναι ὅτι θὰ τὸν ἀπεστρέφοντο αὐτοί, διότι ἠπατήθησαν καὶ ἐξ αἰτίας Αὐτοῦ ἔγιναν ἐχθροὶ πρὸς ὁλόκληρον ἔθνος, καὶ ἐστερήθησαν τῆς κατοικίας καὶ τῆς πατρίδος των, καὶ δὲν θὰ ἤθελον νὰ τὸν περιβάλλουν μὲ τοιαύτην δόξαν, διότι ἐξηπατήθησαν καὶ ἐνέπεσαν ἐξ αἰτίας Αὐτοῦ εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους. Τὸ ὅτι δὲ οὔτε θὰ ἠδύνατο, ἐάν ἡ ἀνάστασις δὲν ἦτο ἀληθής, νὰ ἐπινοήσουσι αὐτήν, τοῦτο οὔτε λόγον χρειάζεται. Διότι εἰς ποῖον πρᾶγμα εἶχαν ἐμπιστοσύνην; Εἰς τὴν ρητορικὴν των δεινότητα; Ἀλλὰ ἀπὸ δόλους ἦσαν οἱ πλεόν ἀμαθεῖς. Μήπως εἰς τὴν χρηματικὴν των περιουσίαν; Ἀλλ' οὔτε ράβδον εἶχαν, οὔτε ὑποθήματα. Μήπως εἰς τὴν εὐγενή των καταγωγὴν; Ἀλλ' ἦσαν ἀσημοὶ καὶ ἀπὸ ἀσημους. Μήπως εἰς τὸ μέγεθος τῆς πατρίδος; **13** Ἀλλ' ἦσαν ἀπὸ μικρὰ χωρία. Μήπως εἰς τὸ ἰσχύον των πλῆθος; Ἀλλὰ δὲν ἦσαν περισσότεροι ἀπὸ ἑνδεκά, καὶ αὐτοὶ δὲ διεσκορπίσθησαν (εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης). Μήπως εἰς τὰς ὑποσχέσεις τοῦ διδασκάλου των; Εἰς ποίας; Διότι, ἐάν δὲν ἤθελεν ἀναστή, οὔτε ἐκεῖνα ἐπρόκειτο νὰ εἶναι εἰς αὐτοὺς ἀξιόπιστοι. Πῶς δὲ θὰ ὑπέφεραν ἕνα μαινόμενον λαόν; Διότι, ἐάν ὁ κορυφαῖος τῶν μαθητῶν δὲν ὑπέφερε λόγον· μίαν γυναικὸς θυραροῦ⁵, καὶ οἱ ὑπόλοιποι ὅταν τὸν εἶδον δεμένον διεσκορπίσθησαν, **14** πῶς θὰ διανοοῦντο νὰ τρέξουν εἰς τὰ πέρατα τῆς οἰκουμένης καὶ νὰ φυτεύσουν ἕνα λόγον

4. Ματθ. 16, 21, 17, 23, 30, 19.
5. Ματθ. 26, 69 - 72.

πεπλασμένον περὶ ἀναστάσεως; Ἐάν, θηλοῦσθ, ὁ μὲν (Πέτρος) δὲν ἐστάθῃ (μετὰ θάρρους) εἰς τὴν ἀπειλὴν τῆς γυναίκος, οἱ δὲ (λοιποὶ μαθηταὶ) οὔτε εἰς τὴν θέαν τῶν δεσμῶν, πῶς ἠδύνατο νὰ στέκοντο ἐνόπιον θασιλέαν καὶ ἀρχόντων καὶ λαῶν, ἔπιον (ὀπήρχον) τὰ εἶψη καὶ τὰ τηγάνια καὶ οἱ κάμνοι καὶ οἱ ἀναρίθμητοι καθημερινοὶ θάνατοι, ἐάν δὲν εἶχαν ἀπολαύσει τῆς δυνάμεως καὶ βοηθείας τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου; Τοιαῦτα καὶ τόσα πολλὰ θαύματα ἔγινον καὶ κανένα ἐξ αὐτῶν δὲν ἐστεδάσθησαν οἱ Ἰουδαῖοι, ἀλλ' ἐστούρασαν ἐκεῖνον πού τὰ ἐπετέλεσε⁶ καὶ ἐπρόκειτο νὰ ὑπακούουν εἰς αὐτούς, μὲ τὸ νὰ ἡμιᾶσιν ἀπλῶς περὶ ἀναστάσεως; Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ γίνουσι αὐτὰ, δὲν εἶναι, ἀλλ' ἡ δύναμις τοῦ Ἀναστάντος τὰ ἐπραγματοποίησε. **15**

Καὶ πρόσθε, παρακαλῶ, τὴν καταγέλαστον κοουργίαν αὐτῶν. Διότι λέγουσι, «εὐθεμήθημεν, ὅτι ὁ λαοπλάνος ἐκεῖνος, ὅταν ἀκόμη ἔζη, εἶπεν, ὅτι μετὰ τρεῖς ἡμέρας θὰ ἀναστήθῃ». Καὶ ἐάν ἦτο λαοπλάνος καὶ ματαιῶς ἐκαυχισιολόγει, διατὶ φοβεῖσθε καὶ τρέχετε καὶ ἔχετε τόσῃν θιασύνῃ; Φοβοῦμεθα, λέγουσι, μήπως κλέψουν Αὐτὸν οἱ μαθηταὶ καὶ ἐξαπατήσουν τοὺς περισσότερους. Ἄν καὶ ἀσφαλῶς ἀπεδείχθη, ὅτι μία τοιαύτη ἐνέργεια θὰ ἦτο ἐντελὴς ἀδικαιολόγητος; ἀλλ' ὅμως ἡ κακία ἔχει πάντοτε τὸ ἐριστικὸν καὶ τὴν ἰσχυρογνωμοσύνην καὶ εἶναι ἀνεύθυντος, καὶ καταπίανεται μὲ τὰ ἀνόητα. **16** Καὶ διατάξουν νὰ ἀσφαλίσθῃ ὁ τάφος ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, ὡς νὰ ἠγωνίζοντο γάρν τῶν δογμάτων τῆς πίστεως, καὶ ἐπεκτείνουν τὴν κακίαν των μέχρι τοῦ Τάφου, θέλοντες νὰ ἀποδείξουν ὅτι καὶ προηγουμένως ἦτο λαοπλάνος. Διὰ τοῦτο καὶ τὸ ταχύτερον ἀνέστη, διὰ νὰ μὴ λέγουσι, ὅτι ἐφεύσθη, καὶ ἐκλάπη. Τοῦτο θέθαια, τὸ νὰ ἀναστήθῃ τὸ ταχύτερον, δὲν εἶχε κατηγορίαν τὸ δὲ θραδύτερον ἦτο πλήρες ὑποψίας. Καθ' ὅσον, ἐάν δὲν ἦ-

θαλεν ἀνοστή τότε, ὅταν ἐκάθηντο ἐκεῖ καὶ ἐφύλαττον, ἀλλ' ὅταν ἀνεχώρησαν μετὰ τὴν τρίτην ἡμέραν, ἠδύμουντο νὰ λέγουν καὶ νὰ ἀντιλέγουν, ἄν καὶ ἀνόητος. Διὰ τοῦτο λοιπὸν τοὺς προέλαθε. Ἔπρεπε, δηλαδὴ, ὅταν αὐτοὶ παρεκώθηντο καὶ ἐφύλαττον. **Δ** νὰ γίνῃ ἡ ἀνάστασις. Ἐπομένως καὶ ἐντὸς τῶν τριῶν ἡμερῶν ἔπρεπε νὰ γίνῃ, διότι ἐάν ἐγένετο, θέββας καθ' ἕν χρόνον αὐταὶ εἶχον παρέλθει καὶ εἶχον ἀναχωρήσει ἐκεῖνοι, τὸ πρᾶγμα ἐπρόκειτο νὰ εἶναι ὑποπτον. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πιλάτος συγκατετέθη νὰ σφραγίσουν τὸν τάφον ὡς ἠθέλων, καὶ παρηράθητον στρατιῶται. Καὶ δὲν ἐνδιεφέροντο ἐκ τοῦ ὅτι ἔκαναν καὶ ἐπραγματοποιῶν αὐτὰ κατὰ τὸ Σάββατον, ἀλλὰ πρὸς ἕν μόνον ἔδλεπον, τὴν ποιηρίαν των, πῶς δι' αὐτῆς θὰ ὑπερίσχουσιν τοῦτο ἀκριθῶς ἀπεδείκνυε τὴν τελείαν μαρίαν των, καὶ τὸν φόβον φυσικὰ ποὺ συνεκλόνηζεν αὐτοὺς ἰσχυρῶς. Διότι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι συνέλαβον Αὐτὸν ζῶντα, τὸν φοβοῦνται ἀποθανόντα. **Ε** Ἄν καὶ ὀπωροθήποτε, ἐάν ἦτο ἀπλοῦς ἀνθρώπος, ἔπρεπε νὰ ἔχουν θάρρος. Ἀλλὰ διὰ νὰ μάθουν, ὅτι καὶ ὅταν ἀκόμη ἔζη μετὰ τὴν θέλησίν Του ἔπαθεν ὅσα ἀκριθῶς ἔπαθεν, Ἰσοῦ καὶ τὸ σφράγισμα καὶ ὁ λίθος καὶ ἡ φρουρὰ καὶ ὅλη ἡ ἐπαγροπότης, καὶ δὲν ἠθουήθησαν νὰ συγκρατήσουν τὸν νεκρὸν ἀλλ' ἔν γίνεσθαι μόνον, τὸ νὰ καταστῇ εἰς ὄλιους γνωστὸν ὅτι ἐτάφη, καὶ νὰ πιστευθῇ ἐξ αὐτοῦ ἡ ἀνάστασις, καθ' ὅσον παρεκώθηντο οἱ στρατιῶται καὶ παρεφύλαττον ἐπιμόμως οἱ Ἰουδαῖοι. **ΣΤ**

Ἐργὰ δὲ κατὰ τὸ Σάββατον, μόλις ἄρχισε νὰ φωτίζῃ ἡ πρώτη ἡμέρα τῆς ἑβδομάδος, ἦλθεν ἡ Μαρία ἡ Μαγδαληνὴ καὶ ἡ ἄλλη Μαρία διὰ νὰ ἴδωσιν τὸν Τάφον. Καὶ Ἰσοῦ ἔγινε οἰσιμὸς μεγάλος, διότι ἄγγελος Κυρίου, ἀφοῦ κατέβη ἀπὸ τὸν οὐρανὸν καὶ ἦλθε πλησίον τοῦ μνημείου, ἐκύλισε τὸν λίθον ἀπὸ τὴν θύραν καὶ ἐκάθητο ἐπάνω εἰς αὐτόν ἦτο δὲ ἡ ἑμὲ αὐτοῦ ὡσανύ ἀστραπὴ καὶ

τὸ ἐνδυμὰ του λευκὸν ὡσανύ τὸ χιόνι.⁶ Ὁ ἄγγελος ἦλθε μετὰ τὴν ἀνάστασιν. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἦλθε καὶ ἐσήκωσε τὸν λίθον; Πρὸς χάριν τῶν γυναικῶν διότι αὐταὶ τὸν ἀγγελὸν εἶδον τότε εἰς τὸν Τάφον. Διὰ νὰ πιστεύουσιν λοιπὸν, ὅτι ἠγέρθη, θέλουν τὸν τάφον κενὸν ἀπὸ τὸ σῶμα, **Β** ἀκριθῶς διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἀφήρεσε τὸν λίθον, διὰ τοῦτο ἔγινε καὶ σεισμὸς, διὰ νὰ ἐγεγροῦν καὶ ἀφυπνισθοῦν. Καθ' ὅσον εἶχον ἔλθει, διὰ νὰ ἀλείψουν τὸ σῶμα μετ' ἔλαιον καὶ αὐτὰ συνέβαινον κατὰ τὴν νόκτα, καὶ ἦτο φυσικὸν μερικαὶ νὰ μωσάζουν. Ἀλλὰ διὰ τοῦ ἐρωτήσῃ κάποιος, εἶπεν ὁ ἄγγελος πρὸς αὐτάς: «Σεῖς μὴ φοβεῖσθε»; Τὰς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὸν φόβον προηγουμένως, καὶ τότε ὁμιλεῖ πρὸς αὐτάς περὶ ἀναστάσεως. Καὶ τὸ «Σεῖς» ἀποδεικνύει μεγάλην τιμὴν καὶ φανερόν, ὅτι ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι ἀπετόλμησαν ὅσα ἀκριθῶς ἀπετόλμησαν, θὰ τοὺς καταλάβουν τὰ πλέον φοβερὰ θεινὰ, ἐάν δὲν μετανοήσουν. Τὸ νὰ φοβήσθε, λέγει, δὲν εἶναι ἰδική σας ὑπόθεσις, ἀλλ' ἐκεῖνοι, οἱ ὅποιοι τὸν ἐσταύρωσαν. Ἀφοῦ λοιπὸν τὰς ἀπήλλαξεν ἀπὸ τὸν φόβον, **Γ** καὶ διὰ τῶν λόγων καὶ διὰ τῆς ἐμφανίσεως, (καθ' ὅσον εἶχε χαρούμενον καὶ ἀκτινοβόλον πρόσωπον, ἐκ τοῦ ὅτι ἔφερε ταιάτας εὐχαρίστους εἰδήσεις), προσέθεσε λέγων, «Γνωρίζω ὅτι ζητεῖτε τὸν Ἰησοῦν τὸν ἐσταυρωμένον, καὶ δὲν αἰσθάνεσθαι ἐντροπὴν νὰ τὸν ἀποκαλῆ «Ἐσταυρωμένον» διότι ταῦτο εἶναι τὸ ἀποκορύφωμα καὶ ἡ συμπλήρωσις ὅλων τῶν ἀγαθῶν. Ἐάνεστη». Ἀπὸ ποῦ εἶναι φανερόν; «Καθὼς εἶπεν». Ἐπομένως καὶ ἄν ἀκόμη, λέγει, δὲν ἔχετε ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμὲ, ἐνθυμήθητε τὰ λόγια Ἐκεῖνου, καὶ (τότε) οὔτε εἰς ἐμὲ θὰ δυσπιστήσῃτε. Ἐπειτα (Ἰσοῦ) καὶ ἄλλη ἀπόδειξις. Ἐλάτε

6. Ματθ. 28, 1 - 3.
7. Ματθ. 28, 5.

καί ἴδετε τὸν τόπον ὅπου ἔκειτο»⁸. Διὰ τοῦτο ἐκόλλισε τὸν λίθον, ὥστε καὶ ἀπὸ ἐδῶ νὰ λάθουν αὐταὶ τὴν ἀπόδειξιάν. «Καὶ εἶπατε εἰς τοὺς μαθητάς, ὅτι θὰ ἴδῃτε αὐτὸν εἰς τὴν Γαλιλαίαν»⁹. Καὶ εἰς τοὺς ἄλλους τὰς προετοιμάζει νὰ εὐαγγελίζωνται. Πράγμα τὸ ὅποιον ἔκαμνε αὐτάς κατ' ἐξοχὴν νὰ πιστεύσουν. Καὶ καλῶς εἶπεν, **12** «εἰς Γαλιλαίαν», ἀπαλλάσων ἀπὸ περιστάσεις καὶ κινδύνους, ὥστε ὁ φόβος νὰ μὴ παρενοχλῇ τὴν πίστιν. «Καὶ ἐθγήκαν ἀπὸ τὸ μνημεῖον με φόβον καὶ με χαράν»¹⁰. Διατί; Εἶβον ἐκπληκτικὸν καὶ παράδοξον πρᾶγμα, τᾶφον κανόν, εἰς τὸν ὅποιον εἶδον πρῶτον τεθέντα (τὸν Κύριον). Διὰ τοῦτο καὶ ὠδήγησεν αὐτάς νὰ ἴδουν, διὰ νὰ γίνουιν μάρτυρες καὶ τῶν δύο, καὶ τοῦ τάφου καὶ τῆς ἀναστάσεως. Καθ' ὅσον ἐσκέπτοντο, ὅτι δὲν ἦτο δυνατόν κανεὶς νὰ τὸν κλέψῃ, ἐφ' ὅσον τόσοι στρατιῶται παρεκάρητο, ἐὰν δὲν ἤθελεν ἀναστή ὁ Ἰῆσους. Διὰ τοῦτο καὶ χαίρουσιν καὶ θαυμάζουσι, **13** καὶ λαμβάνουσι τὴν ἀμοιβὴν τῆς τοιαύτης παραμονῆς των (πλησίον τοῦ τάφου), τὸ νὰ ἴδουν πρῶτα καὶ νὰ εὐαγγελισθοῦν, ὅχι μόνον ὅσα ἐλάχθησαν πρὸς αὐτάς, ἀλλὰ καὶ ὅσα εἶδον.

Ἄφου, λοιπόν, ἐξῆλθον με φόβον καὶ με χαράν «Καὶ Ἰησοῦς συνήνησεν αὐτάς καὶ εἶπεν· Χαίρετε. Αὐταὶ δὲ ἐκράτησαν τοὺς πόδας αὐτοῦ»¹¹. Ἄφου δηλαδὴ προσέτρεξαν πλησίον αὐτοῦ **12-13** με ὑπερφωλικὴν εὐφροσύνην, ἐλάμβανον καὶ διὰ τῆς ἀφῆς τὴν ἀπόδειξιν καὶ τὴν θεβαιότητα τῆς ἀναστάσεως. «Καὶ προσεκύνησαν αὐτόν». Τί εἶπεν λοιπὸν ὁ Χριστός; «Μὴ φοβεῖσθε». Καὶ ὁ Ἰῆσους πάλιν ἀπομακρύνει τὸν φόβον, προπα-

8. Ματθ. 28, 6.

9. Ματθ. 28, 7.

10. Ματθ. 28, 8.

11. Ματθ. 28, 9.

ρασκευάζων τὴν ὁδὸν διὰ τὴν πίστιν. «Ἀλλὰ πηγαίνετε, καὶ εἰπατε εἰς τοὺς ἀδελφούς μου νὰ ἀναχωρήσουν εἰς τὴν Γαλιλαίαν» καὶ ἐκεῖ θὰ με ἴδουν»¹².

Πρόσεξε, πῶς καὶ ὁ Ἰῆσους διὰ τῶν γυναικῶν εὐαγγελίζεται τοὺς μαθητάς, πρᾶγμα τὸ ὅποιον παλλάκις εἶπον, ὠδηγῶν τὸ γένος τὸ ὅποιον κατ' ἐξοχὴν ἠτιμάσθη εἰς σεβασμὸν καὶ τιμὴν καὶ εἰς καλὰς ἐλπίδας, καὶ θεραπεύων τὸ ἀσθενὲς καὶ ταλαιπώρον. Ἦθελε ἰσως κανεὶς ἀπὸ σᾶς νὰ ὁμοιάσῃ με ἐκείνας τὰς ἀξιωμακαρίστους, καὶ νὰ κρατήσῃ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ; **12** Δύνασθε, θέσαια, καὶ τώρα, ὅσοι θέλετε, ὅχι μόνον τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀλλὰ καὶ τὴν κεφαλὴν ἐκείνην τὴν ἱερὰν νὰ κρατήσῃτε ἀπολαύοντες τῶν φρικτῶν μυστηρίων με καθαρὰν συνείδησιν. «Ὅχι δὲ μόνον ἐδῶ, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν θὰ ἴδῃτε αὐτόν, νὰ ἐρχεται με τὴν ἀπεργραπτον ἐκείνην δόξαν καὶ τὸ πλῆθος τῶν ἀγγέλων, ἐὰν θελήσῃτε νὰ εἰσθε φιλόανθρωποι καὶ θὰ ἀκούσῃτε, ὅχι μόνον αὐτὰ τὰ λόγια, «Χαίρετε», ἀλλὰ καὶ ἐκείνα» «Ἐλάτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου, κληρονομήσατε τὴν βασιλείαν, ἣ ὅποια εἶναι ἐτοιμασμένη διὰ σᾶς ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου»¹³.

Ἄς γίνωμεν, λοιπόν, θεοσεβεῖς, φιλόθεοι, ἄς ἀγαπᾶμεν ἀδελφικῶς, ἄς ἐπιθεκνώμεν τὴν ἀγάπην πρὸς ὅλους, διὰ νὰ ἀκούσωμεν αὐτὰ τὰ λόγια, καὶ ὑποδεχθῶμεν αὐτὸν τὸν Χριστόν. **13** Καὶ σεῖς αἱ χρυσοφοροῦσαι γυναῖκες, αἱ ὅποια εἶδατε τὸν δρόμον τῶν γυναικῶν αὐτῶν, ἀποβάλετε λοιπὸν κόπτος, ἔστω καὶ ἀργά, τὴν ἀσθένειαν τῆς ἐπιθυμίας τῶν χρυσῶν κοσμημάτων.

12. Ματθ. 28, 10.

13. Ματθ. 25, 34.

Ἐάν ἐπακηθῆ τὰς μοικαρίας αὐτὰς γυναῖκας, ἀνταλλάξαι τὸν στολισμὸν τὸν ὅποιον φέρετε, μὲ τὸ νὰ στολισθῆτε μὲ τὴν ἐλεημοσύνην. Πῆς μου, ποῖον εἶναι τὸ ὄφελος αὐτῶν τὸν πολυτίμων λίθων καὶ τῶν ἐπιχρυσωμένων (χρυσουφάντων) ἐνδυμάτων; Χαίρει, λέγει, δι' αὐτὰ ἡ ψυχὴ καὶ εὐχαριστεῖται. Ἐγὼ σὲ ἠρώτησα ποῖον εἶναι τὸ κέρδος; σὺ ἑμὲ μὲ ἀνέφερες τὴν θλάσθην καὶ τὴν ζημίαν. Διότι δὲν ὑπάρχει τίποτε χειρότερον ἀπὸ τὸ νὰ ἀσχολῆται κανεὶς νὰ χαίρεται καὶ νὰ εἶναι προσηλωμένος εἰς αὐτά. **Β** Σκληρότερα δὲ γίνεται ἡ φοβερὰ αὐτῆ ὑποδούλωσις, ὅταν κανεὶς, καίτοι ἐξουσιάζεται καὶ ὑπηρετεῖ δουλικῶς, εὐχαριστεῖται. Διὰ τοῖον λοιπὸν ἀπὸ τὰ πνευματικὰ ἔργα θὰ φροντίσῃ κάποτε δικὸς πρέπει; πάντῃ, λοιπὸν, θὰ περιφρονῆσῃ, ὅπως ἀρμόζει, τὰ κοσμικὰ πράγματα ἑκείνη, ποὺ νομίζει ὅτι εἶναι ἄξιον χαρῆς τὸ νὰ εἶναι ὀλισοδεμένη μὲ τὸν χρυσόν; Ἐκείνος ποὺ κρατεῖται εἰς τὴν φυλακὴν καὶ εὐχαριστεῖται, οὐδέποτε θὰ θελήσῃ νὰ ἀπελευθερωθῆ! ὅπως ἀκριβῶς, λοιπὸν, ὅτε αὐτῆ, ἀλλ' ὅταν ἀκριβῶς νὰ ἔγινε κάποια ἀχμάλωτος τῆς κακῆς αὐτῆς ἐπιθυμίας, οὐτε θὰ ἀνεχθῆ νὰ ἀκούσῃ πνευματικὴν συμβουλὴν μὲ τὴν ἀρμόζουσαν καὶ διὰθεσιν καὶ προθυμίαν, ὅτε θέλωσα θὰ ἐπιδιώξῃ νὰ πράξῃ κάποιο καλὸν ἔργον. Ποῖον λοιπὸν τὸ κέρδος τοῦ στολισμοῦ αὐτοῦ; **Γ** καὶ τῆς ἀνοησίας αὐτῆς; πῆς μου. Εὐχαριστοῦμαι, λέγει. Πάλιν μοῦ εἶπες τὴν θλάσθην καὶ τὴν καταστροφὴν. Ἀλλὰ καὶ ἰδιαίτερος μὲ τιμοῦν, λέγει, ὅσοι μὲ θλέπουν. Καὶ τί μ' αὐτό; Διότι τοῦτο εἶναι πρό-πόθεσις ἄλλης διαφθορᾶς, ὅταν εἰς ὑπερηφάνειαν, ὅταν εἰς παραφροσύνην ὀδηγῆι. Ἐμπρὸς λοιπὸν, ἀφοῦ σὺ δὲν εἶπες τὸ κέρδος, ὡς ἀνεχθῆς ἐμὲ νὰ σοῦ διηγηθῶ τὰς θλάσθας. **Δ** Ποῖαι λοιπὸν αἱ θλάσθαι ἀπὸ ἐσῶ; Ἦ φρονίτις ποὺ εἶναι μεγαλύτερα ἀπὸ τὴν εὐχαρίστησιν. Διὰ τοῦτο πολλοὶ ἐξ αὐτῶν ποὺ θλέπουν (αὐτὰς), ὅσοι δηλαδὴ εἶναι μικροὶ εἰς τὸν νοῦν καὶ ἀκαλλίεργότα, πε-

ρισσότερον εὐχαριστοῦνται, παρὰ ἑκείνη ποὺ φορεῖ αὐτά. Διότι σὺ μὲν μὲ πολλὴν φροντίδα στολίζεσαι ἑκείνοι δὲ χωρὶς αὐτὴν τροφοδοτοῦν τοὺς ὀφθαλμούς. Ἐπειτα ἄλλη πάλιν ζημία τὸ νὰ ἐξευτελιζέται ἡ ψυχὴ, τὸ νὰ κακολογῆται ἀπὸ παντοῦ καὶ πάντοτε. Διότι αἱ γυναῖκες, αἱ ὅποια ἐστενοχωρήθησαν καὶ ἐπικράνησαν (ἀπὸ τὴν ἰσχυρὰν σου πολυτέλειαν), ὀπλιζονται ἐναντίον τῶν ἰδικῶν τῶν ἀνδρῶν, καὶ ἀνάπτουν φοβεροὺς πολέμους. Μετὰ ἀπὸ αὐτὰ τὸ νὰ ἐξοδεύῃς ὅλον σου τὸν καιρὸν καὶ τὴν φροντίδα εἰς αὐτό, τὸ νὰ μὴ ἐπιδιώκῃς μετὰ ζήσεως καὶ προθυμίας τὰ πνευματικὰ καταρθώματα. **Ε** τὸ νὰ γίνεσαι πλήρης ὑπερηφανείας, παραφροσύνης καὶ ματαιοδοξίας, τὸ νὰ εἶσαι προσηλωμένη εἰς τὴν γῆν, καὶ τὸ νὰ χάνῃς τὰ περὰ σου καὶ νὰ γίνεσαι ἀντι ἀετός σκύλος καὶ χοῖρος. Διότι, ἀφοῦ ἐφησες τὸ νὰ θλέπῃς καὶ νὰ πετᾷς πρὸς τὸν οὐρανόν, ὅταν ἀκριβῶς οἱ χοῖροι σκύβεις πρὸς τὴν γῆν, ἐρευνῶσα ὑπονόμους καὶ λάσκους, καθιστῶσα τὴν ψυχὴν σου ἀνασθρον καὶ δουλοπρεπῆ. Ἀλλ' ὅταν περαιοῦσθε, κάμνετε νὰ γυρίζουν καὶ νὰ σὲ θλέπουν, ὅσοι θαδίζουσιν εἰς τὴν ἀγοράν; Ἀκριβῶς, λοιπὸν, δι' αὐτὸ τοῦτο δὲν ἔπρεπε νὰ ἦσαν χρυσουστολισμένη, διὰ νὰ μὴ γίνῃς κοινὸν θέατρον καὶ ἀνοίξῃς τὰ στόματα πολλῶν κατηγορῶν. Διότι κανεὶς ἐξ ὧν σὲ προσέγουν δὲν σὲ θαυμάζει, ἀλλὰ σὲ κατηγοροῦν ὡς φιλόκοσμον, ὡς ματαιόδοξον, ὡς σαρκικὴν γυναῖκα. **Ζ** Καὶ ἐν ἀκόμῃ εἰσέληθες εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, φεύγεις χωρὶς τίποτε νὰ λάθῃς, παρὰ μόνον ἀναριθμητοὺς κατηγορίας καὶ ὕβρεις καὶ κατάρτας, ὅχι μόνον ἀπὸ ἑκείνους ποὺ σὲ θλέπουν, ἀλλὰ καὶ ἐκ μέρους τοῦ Προφήτου. Καθ' ὅσον ἀμέσως, ὅταν σὲ ἴδῃ ὁ μεγαλοφρονότατος Ἰσοάκ θὰ φωνάξῃ δυνατὰ «αὐτὰ λέγει ὁ Κύριος διὰ τὰς ἀριστοκράτιδας γυναῖκας τῆς Ἱερουσαλήμ» ἀπειδὴ ἐθάβισαν μὲ τὸν πρᾶγμα τὸν ὕψηλόν καὶ μὲ πρακτικὰ νεύματα τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἔσπεραν τὰ

φορέματά των κατά τὸ θέδιμά των παίζουσαι συγχρότως χορευτικῶς μετὰ πόδια των θά ἀποκαλύψῃ ὁ Κύριος τὸν στολισμὸν των καὶ θά ὑπάρξῃ ἀντὶ τῆς εὐχαρίστου εὐωδίας τῶν ἀρωμάτων κοινοῦτός, ἀντὶ δὲ τῆς πολυτελοῦς ζώνης θά ζωσθῆς μετ' αὐτῶν¹⁴. Αὐτὰ θά σοῦ εἶναι ἀντὶ καλλωπισμοῦ. Οὐτὲ θέβαια πρὸς ἐκείνας μόνως ἐλέχθησαν αὐτά, ἀλλὰ πρὸς πᾶσαν γυναῖκα ἢ ὅποια τὰς μιμεῖται. **11** Καὶ ὁ Παῦλος δὲ μετὰ ἀπὸ ἐκείνων ἐστάθη κατηγορὸς, γράφων πρὸς τὸν Τιμόθεον, νὰ παραγγέλλῃ εἰς τὰς γυναῖκας, «νὰ στολιζοῦν τὸν ἑαυτὸν τοῦς ὄχι μετ' ἐπιθέματα (φιλάρεσκα) τῶν μαλλίων, ἢ μετ' χρυσᾶ κοσμημάτων, ἢ μετ' μαργαριτάρια ἢ μετ' ἐνδύματα πολυτελῆ»¹⁵. Ἐπομένως παντοῦ εἶναι θαλασπερὸν τὸ νὰ χρυσοφορῆς· κατ' ἐξοχὴν ὅμως ὅταν εἰσέρχῃσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν διέρχῃσαι πληροῦν τῶν πτωχῶν. Διότι, ἐὰν ἐφρόντιζες νὰ κατηγορήσῃς τὸν ἑαυτὸν σου τόσοσὸν πολὺ, δὲν θά περιβόλευσο ἄλλο σῆμα, παρὰ μόνον αὐτὸ τὸ προσωπεῖον τῆς σκληρότητος καὶ τῆς ἀκαθαρτίας.

Σκέψου τοῦλάχιστον πόσας κοιλίας πεινώσας παρέρχῃσαι μετὰ τὸ σῆμα αὐτὸ, πόσα σώματα γυμνά μετὰ τὴν σατανικὴν αὐτὴν ἐπίθειν. **12** Πόσον καλύτερον τὸ νὰ διαθρέψῃς ψυχὰς ποῦ πεινοῦν, παρὰ νὰ πληγῆς καὶ τρυπῆς τοῦς λαοὺς τῶν ὠτων καὶ νὰ κρεμάς ασκόπως καὶ ματαίως τροφὰς μυρίων πτωχῶν. Διότι μήπως τὸ νὰ πλουτῆς σοῦ εἶναι ἐγκώμιον; μήπως τὸ νὸ χουσοφορῆς εἶναι διὰ σέ ἔπαινος; Καὶ εἰς ἣν περιπτώσιν ἀκόμη περιβάλλῃσαι αὐτὰ κατὰ τὴν δικαίαν κόπον, καὶ ἔτσι ἢ πράξις ἀποτελεῖ μεγίστην κατηγορίαν, "Ὅταν δὲ

14. Ἦο. 2, 16, 17, 24.

16. Α' Τιμ. 2, 8.

καὶ ἐξ ἀδικίας, σκέψου τὴν ὑπερφολὴν (τῆς κατηγορίας). **13** Ἄλλ' ἀγαπᾶς ὑπερφολικὰ τοὺς ἑπαίνους καὶ τὴν δόξαν; Λοιπὸν ἀπογυμνώσου ἀπὸ τὴν καταγέλαστον αὐτὴν περιβολὴν, καὶ τότε ἔλοι θά σέ θαυμάσου, τότε θά ἀπολαύσῃς καὶ δόξαν καὶ ἀληθῆ εὐχαρίστησιν· διότι τώρα, θέβαια, εἶσαι πλήρης ὕδρων, προξενούσα εἰς τὸν ἑαυτὸν σου ἐξ αὐτῶν πολλὰς ἀφορμὰς στενοχωριῶν καὶ θλίψεων. Διότι, ἂν κάτι ἐξ αὐτῶν χάσῃς, σκέψου πόσα κακὰ γεννῶνται ἀπὸ ἐδῶ, πόσα ὑπερήτρια μαστιγώνονται, πόσοι ἄνδρες ἐνοχλοῦνται, πόσοι ὀδηγοῦνται εἰς δίκην, πόσοι ἐγκλιεῖνται εἰς τὴν φυλακὴν. Καὶ δικαστήρια ἀπὸ ἐδῶ καὶ φυλακίσεις, καὶ ἀναριθμητοὶ ἀπὸ παντοῦ κατάραι καὶ κατηγορίαι, πρὸς τὴν γυναῖκα ἀπὸ τῶν ἄνδρα, πρὸς τὸν ἄνδρα ἐκ μέρους τῶν φίλων ἐκ μέρους τῆς ἰδίας ψυχῆς. **14** Ἄλλὰ δὲν χάνεται (κάτι). Ὅμως ἡ διαφύλαξις (αὐτῶν) κατ' ἐξοχὴν δὲν εἶναι εὐκόλος. Ἐὰν θὲ καὶ διασωθῶν μέχρι τέλους, διατηρούμενα πάλιν παρέχουν πολλὴν ἀνησυχίαν καὶ φροντίδα καὶ ἀγρίαν, καὶ καμμίαν ὠφέλειαν. Διότι ποῖον εἰσὸδημα ἀπὸ ἐδῶ διὰ τὴν οἰκίαν; ποῖον τὸ ὄφελος εἰς αὐτὴν ποῦ φορεῖ αὐτά; Κανένα μὲν ὄφελος, πολλὴ δὲ ἀκαταστασία καὶ κατηγορία ἀπὸ παντοῦ.

Πῶς θά δυνηθῆς νὰ φύλῃς τοὺς πόδας τοῦ Χριστοῦ καὶ νὰ τοὺς κρατήσῃς, τοιοῦτοτρόπως ἐνδεδυμένη; Ἐκείνος ἀποστρέφεται αὐτὸν τὸν καλλωπισμὸν διὰ τοῦτο κατεδέχθη νὰ γεννηθῆ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ τέκτονος, μᾶλλον δὲ οὔτε εἰς τὴν οἰκίαν ἐκείνην, ἀλλ' εἰς τὴν καλύβαν καὶ εἰς τὴν φάτην. Πῶς, λοιπὸν, θά δυνηθῆς νὰ τὸν ἴδῃς, **15** μὴ ἔχουσα τὸ ἐπιθυμητὸν εἰς αὐτὸν κάλλος, μὴ φέρουσα τὸν ἀσιαγάμητον εἰς αὐτὸν στολισμὸν, ἀλλὰ τὸν μισητὸν; Διότι ἐκείνος ποῦ πλησιάζει αὐτόν, δὲν πρέπει νὰ καλλωπίζεται μετ' αὐτὰ ἐνδύματα, ἀλλὰ νὰ εἶναι ἐνδεδυμένος τὴν ἀρετὴν. Σκέψου τί τέλος

πάντων είναι αυτό τὸ χρυσὸν κόσμημα; Τίποτε ἄλλο παρὰ χῶμα καὶ στάκτη. Πίψε νερόν, καὶ ἔγινε λάσπη. Σκέψου καὶ τὰ ἐντροπῆς, διότι ἔκαμες τὸν πηλὸν Κύριον, καὶ ἀφοῦ ἄφησες τὰ πάντα κάθασαι πηλοῖον αὐτοῦ καὶ τὸν θαυμάζεις καὶ τὸν περιφέρεις παντοῦ, καὶ ὅταν εἰσέρχῃσαι εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὅτε κατ' ἐξαχὴν ἔπρεπε νὰ τὸν ἀποφεύγῃς. Διότι δὲν ἐκτίσθῃ ἡ Ἐκκλησία διὰ τοῦτο, διὰ τὰ ἐπιδείξεις εἰς αὐτὴν τὸν πλοῦτον αὐτὸν ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιδείξεις τὸν πνευματικὸν σου πλοῦτον. **11** Σὺ λοιπὸν ὡσὺν ἀκριβῶς νὰ εἰσέρχῃσαι εἰς πομπὴν (ἐορταστικὴν), ἔτσι εἰς ἕλα στολίξεις τὸν ἑαυτὸν σου, μιμουμένη τὰς γυναῖκας τῶν θεάτρων, ἔτσι θαυμάζεις ἐπιδεικτικῶς αὐτὰ τὰ σκουπίδια ἐκείνων τὰ ἔξω πάσης περιφρονησεως. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ἐπακολουθεῖ ἄλλοθι εἰς τοὺς πολλοὺς, καὶ ὅταν διαλυθῇ ἡ ἐκκλησιαστικὴ συνάθροισις, εἰς τὰς οἰκίας, εἰς τὰ τραπέζια, αὐτὰ θὰ ἀκούσῃ κανεὶς νὰ διηγῶνται οἱ περισσότεροί. Ἀφοῦ ἄφησαν, δηλοῦθι, νὰ λέγουν, αὐτὸ καὶ αὐτὸ εἶπεν ὁ προφήτης καὶ ὁ ἀπόστολος, διηγῶνται τὴν πολυτέλειαν τῶν ἐνδυμάτων, τὸ μέγεθος τῶν πολυτίμων λίθων, **12** ὅλην γενικῶς τὴν ἄλλην ἀσχημίαν ἐκείνων ποῦ περιβάλλονται αὐτὰ. Αὐτὰ σὰς καθιστοῦν νωθρὰς πρὸς ἐλεημοσύνην, ὡς ἐπίσης καὶ τοὺς ἄνδρας σὰς. Διότι κανεὶς ἀπὸ οὐδὲν θὰ προετίμα εὐκόλως νὰ θραύσῃ κάτι ἀπὸ τὰ χρυσὰ αὐτὰ, καὶ νὰ βρέψῃ πεινῶντα. Εἰς ἦν περιήρτων καὶ ἡ ἴδια θὰ προετίμας νὰ εὐρεθῆς εἰς στενωγῶρον θέσιν, παρὰ νὰ ἴδῃς τὰ θραυκόμενα αὐτὰ, πῶς θὰ διέτρεφες ἐξ αὐτῶν ἄλλον; **13** Διότι αἱ περισσότεραι διακείνται πρὸς αὐτὰ ὡσὺν πρὸς κάποια ἔμψυχα (ὄντα), καὶ ὄχι ὀλιγώτερον ὡς πρὸς παιδιὰ. Μὴ γένοιτο, λέγει. Δείξατέ μου, λοιπὸν, τοῦτο, δείξατε μὲ αὐτὰ τὰ ἔργα, διότι ἐγὼ τῶρα ἐλέπω τὰ ἀντίθετα. Διότι ποῖος κάποτε ἐξ ἐκείνων ποῦ ἐκυριεύθησαν ἐντελῶς ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας αὐτῶν, ἀφοῦ ἐξαργύρωσα αὐτὰ ἔσωσε ἀπὸ θανάτου

τὴν ζωὴν (ἐνός) παιδιοῦ; Καὶ τί λέγω παιδιοῦ; Ποῖος τὴν ἰδικὴν του ψυχὴν, ἢ ὅποια χάνεται ἐξ αἰτίας αὐτῶν, ἐξηγόρασεν; Ἀντιθέτως, θέθασα, οἱ πολλοὶ κοίτημερινῶς παλοῦν αὐτὴν χάριν αὐτῶν. Καὶ ἂν συμῆθι καμμία σωματικὴ ἀσθένεια, κάνουν τὰ πάντα ἂν δὲ ἴδουν τὴν ψυχὴν διεφθαρμένην, τίποτε τέτοιο δὲν κάνουν, ἀλλὰ ἀδιαφοροῦν καὶ διὰ τὰ παιδιὰ των καὶ διὰ τὴν ἰδικὴν των ψυχὴν, διὰ τὰ μόνον αὐτὰ μὲ τὸν χρόνον νὰ σκουριάζουν. **13** Καὶ σὺ μὲν περιβάλλεσαι χρυσὰ κοσμήματα ἄξιας μυρίων ταλάντων τὸ δὲ μέλος τοῦ Χριστοῦ δὲν ἔχει τὴν ἀπόλασιν οὔτε τῆς ἀναγκαίας τροφῆς. Ἄλλ' ὁ μὲν κοινὸς ἔλεον Δεσπότης, καὶ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐρρισκομένων εἰς τοὺς οὐρανοὺς (ἐκαυρονίων ἀγαθῶν), καὶ τῆς πνευματικῆς τροπῆς, πρὸς ἄλλους ἐξ ἴσου μετέδωκε σὺ δὲ οὔτε ἐξ αὐτῶν ποῦ φθείρονται διδεις εἰς Αὐτόν, διὰ τὰ μείνης συνεχῶς θεμένη μὲ τὰς φοβεράς αὐτὰς δαύσεις. Ἐξ αὐτοῦ (πηγάζου) τὰ ἀναριθμητὰ κακὰ, ἀπὸ ἐδῶ αἱ ζηλοτυπία, ἀπὸ ἐδῶ αἱ πορνείαι τῶν ἀνδρῶν, ὅταν δὲν τοὺς προδιαθέτετε νὰ φιλοσοφοῦν, ἀλλὰ τοὺς συνηθίζετε νὰ χαίρωνται δι' αὐτὰ, διὰ τὰ ὅποια ὑπερφανεύονται πόρνοι γυναῖκες. **14** Διὰ τοῦτο καὶ ἀμέσως συλλαμβάνονται. Διότι, ἂν τὸν εἶχες διδάξει αὐτὰ μὲν νὰ περιφρονηῖ, νὰ χαίρεται δὲ διὰ τὴν σωφροσύνην, διὰ τὴν εὐλάβειαν, διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην, δὲν θὰ συνελεμβάνετο εὐκόλως εἰς τὰ πτερά τῆς πορνείας. Τὸ νὰ στολισθῇ μὲν ἔτσι ἡ πόρνη δύναται, καὶ μὲ καλλίτερον τρόπον μὲ ἐκείνα βίμως καθόλου. Συνίθισε λοιπὸν αὐτὸν νὰ χαίρεται μὲ αὐτὸν τὸν στολισμὸν, τὸν ὅποιον δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὸν ἴδῃ ὑπάρχοντα εἰς τὴν πόρνην γυναῖκα. Πῶς δὲ θὰ ὀδηγήσῃ αὐτὸν εἰς αὐτὴν τὴν συνήθειαν; Ἄν ἀπομακρόνης αὐτὸν τὸν στολισμὸν, καὶ ἐνύθης ἐκεῖνον. Τοιοῦτοτρόπως καὶ ὁ ἀνήρ θὰ εἶναι ἀσφαλής, καὶ σὺ ἀξιοσέβαστος, **15** καὶ ὁ Θεὸς εὐμένης διὰ σὰς, καὶ οἱ ἄνθρωποι ἅλοι θὰ σὰς θαυμάσουν, καὶ θὰ ἐπιτόχητε

τά μέλλοντα ἀγαθὰ, μετὰ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ βδέξα καὶ ἡ ἐξουσία εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΟΜΙΛΙΑ 4 (90)

(Ματθ. κη' 11—20)

☩☩☩ «Ὅταν δὲ πόται ἐπέγειναν, ἴθου μερικὸι ἀπὸ τῆν φρουρᾶν, ἀφοῦ ἦλθον εἰς τὴν πόλιν, ἀγγέλιαν εἰς τοὺς ἀρχιερεῖς εἰλα, ἕκα εἶχον γίνει. Καὶ ἀφοῦ συνήχθησαν μαζί με τοὺς πρισβυτέρου καὶ ἔκαμαν συμβούλιον, ἔδωκαν ἀρακιὰ χρήματα εἰς τοὺς στρατιώται, λέγοντα· εἴπατε, δεῖ οἱ μωθηταὶ τοῖ ἀφοῦ ἦλθον ἐν κερρῷ νυκὸς ἐκλεψαν Αὐτόν, ὅταν ἡμεῖς ἐκοιμήμεθα. Καὶ τὸν ἀκούση τοῦτο ὁ ἡγεμόν, ἡμεῖς θὰ τὸν πείσωμεν καὶ θὰ ὄρε ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ κάθε εὐθύνῃ».¹

☩☩ Χάριν αὐτῶν τῶν στρατιωτῶν ἔγινεν ὁ σεισμὸς ἐκεῖνος, ὥστε νὰ τοὺς καταπλήξῃ, καὶ ἀπὸ αὐτοὺς νὰ προέλθῃ ἡ μαρτυρία· πρῶγμα τὸ ὅποιον, λοιπὸν, καὶ συνέβη. Τοιοῦτοτρόπως ἡ εἰδησις (περὶ τῆς ἀναστάσεως) προερχομένη ἀπὸ τοὺς φύλακας καθίστατο ἀνύποπτος.

Ἀπὸ τὰ θαύματα δέ, ἄλλα μὲν ἐδεικνύοντο κοινῶς πρὸς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἄλλα δὲ ἰδιαίτερος εἰς τοὺς παρόντας ἐκεῖ· κοινῶς μὲν εἰς τὴν οἰκουμένην (ἐδέχθη) τὸ σκότασ' κατ' ἴδιον δὲ ἡ ἐμφάνισις τοῦ ἀγγέλου, τὸ θαῦμα τοῦ σεισμοῦ.

Ἐπειδὴ, λοιπὸν, ἦλθον καὶ τοὺς ἐπληροφόρησαν αὐτὰ «· (ἰδίαι ἡ ἀλήθεια κηρυσσομένη δημοσίε ἀπὸ τοὺς ἐχθροὺς εἶναι καταφανής), ἔδωκαν πόδιν χρήματα, διὰ νὰ εἰποῦν, λέγει (ὁ Εὐαγγελιστής), δεῖ «ἀφοῦ ἦλθον οἱ μωθηταὶ Τοῦ ἔκλεψαν Αὐτόν». Πῶς ἐκλεψαν, μωρότατοι

1. Ματθ. 28, 11 - 14.

ἀπὸ βλοῦς; Οὐτε νὰ πλάσουν ἡμποροῦν (τὸν μῦθον περὶ τῆς κλοπῆς), διὰ τὸ καθαρὸν καὶ ἀλοφάνερον τῆς ἀληθείας. Καθ' ὅσον ἦτο ἐντελῶς ἀπίθανον τὸ λεγόμενον (ὅπ' αὐτῶν), καὶ οὕτε κἀν εἶχε σχῆμα ψεύδους. Διότι πῶς ἔκλεψαν οἱ μαθηταί, πῶς μοι, ἄνθρωποι πτωχοὶ καὶ ἰδιώται, οἱ ὅποιοι δὲν ἐτόλμων νὰ ἐμφανισθοῦν; Μήπως δὲν εἶχε τεθῆ ἐπὶ τοῦ τάφου σφράγισμα; μήπως δὲν παρεκάθητο τόσοι πολλοὶ φύλακες καὶ στρατιῶται καὶ Ἰουδαῖοι; μήπως δὲν ὑποπτεύοντο αὐτὸ τοῦτο ἐκεῖνοι, **11** καὶ ἐμερμύων καὶ ἦσαν ἀγρυπνοὶ καὶ ἐφρόντιζον; Καὶ πρὸς ποῖον σκοπὸν ἐκλεπτον; Διὰ νὰ πλάσουν τὸ δόγμα τῆς Ἀναστάσεως; Καὶ πῶς ἦλθε εἰς τὴν σκῆψιν των νὰ πλάσουν κάτι τέτοιο, ἄνθρωποι ποὺ ἠρέσκοντο νὰ ζοῦν κρυφίως; πῶς δὲ θὰ ἀφαιροῦσαν τὸν ἐσφραγισμένον λίθον; πῶς θὰ διέφευγον τῆς προσοχῆς τόσοων πολλῶν; Καίτοι, ἀκόμη καὶ ἂν περιεφρόνουν τὸν θάνατον, δὲν θὰ ἐπεχείρουν ἀσκόπως καὶ ματαίως τὴν παράτολμον πράξιν, ἐφ' ὅσον παρευρίσκοντο τόσοι φύλακες. Τὸ ὅτι δὲ ἦσαν καὶ δευλοὶ, ἀπέδειξαν τὰ προηγούμενα γεγονότα. Πράγματι, δευ εἶδον Αὐτὸν νὰ ἐχη συλληφθῆ, **12** ὅλοι ἀπεσκίρτησαν. Ἐάν, λοιπὸν, τότε δὲν ἐτόλμησαν νὰ σταθοῦν πλησίον του θλέποντες Αὐτὸν ζῶντα, πῶς δὲν θὰ ἐφοβοῦντο τόσοον πλήθος στρατιωτῶν, δευ πλέον ἦτο νεκρός; Μήπως ὑπῆρχε θύρα νὰ ἀνατρέψουν; μήπως ἐνός θὰ διέφευγον τῆς προσοχῆς; Ἐφραξε τὴν θύραν τοῦ μνημείου μέγας λίθος, διὰ τὴν μετακίνησιν τοῦ ὁποίου ἐχρειάζοντο πολλοὶ χεῖρες. Δικαίως λοιπὸν ἔλεγον· «Καὶ θὰ εἶναι ἡ τελευταία ἀπίστη χειροτέρα τῆς πρώτης»· **13** ἀποδεικνύοντες ἀληθές τοῦτο κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ των, ὅτι ἐνῶ ἔπρεπε νὰ μετανοήσουν μετὰ τὴν τόσην τρέλλαν, αὐτοὶ ὅμως συναγωνίζονται μετὰ τὸ προηγού-

3. Marc. 27, 66.

μενα ἐπινοοῦντες καταγέλαστα πράγματα, καὶ δευ μὲν ἐξῆ εξαγοράζοντες τὸ Αἷμα Του, δευ δὲ ἐσταυρώθη καὶ ἀνέστη, ὑποσκάπτοντες πάλιν διὰ χρημάτων τὸν λόγον τῆς Ἀναστάσεως. Σὺ ὅμως, παρακαλῶ, πρόσεξε πῶς μετὰ αὐτὰ ποὺ κάνουν συλλαμβάνονται παντοῦ. Ἐάν, θέθαια, δὲν εἶχον προσέλθει εἰς τὸν Πιλάτον, οὕτε εἶχον ζητήσει τὴν φρουράν, θὰ ἠδύνατο περισσότερο νὰ φλυαροῦν τὰ τοιαῦτα ὄχι ὅμως καὶ τώρα. Καθ' ὅσον ἔπει ἐπραξαν τὰ πάντα, ὡς νὰ ἐπιδίωκον νὰ σφραγίσουν τὰ στόματά των. Διότι, ἐάν οἱ μαθηταὶ δὲν ἠδυνήθησαν νὰ ἀγρυπνήσουν μετ' Αὐτοῦ, **14** ἐπιτιμώμενοι μάλιστα ὑπὸ τοῦ Χριστοῦ διὰ τοῦτο, πῶς θὰ ἀπετόλμων αὐτό; Καὶ διατί νὰ μὴ τὸν κλέψουν ἐνωρίτερον, ἄλλ' ἔταν σεῖς ἤλθετε; Ἐάν ἤθελον νὰ πράξουν τοῦτο, θὰ τὸ ἔπραττον κατὰ τὴν πρώτην νύκτα, δευ ἀκόμη δὲν ἐφυλάσσετο ὁ τάφος, ὅποτε τὸ ἐπιχείρημα ἦτο καὶ ἀκίνδυνον καὶ ἀσφαλές. Διότι κατὰ τὸ Σάββατον προσελθόντες ἐζήτησαν ἀπὸ τὸν Πιλάτον τὴν φρουράν, καὶ ἐφύλαττον κατὰ τὴν πρώτην ἡμέραν οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν παρευρίσκειτο εἰς τὸν Τάφον.

Ἄλλὰ τί θέλουν καὶ τὰ σουδάρια, τὰ ὅποια ἦσαν συγκεκολλημένα μετὰ τὴν σμύρναν; διότι αὐτὰ τὰ εἶδεν ὁ Πέτρος εὐρισκόμενα (εἰς τὸν τάφον)³. Ἐάν λοιπὸν ἤθελον νὰ κλέψουν, δὲν θὰ ἐκλεπτον τὸ σῶμα γυμνόν· **15** ὄχι μόνον διὰ νὰ μὴ ἀποτελέσῃ ἡ πράξις των ὄφρα (πρὸς τὸ σῶμα), ἀλλὰ διὰ νὰ μὴ καθυστεροῦν καὶ θραδύνουν, καθ' ὃν χρόνον θὰ ἀπεγυμνώνουν αὐτό, καὶ ἐπιτρέψουν εἰς τοὺς θέλοντας νὰ ἐξεγερθοῦν καὶ τοὺς συλλῶθουν. Κατ' ἐξοχὴν ὅμως δευ ὑπῆρχε σμύρνα, τόσοον κολλῶδες ὕγρον συγκεκολλημένον μετὰ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐνδύματα

3. Luc. 24, 12. Iod. 20, 6 - 7.

διὰ τοῦτο δὲν ἦτο ἐβόλον νὰ ἀποσιπῶσαν τὰ ἐνθύματα ἀπὸ τὸ σῶμα, ἀλλ' οἱ ἐπιχειροῦντες αὐτὸ ἐχρειάζοντο πολὺν χρόνον ἑπομένως καὶ ἀπὸ ἐδῶ προκύπτει ὅτι ἦτο ἀπίθανος ἡ κλοπή. Μήπως δὲν ἐγνώριζον καλῶς τὸν θυμὸν τῶν Ἰουδαίων, καὶ ὅτι θὰ ἐξέσπαε εἰς αὐτοὺς ἡ ὀργή των; **10** Καὶ γενικῶς ποῖον τὸ κέρδος τῶν μαθητῶν, ἐὰν δὲν ἀνέστη;

Γνωρίζοντες, λοιπόν, καὶ αὐτοὶ ὅτι ἐπλάσαν ὅλα αὐτὰ ἐβόκαν χρήματα καὶ λέγουσιν εἶπατε σῆς αὐτὰ, καὶ ἡμεῖς θὰ πείσωμεν τὸν ἡγεμόνα. Ἐπεβίωκον, δηλαδὴ, νὰ ἀνακοινοθῆ αὐτὴ ἡ πληροφορία, πολεμοῦντες ἀσκόπως καὶ ματαιῶς τὴν ἀλήθειαν καὶ δι' ὅσων ἐπεχείρουν νὰ τὴν συσκοιάζουν, δι' αὐτῶν συνετέλουν καὶ παρὰ τὴν θέλησίν των, ὥστε νὰ φαίνεται αὐτὴ καθαρὰ. Καθ' ὅσον καὶ τοῦτο πιστοποιεῖ τὴν ἀνάστασιν, τὸ νὰ εἶπουν οἱ ἱδιοὶ αὐτὰ, ὅτι «ἐκλεψαν οἱ μαθηταί». Δι' αὐτοῦ, δηλαδὴ, ὁμολογοῦν, ὅτι τὸ σῶμα δὲν ἦτο ἐκεῖ, **11** ἀποδεικνύει δὲ ψευδῆ καὶ ἀπίθανον τὴν κλοπὴν ἢ προσέλευσις καὶ παραμονὴ αὐτῶν καὶ τὰ σφραγίσματα, καὶ ἡ θειλία τῶν μαθητῶν, ἀναμφισβήτητος καὶ ἀπὸ ἐδῶ παρουσιάζεται ἢ ἀπόδειξις τῆς ἀναστάσεως.

Ἄλλ' ὅμως οἱ ἀναίσχυντοι καὶ εἰς ὅλα τολμηροὶ, ἂν καὶ ὑπῆρχον τόσα πολλὰ ποῦ τοὺς ἐκλείον τὸ στόμα, «εἶπατε», λέγουσιν, καὶ ἡμεῖς θὰ πείσωμεν, καὶ θὰ σᾶς ἀπαλλάξωμεν ἀπὸ κάθε εὐθύνῃ». Βλέπεισ ὅτι ὅλοι ἦσαν δ'εσφαρμένοι; ὁ Πιλάτος; διότι αὐτὸς ἐπεισθῆ οἱ στρατιῶται; ὁ Ἰουδαϊκὸς λαός; Ἄλλὰ μὴ θαυμάσης διότι τὰ χρήματα ὑπερίσχυον τῶν στρατιωτῶν. **12-14** Ἐὰν διὰ τὸν μαθητὴν εἶχον τόσῃν ἐλκυστικὴν δύναμιν, πολὺ περισσότερον δι' αὐτοὺς. «Καὶ διεδόθη ὁ λόγος αὐτός, λέγει, μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας»⁴.

4. Ματθ. 28, 15.

Εἶδες πάλιν τὴν φιλανθρωπίαν τῶν μαθητῶν; πῶς οὔτε ἐντρέπονται νὰ λέγουν αὐτό, ὅτι τοιαύτη φήμη ἐπεκράτησε ἐναντίον των; «Οἱ δὲ ἐνθεκα μαθηταὶ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Γαλιλαίαν καὶ ἄλλοι μὲν τὸν προσεκύνησαν, ἄλλοι δὲ ἀφοῦ τὸν εἶδον ἐδίστασαν»⁵. Αὐτὴ μοῦ φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τελευταία⁶ ἐμφάνισις εἰς τὴν Γαλιλαίαν, ὅτε ἀπέστειλε αὐτοὺς διὰ νὰ βαπτίσουν. Ἐὰν δὲ μερικοὶ ἐδίστασαν, καὶ ἀπὸ ἐδῶ πάλιν θαύμασε τὴν ἀλήθειάν των, πῶς δὲν ἀποκρόπτουν τὰ μέχρι τῆς τελευταίας ἡμέρας ἐλαττώματα αὐτῶν. **13** Πλὴν ὅμως καὶ αὐτοὶ ἐβεβαίωθησαν διὰ τῆς ἐμφανίσεως. Πι λοιπόν εἶπεν ὅταν εἶδεν αὐτοὺς; «Μοῦ ἐδόθη κάθε ἐξουσία καὶ εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ ἐπὶ τῆς γῆς»⁷. Πάλιν ἀνθρωπίνως μᾶλλον ὁμιλεῖ πρὸς αὐτοὺς; διότι ἕως τότε δὲν εἶχον λάθει ἀκόμη τὸ Πνεῦμα (τὸ Ἅγιον), τὸ ὅποιον ἠδύνατο νὰ τοὺς καταστήσῃ ὑψηλόφρονες. «Ὑπάγετε καὶ κάμετε μαθητὰς σᾶς ὅλα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διδάσκοντες αὐτοὺς νὰ τηροῦν ὅλα ὅσα σᾶς διέταξα»⁸. Παραγγέλλων τὸ μὲν ἕνα περὶ τῶν δογμάτων τὸ δὲ ἄλλο περὶ τῶν ἠθικῶν ἐντολῶν. Καὶ σχετικῶς μὲν μὲ τοὺς Ἰουδαίους τίποτε δὲν ἀναφέρει, οὔτε ἀσχολεῖται μὲ τὰ διαδραματισθέντα γεγονότα, οὔτε κατηγορεῖ τὸν Πέτρον διὰ τὴν ἄρνησιν, **14** οὔτε κανένα ἀπὸ τοὺς ὄλους διὰ τὴν φυγὴν διατάζει δὲ νὰ ἐκχυθῶν εἰς ὅλην τὴν οἰκουμένην, ἀφοῦ ἐνεχείρισεν εἰς αὐτοὺς σύντομον διδασκαλίαν, τὴν διδασκομένην διὰ τοῦ βαπτίσματος. Ἐπειτα, ἐπειδὴ διέταξεν εἰς αὐτοὺς μεγάλα,

5. Ματθ. 28, 16 - 17.

6. Τὰς ἐμφανίσεις τοῦ Κυρίου περιγράφουν διεξοδικότερον οἱ Εὐαγγελιστὰς Λουκᾶ καὶ Ἰωάννης ἐν ταῖς τελευταῖαις τῶν Εὐαγγελίων τῶν.

7. Ματθ. 28, 18.

8. Ματθ. 28, 19 - 20.

ἀναπετέρων τὰ φρονήματά των, λέγει: «⁹ Ἰδοὺ ἐγὼ εἶμαι μαζί σας θλας τὰς ἡμέρας μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου». Ἐβδες πάλιν ἐξουσίαν; Ἐβδες πῶς καὶ ἐκεῖνα ἐλέγησαν ἀπὸ συγκυριότητων; Δὲν εἶπεν δὲ ὅτι θὰ εἶναι μόνον μαζί με ἐκείνους, ἀλλὰ καὶ με ἄλλους, οἱ ὅποιοι κατόπιν αὐτῶν θὰ πιστεύσουν. Δὲν ἐπρόκειτο θέσθαι νὰ παραμένουν οἱ ἀπόστολοι μέχρι τῆς συντελείας τοῦ κόσμου; ἀλλ' ὡς νὰ ἐπρόκειτο περὶ ἐνὸς σώματος ἔτσι ὁμιλεῖ περὶ τῶν πιστῶν. **10** Μὴ μοῦ πῆτε, λοιπόν, λέγει, τὴν δυσκολίαν τῶν πραγμάτων διότι ἐγὼ εἶμαι μαζί σας, ὁ ὁποῖος καθιστῶ εὐκόλα τὰ πάντα. Τοῦτο ἔλεγε συνεχῶς καὶ εἰς τοὺς προφήτας εἰς τὴν Παλαιάν Διαθήκην, καὶ εἰς τὸν Ἰερεμίαν ὅταν προέβαλε τὴν νεότητά, καὶ εἰς τὴν Μωϋσέα καὶ εἰς τὸν Ἰεζκιήλ ὅταν ἀπέφηνον νὰ πράξουν κάτω. «¹⁰ Ἐγὼ, λέγει, εἶμαι μαζί σας» τοῦτο (λέγει) καὶ ἐδῶ πρὸς αὐτοὺς.

Πρόσεξε ὁμως, παρακαλῶ, καὶ ἀπὸ ἐδῶ τὴν μεταξὺ τούτων διαφορὰν. Ἐκεῖνοι, δηλαδή, ἂν καὶ ἀπεστέλλοντο εἰς ἓν ἔθνος, πολλάκις παρητούντο αὐτοὶ ὁμοῦ δὲν εἶπον τίποτε σχετικόν, μολονότι ἀπεστέλλοντο εἰς τὴν οἰκουμένην. Ὑπειθυμίζαι δὲ εἰς αὐτοὺς καὶ τὴν συντέλειαν, διὰ νὰ τοὺς προσελκύσῃ περισσύτερον, καὶ μὴ θλέπουσαν μόνον ὅτι τὰ παρόντα πράγματα εἶναι δυσάρεστα. **11** ἀλλὰ καὶ τὰ μέλλοντα αγαθὰ τὰ ἀπειρα καὶ ἀτελείωτα. Διότι τὰ μὲν λυπηρὰ λέγει, πού θὰ ὀπισθητε, συναποθνήσκουν μετὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν, ἀφοῦ ὀπισθῆτε καὶ αὐτὴ ἡ χρονικὴ περίοδος τῆς ζωῆς θὰ φθάσῃ πρὸς τὸ τέλος· τὰ δὲ αγαθὰ, πού θὰ ἀπολαύσατε,

⁹ Ματθ. 28, 20.
¹⁰ Ἰερ. 1, 8 - 9.

παραμένουν αἰώνως, ὡς ἀκριβῶς πολλάκις εἶπον προηγουμένως. Ἔτσι, ἀφοῦ προητοίμασαν αὐτοὺς καταλληλῶς καὶ ἀνεπέτρωσε τὰ φρονήματά των καὶ μετὰ τὴν ὀπενθύμειν τῆς ἡμέρας ἐκείνης, τοὺς ἀπέστειλεν. **12** Διότι ἡ ἡμέρα ἐκείνη εἰς ἐκείνους πού ζοῦν ἐναρέτως εἶναι λίαν ἀξιαγάπητος, ὅπως πράγματι καὶ εἰς τοὺς ἀμαρτανλοὺς φοβερά, ὡσαν εἰς τοὺς καταδικούς (ἡ ἡμέρα ἐκτελέσεώς των). Ἄλλ' ἄς μὴ φοβούμεθα μόνον καὶ φρίττωμεν, ἀλλὰ καὶ ἄς μεταβαλλώμεθα εἰς ὅσα ἀκόμη ὑπάρχει καιρὸς, καὶ ἄς ἀπομακρυνθῶμεν ἀπὸ τὴν κακίαν δυνάμεθα, ἔάν θέλωμεν. Διότι, ἔάν πολλοὶ κατάρθωσαν τοῦτο πρὸ τῆς χάριτος, πολὺ περισσότερον μετὰ τὴν χάριν.

Καὶ εἰ δύσκολον διετάχθημεν νὰ πράξωμεν; νὰ διαχωρισώμεν τὰ ὄρη; ἢ νὰ πετάξωμεν εἰς τὸν ἀέρα; **13** ἢ νὰ διέλθομεν τὸ Τυρρηικὸν Πέλαγος; Ἐπ' οὐδεὶ λόγῳ· ἀλλὰ τὸσον εὐκόλον ζωὴν, ὅστε οὔτε ὄργανα νὰ χρειαζώμεθα, ἀλλὰ ψυχὴν καὶ διάθεσιν μόνον. Ποῖα μέσα εἶχον οἱ ἀπόστολοι, οἱ ὅποιοι κατάρθωσαν τόσα πολλά. Δὲν περιήρχοντο μετὰ ἓνα χιτῶνα καὶ ἐμπόλυτοι, καὶ ὑπερίσχυσαν δῶνα; Πράγματι, εἰ εἶναι δύσκολον ἀπὸ τὰ προστάγματα τοῦ Χριστοῦ; Κανένα μὴ ἔχῃς ἐχθρόν· κανένα μὴ μισηῖς; Κανένα μὴ κακολογῆς. Τὰ ἀντίθετα, θέσθαι, τούτων εἶναι δυσκολώτερα. Ἄλλ' εἶπε (ὁ Χριστός), θὰ εἴπῃ κανεὶς, πέταξε τὰ χρήματα. Καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ δύσκολον; Ἀσφαλῶς, ὁμοῦ, δὲν διέταξεν, ἀλλὰ συνεβούλευσε. **14** Πλὴν καὶ διαταγὴ νὰ ἦτο, εἰ τὸ βαρὺ, τὸ νὰ μὴ περιφέρῃς φορτίαν καὶ ἀσκόπους φροντίδας; Ἄλλ' ὃ ἡ ἀπληροῦς τῶν χρημάτων. Ὅλα ἔγινον χρήματα διὰ τοῦτο εἰς ἓνα ὄνομα κάτω. Ἄν κανεὶς μακαρίσῃ κάποιον τὰ χρήματα ἀναφέρει· καὶ ἂν ἐλεεινολογήσῃ, ἀπὸ ἐδῶ ἡ ἐλεεινολόγησις. Καὶ εἰς οἱ λόγοι διὰ τὰ χρήματα γίνονται, πῶς ἐκεῖνος πλουτεῖ; πῶς ὁ

Άλλος διατελεί ἐν πτωχείᾳ; Ἄν κανεῖς ἀναλαμβάνῃ στρατιωτικὴν ὑπηρεσίαν, ἂν προσέρχεται εἰς γάμον, ἂν ἀσκή τήνῃ, ἂν ὀτιδήποτε ἄλλο, δὲν ἀρχίζει προηγουμένως τὸ ἔργον, μέχρις ὅτου ἴδῃ ὅτι τὰ χρήματα ἔρχονται εἰς αὐτὸν ὀρηκτικῶς καὶ ραγδαίως. **12** Ἐπειτα, ἀφοῦ συνέλθωμεν δὲν θά σκεφθῶμεν, πῶς νὰ φυγαδεύσωμεν τὸ νόσημα αὐτό; δὲν θὰ ἐντραπῶμεν διὰ τὰ κατορθώματα τῶν πατέρων; τῶν τριῶν χιλιάδων, τῶν πέντε χιλιάδων, οἱ ὅποιοι εἶχον τὰ πάντα κοινά; Ποῖον τὸ κέρδος τῆς παροῦσης ζωῆς, ὅταν δὲν χρησιμοποιοῦμεν αὐτὴν πρὸς ἀπόκτησιν τῆς μελλούσης; Μέχρι πότε δὲν θὰ ὑποδουλώνετε τὸν μαμωνᾶν, ὁ ὅποιος σὰς ὑπεδούλωσε; μέχρι πότε θὰ εἰσθε δοῦλοι τῶν χρημάτων; ἕως πότε δὲν θὰ ἐπιθυμῆτε τὴν ἐλευθερίαν καὶ δὲν θὰ διασπάτε τὰς ἀγοραπωλησίας τῆς φιλαργυρίας; Ἄλλ' ἂν μὲν γίνετε δοῦλοι ἀνθρώπων, **13** κάμνεται τὰ πάντα, ἔάν κανεῖς σὰς ὑποσχεθῆ τὴν ἐλευθερίαν ἐνῷ ὁμως εἰσθε αἰχμάλωτοι τῆς φιλαργυρίας, οὔτε σκέπτεσθε πῶς θὰ ἀπαλλαγῆτε ἀπὸ τὴν σκληρὰν αὐτὴν δουλείαν. Ἄν καὶ ἡ δουλεία δὲν εἶναι κάτι τὸ φοβερὸν, ἡ φιλαργυρία ὁμως εἶναι ἡ σκληροτάτη τυραννία.

Σκεφθῆτε ὅποιαν τιμὴν κατέβαλεν χάριν ἡμῶν ὁ Χριστός. Ἔχουσε τὸ Αἷμα Του, παρέδωκεν τὸν ἑαυτὸν Του (εἰς θάνατον). Σεῖς ὁμως καὶ μετὰ ἀπὸ ὅλα αὐτὰ εἰσθε ψυχροὶ καὶ ἀδιάφοροί, καὶ τὸ φοβερώτερον, λοιπὸν, ὅτι καὶ εὐχαριστεῖσθε εἰς τὴν δουλείαν, ἐντροφεῖτε εἰς τὴν ἀτιμίαν, καὶ ἔγινε ἀξιογάπητον ἐκεῖνο πού ἠδύνατο νὰ ἀποφευχθῆ.

14-15 Ἄλλ' ἔπειδὴ δὲν πρέπει νὰ θρηνώμεν μόνον καὶ νὰ κατηγοροῦμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ διορθώνωμεν, ὡς ἴδωμεν ἀπὸ τοῦ ἔγινεν ἀξιογάπητον αὐτὸ τὸ πάθος καὶ τὸ κακόν. Ἄπὸ τοῦ λοιπὸν, ἀπὸ τοῦ ἔγινεν αὐτὸ ἀξιογάπη-

τον; Διότι, λέγει, μᾶς καθιστᾷ ἐνδόξους καὶ ἀσφαλεῖς. Ποῖα ἡ ἀσφάλεια; πῆς μου. Ἐκ τοῦ ὅτι ἔχομεν θάρρος πρὸς ἀντιμετώπισιν τῆς πενίης, τοῦ ψύχους, ἐπίσης διὰ νὰ μὴ θλαπτώμεθα, διὰ νὰ μὴ μᾶς περιφρονοῦν. Λοιπὸν, ἔάν σου ὑποσχεθῶ αὐτὴν τὴν ἀσφάλειαν, θὰ παύσης νὰ πλουτῆς; Διότι, ἔάν διὰ τοῦτο ὁ πλοῦτος εἶναι ἀξιογάπητος, ἂν εἶναι δυνατὸν καὶ χωρὶς αὐτὸν νὰ εἶσαι ἀσφαλῆς, ποῖαν, λοιπὸν, ἀνάγκην ἔχεις τοῦ πλούτου; Καὶ πῶς εἶναι δυνατόν, λέγει, χωρὶς κανεῖς νὰ πλουτῆ νὰ ἐπιτύχῃ αὐτά; **16** Πῶς θέθαια εἶναι δυνατόν (διότι ἐγὼ θὰ εἴπω τὸ ἀντίθετον) ὅταν κανεῖς πλουτῆ, καθ' ἑσόν εἶναι ἀνάγκη νὰ κοιταξῆτε πολλοὺς, καὶ ἀρχοντας καὶ ἀρχομένους καὶ νὰ χρειάζεται τὴν συνδρομὴν μυρίων καὶ νὰ ὑπηρετῆ ἐξευτελιστικῶς, καὶ νὰ φοβῆται, καὶ νὰ τρέμῃ, καὶ νὰ ὑποπτεύεται τοὺς ὀφθαλμοὺς τῶν φθονερῶν, καὶ νὰ φοβῆται τὰ στόματα τῶν συκοφαντῶν, καὶ τὴν ἐπιθυμίαν ἄλλων φιλαργύρων. Ἄλλ' ἡ πτωχεία δὲν εἶναι τέτοιο πρᾶγμα, ἀλλ' ἐντελὲς τὸ ἀντίθετον. Εἶναι φρούριον ἀπρόρητον καὶ ἀσφαλές, λιμὴν γαλήνιος, παλαίστρα καὶ γυμναστήριον φιλοσοφίας, μίμησις ἀγγελικοῦ θείου. Ἀκούσατε αὐτὰ ὅσοι εἰσθε πτωχοί, μᾶλλον δὲ ὅσοι ἐπιθυμεῖτε νὰ εἰσθε πλούσιοι. Δὲν εἶναι φοβερὸν τὸ νὰ εἶναι κανεῖς πτωχός, ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ θέλῃ νὰ εἶναι πτωχός. **17** Μὴ νομίξῃς ὅτι ἡ πτωχεία εἶναι κάτι τὸ φοβερὸν, καὶ δὲν θὰ σοῦ εἶναι φοβερὸν. Δὲν ἐξαρτάται ἀπὸ τὴν φύσιν τοῦ πράγματος αὐτοῦ ὁ φόβος, ἀλλ' ἀπὸ τὴν κρίσιν τῶν ὀλιγοψύχων ἀνθρώπων. Μᾶλλον δὲ καὶ ἐντρέπομαι νὰ λέγω τόσα πολλά περὶ πτωχείας, διὰ νὰ σὰς ἀποδείξω ὅτι δὲν εἶναι κάτι τὸ φοβερὸν διότι, ἔάν φιλοσοφῆς, ἡ πτωχεία θὰ ἀποτελέσῃ διὰ σὲ πηγὴν ἀναριθμητῶν ἀγαθῶν. Καὶ ἔάν κανεῖς ἔθετε ἐνώπιόν σου ἐξουσίαν καὶ πολιτικὰς δυνάμεις, καὶ πλοῦτον καὶ πολυτέλειαν, ἔπειτα ἀντεπαράθεσας τὴν πτωχείαν σοῦ εἶδεν δικαίωμα ἐκλογῆς, νὰ λάθῃς ἐκεῖνο ἀκριβῶς τὸ ὅποιον ἤθελες, ἀμ-

σας αὐτὴν θά ἤραπαξ, Ἐδ' ἐάν θέθαια ἐγνώριζες τὴν μεταλοπρέπειάν της.

Γνωρίζω φυσικά ὅτι πολλοὶ γελοῦν, ἐπειδὴ λέγονται αὐτὰ ἀλλ' ἡμεῖς δὲν ταραιοσόμεθα πλὴν ὅμως ἔχομεν καὶ ἀπὸ οὗς τὴν ἀξίωσιν νὰ μᾶς ἀνεχθῆτε, καὶ γρήγορα θὰ συμφωνήσετε μαζί μας. Εἰς ἐμέ, λοιπόν, φαίνεται ὅτι ἡ πτωχεία ὁμοιάζει μὲ κάποια κέρην σελμὴν, καλὴν καὶ ὀραίαν ἢ δὲ φιλαργυρία μὲ θηριόμορφον γυναῖκα μὲ κάποια Σκύλλα¹¹ καὶ Ὑδραν¹², καὶ μὲ κάποια ἄλλα τοιαῦτα τέρατα, τὰ ὅποια φαντάζονται οἱ μυθοποιοὶ. Διότι μὴ μοῦ παρουσιάσης ἐκείνους, ποῦ κατηγοροῦν τὴν πτωχείαν, ἀλλ' ἐκείνους, οἱ ὅποιοι χάρις εἰς αὐτὴν διέπρεψαν. Ὁ Ἥλιος ἐν πτωχείᾳ ζήσας ἀνωρτάγη ἐνδόξως εἰς οὐρανοῦς· δι' αὐτῆς ἔλαμμεν ὁ Ἐλισσαῖος· Ἐδ' αὐτῆς ὁ Ἰωάννης, καὶ ὅλοι γενικῶς οἱ ἀπόστολοι· διὰ τὴν φιλαργυρίαν των ὅμως ὁ Ἀχασῆ¹³, ἢ

11. Ἡ Σκύλλα, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἦτο δέομορφον θαλάσσιον τέρας, τέκνον τοῦ Φάρμακος καὶ τῆς Ἥκιδος, ἔχον δέκα κεφαλὰς καὶ ἑξ κεραιὰς.

12. Ἡ Ὑδρὰ, κατὰ τὴν μυθολογίαν, ἢ Ἔρρα (γνωστὴ ὡς Λερναία Ὑδρὰ) ἦτο τεράστιον ἀνικητέον τέρας, τέκνον τοῦ Τυφῶνος καὶ τῆς Ἐλιδος, φωνεῖον διὰ τῆς ἐληπτηριόμορφου ἀναπνοῆς αὐτοῦ (ἦ καὶ ἀνθρώπου) ἀφρονέτη ὑπὸ τοῦ Ἡρακλείου.

13. Ὁ Ἀχασῆ ἠγεῖτο βασιλεὺς τοῦ Ἰσραὴλ (878 - 856 π.Χ.), οὗς καὶ διέδοχος τοῦ Ἀμφί. Ἐγένετο δεικτικὸς τῆς Πατρῴας φρονείας καὶ τοῦ Ἡρώφτου Ἡλίου. Εἰς μάχην ἔναντιον τῶν Ἀσσορίων κληρωθεὶς ἀπέθανε, νέος δὲ ἔλαβεν τὸ ἄσθε αὐτοῦ (Γ' Βασίλ. 16, 29 - 23, 40).

Ἰεζαβὴλ¹⁴, ὁ Γιεζὴ¹⁵, ὁ Ἰούδας¹⁶, ὁ Νέριον¹⁷, ὁ Κατάφαξ¹⁸ κατεκρίθησαν.

Ἄλλ' ἐάν οὗς φαίνεται καλόν, ἅς μὴ ἴδωμεν μόνον αὐτοῦς, οἱ ὅποιοι διέπρεψαν ἐν πτωχείᾳ (ζῶντες), ἀλλ' ἅς ἐξετάσωμεν καὶ ἅς γνωρίσωμεν καλῶς, αὐτὴν τὴν ἀραιότητα τῆς κέρης αὐτῆς. Καθ' ὅσον καὶ ὁ ὀφθαλμὸς τῆς εἶναι καθαρός καὶ διαυγής, ἡ ἔχων τίποτε σκοτεινόν, ὅπως ἀκριβῶς ὁ ὀφθαλμὸς τῆς φιλαργυρίας, ποῦ τώρα μὲν εἶναι πλήρης θυμοῦ, τώρα δὲ κατὰ μέρος ἡθονῆς, τώρα δὲ παραγμένος ἀπὸ ἀκαλαστίαν. Ἀλλὰ δὲν εἶναι ἔτσι ὁ ὀφθαλμὸς τῆς πτωχείας, ἀλλ' ἡμερος, γαλήνας, ἄλλων εὐχαρίστως πρὸς ὅλους, εὐγενῆς, εὐπρό-

14. Ἡ Ἰεζαβὴ ἦτο θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Τύρου καὶ Σάβιας Ἐθελί, σύζυγος δὲ τοῦ βασιλέως τοῦ Ἰσραὴλ Ἀχασῆ. Διὰ τῶν μέτρων τῆς ἀπειθείας τὴν ἐβόησαν τῆς λατρείας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ καὶ τὴν ἐτίσχον τῆς λατρείας τοῦ Βάσιλ. Πρὸς ἀπόκτασιν ἄγρος τινος ἰδομένης τὸν κήρυον αὐτοῦ Νεβουζαδὰν ἰδομένην καὶ αὐτὴν ὅχι μακρὸν τὸν τόπον τῆς δουλοπείας ταύτης, κίνας δὲ ἔργων τῆς οὐραίας αὐτῆς (Γ' Βασίλ. 18, 19, 21, Δ' Βασίλ. 8).

15. Ὁ Γιεζὴ ἦτο ἀνηρέτης τοῦ προφήτου Ἐλισσαίου, προσεβλήθη δὲ ἀπὸ λέπρας, διότι ἔλαβε παρὰ τοῦ Νεερῶν τοῦ Σόρου τὰ ἔδρα, εἶτα θανάθῃ νὰ λάθῃ ὁ θεραπειάσας τὸν λέπρον Νεερῶν προφήτης Ἐλισσαῖος (Δ' Βασίλ. 5, 20 - 27).

16. Εἶναι γνωστὴ ἡ φιλαργυρία τοῦ Ἰούδα.

17. Ὁ Νέριον, Ρωμαῖος ἀντικράτωρ (97 - 88 π.Χ.), κατέστη διδοχὸς διὰ τὰ φρικτὰ ἐγκλήματα του, τῆς στυγίας του καὶ τῆς ἀόλιστον εἶου του. Ἐξέπλησεν τὸν πρῶτον ἄγριον κατὰ τὸν Χριστιανῶν διαγμῶν. Ἐνεκα τῆς παραρησίαν του καὶ τὸν ἀποκαλιῶν του, καθυμνή ὑπὸ τῆς Σοκλήτου καὶ διαφωτῶν ἐν Ρώμῃς ἠθροκόνθη.

18. Κατάφαξ Ἰουδαῖος ἀρχιερεὺς, γαμῆρὸς τοῦ ἀρχιερέως Ἄννα, πρόδρομος τοῦ Μ. Δυναβῆτος, ἔπειτα κατεβύσκειν εἰς ἔθνη τὸν Χόριον. Κατὰ τὴν παρῆσιν ὁ Κατάφαξ κληθεὶς ὅπως ἀπολογηθῆ εἰς Ρώμην ἀνοδοχῆσιν εἰς τὴν ἀνάκτῃ τῆς Κρήτης, ἀθροκόνθη δὲ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη. Ἀλλὰ ἢ γῆ ἐξέμειον αὐτῶν καὶ ὁ λόγος κατέχυσεν αὐτῶν διὰ τὸν.

σῆγορας, κανένας μὴ μισῶν, κανένας μὴ ἀποστρεφόμενος. Ὅπου ὑπάρχουν χρήματα, ἐκεῖ πρῶτοπθέσεις ἐχθρότητος καὶ ἀναριθμήτων πολέμων.

Τὸ στόμα πάλιν εἰς ἐκείνην μὲν εἶναι πλήρης ὕφρων, κάποιου κομπασμοῦ, πολλῆς ὀπερηφανείας, κατάρως, δόλου εἰς αὐτὴν δὲ καὶ τὸ στόμα καὶ ἡ γλῶσσα ὑγιής, πλήρης συνεχοῦς εὐχαριστίας, **Β** εὐλογίας, καὶ εὐγενῶν λόγων, φιλοστόργων, ἐξιμηρετικῶν, ἐπαίνων, ἐγκωμίων. Ἐάν δὲ ἐπιθυμῆς νὰ ἴδῃς καὶ τὴν ἀναλογίαν τῶν μελῶν αὐτῆς, εἶναι καὶ μακροσκελῆς καὶ κατὰ πολὺ ὑψηλοτέρα τοῦ πλούτου. Ἐάν δὲ πολλοὶ τὴν ἀποφεύγουν, μὴ παραξενευθῆς καθ' ἑσῶν (ἀποφεύγουν) οἱ ἀνόητοι καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν.

Ἄλλ' ὀβριζέται, λέγει, καὶ περιφρονεῖται ὁ πτωχὸς ἀπὸ τῶν πλούσιων. Πάλιν μοῦ λέγεις τὸ ἐγκώμιον τῆς πτωχείας. Διότι, πῆς μου, ποῖος εἶναι ἀξιομακάριστος, ἐκεῖνος ποῦ ὀβριζεῖ ἢ ἐκεῖνος ποῦ ὀβριζέται; Φανερόν ἐστι εἶναι ἐκεῖνος ποῦ ὀβριζέται. Λοιπὸν ἐκεῖνη μὲν ἡ φιλαργυρία προτρέπει νὰ ὀβριζώμεν αὐτὴ δὲ ἡ πτωχεία συμβουλεύει νὰ ἀνεχώμεθα. Ἄλλὰ πεινῶ ὁ πτωχός, λέγει. Καὶ ὁ Παῦλος ἐπεῖνα, καὶ κατείχεται ὑπὸ συνεχοῦς πείνης. **Γ** Ἄλλὰ δὲν ἔχει ἀνάπαυσιν. Ὅτε ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου εἶχε ποῦ νὰ κλίνη τὴν κεφαλὴν. Ἐἶδες ποῦ κατέληξεν τὰ ἐγκώμια τῆς πτωχείας, καὶ ποῦ σὲ τοποθετοῦν, πρὸς ποῖους ἀνθρώπους σὲ ἐξυμῶνουν, καὶ πῶς (ἡ πτωχεία) σὲ κάμνει μιμητὴν τοῦ Κυρίου; Ἐάν ἦτο καλὸν νὰ ἔχωμεν χρήματα, αὐτὰ θὰ ἔδωκε εἰς τοὺς μαθητὰς ὁ Χριστός, ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἔδωκε τὰ ἀπερίγραπτα ἀγαθὰ. Τώρα, ὅμως, ὄχι μόνον δὲν ἔδωκε, ἀλλὰ καὶ νὰ τὰ ἔχωμεν ἀπηγόρευσε. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πέτρος ὄχι μόνον δὲν θρηνεῖ διὰ τὴν πτωχείαν, ἀλλὰ καὶ κουχᾶται λέγων «Ὅτε ἀργυρᾶ ὅτε χρυσᾶ νομίματα ἔχω ἐκεῖνο δὲ ποῦ

ἔχω, αὐτὸ καὶ σοῦ δίδω»¹⁹. **Δ** Ποῖος ἀπὸ οὗς δὲν θὰ ἤθελε νὰ φωνάξῃ δυνατὰ αὐτὴν τὴν φωνὴν; Ὅλοι ἀνεξαρτέτως πάρα πολὺ, ἴσως θὰ ἔλεγε κανεὶς. Λοιπὸν ἀπόρριψε τὰ ἀργυρᾶ, ἀπόρριψε τὰ χρυσᾶ νομίματα. Καὶ ἔάν τὰ ἀπορρίψω, λέγει, θὰ λάθω τὴν δύναμιν τοῦ Πέτρου; Τί κατέστησεν ἀξιομακάριστον τὸν Πέτρον, πῆς μου; μήπως τὸ θεὶ σήκωσε τὸν χαλῶν; Κατ' οὐδένα τρόπον ἀλλὰ τὸ νὰ μὴ ἔχη αὐτὰ, τοῦτο προεξένησε τὸν οὐρανὸν εἰς αὐτόν. Διότι πολλοὶ ἐξ ἐκείνων ποῦ ἐπραγματοποίησαν αὐτὰ ἐπέπεσαν εἰς τὴν γέννησιν ὅσοι δὲ ἔπραξαν ἐκεῖνα ἐπέτυχον τὴν βασιλείαν. Καὶ τοῦτο γνώριζε ἀπὸ τῶν ἰδίων τὸν Πέτρον. Διότι δύο ἦσαν ἐκεῖνα τὰ ὅποια εἶπεν «ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ νομίματα δὲν ἔχω» καὶ, «εἰς τὸ ὄνομα Ἰησοῦ Χριστοῦ σῆκω καὶ περιπάτει». **Ε** Ποῖον λοιπὸν ἀνέδειξεν αὐτὸν ἔνδοξον καὶ ἀξιομακάριστον, τὸ νὰ σήκῃ τὸν χαλῶν, ἢ τὸ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ χρήματα;

Καὶ αὐτὰ διδάσκων ἀπὸ τῶν ἰδίων τὸν ἀγνωσθέν (Χριστόν). Τί εἶπε λοιπὸν ὁ Κύριος εἰς τὸν πλούσιον, ὁ ὁποῖος ἐζητεῖ τὴν αἰώνιον ζωὴν; Δὲν εἶπεν, σῆκωσε χαλῶς ἀλλὰ, ἐπώλησε τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ μαίρασέ τα εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ ἔλα, ἀκλόουσθό με καὶ θὰ ἔχης θησαυρὸν εἰς τοὺς οὐρανοὺς²⁰. **ΣΤ** Καὶ ὁ Πέτρος δὲ πάλιν δὲν εἶπεν, «ἰδοὺ εἰς τὸ ὄνομά Σου ἐκβάλλομεν διαίμονας» ἢ καὶ ἐξεβίβακεν (αὐτούς); ἀλλὰ, «ἰδοὺ σφῆσσομεν ἔλα καὶ σὲ ἠκολουθήσομεν εἰ λοιπὸν θὰ ἀπολούσομεν»²¹. Καὶ ὁ Χριστὸς δὲ πάλιν ἀπαντῶν πρὸς αὐτὸν δὲν εἶπεν, «εἰάν κανεὶς σῆκῃ χαλῶν ἀλλὰ, «ὅποιος ἀφῆσεν οὐκίαν ἢ ἀγροὺς χάριν ἐμοῦ καὶ τοῦ Εὐαγγελίου,

19. Πρῆξ. 5, 6.

20. Λουκ. 18, 22. Μάρκ. 10, 21.

21. Ματθ. 18, 27.

θά λάθῃ ἑκατονταπλασίονα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, καὶ θά κληρονομήσῃ τὴν αἰώνιον ζωὴν²².

Ἄς μιμηθῶμεν, λοιπόν, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν, διὰ νὰ μὴ ἀτιμασθῶμεν, ἀλλὰ νὰ παρευρεθῶμεν μετὰ θάρρους εἰς τὸ θῆμα τοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ προσελκύσωμεν Ἀὐτὸν νὰ εἶναι μαζί μας. **Β** ὅπως ἀκριβῶς ἦτο καὶ μετὰ τῶν μαθητῶν. Πράγματι, θά εἶναι μαζί μας, ὅπως ἦτο, καὶ μαζί μὲ ἐκείνους, ἐάν θέλωμεν νὰ μιμηθῶμεν ἐκείνους καὶ νὰ γίνωμεν ζηλωταὶ τῆς ζωῆς καὶ τῆς συμπεριφορῆς των. Διότι ἀπὸ αὐτὰ καὶ ὁ Θεὸς στεφανώνει καὶ δοξάζει, μὴ ἔχων ἀπαιτήσιον ἀπὸ αὐτῶν νὰ ἀναστήσῃ νεκρὸν, ὅτε νὰ θεραπεύσῃς χαλόν. Δι' αὐτῶν δὲν ὁμοιάζει κοινεῖς μὲ τὸν Πέτρον, ἀλλὰ μὲ τὸ νὰ ἀπορρίψῃ τὰ ὑπάρχοντα. Ἄλλὰ δὲν δύνασαι νὰ τὰ ἐγκαταλείψῃς; Εἶναι πάρα πολὺ εὐκόλον καὶ δυνατόν πλην δὲν ἀναγκάζω, ἐάν δὲν θέλῃς, ὅτε ἐκβιάζω ἀλλ' ἐκεῖνο παρακαλῶ, τοῦλάχιστον τμηματικῶς νὰ ἐξοθεύωμεν διὰ τοὺς ἔχοντας φανάκητι καὶ τίποτε περισσύτερον ἀπὸ τὸ ἀναγκαῖον νὰ μὴ ἐπιζητῶμεν.

Ἔτσι, λοιπόν, καὶ ἐδῶ θά ζήσωμεν ἡσυχον ζωὴν καὶ ἀσφαλῆ, καὶ θά ἀπολαύσωμεν τὴν αἰώνιον ζωὴν. Εἰθε οἶλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν αὐτήν, **Γ** μὲ τὴν χάριν καὶ τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ ἐξουσία αὐγχερόνως εἰς τὸν Πατέρα καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.